

EVROPSKA
KOMISIJA

VISOKI PREDSTAVNIK
UNIJE ZA ZUNANJE
ZADEVE IN
VARNOSTNO POLITIKO

Bruselj, 25.9.2017
JOIN(2017) 37 final

ANNEX 1

PRILOGA

k

skupnemu predlogu sklepa Sveta

o sklenitvi, v imenu Evropske unije, Celovitega in okrepljenega sporazuma o partnerstvu med Evropsko unijo in Evropsko skupnostjo za atomsko energijo in njunimi državami članicami na eni strani ter Republiko Armenijo na drugi strani

CELOVITI IN OKREPLJENI SPORAZUM O PARTNERSTVU
MED EVROPSKO UNIJO
IN EVROPSKO SKUPNOSTJO ZA ATOMSKO ENERGIJO
IN NJUNIMI DRŽAVAMI ČLANICAMI NA ENI STRANI
TER REPUBLIKO ARMENIJO NA DRUGI STRANI

PREAMBULA

KRALJEVINA BELGIJA,

REPUBLIKA BOLGARIJA,

ČEŠKA REPUBLIKA,

KRALJEVINA DANSKA,

ZVEZNA REPUBLIKA NEMČIJA,

REPUBLIKA ESTONIJA,

IRSKA,

HELENSKA REPUBLIKA,

KRALJEVINA ŠPANIJA,

FRANCOSKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA HRVAŠKA,

ITALIJANSKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA CIPER,

REPUBLIKA LATVIJA,

REPUBLIKA LITVA,

VELIKO VOJVODSTVO LUKSEMBURG,

MADŽARSKA,

REPUBLIKA MALTA,

KRALJEVINA NIZOZEMSKA,

REPUBLIKA AVSTRIJA,

REPUBLIKA POLJSKA,

PORTUGALSKA REPUBLIKA,

ROMUNIJA,

REPUBLIKA SLOVENIJA,

SLOVAŠKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA FINSKA,

KRALJEVINA ŠVEDSKA,

ZDRUŽENO KRALJESTVO VELIKA BRITANIJA IN SEVERNA IRSKA,

pogodbenice Pogodbe o Evropski uniji, Pogodbe o delovanju Evropske unije in Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo (v nadaljnjem besedilu: države članice) in

EVROPSKA UNIJA ter

EVROPSKA SKUPNOST ZA ATOMSKO ENERGIJO (v nadaljnjem besedilu: Euratom)

na eni strani ter

REPUBLIKA ARMENIJA

na drugi strani,

v nadaljnjem besedilu skupaj: pogodbenici, STA SE –

OB UPOŠTEVANJU tesnih vezi med pogodbenicama in skupnih vrednot ter njune želje po krepitevi vezi, vzpostavljenih v preteklosti s Sporazumom o partnerstvu in sodelovanju, ter po spodbuditvi tesnega in intenzivnega sodelovanja na podlagi enakopravnega partnerstva v okviru evropske sosedске politike in vzhodnega partnerstva ter v okviru tega sporazuma;

OB PRIZNAVANJU prispevka skupnega akcijskega načrta evropske sosedске politike med EU in Armenijo, vključno z uvodnimi določbami, in pomena prednostnih nalog partnerstva pri krepitevi odnosov med Evropsko unijo in Republiko Armenijo ter pri podpori napredku glede procesa reform in približevanja, navedenega v nadaljevanju, v Republiki Armeniji, s čimer se prispeva k okrepljenemu političnemu in gospodarskemu sodelovanju;

ZAVEZANI nadaljnji krepitvi spoštovanja temeljnih svoboščin, človekovih pravic, vključno s pravicami pripadnikov manjšin, demokratičnih načel, vladavine prava ter dobrega upravljanja;

OB PRIZNAVANJU, da so notranje reforme za krepitev demokracije in tržnega gospodarstva na eni strani in trajnostno reševanje konfliktov na drugi strani medsebojno povezani. Zato bo trajnostni proces demokratičnih reform v Republiki Armeniji pomagal krepiti zaupanje in stabilnost v vsej regiji;

ZAVEZANI k nadaljnjemu spodbujanju političnega, socialno-ekonomskega in institucionalnega razvoja Republike Armenije, na primer z razvojem civilne družbe, vzpostavljanjem institucij, reformo javne uprave in javne službe, boja proti korupciji ter krepitvijo trgovinskega in gospodarskega sodelovanja, vključno z dobrim upravljanjem na davčnem področju, zmanjšanjem revščine ter obsežnim sodelovanjem na številnih področjih skupnega interesa, tudi na področju pravosodja, svobode in varnosti;

ZAVEZANI k doslednemu izvajanju ciljev, načel in določb Ustanovne listine Združenih narodov, Splošne deklaracije Združenih narodov o človekovih pravicah iz leta 1948, Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin iz leta 1950 (v nadaljnjem besedilu: Evropska konvencija o človekovih pravicah) in Helsinške sklepne listine iz leta 1975 s Konference o varnosti in sodelovanju v Evropi (v nadaljnjem besedilu: Helsinška sklepna listina OVSE);

OB OPOZARJANJU na svojo pripravljenost prizadevati si za mednarodni mir in varnost ter izvajati učinkovito večstransko sodelovanje in mirno reševanje sporov v dogovorjenih oblikah, zlasti s sodelovanjem v ta namen v okviru Združenih narodov (ZN) in Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE);

ZAVEZANI k mednarodnim obveznostim pogodbenic v boju proti širjenju orožja za množično uničevanje in njegovih nosilcev ter sodelovanju pri razoroževanju in neširjenju orožja ter jedrski varnosti in zaščiti;

OB PRIZNAVANJU pomena dejavnega sodelovanja Republike Armenije v različnih oblikah regionalnega sodelovanja, tudi tistih, ki jih podpira Evropska unija; ob priznavanju pomena, ki ga Republika Armenija pripisuje svojemu sodelovanju v mednarodnih organizacijah in oblikah sodelovanja ter svojim obstoječim obveznostim, ki izhajajo iz njih;

V ŽELJI po nadaljnjem razvoju rednega političnega dialoga o dvostranskih in mednarodnih vprašanjih skupnega interesa, vključno z regionalnimi vidiki, ob upoštevanju skupne zunanje in varnostne politike Evropske unije, vključno s skupno varnostno in obrambno politiko, ter zadevnih politik Republike Armenije; ob priznavanju pomena, ki ga Republika Armenija pripisuje svojemu sodelovanju v mednarodnih organizacijah in oblikah sodelovanja ter svojim obstoječim obveznostim, ki izhajajo iz njih;

OB PRIZNAVANJU pomena zavezanosti Republike Armenije mirni in trajni rešitvi konflikta v Gorskem Karabahu in potrebe po čimprejšnji dosegi te rešitve v okviru pogajanj pod vodstvom sopedsedujočih skupini OVSE iz Minska; tudi ob priznavanju potrebe po doseganju dogovora na podlagi ciljev in načel, zapisanih v Ustanovni listini Združenih narodov in v Helsinški sklepni listini OVSE, zlasti tistih, na podlagi katerih bi se morale podpisnice vzdržati grožnje s silo ali uporabe sile, ter tistih o ozemeljski celovitosti držav in enakih pravicah ter samoodločbi narodov, ki se odražajo v vseh deklaracijah, izdanih pod okriljem sopedsedujočih skupini OVSE iz Minska od 16. ministrskega sveta OVSE leta 2008; upoštevajoč tudi zavezo Evropske unije, da bo podpirala ta proces rešitve;

ZAVEZANI k preprečevanju korupcije in boju proti njej, boju proti organiziranemu kriminalu ter okrepitvi sodelovanja na področju boja proti terorizmu;

ZAVEZANI k poglobitvi dialoga in sodelovanja na področju migracij, azila in upravljanja mej s celovitim pristopom, ki se osredotoča na zakonite migracije, ter sodelovanju z namenom boja proti nezakonitim migracijam in trgovini z ljudmi ter učinkovitemu izvajanju sporazuma o ponovnem sprejemu;

OB PONOVI POTRĐITVI, da je večja mobilnost državljanov v varnem in dobro upravljanem okolju še vedno ključni cilj, ter ob preučitvi začetka dialoga o vizumih z Republiko Armenijo ob za to primernem času, če bodo izpolnjeni pogoji za dobro upravljanje in varno mobilnost, vključno z učinkovitim izvajanjem sporazumov o poenostavitvi vizumskih postopkov in ponovnem sprejemu med pogodbenicama;

ZAVEZANI k načelom tržnega gospodarstva ter pripravljenosti Evropske unije, da prispeva h gospodarskim reformam v Republiki Armeniji;

OB PRIZNAVANJU pripravljenosti pogodbenic za poglobitev gospodarskega sodelovanja, tudi na področjih, povezanih s trgovino, v skladu s pravicami in obveznostmi, ki izhajajo iz članstva pogodbenic v Svetovni trgovinski organizaciji (STO), ter prek preglednega in nediskriminatornega izvajanja teh pravic in obveznosti;

PREPRIČANI, da bo ta sporazum ustvaril novo okolje, ki bo spodbujalo gospodarske odnose med pogodbenicama, zlasti razvoj trgovine in vlaganj, ter spodbujalo konkurenco, saj je to bistveno za prestrukturiranje in modernizacijo gospodarstva;

ZAVEZANI k spoštovanju načel trajnostnega razvoja;

ZAVEZANI k zagotavljanju varstva okolja, vključno s čezmejnimi sodelovanjem in izvajanjem večstranskih mednarodnih sporazumov;

ZAVEZANI k izboljšanju zanesljivosti in varnosti oskrbe z energijo, olajševanju razvoja ustrezne infrastrukture, povečanju vključenosti na trg in postopnega približevanja zakonodaje ključnim elementom pravnega reda EU, navedenim v nadaljevanju, med drugim tudi s spodbujanjem energetske učinkovitosti in uporabe obnovljivih virov energije, ob upoštevanju zavezanosti Republike Armenije načelom enake obravnave držav dobaviteljic energije in tranzitnih držav ter držav odjemalk energije;

ZAVEZANI k visoki ravni jedrske varnosti in jedrske zaščite, kot je navedeno v nadaljnjem besedilu;

OB PRIZNAVANJU potrebe po krepitvi sodelovanja na področju energetike in zavezanosti pogodbenic k doslednemu spoštovanju določb Pogodbe o energetske listini;

OB PRIPRAVLJENOSTI, da se izboljša raven javnega zdravja in varnosti ter zdravstvenega varstva ljudi, ob spoštovanju načel trajnostnega razvoja, okoljskih potreb in podnebnih sprememb;

ZAVEZANI h krepitvi medosebnih stikov, vključno s sodelovanjem in izmenjavami na področju znanosti in tehnologije, izobraževanja in kulture ter mladih in športa;

ZAVEZANI k spodbujanju čezmejnega in medregionalnega sodelovanja;

OB PRIZNAVANJU zaveze Republike Armenije, da postopoma izvede približevanje svoje zakonodaje v zadevnih sektorjih zakonodaji Evropske unije, da jo učinkovito izvaja kot del širših prizadevanj za reforme ter razvije potrebne upravne in institucionalne zmogljivosti in s tem omogoči uveljavljanje tega sporazuma, ter ob priznavanju stalne podpore Evropske unije v skladu z vsemi razpoložljivimi instrumenti sodelovanja, vključno s tehnično, finančno in gospodarsko pomočjo v zvezi s to zavezo, ki odraža hitrost izvajanja reform in gospodarske potrebe Republike Armenije;

OB UPOŠTEVANJU, da če se bosta pogodbenici odločili, da v okviru tega sporazuma sprejmeta posebne sporazume na področju svobode, varnosti in pravice, ki jih bo Evropska unija sklenila na podlagi naslova V tretjega dela Pogodbe o delovanju Evropske unije, določbe teh prihodnjih sporazumov ne bodo zavezovale Združenega kraljestva in/ali Irske, razen če Evropska unija skupaj z Združenim kraljestvom in/ali Irsko glede na njihove prejšnje dvostranske odnose Republiko Armenijo uradno obvesti, da ti sporazumi zavezujejo Združeno kraljestvo in/ali Irsko kot del Evropske unije v skladu s Protokolom št. 21 o stališču Združenega kraljestva in Irske glede območja svobode, varnosti in pravice, ki je priložen Pogodbi o Evropski uniji in Pogodbi o delovanju Evropske unije. Podobno velja, da vsi naknadni notranji ukrepi Evropske unije, sprejeti na podlagi naslova V tretjega dela Pogodbe o delovanju Evropske unije za izvajanje tega sporazuma, ne bi zavezovali Združenega kraljestva in/ali Irske, razen če uradno sporočita, da želita sodelovati pri takih ukrepih ali jih sprejeti v skladu s Protokolom št. 21; prav tako se ugotavlja, da bi taki prihodnji sporazumi ali naknadni notranji ukrepi Evropske unije spadali na področje uporabe Protokola št. 22 o stališču Danske, ki je priložen navedenima pogodbama –

DOGOVORILI O NASLEDNJEM:

NASLOV I

CILJI IN SPLOŠNA NAČELA

ČLEN 1

Cilji

Cilji tega sporazuma so:

- (a) krepitev celovitega političnega in gospodarskega partnerstva ter sodelovanja med pogodbenicama, ki temelji na skupnih vrednotah in tesnih vezeh, tudi z okrepljenim sodelovanjem Republike Armenije v politikah, programih in agencijah Evropske unije;
- (b) krepitev okvira za politični dialog na vseh področjih skupnega interesa, s čimer bi se spodbudil razvoj tesnih političnih odnosov med pogodbenicama;
- (c) prispevek h krepitvi demokracije ter politične, gospodarske in institucionalne stabilnosti v Republiki Armeniji;
- (d) spodbujanje, ohranjanje in krepitev miru ter stabilnosti na regionalni in mednarodni ravni, tudi s skupnimi prizadevanji za odpravo virov napetosti, krepitev varnosti na meji ter spodbujanje čezmejnega sodelovanja in dobrih sosedskih odnosov;
- (e) izboljšanje sodelovanja na področju svobode, varnosti in pravice z namenom okrepitve vladavine prava ter spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin;

- (f) izboljšanje mobilnosti in medosebnih stikov;
- (g) podpora prizadevanjem Republike Armenije za razvoj gospodarskega potenciala prek mednarodnega sodelovanja, tudi s približevanjem njene zakonodaje pravnemu redu EU, navedenemu v nadaljnjem besedilu;
- (h) vzpostavitev tesnejšega trgovinskega sodelovanja, ki bo omogočalo trajnostno regulativno sodelovanje na zadevnih področjih, v skladu s pravicami in obveznostmi, ki izhajajo iz članstva v STO; ter
- (i) vzpostavitev pogojev za čedalje tesnejše sodelovanje na drugih področjih skupnega interesa.

ČLEN 2

Splošna načela

1. Spoštovanje demokratičnih načel, vladavine prava, človekovih pravic in temeljnih svoboščin, zapisanih zlasti v Ustanovni listini Združenih narodov, Helsinški sklepni listini OVSE in Pariški listini za novo Evropo iz leta 1990 ter v drugih zadevnih instrumentih o človekovih pravicah, kot sta Splošna deklaracija ZN o človekovih pravicah in Evropska konvencija o človekovih pravicah, je podlaga za notranje in zunanje politike pogodbenic in tvori bistven element tega sporazuma.
2. Pogodbenici ponovno poudarjata svojo zavezanost k načelom tržnega gospodarstva, trajnostnega razvoja, regionalnega sodelovanja in učinkovitega večstranskega sodelovanja.

3. Pogodbenici ponovno potrjujeta spoštovanje načel dobrega upravljanja, pa tudi njunih mednarodnih obveznosti, zlasti v okviru ZN, Sveta Evrope in OVSE.

4. Pogodbenici se zavezujeta k boju proti korupciji, boju proti različnim oblikam mednarodnega organiziranega kriminala in terorizma, spodbujanju trajnostnega razvoja, učinkovitemu večstranskemu sodelovanju ter boju proti širjenju orožja za množično uničevanje in njegovih nosilcev, vključno s pobudo EU za centre odličnosti za zmanjševanje kemične, biološke, radiološke in jedrske ogroženosti. Ta zaveza je glavni dejavnik v razvoju odnosov in sodelovanja med pogodbenicama ter tako prispeva k miru in stabilnosti v regiji.

NASLOV II

POLITIČNI DIALOG IN REFORME; SODELOVANJE NA PODROČJU ZUNANJE IN VARNOSTNE POLITIKE

ČLEN 3

Cilji političnega dialoga

1. Med pogodbenicama se nadalje razvija in krepi politični dialog o vseh vprašanjih skupnega interesa, tudi o zunanjepolitičnih in varnostnih vprašanjih, pa tudi notranjih reformah. Ta dialog bo povečal učinkovitost političnega sodelovanja na področju zunanjepolitičnih in varnostnih vprašanj, ob priznavanju pomena, ki ga Republika Armenija pripisuje svojemu sodelovanju v mednarodnih organizacijah in oblikah sodelovanja ter svojim obstoječim obveznostim, ki izhajajo iz njih.

2. Cilji političnega dialoga so:

- (a) nadalje razvijati in okrepiti politični dialog na vseh področjih skupnega interesa;
- (b) izboljšati politično partnerstvo in povečati učinkovitost sodelovanja na področju zunanje in varnostne politike;
- (c) spodbujati mednarodni mir, stabilnost in varnost na podlagi učinkovitega večstranskega sodelovanja;
- (d) okrepiti sodelovanje in dialog med pogodbenicama o vprašanjih kriznega upravljanja in mednarodne varnosti, zlasti z namenom obravnavanja svetovnih in regionalnih izzivov ter z njimi povezanih groženj;
- (e) okrepiti sodelovanje v boju proti širjenju orožja za množično uničevanje in njegovih nosilcev;
- (f) pospeševati ciljno naravnano in praktično sodelovanje pogodbenic za doseg miru, varnosti in stabilnosti na evropski celini;
- (g) okrepiti spoštovanje demokratičnih načel, vladavino prava in dobro upravljanje, človekove pravice in temeljne svoboščine, vključno s svobodo medijev, pravicami pripadnikov narodnostnih manjšin, in prispevati k utrjevanju notranjih političnih reform;
- (h) razvijati dialog in poglobiti sodelovanje pogodbenic na področju varnosti in obrambe;

- (i) spodbujati mirno reševanje konfliktov;
- (j) spodbujati cilje in načela Združenih narodov, opredeljene v Ustanovni listini Združenih narodov, in načela, ki usmerjajo odnose med sodelujočimi državami, navedena v Helsinški sklepni listini OVSE; ter
- (k) spodbujati regionalno sodelovanje, razviti dobre sosedске odnose in okrepiti regionalno varnost, tudi s sprejetjem ukrepov za odpiranje meja za spodbujanje regionalne trgovine in čezmejne mobilnosti.

ČLEN 4

Notranja reforma

Pogodbenici sodelujeta na naslednjih področjih:

- (a) pri razvoju, utrjevanju in krepitvi stabilnosti in učinkovitosti demokratičnih institucij in vladavine prava;
- (b) pri zagotavljanju spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin;
- (c) pri nadaljnjem napredku na področju pravosodne in zakonodajne reforme, da se zagotovi neodvisnost, kakovost in učinkovitost sodstva, tožilstva in organov pregona;
- (d) pri krepitvi upravne zmogljivosti ter zagotavljanju nepristranskosti in učinkovitosti organov pregona;

- (e) pri nadaljnjem uresničevanju reforme javne uprave in razvoju odgovorne, učinkovite, pregledne in strokovne javne službe; ter
- (f) pri zagotavljanju učinkovitosti boja proti korupciji, zlasti z namenom krepitev mednarodnega sodelovanja v boju proti korupciji, ter pri zagotavljanju učinkovitega izvajanja zadevnih mednarodnih pravnih instrumentov, kot je Konvencija Združenih narodov proti korupciji iz leta 2003.

ČLEN 5

Zunanja in varnostna politika

1. Pogodbenici krepita dialog in sodelovanje na področju zunanje in varnostne politike, vključno s skupno varnostno in obrambno politiko, ob priznavanju pomena, ki ga Republika Armenija pripisuje sodelovanju v mednarodnih organizacijah in oblikah sodelovanja ter svojim obstoječim obveznostim, ki izhajajo iz njih, ter zlasti obravnavata vprašanja v zvezi s preprečevanjem konfliktov in kriznim upravljanjem, zmanjševanjem tveganja, kibernetško varnostjo, reformo varnostnega sektorja, regionalno stabilnostjo, razoroževanjem, neširjenjem orožja, nadzorom nad oborožitvijo in nadzorom nad izvozom orožja. Sodelovanje temelji na skupnih vrednotah in interesih, njegov namen pa je povečanje učinkovitosti ter uporaba dvostranskih, mednarodnih in regionalnih forumov, zlasti OVSE.
2. Pogodbenici ponovno potrjujeta svojo zavezanost načelom in normam mednarodnega prava, vključno s tistimi, ki so zapisani v Ustanovni listini Združenih narodov in Helsinški sklepni listini OVSE, ter svojo zavezanost spodbujanju teh načel v dvostranskih in večstranskih odnosih.

ČLEN 6

Huda kazniva dejanja mednarodnih razsežnosti in Mednarodno kazensko sodišče

1. Pogodbenici ponovno potrjujeta, da najhujši zločini, ki zadevajo celotno mednarodno skupnost, ne smejo ostati nekaznovani in da je treba zagotoviti njihov učinkovit pregon z ukrepi na nacionalni in mednarodni ravni, vključno na ravni Mednarodnega kazenskega sodišča.
2. Pogodbenici menita, da ustanovitev in učinkovito delovanje Mednarodnega kazenskega sodišča predstavljata pomemben dogodek za mir in pravico v mednarodni skupnosti. Pogodbenici si prizadevata za okrepitev sodelovanja pri spodbujanju miru in mednarodnega pravosodja z ratifikacijo in izvajanjem Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča in z njim povezanih instrumentov, ter ob upoštevanju svojih pravnih in ustavnih okvirov.
3. Pogodbenici soglašata, da bosta z uporabo ustreznih dvostranskih in večstranskih okvirov tesno sodelovali pri preprečevanju genocida, zločinov proti človeštvu in vojnih zločinov.

ČLEN 7

Preprečevanje konfliktov in krizno upravljanje

Pogodbenici okrepita praktično sodelovanje na področjih preprečevanja konfliktov in kriznega upravljanja, zlasti z namenom morebitne udeležbe Republike Armenije v civilnih in vojaških operacijah kriznega upravljanja pod vodstvom EU ter pri vajah in usposabljanju na tem področju, pri čemer se oceni vsak primer posebej.

ČLEN 8

Regionalna stabilnost in mirno reševanje konfliktov

1. Pogodbenici krepita skupna prizadevanja za izboljšanje pogojev za nadaljnje regionalno sodelovanje s spodbujanjem odprtih meja s čezmejnimi gibanjem, dobrih sosedskih odnosov in demokratičnega razvoja, s čimer prispevata k stabilnosti in varnosti, ter si prizadevata za mirno reševanje konfliktov.
2. Prizadevanja iz odstavka 1 so skladna s skupnimi načeli ohranjanja mednarodnega miru in varnosti, ki so določena v Ustanovni listini Združenih narodov, Helsinški sklepni listini OVSE in drugih zadevnih večstranskih dokumentih, katerim sta se pogodbenici pridružili. Pogodbenici poudarjata pomen obstoječih dogovorjenih oblik za mirno reševanje konfliktov.
3. Pogodbenici poudarjata, da so nadzor nad oborožitvijo ter ukrepi za vzpostavitev zaupanja in varnosti še vedno zelo pomembni za varnost, predvidljivost in stabilnost v Evropi.

ČLEN 9

Orožje za množično uničevanje, neširjenje orožja in razoroževanje

1. Pogodbenici menita, da širjenje orožja za množično uničevanje in njegovih nosilcev, tako med državami kakor nedržavnimi subjekti, na primer teroristi in drugimi kriminalnimi združbami, pomeni eno od najresnejših groženj za mednarodni mir in stabilnost. Zato pogodbenici soglašata, da bosta sodelovali in prispevali k boju proti širjenju orožja za množično uničenje in njegovih nosilcev, ob celovitem upoštevanju in izvajanju zavez na nacionalni ravni, ki sta jih sprejeli v okviru mednarodnih sporazumov o razorožitvi in neširjenju, kot tudi drugih zadevnih mednarodnih obveznosti. Pogodbenici soglašata, da je ta določba bistven element tega sporazuma.
2. Pogodbenici soglašata, da bosta sodelovali in prispevali k preprečevanju širjenja orožja za množično uničevanje in njegovih nosilcev na naslednja načina:
 - (a) s sprejetjem ukrepov za podpis, ratifikacijo ali za pristop k vsem drugim zadevnim mednarodnim instrumentom, če je to ustrezno, ter za njihovo dosledno izvajanje; ter
 - (b) z nadaljnjim razvojem učinkovitega nacionalnega sistema nadzora izvoza, tudi nadzora izvoza in tranzita blaga, povezanega z orožjem za množično uničevanje, ter nadzora končne uporabe orožja za množično uničevanje v zvezi s tehnologijami z dvojno rabo.
3. Pogodbenici soglašata z vzpostavitvijo rednega političnega dialoga, ki bo spremljal in utrjeval elemente iz tega člena.

ČLEN 10

Osebnostno in lahko orožje ter nadzor nad izvozom konvencionalnega orožja

1. Pogodbenici se zavedata, da nedovoljena proizvodnja, tihotapljenje osebnega in lahkega orožja, vključno s strelivom, ter pretirano kopičenje, slabo upravljanje, neustrezno zavarovane zaloge in nenadzorovano širjenje tega orožja še naprej resno ogrožajo mednarodni mir in varnost.
2. Pogodbenici soglašata, da bosta upoštevali in v celoti izpolnjevali svoje obveznosti obravnavanja nezakonite trgovine z osebnim in lahkim orožjem, vključno s strelivom zanj, na podlagi obstoječih mednarodnih sporazumov, katerih pogodbenici sta, in resolucij Varnostnega sveta ZN ter svoje obveznosti v okviru drugih mednarodnih instrumentov, ki se uporabljajo na tem področju, na primer Akcijskega programa Združenih narodov za preprečevanje in odpravljanje nezakonite trgovine z osebnim in lahkim orožjem v vseh oblikah ter boj proti njej.
3. Pogodbenici se zavezujeta, da bosta sodelovali in zagotavljali koordinacijo, dopolnjevanje in sinergijo v svojih prizadevanjih za odpravo nezakonite trgovine z osebnim in lahkim orožjem, vključno s strelivom, in uničenje prekomernih zalog na svetovni, regionalni, podregionalni in, če je to ustrezno, nacionalni ravni.
4. Poleg tega pogodbenici soglašata, da bosta nadaljevali sodelovanje na področju nadzora nad konvencionalnim orožjem ob upoštevanju Skupnega stališča Sveta 2008/944/SZVP z dne 8. decembra 2008, ki opredeljuje skupna pravila glede nadzora izvoza vojaške tehnologije in opreme¹, in zadevne nacionalne zakonodaje Republike Armenije.

¹ UL L 335, 13.12.2008, str. 99.

5. Pogodbenici soglašata z vzpostavitvijo rednega političnega dialoga, ki bo spremljal in utrjeval elemente iz tega člena.

ČLEN 11

Boj proti terorizmu

1. Pogodbenici ponovno potrjujeta pomen boja proti terorizmu in preprečevanja terorizma ter soglašata glede sodelovanja na dvostranski, regionalni in mednarodni ravni, da bi preprečevali terorizem v vseh njegovih oblikah in pojavih ter se borili proti njemu.
2. Pogodbenici soglašata, da je boj proti terorizmu nujno treba izvajati s popolnim spoštovanjem vladavine prava in v celoti usklajeno z mednarodnim pravom, vključno z mednarodnim pravom o človekovih pravicah, mednarodnim pravom o beguncih in mednarodnim humanitarnim pravom, načeli Ustanovne listine Združenih narodov in vsemi zadevnimi mednarodnimi instrumenti, povezanimi z bojem proti terorizmu.
3. Pogodbenici poudarjata pomen splošne ratifikacije in popolnega izvajanja vseh konvencij in protokolov ZN, povezanih z bojem proti terorizmu. Pogodbenici soglašata, da bosta nadaljevali s spodbujanjem dialoga o osnutku Splošne konvencije o mednarodnem terorizmu ter sodelovali pri izvajanju Globalne strategije Združenih narodov za boj proti terorizmu, vseh zadevnih resolucij Varnostnega sveta ZN in konvencij Sveta Evrope. Pogodbenici prav tako soglašata, da bosta sodelovali pri spodbujanju mednarodnega soglasja glede preprečevanja terorizma in boja proti terorizmu.

NASLOV III

PRAVICA, SVOBODA IN VARNOST

ČLEN 12

Vladavina prava ter spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin

1. Pogodbenici pri medsebojnem sodelovanju na področju svobode, varnosti in pravice posebno pozornost namenjata utrjevanju vladavine prava, vključno z neodvisnostjo sodstva, dostopom do pravnega varstva in pravico do poštenega sojenja, kakor jih določa Evropska konvencija o človekovih pravicah, ter procesnim jamstvom v kazenskih zadevah in pravicam žrtev.
2. Pogodbenici bosta v celoti sodelovali glede uspešnega delovanja institucij na področjih kazenskega pregona, boja proti korupciji in pravosodja.
3. Vodilo pri vseh oblikah sodelovanja na področju svobode, varnosti in pravice je spoštovanje človekovih pravic, nediskriminacije in temeljnih svoboščin.

ČLEN 13

Varstvo osebnih podatkov

Pogodbenici soglašata, da bosta sodelovali za zagotovitev visoke ravni varstva osebnih podatkov v skladu s pravnimi instrumenti in standardi Evropske unije, Sveta Evrope in mednarodnega prava.

ČLEN 14

Sodelovanje na področju migracij, azila in upravljanja meja

1. Pogodbenici ponovno potrjujeta pomen skupnega upravljanja migracijskih tokov med svojimi ozemlji in vzpostavita celovit dialog o vseh vprašanjih, povezanih z migracijami, vključno z zakonitimi migracijami, mednarodno zaščito in bojem proti nezakonitim migracijam, tihotapljenju ljudi in trgovini z njimi.
2. Sodelovanje bo temeljilo na posebni oceni potreb, ki se opravi prek posvetovanja med pogodbenicama, in se bo izvedlo v skladu z njuno zadevno veljavno zakonodajo. To sodelovanje bo osredotočeno zlasti na:
 - (a) obravnavo glavnih vzrokov migracij;
 - (b) pripravo in izvajanje nacionalne zakonodaje ter praks na področju mednarodne zaščite, da bi bile izpolnjene določbe Ženevske konvencije o statusu beguncev iz leta 1951, Protokola o statusu beguncev iz leta 1967 in drugih zadevnih mednarodnih instrumentov, kot je Evropska konvencija o človekovih pravicah, ter da bi bilo zagotovljeno spoštovanje načela „nevračanja“;
 - (c) pravila o sprejemu ter pravice in položaj sprejetih oseb, pošteno obravnavo in vključevanje državljanov drugih držav, ki v državi prebivajo zakonito, izobraževanje in usposabljanje ter ukrepe proti rasizmu in ksenofobiji;

- (d) oblikovanje učinkovite in preventivne politike proti nezakonitim migracijam, tihotapljenju migrantov in trgovini z ljudmi, vključno z vprašanjem, kako se boriti proti mrežam tihotapcev in preprodajalcev ter kako zaščititi žrtve trgovine z ljudmi v okviru zadevnih mednarodnih instrumentov;
 - (e) vprašanja, kot so organizacija, usposabljanje, dobre prakse in drugi operativni ukrepi na področjih upravljanja migracij, varnosti dokumentov, vizumske politike ter sistemov za upravljanje meja in obveščanje o migracijah.
3. Sodelovanje lahko spodbudi tudi krožne migracije, ki bi lahko prispevale k razvoju.

ČLEN 15

Gibanje oseb in ponovni sprejem

1. Pogodbenici zagotovita polno izvajanje naslednjih sporazumov, ki ju zavezujeta:
- (a) Sporazum med Evropsko unijo in Republiko Armenijo o ponovnem sprejemu oseb, ki prebivajo brez dovoljenja (v nadaljnjem besedilu: sporazum o ponovnem sprejemu), ki je začel veljati 1. oktobra 2014; ter
 - (b) Sporazum med Evropsko unijo in Republiko Armenijo o poenostavitvi izdajanja vizumov (v nadaljnjem besedilu: sporazum o poenostavitvi vizumskih postopkov), ki je začel veljati 1. januarja 2014.

2. Pogodbenici še naprej sodelujeta pri spodbujanju mobilnosti državljanov s pomočjo sporazuma o poenostavitvi vizumskih postopkov in v primernem trenutku preučita začetek dialoga o liberalizaciji vizumskega režima, pod pogojem da so izpolnjeni pogoji za dobro upravljanje in varno mobilnost. Pogodbenici sodelujeta v boju proti nezakonitim migracijam, tudi z izvajanjem sporazuma o ponovnem sprejemu, ter spodbujata politiko upravljanja meja in razvoj pravnih ter operativnih okvirov.

ČLEN 16

Boj proti organiziranemu kriminalu in korupciji

1. Pogodbenici sodelujeta v boju proti kriminalnim in nezakonitim dejavnostim, tudi mednarodnim, tako organiziranim kot drugim, ter pri njihovem preprečevanju, pri čemer so te dejavnosti:

- (a) tihotapljenje migrantov in trgovina z ljudmi;
- (b) tihotapljenje strelnega orožja in trgovina z njim, vključno z osebnim in lahkim orožjem;
- (c) tihotapljenje prepovedanih drog in trgovina z njimi;
- (d) tihotapljenje blaga in trgovina z njim;

- (e) nezakonite gospodarske in finančne dejavnosti, kot so ponarejanje, davčna utaja in goljufije v zvezi z javnimi naročili;
- (f) poneverbe pri projektih, ki jih financirajo mednarodni donatorji;
- (g) aktivna in pasivna korupcija v zasebnem in javnem sektorju;
- (h) ponarejanje listin in predložitev lažnih izjav; ter
- (i) kibernetška kriminaliteta.

2. Pogodbenici krepita dvostransko, regionalno in mednarodno sodelovanje organov za preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj, vključno z morebitno krepitvijo sodelovanja med Agencijo Evropske unije za sodelovanje na področju preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj (Europol) in zadevnimi organi Republike Armenije. Pogodbenici sta zavezani učinkovitemu izvajanju zadevnih mednarodnih standardov, zlasti tistih, ki so zapisani v Konvenciji Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu iz leta 2000 in v treh protokolih k navedeni konvenciji. Pogodbenici sodelujeta pri preprečevanju korupcije in boju proti njej v skladu s Konvencijo ZN proti korupciji iz leta 2003, priporočili Skupine držav proti korupciji (GRECO) in pravili OECD o preglednosti v zvezi s prijavo premoženjskega stanja, zaščito prijaviteljev nepravilnosti in razkritjem informacij o končnih upravičencih pravnih subjektov.

ČLEN 17

Prepovedane droge

1. Pogodbenici sodelujeta v mejah svojih pooblastil in pristojnosti, da bi zagotovili uravnotežen in enoten pristop k preprečevanju prepovedanih drog in novih psihoaktivnih snovi ter boju proti njim. Namen politik in ukrepov v zvezi z drogami je krepitev struktur za preprečevanje prepovedanih drog in boj proti njim, zmanjševanje njihove ponudbe, trgovine z njimi in povpraševanja po njih, obravnava zdravstvenih in socialnih posledic zlorabe drog z namenom zmanjševanja škode in učinkovitejše preprečevanje preusmerjanja predhodnih kemičnih sestavin, ki se uporabljajo za nezakonito proizvodnjo mamil in psihotropnih ali psihoaktivnih snovi.
2. Pogodbenici se dogovorita o potrebnih načinih sodelovanja za uresničitev ciljev iz odstavka 1. Ukrepi temeljijo na skupno dogovorjenih načelih, določenih v zadevnih mednarodnih konvencijah, njihov namen pa je izvajanje priporočil iz sklepnega dokumenta posebnega zasedanja Generalne skupščine ZN o svetovni problematiki drog iz aprila 2016.

ČLEN 18

Pranje denarja in financiranje terorizma

1. Pogodbenici tesno sodelujeta pri preprečevanju uporabe njunih finančnih in zadevnih nefinančnih sistemov za pranje premoženjskih koristi, pridobljenih s kaznivimi dejanji, na splošno, zlasti pa za nedovoljen promet s prepovedanimi drogami, ter uporabe teh sistemov za financiranje terorizma. To sodelovanje zajema tudi izterjavo materialnih ali finančnih sredstev, ki izvirajo iz kaznivih dejanj.

2. Sodelovanje na tem področju omogoča izmenjavo ustreznih informacij v okviru zadevnih zakonodaj pogodbenic in ustreznih mednarodnih instrumentov, poleg tega pa tudi sprejetje ustreznih standardov za preprečevanje pranja denarja ter boj proti pranju denarja in financiranju terorizma, primerljivih s tistimi, ki so jih sprejeli ustrezni mednarodni organi, ki delujejo na tem področju, na primer Projektna skupina za finančno ukrepanje proti pranju denarja.

ČLEN 19

Sodelovanje v boju proti terorizmu

1. Pogodbenici v skladu z načeli, na katerih temelji boj proti terorizmu, kakor je opredeljen v členu 11, ponovno potrujeta pomen pristopa v smislu preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj ter pravosodnega pristopa k boju proti terorizmu ter se dogovorita za sodelovanje pri preprečevanju in zatiranju terorizma, zlasti:
 - (a) z izmenjavo informacij o terorističnih skupinah in posameznikih ter njihovih podpornih mrežah, v skladu z mednarodno in nacionalno zakonodajo, zlasti glede varstva podatkov in zasebnosti;
 - (b) z izmenjavo izkušenj glede sredstev in metod ter z njimi povezanih tehničnih vidikov, pa tudi glede usposabljanja na področju preprečevanja in zatiranja terorizma, v skladu s pravom, ki se uporablja;
 - (c) z izmenjavo stališč o radikalizaciji in novačenju ter načinih za preprečevanje radikalizacije in spodbujanje rehabilitacije;

- (d) z izmenjavo stališč in izkušenj v zvezi s čezmejnimi gibanjem in potovanji terorističnih osumljencev pa tudi v zvezi s terorističnimi grožnjami;
- (e) z izmenjavo dobrih praks glede zaščite človekovih pravic v boju proti terorizmu, zlasti v zvezi s kazenskimi postopki;
- (f) z zagotovitvijo, da se teroristična dejanja opredelijo kot kazniva; ter
- (g) s sprejetjem ukrepov proti grožnjam, ki jih predstavlja kemični, biološki, radiacijski in jedrski terorizem ter uvedbo nujnih ukrepov za preprečevanje nakupa in prevoza kemičnih, bioloških, radioloških in jedrskih materialov ter uporabo teh materialov za teroristične namene, pa tudi za preprečevanje nezakonitih dejanj, ki bi ogrozila kemične, biološke in jedrske zmogljivosti ter radiološke elemente z visokim tveganjem.

2. Sodelovanje temelji na ustreznih razpoložljivih ocenah in se izvaja s posvetovanji med pogodbenicama.

ČLEN 20

Pravno sodelovanje

1. Pogodbenici soglašata, da bosta razvili pravosodno sodelovanje v civilnih in gospodarskih zadevah, predvsem glede pogajanj, ratifikacije in izvajanja večstranskih konvencij o pravosodnem sodelovanju v civilnih zadevah, zlasti konvencij Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu na področju mednarodnega pravnega sodelovanja in sodnih postopkov ter zaščite otrok.

2. Pogodbenici si glede pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah prizadevata okrepiti sodelovanje v zvezi z vzajemno pravno pomočjo na podlagi zadevnih mednarodnih sporazumov. Če je to ustrezno, to sodelovanje vključuje pristop k zadevnim mednarodnim instrumentom ZN in Sveta Evrope in njihovo izvajanje ter tesnejše sodelovanje Eurojusta s pristojnimi organi Republike Armenije.

ČLEN 21

Konzularna zaščita

Republika Armenija soglaša, da diplomatski in konzularni organi katere koli zastopane države članice zagotavljajo zaščito kateremu koli državljanu države članice, ki nima stalnega predstavništva v Republiki Armeniji, ki bi v konkretnem primeru pod enakimi pogoji, kot veljajo za državljane zadevne države članice, dejansko lahko zagotovilo konzularno zaščito.

NASLOV IV

GOSPODARSKO SODELOVANJE

POGLAVJE 1

GOSPODARSKI DIALOG

ČLEN 22

1. Evropska unija in Republika Armenija omogočata postopek gospodarske reforme z izboljšanjem skupnega razumevanja temeljnih načel vsakega od njunih gospodarstev ter z oblikovanjem in izvajanjem gospodarskih politik.
2. Republika Armenija sprejme nadaljnje ukrepe za razvoj dobro delujočega tržnega gospodarstva ter postopno približevanje svojih gospodarskih in finančnih predpisov in politik predpisom in politikam Evropske unije, če je to ustrezno. Evropska unija bo podpirala Republiko Armenijo pri zagotavljanju stabilnih makroekonomskih politik, vključno z neodvisnostjo centralne banke in stabilnostjo cen, zdravimi javnimi financami ter vzdržnim deviznim tečajem in plačilno bilanco.

ČLEN 23

V ta namen pogodbenici soglašata, da bosta vzdrževali reden dialog o gospodarskih zadevah, namenjen:

- (a) izmenjavi informacij o makroekonomskih trendih in politikah ter strukturnih reformah, vključno s strategijami za gospodarski razvoj;
- (b) izmenjavi strokovnega znanja in dobrih praks na področju javnih financ, okvirov monetarne in tečajne politike, finančne politike in ekonomske statistike;
- (c) izmenjavi informacij in izkušenj o regionalnem gospodarskem povezovanju, vključno z delovanjem evropske ekonomske in monetarne unije;
- (d) pregledu stanja dvostranskega sodelovanja na gospodarskem, finančnem in statističnem področju.

ČLEN 24

Notranji nadzor javnega sektorja in pravila o revidiranju

Pogodbenici sodelujeta na področjih notranjega nadzora javnih financ in zunanje revizije, da bi:

- (a) nadalje razvijali in izvajali sistem notranjega nadzora javnih financ v skladu z načelom decentralizirane upravne odgovornosti, vključno z neodvisno nalogo notranje revizije v celotnem javnem sektorju v Republiki Armeniji, in sicer z usklajevanjem s splošno sprejetimi mednarodnimi standardi, okviri in smernicami ter dobrimi praksami Evropske unije, na podlagi programa reforme notranjega nadzora javnih financ, ki ga je odobrila vlada Republike Armenije;
- (b) razvili ustrezen sistem finančne inšpekcije v Republiki Armeniji, ki bo dopolnjeval nalogo notranje revizije, vendar je ne bo podvajal;
- (c) podprli centralno usklajevalno enoto za notranji nadzor javnih financ v Republiki Armeniji in okrepili njeno sposobnost za usmerjanje procesa reform;
- (d) nadalje okrepili revizijski urad kot vrhovno revizijsko institucijo v Republiki Armeniji, zlasti glede njene finančne, organizacijske in operativne neodvisnosti v skladu z mednarodno sprejetimi standardi zunanje revizije (INTOSAI); ter
- (e) izmenjavali informacije, izkušnje in dobre prakse.

POGLAVJE 2

OBDAVČITEV

ČLEN 25

Pogodbenici sodelujeta pri krepitvi dobrega upravljanja na davčnem področju, da bi še izboljšali medsebojne gospodarske odnose, trgovino, naložbe in pošteno sodelovanje.

ČLEN 26

Kar zadeva člen 25, pogodbenici priznavata načela dobrega upravljanja na davčnem področju, in sicer načela preglednosti, izmenjave informacij in lojalne davčne konkurence, kot jih sprejemajo države članice na ravni Evropske unije, ter se zavezujeta k njihovem izvajanju. Pogodbenici zato brez poseganja v pristojnosti Evropske unije in držav članic izboljšata mednarodno sodelovanje na davčnem področju, olajšata pobiranje davčnih prihodkov in razvijeta ukrepe za učinkovito izvajanje navedenih načel dobrega upravljanja.

ČLEN 27

Pogodbenici razširita in okrepita sodelovanje za izboljšanje in razvoj davčnega sistema in davčne uprave Republike Armenije, vključno z okrepitvijo zmožnosti za pobiranje davkov in nadzor nad njimi, zagotovita učinkovito pobiranje davkov ter okrepita boj proti davčnim goljufijam in davčnim utajam. Pogodbenici ne razlikujeta med uvoženimi proizvodi in podobnimi domačimi proizvodi v skladu s členoma I in III Splošnega sporazuma o carinah in trgovini 1994 (v nadaljnjem besedilu: GATT 1994). Pogodbenici si prizadevata za okrepitev sodelovanja in izmenjavo izkušenj glede boja proti davčnim goljufijam in izogibanju davkom, zlasti proti t. i. davčnemu vrtiljaku, ter glede transfernih cen in predpisov na področju boja proti davčnim oazam.

ČLEN 28

Pogodbenici razvijata sodelovanje z namenom uskladitve politik na področju ukrepanja in boja proti goljufijam in tihotapljenju trošarinskih izdelkov. Sodelovanje zajema izmenjavo informacij. V ta namen si pogodbenici prizadevata okrepiti sodelovanje glede na regionalne razmere in v skladu z Okvirno konvencijo Svetovne zdravstvene organizacije za nadzor nad tobakom iz leta 2003.

ČLEN 29

O zadevah iz tega poglavja poteka reden dialog.

POGLAVJE 3

STATISTIKA

ČLEN 30

Pogodbenici razvijata in krepita sodelovanje glede statističnih vprašanj, s čimer prispevata k dolgoročnemu cilju zagotavljanja pravočasnih, mednarodno primerljivih in zanesljivih statističnih podatkov. Pričakuje se, da bodo trajnostni, učinkoviti in strokovno neodvisni nacionalni statistični sistemi zagotovili informacije, ki so pomembne za državljane, podjetja in nosilce odločanja v Evropski uniji in Republiki Armeniji, saj jim bodo omogočali sprejemanje premišljenih odločitev na tej podlagi. Nacionalni statistični sistem spoštuje temeljna načela uradne statistike ZN ter upošteva pravni red EU na področju statistike, vključno s Kodeksom ravnanja evropske statistike, da bi se nacionalna priprava statistike uskladila z evropskimi normami in standardi.

ČLEN 31

Cilji sodelovanja na področju statistike so:

- (a) nadaljnja okrepitev zmogljivosti nacionalnega statističnega sistema, vključno s pravno podlago, pripravo kakovostnih podatkov in metapodatkov, politiko razširjanja in prijaznosti do uporabnika, ob upoštevanju uporabnikov v javnem in zasebnem sektorju, akademski skupnosti in širši družbi;

- (b) postopna uskladitev statističnega sistema Republike Armenije z normami in praksami, ki se uporabljajo v evropskem statističnem sistemu;
- (c) izpopolnitev zagotavljanja podatkov Evropski uniji, pri čemer se upošteva uporaba zadevnih mednarodnih in evropskih metodologij, vključno s klasifikacijami;
- (d) krepitev strokovne in upravne zmogljivosti osebja nacionalnih statističnih uradov, da se omogoči uporaba statističnih standardov Evropske unije in prispeva k razvoju statističnega sistema Republike Armenije;
- (e) izmenjava izkušenj glede razvoja statističnega znanja in izkušenj; ter
- (f) spodbujanje zagotavljanja kakovosti in obvladovanja vseh postopkov priprave statističnih podatkov in njihovega razširjanja.

ČLEN 32

Pogodbenici sodelujeta v okviru evropskega statističnega sistema, v katerem je Eurostat statistični urad Evropske unije. To sodelovanje zagotavlja strokovno neodvisnost statističnega urada in uporabo načel Kodeksa ravnanja evropske statistike ter se osredotoča na naslednja področja:

- (a) demografsko statistiko, vključno s popisi in socialno statistiko;
- (b) kmetijsko statistiko, vključno s popisi kmetijstva;

- (c) poslovno statistiko, vključno s poslovnimi registri in uporabo upravnih virov za statistične namene;
- (d) makroekonomsko statistiko, vključno z nacionalnimi računi, statistiko zunanje trgovine, statistiko plačilne bilance in statistiko tujih neposrednih naložb;
- (e) energetska statistiko, vključno z bilancami;
- (f) statistiko okolja;
- (g) regionalno statistiko; ter
- (h) horizontalne dejavnosti, vključno z zagotavljanjem in upravljanjem kakovosti, statistično klasifikacijo, usposabljanjem, razširjanjem in uporabo sodobnih informacijskih tehnologij.

ČLEN 33

Pogodbenici si med drugim izmenjujeta informacije in strokovno znanje ter razvijata sodelovanje, pri čemer upoštevata izkušnje, pridobljene iz reforme statističnega sistema v okviru različnih programov pomoči. Prizadevanja je treba usmeriti k nadaljnjemu usklajevanju s pravnim redom EU na področju statistike, in sicer na podlagi nacionalne strategije za razvoj statističnega sistema Republike Armenije, ob upoštevanju razvoja evropskega statističnega sistema. Poudarek priprave statističnih podatkov je na nadaljnji uporabi upravnih evidenc in racionalizaciji statističnih raziskav ob upoštevanju potrebe po zmanjšanju obremenitve poročanja. Pridobljeni podatki so pomembni za oblikovanje in spremljanje politik na ključnih področjih družbenega in gospodarskega življenja.

ČLEN 34

O zadevah iz tega poglavja poteka reden dialog. Dejavnosti v okviru evropskega statističnega sistema, vključno z usposabljanjem, so v čim večji možni meri odprte za udeležbo Republike Armenije.

ČLEN 35

Postopno približevanje zakonodaje Republike Armenije pravnemu redu EU na področju statistike se izvaja v skladu z letno posodobljeno zbirko statističnih zahtev, ki jo pripravlja Eurostat in jo pogodbenici upoštevata, kakor je priložena temu sporazumu.

NASLOV V

DRUGE POLITIKE SODELOVANJA

POGLAVJE 1

PREVOZ

ČLEN 36

Pogodbenici:

- (a) širita in krepi sodelovanje na področju prevoza, da bi prispevali k razvoju trajnostnih prevoznih sistemov;
- (b) spodbujata učinkovite, varne in zanesljive prevoze, pa tudi intermodalnost in interoperabilnost prevoznih sistemov; ter
- (c) si prizadevata za krepitev glavnih prevoznih povezav med njunimi ozemlji.

ČLEN 37

V sodelovanje na področju prevoza so zajeta naslednja področja:

- (a) razvoj trajnostne nacionalne prometne politike, ki bo zajemala vse vrste prevoza, zlasti da se zagotovijo okolju prijazni, učinkoviti, varni in zanesljivi prevozni sistemi in se spodbudi vključevanje vidikov prevoza v druga področja politike;
- (b) razvoj sektorskih strategij ob upoštevanju nacionalnih prometnih politik (vključno s pravnimi zahtevami za posodobitev tehnične opreme in prevoznih vozni parkov za izpolnitev najvišjih mednarodnih standardov) na področju cestnega, železniškega, pomorskega, letalskega prometa, prometa po celinskih plovni poteh in intermodalnosti, vključno s časovnimi razporedi in mejniki za izvajanje, upravnimi odgovornostmi in načrti financiranja;
- (c) izboljšanje infrastrukturne politike, da se bolje opredelijo in ovrednotijo infrastrukturni projekti za različne vrste prevoza;
- (d) razvoj strategij financiranja, ki se osredotočajo na vzdrževanje, omejitve zmogljivosti in manjkajoče povezovalne infrastrukture, ter aktiviranje in spodbujanje sodelovanja zasebnega sektorja pri projektih na področju prevoza;
- (e) pristop k ustreznim mednarodnim organizacijam in sporazumom na področju prevoza, vključno s postopki za zagotavljanje doslednega izvajanja in učinkovitega uveljavljanja mednarodnih sporazumov in konvencij o prevozu;

- (f) sodelovanje ter izmenjava informacij za razvoj in izboljšanje tehnologij v prevozu, kot so inteligentni prevozni sistemi; ter
- (g) spodbujanje uporabe inteligentnih prometnih sistemov in informacijske tehnologije pri upravljanju in delovanju vseh vrst prevoza ter podpora intermodalnosti in sodelovanje pri uporabi vesoljskih sistemov in komercialnih aplikacij, ki lajšajo prevoz.

ČLEN 38

1. Namen sodelovanja je tudi izboljšati pretok potnikov in blaga ter povečati pretočnost prevoznih tokov med Republiko Armenijo, Evropsko unijo in tretjimi državami v regiji, spodbujati odprte meje s čezmejnimi gibanjem, in sicer z odstranitvijo upravnih, tehničnih in drugih ovir, izboljšanjem delovanja obstoječih prevoznih omrežij in razvojem infrastrukture, zlasti na glavni osi, ki povezuje pogodbenici.
2. Sodelovanje vključuje ukrepe za lažji prehod meja, ob upoštevanju posebnosti neobalnih držav, kot je navedeno v zadevnih mednarodnih instrumentih.
3. Sodelovanje zajema izmenjavo informacij in skupne dejavnosti:
 - (a) na regionalni ravni, zlasti ob upoštevanju napredka, doseženega v okviru sporazumov o regionalnem prometnem sodelovanju, kot so Prometni koridor Evropa-Kavkaz-Azija (TRACECA) in druge pobude na področju prometa na mednarodni ravni, vključno glede na mednarodne prometne organizacije ter mednarodne sporazume in konvencije, ki sta jih ratificirali pogodbenici; ter

- (b) v okviru različnih prometnih agencij Evropske unije, kakor tudi v okviru vzhodnega partnerstva.

ČLEN 39

1. Za zagotovitev usklajenega razvoja in postopne liberalizacije zračnega prevoza med pogodbenicama v skladu z njunimi vzajemnimi tržnimi potrebami bi se pogoji vzajemnega dostopa do trga na področju zračnega prevoza morali obravnavati v skladu s sporazumom o skupnem zračnem prostoru med Evropsko unijo in Republiko Armenijo.
2. Pred sklenitvijo sporazuma o skupnem zračnem prostoru pogodbenici ne sprejmeta nobenih ukrepov, ki bi bili bolj omejevalni ali diskriminatorni v primerjavi s položajem, kakršen je bil pred začetkom veljavnosti tega sporazuma.

ČLEN 40

O zadevah iz tega poglavja bo potekal reden dialog.

ČLEN 41

1. Republika Armenija svojo zakonodajo približa aktom Evropske unije iz Priloge I v skladu z določbami navedene priloge.

2. Približevanje zakonodaje lahko poteka tudi prek sektorskih sporazumov.

POGLAVJE 2

SODELOVANJE NA PODROČJU ENERGETIKE, VKLJUČNO Z JEDRSKO VARNOSTJO

ČLEN 42

1. Pogodbenici sodelujeta na področju energetike, ki temelji na načelih partnerstva, skupnega interesa, preglednosti in predvidljivosti. Namen sodelovanja je usklajevanje zakonodaje na področjih energetskega sektorja, navedenih v nadaljevanju, ob upoštevanju potrebe po zagotovitvi dostopa do varne, okolju prijazne in cenovno dostopne energije.
2. V to sodelovanje so med drugim zajeta naslednja področja:
 - (a) energetske strategije in politike, vključno s spodbujanjem zanesljivosti in raznolikosti oskrbe z energijo ter proizvodnje energije;
 - (b) izboljšanje zanesljivosti oskrbe z energijo, vključno s spodbujanjem diverzifikacije energetskih virov in poti oskrbe z energijo;
 - (c) razvoj konkurenčnih energetskih trgov;
 - (d) spodbujanje uporabe obnovljivih virov energije, energetske učinkovitosti in varčevanja z energijo;

- (e) spodbujanje regionalnega sodelovanja na področju energije in povezovanja v regionalne trge;
- (f) spodbujanje skupnih regulativnih okvirov za olajševanje trgovine z naftnimi proizvodi, elektriko in morebitnimi drugimi energetske proizvodi ter enakih konkurenčnih pogojev glede jedrske varnosti, katerih namen je visoka stopnja varnosti in zaščite;
- (g) civilni jedrski sektor, ob upoštevanju posebnosti Republike Armenije in s posebnim poudarkom na visoki ravni jedrske varnosti, na podlagi standardov Mednarodne agencije za atomsko energijo ter standardov in praks Evropske unije, ki so navedeni v nadaljevanju, ter visoke ravni jedrske zaščite na podlagi mednarodnih smernic in praks. Sodelovanje na tem področju bo vključevalo:
 - (i) izmenjavo tehnologij in dobrih praks ter usposabljanje na področju varnosti, zaščite in ravnanja z jedrskimi odpadki, da se zagotovi varno delovanje jedrskih elektrarn;
 - (ii) zaprtje in varno razgradnjo jedrske elektrarne Medzamor ter hitro sprejetje časovnega načrta ali akcijskega načrta v ta namen, pri čemer se bo upoštevala potreba po nadomestitvi z novimi zmogljivostmi, da se zagotovijo zanesljivost oskrbe z energijo v Republiki Armeniji in pogoji za trajnostni razvoj;
- (h) politike določanja cen, tranzit in prevoz, zlasti splošni sistem na podlagi stroškov za prenos energetskih virov, če in ko bo to ustrezno, in dodatna pojasnila glede dostopa do ogljikovodikov, če bo to ustrezno;

- (i) spodbujanje regulativnih vidikov, ki odražajo ključna načela za ureditev energetskega trga in nediskriminatoreni dostop do energetskih omrežij in infrastruktur po konkurenčnih, preglednih in stroškovno učinkovitih tarifah ter ustrezen in neodvisen nadzor;
- (j) znanstveno in tehnično sodelovanje, vključno z izmenjavo informacij za razvoj in izboljšanje tehnologij za proizvodnjo in prenos energije ter njeno dobavo in končno rabo s posebnim poudarkom na energetsko učinkovitih in okolju prijaznih tehnologijah.

ČLEN 43

O zadevah iz tega poglavja bo potekal reden dialog.

ČLEN 44

Republika Armenija svojo zakonodajo približa instrumentom iz Priloge II v skladu z določbami navedene priloge.

POGLAVJE 3

OKOLJE

ČLEN 45

Pogodbenici razvijata in krepita sodelovanje glede okoljskih vprašanj, s čimer prispevata k dolgoročnemu cilju trajnostnega razvoja in bolj zelenega gospodarstva. Po pričakovanjih naj bi imelo okrepljeno varstvo okolja koristi za državljane in podjetja v Evropski uniji in Republiki Armeniji, med drugim zaradi izboljšanja javnega zdravja, ohranjanja naravnih virov, povečanja gospodarske in okoljske učinkovitosti ter zaradi uporabe sodobnih čistejših tehnologij, ki prispevajo k bolj trajnostnim načinom proizvodnje. Sodelovanje se izvaja ob upoštevanju interesov pogodbenic na podlagi enakosti in obojestranske koristi, medsebojne odvisnosti med pogodbenicama na področju varstva okolja in s tem povezanimi večstranskimi sporazumi.

ČLEN 46

1. Sodelovanje je namenjeno ohranjanju in varstvu okolja, izboljšanju in obnavljanju njegove kakovosti, varovanju zdravja ljudi, trajnostni rabi naravnih virov ter spodbujanju ukrepov na mednarodni ravni za reševanje regionalne ali globalne okoljske problematike, tudi na področjih:

- (a) okoljskega upravljanja in horizontalnih vprašanj, vključno s strateškim načrtovanjem, oceno vpliva na okolje in strateško presojo vplivov na okolje, izobraževanjem in usposabljanjem, sistemom spremljanja in obveščanja na področju okolja, inšpekcijami in uveljavljanjem, okoljsko odgovornostjo, bojem proti okoljskemu kriminalu, čezmejnemu sodelovanju, javnim dostopom do okoljskih informacij, postopki sprejemanja odločitev ter učinkovitimi upravnimi in sodnimi postopki pregleda;
- (b) kakovosti zraka;
- (c) kakovosti vode in gospodarjenja z vodnimi viri, vključno z obvladovanjem poplavne ogroženosti, pomanjkanjem vode in sušo;
- (d) ravnanja z odpadki;
- (e) varstva narave, vključno z gozdarstvom in ohranjanjem biološke raznovrstnosti;
- (f) industrijskega onesnaževanja in industrijskih nesreč;
- (g) ravnanja s kemikalijami.

2. Namen sodelovanja je tudi vključitev okolja v druga področja politik razen okoljske politike.

ČLEN 47

Pogodbenici med drugim:

- (a) izmenjujeta informacije ter strokovno znanje in izkušnje;
- (b) sodelujeta na regionalni in mednarodni ravni, zlasti kar zadeva večstranske okoljske sporazume, ki sta jih ratificirali; ter
- (c) sodelujeta v okviru zadevnih agencij, če je to ustrezno.

ČLEN 48

V sodelovanje so med drugim zajeti naslednji cilji:

- (a) razvoj splošne nacionalne okoljske strategije za Republiko Armenijo, ki zajema:
 - (i) načrtovane institucionalne reforme (s časovnimi razporedi) za zagotovitev izvajanja in izvrševanja okoljske zakonodaje;
 - (ii) delitev pristojnosti za upravljanje okolja na nacionalni, regionalni in občinski ravni;
 - (iii) postopke odločanja in izvajanje odločitev;

- (iv) postopke spodbujanja vključevanja okoljskih vprašanj v druga področja politike;
 - (v) spodbujanje ukrepov za zeleno gospodarstvo in ekoinovacij, opredelitev potrebnih človeških in finančnih virov ter mehanizma za pregled; ter
- (b) razvoj sektorskih strategij za Republiko Armenijo (vključno z jasno opredeljenimi časovnimi razporedi in mejniki za izvajanje, upravnimi odgovornostmi in strategijami financiranja za naložbe v infrastrukturo in tehnologijo) glede:
- (i) kakovosti zraka;
 - (ii) kakovosti vode in gospodarjenja z viri;
 - (iii) ravnanja z odpadki;
 - (iv) biotske raznovrstnosti, ohranjanja narave in gozdarstva;
 - (v) industrijskega onesnaževanja in industrijskih nesreč; ter
 - (vi) kemikalij.

ČLEN 49

O zadevah iz tega poglavja bo potekal reden dialog.

ČLEN 50

Republika Armenija svojo zakonodajo približa aktom Evropske unije in mednarodnim instrumentom iz Priloge III v skladu z določbami navedene priloge.

POGLAVJE 4

PODNEBNA POLITIKA

ČLEN 51

Pogodbenici bosta razvijali in krepili svoje sodelovanje pri boju proti podnebnim spremembam. Sodelovanje se izvaja ob upoštevanju interesov pogodbenic na podlagi enakosti in obojestranske koristi ter medsebojne odvisnosti med dvostranskimi in večstranskimi zavezami na tem področju.

ČLEN 52

S sodelovanjem se spodbujajo ukrepi na domači, regionalni in mednarodni ravni, tudi na naslednjih področjih:

- (a) blažitev podnebnih sprememb;

- (b) prilagajanje podnebnim spremembam;
- (c) tržni in netržni mehanizmi za reševanje vprašanja podnebnih sprememb;
- (d) raziskave, razvoj, predstavitev, uporaba, prenos in razširjanje novih, inovativnih, varnih ter trajnostnih nizkoogljičnih in prilagoditvenih tehnologij;
- (e) vključevanje podnebnih vidikov v splošne in sektorske politike; ter
- (f) ozaveščanje, izobraževanje in usposabljanje.

ČLEN 53

1. Pogodbenici med drugim:

- (a) izmenjujeta informacije ter strokovno znanje in izkušnje;
- (b) izvajata skupne raziskovalne dejavnosti in si izmenjujeta informacije o čistejših ter okolju prijaznih tehnologijah;
- (c) izvajata skupne dejavnosti na regionalni in mednarodni ravni, tudi kar zadeva večstranske okoljske sporazume, ki sta jih pogodbenici ratificirali, kot sta Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja iz leta 1992 (UNFCCC) in Pariški sporazum iz leta 2015, in skupne dejavnosti v okviru zadevnih agencij, če je to ustrezno.

2. Pogodbenici namenjata posebno pozornost čezmejnim vprašanjem in regionalnemu sodelovanju.

ČLEN 54

V sodelovanje so med drugim zajeti naslednji cilji:

- (a) ukrepi za izvajanje Pariškega sporazuma iz leta 2015 v skladu z načeli, določenimi v tem sporazumu;
- (b) ukrepi za izboljšanje zmogljivosti za sprejemanje učinkovitih podnebnih ukrepov;
- (c) priprava celovite podnebne strategije in akcijskega načrta za dolgoročno ublažitev podnebnih sprememb in prilagoditev nanje;
- (d) priprava ocen ogroženosti in prilagoditve;
- (e) priprava načrta za nizkoogljični razvoj;
- (f) priprava in izvajanje dolgoročnih ukrepov za ublažitev podnebnih sprememb z zmanjšanjem emisij toplogrednih plinov;
- (g) ukrepi za pripravo na trgovanje z emisijami ogljikovega dioksida;
- (h) ukrepi za spodbujanje prenosa tehnologije;

- (i) ukrepi za vključitev podnebnih vprašanj v sektorske politike; ter
- (j) ukrepi v povezavi s snovmi, ki tanjšajo ozonski plašč, in fluoriranimi plini.

ČLEN 55

O zadevah iz tega poglavja bo potekal reden dialog.

ČLEN 56

Republika Armenija svojo zakonodajo približa aktom Evropske unije in mednarodnim instrumentom iz Priloge IV v skladu z določbami navedene priloge.

POGLAVJE 5

INDUSTRIJSKA IN PODJETNIŠKA POLITIKA

ČLEN 57

Pogodbenici razvijata in krepita sodelovanje glede industrijske in podjetniške politike, s čimer izboljšujeta poslovno okolje za vse gospodarske subjekte, pri čemer dajeta poseben poudarek malim in srednjim podjetjem. Z okrepljenim sodelovanjem naj bi se izboljšal upravni in regulativni okvir za podjetja Evropske unije in podjetja Republike Armenije, ki poslujejo v Evropski uniji in Republiki Armeniji, temeljil pa naj bi na politiki Evropske unije za mala in srednja podjetja in industrijski politiki Evropske unije, pri čemer bi se upoštevali mednarodno priznana načela in prakse na tem področju.

ČLEN 58

Pogodbenici si s sodelovanjem prizadevata za:

- (a) izvedbo strategij za razvoj malih in srednjih podjetij, ki temeljijo na načelih pobude „Small Business Act for Europe“, ter spremljanje procesa izvajanja prek rednega poročanja in dialoga. To sodelovanje bo vključevalo tudi poudarek na mikro in obrtnih podjetjih, ki so izredno pomembna za gospodarstvu Evropske unije in Republike Armenije;

- (b) oblikovanje boljših okvirnih pogojev, in sicer z izmenjavo informacij in dobrih praks, s čimer prispevata k izboljšanju konkurenčnosti. To sodelovanje bo vključevalo upravljanje strukturnih sprememb (prestrukturiranje) ter okoljska in energetska vprašanja, kot sta energetska učinkovitost in čistejša proizvodnja;
- (c) poenostavitev in racionalizacijo predpisov in regulativnih praks s posebnim poudarkom na izmenjavi dobrih praks glede normativnih tehnik, vključno z načeli Evropske unije;
- (d) spodbujanje razvoja inovacijske politike, in sicer z izmenjavo informacij in dobrih praks glede komercializacije raziskav in razvoja (vključno s podpornimi instrumenti za zagonska podjetja, ki temeljijo na tehnologiji), razvoja grozdov in dostopa do financiranja;
- (e) spodbujanje pogostejših stikov med podjetji Evropske unije in podjetji Republike Armenije ter med temi podjetji ter organi Evropske unije in Republike Armenije;
- (f) podporo uvedbi dejavnosti za spodbujanje izvoza v Republiko Armenijo;
- (g) spodbujanje podjetjem prijaznejšega okolja z namenom povečanja potenciala rasti in naložbenih priložnosti; ter
- (h) olajšanje modernizacije in prestrukturiranja industrije v Evropski uniji in Republiki Armeniji v nekaterih sektorjih.

ČLEN 59

O zadevah iz tega poglavja bo potekal reden dialog. Pri tem bodo sodelovali tudi predstavniki podjetij iz Evropske unije in Republike Armenije.

POGLAVJE 6

PRAVO GOSPODARSKIH DRUŽB, RAČUNOVODSTVO, REVIZIJA IN UPRAVLJANJE PODJETIJ

ČLEN 60

1. Pogodbenici priznavata pomen učinkovitega sklopa pravil in praks na področjih prava gospodarskih družb in upravljanja podjetij ter računovodstva in revizije v delujočem tržnem gospodarstvu s predvidljivim in preglednim poslovnim okoljem ter hkrati poudarjata pomen spodbujanja regulativnega zbliževanja na teh področjih.
2. Pogodbenici sodelujeta na naslednjih področjih:
 - (a) izmenjava dobrih praks za zagotavljanje razpoložljivosti in dostopa do informacij v zvezi z organizacijo in zastopanjem registriranih podjetij na pregleden in lahko dostopen način;

- (b) nadaljnji razvoj politike upravljanja družb skladno z mednarodnimi standardi in zlasti s standardi OECD;
- (c) izvajanje in dosledna uporaba mednarodnih standardov računovodskega poročanja za konsolidirane računovodske izkaze družb, ki kotirajo na borzi;
- (d) urejanje in nadzorovanje revizorskih in računovodskih poklicev;
- (e) mednarodni revizijski standardi in etični kodeks Mednarodne zveze računovodskih strokovnjakov (IFAC) s ciljem izboljšati strokovno raven revizorjev s spoštovanjem standardov in etičnih norm poklicnih združenj, revizijskih organizacij in revizorjev.

POGLAVJE 7

SODELOVANJE NA PODROČJU BANČNIŠTVA, ZAVAROVALNIŠTVA IN DRUGIH FINANČNIH STORITEV

ČLEN 61

Pogodbenici soglašata glede pomena učinkovite zakonodaje in praks ter sodelovanja na področju finančnih storitev z naslednjimi cilji:

- (a) izboljšati pravno ureditev finančnih storitev;

- (b) zagotoviti učinkovito in primerno zaščito vlagateljev ter uporabnikov finančnih storitev;
- (c) prispevati k stabilnosti in celovitosti globalnega finančnega sistema;
- (d) spodbujati sodelovanje med različnimi akterji finančnega sistema, vključno z regulativnimi organi in nadzorniki;
- (e) spodbujati neodvisen in učinkovit nadzor.

POGLAVJE 8

SODELOVANJE NA PODROČJU INFORMACIJSKE DRUŽBE

ČLEN 62

Pogodbenici spodbujata sodelovanje glede razvoja informacijske družbe v korist državljanov in podjetij, in sicer prek široke razpoložljivosti informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT) ter prek boljše kakovosti storitev po dostopnih cenah. Namen tega sodelovanja bi morali biti lažji dostop do trgov elektronskih komunikacij ter spodbujanje konkurence in naložb v sektor.

ČLEN 63

Sodelovanje med drugim obsega naslednja področja:

- (a) izmenjavo informacij in dobrih praks pri izvajanju nacionalnih strategij za informacijsko družbo, med drugim vključno s pobudami, ki so namenjene spodbujanju širokopasovnega dostopa, izboljšanju varnosti omrežja in razvoju javnih spletnih storitev;
- (b) izmenjavo informacij, dobrih praks in izkušenj za spodbujanje razvoja celovitega regulativnega okvira za elektronske komunikacije, zlasti okrepitev upravne zmogljivosti neodvisnega nacionalnega regulativnega organa, spodbujanje boljše rabe virov spektra in interoperabilnosti omrežij v Republiki Armeniji ter med Republiko Armenijo in Evropsko unijo.

ČLEN 64

Pogodbenici spodbujata sodelovanje med regulativnimi organi iz Evropske unije in nacionalnim regulativnim organom Republike Armenije na področju elektronskih komunikacij.

ČLEN 65

Republika Armenija svojo zakonodajo približa aktom Evropske unije in mednarodnim instrumentom iz Priloge V v skladu z določbami navedene priloge.

POGLAVJE 9

TURIZEM

ČLEN 66

Pogodbenici sodelujeta na področju turizma, da bi pospešili razvoj konkurenčne in trajnostne turistične panoge kot gonila gospodarske rasti in krepite moči, zaposlovanja in deviznega poslovanja.

ČLEN 67

Sodelovanje na dvostranski, regionalni in evropski ravni temelji na naslednjih načelih:

- (a) spoštovanje integritete in interesov lokalnih skupnosti, zlasti na podeželju;
- (b) pomen kulturne dediščine; ter
- (c) pozitivna interakcija med turizmom in ohranjanjem okolja.

ČLEN 68

Sodelovanje je osredotočeno na naslednje vidike:

- (a) izmenjava informacij, najboljših praks in izkušenj ter prenos strokovnega znanja in izkušenj, vključno z inovativnimi tehnologijami;
- (b) vzpostavitev strateškega partnerstva med interesi javnosti, zasebnikov in skupnosti, da se zagotovi trajnostni razvoj turizma;
- (c) spodbujanje in razvoj turističnih produktov in trgov, infrastrukture, človeških virov ter institucionalnih struktur, pa tudi opredelitev in odprava ovir za potovalne storitve;
- (d) razvoj in izvajanje učinkovitih politik in strategij, vključno s primernimi pravnimi, upravnimi in finančnimi vidiki;
- (e) turistično usposabljanje in izgradnja zmogljivosti za izboljšanje standardov storitev; ter
- (f) razvoj in spodbujanje turizma, ki temelji na skupnosti.

ČLEN 69

O zadevah iz tega poglavja bo potekal reden dialog.

POGLAVJE 10

KMETIJSTVO IN RAZVOJ PODEŽELJA

ČLEN 70

Pogodbenici sodelujeta pri spodbujanju razvoja kmetijstva in podeželja, zlasti s postopnim približevanjem politik in zakonodaje.

ČLEN 71

Sodelovanje med pogodbenicama na področju kmetijstva in razvoja podeželja med drugim zajema naslednje cilje:

- (a) omogočanje vzajemnega razumevanja politik kmetijstva in razvoja podeželja;
- (b) krepitev upravnih zmogljivosti na centralni in lokalni ravni za načrtovanje, ocenjevanje in izvajanje politik v skladu z zakonodajo Evropske unije in dobrimi praksami;
- (c) spodbujanje modernizacije in trajnosti kmetijske proizvodnje;
- (d) izmenjava znanj in najboljših praks glede politik razvoja podeželja, da se spodbudi gospodarska blaginja podeželskih skupnosti;

- (e) izboljšanje konkurenčnosti kmetijskega sektorja ter učinkovitosti in preglednosti na trgih;
- (f) spodbujanje politik kakovosti in njihovih nadzornih mehanizmov, zlasti z geografskimi označbami in ekološkim kmetijstvom;
- (g) razširjanje znanja in spodbujanje izvajanja svetovalnih storitev pri kmetijskih proizvajalcih; ter
- (h) spodbujanje uskladitve vprašanj, obravnavanih v okviru mednarodnih organizacij, katerih članici sta obe pogodbenici.

POGLAVJE 11

UPRAVLJANJE RIBIŠTVA IN GOSPODARJENJE Z MORJEM

ČLEN 72

Pogodbenici sodelujeta v zvezi z vprašanji v skupnem interesu na področju ribištva in gospodarjenja z morjem, pri čemer razvijata tesnejše dvostransko, večstransko in mednarodno sodelovanje v sektorju ribištva.

ČLEN 73

Pogodbenici sprejemata skupne ukrepe, si izmenjujeta informacije ter se medsebojno podpirata, da bi spodbujali:

- (a) odgovoren ribolov in upravljanje ribištva, ki sta skladna z načeli trajnostnega razvoja, da se ohrani zdravje ribjih staležev in ekosistemov; ter
- (b) sodelovanje prek ustreznih večstranskih in mednarodnih organizacij, ki so odgovorne za upravljanje in ohranjanje živih vodnih virov, zlasti s krepitvijo ustreznih mednarodnih instrumentov za nadzor in kazenski pregon.

ČLEN 74

Pogodbenci podpirata pobude, kot sta medsebojna izmenjava izkušenj in zagotavljanje podpore, namenjene zagotovitvi izvajanja trajnostne ribiške politike, ki zajema:

- (a) upravljanje virov ribištva in ribogojstva;
- (b) inšpekcije in nadzor ribolovnih dejavnosti;
- (c) zbiranje podatkov o ulovu, iztovarjanju ter bioloških in gospodarskih podatkov;
- (d) izboljšanje učinkovitosti trgov, zlasti s spodbujanjem organizacij proizvajalcev, zagotavljanjem informacij potrošnikom in uporabo standardov trženja in sledljivosti;
- (e) trajnostni razvoj območij z jezersko obalo oziroma ribniki ali rečnim izlivom in z znatnim deležem zaposlenosti v ribiškem sektorju; ter

- (f) institucionalno izmenjavo izkušenj glede zakonodaje o trajnostnem ribogojstvu in njenega praktičnega izvajanja v naravnih bazenih in umetnih jezerih.

ČLEN 75

Ob upoštevanju sodelovanja pri politikah na področju ribištva, prevoza, okolja in drugih politikah v zvezi z morjem pogodbenici prav tako sodelujeta in zagotavljata vzajemno podporo, če je to ustrezno, v zvezi s pomorskimi vprašanji, zlasti tako, da na zadevnih regionalnih in mednarodnih forumih dejavno podpirata integriran pristop k pomorskim zadevam in dobremu upravljanju.

POGLAVJE 12

RUDARSTVO

ČLEN 76

Pogodbenici razvijata in krepita sodelovanje na področjih rudarstva in proizvodnje surovin, da bi spodbudili vzajemno razumevanje, izboljšanje poslovnega okolja, izmenjavo informacij in sodelovanje glede neenergetskih vprašanj, povezanih zlasti z rudarjenjem kovinskih rud in industrijskih mineralov.

ČLEN 77

Pogodbenici si s sodelovanjem prizadevata za:

- (a) izmenjavo informacij o razvoju v njunih sektorjih rudarstva in surovin;
- (b) izmenjavo informacij o zadevah, povezanih s trgovino s surovinami, z namenom spodbujanja dvostranskih izmenjav;
- (c) izmenjavo informacij in dobrih praks v povezavi s trajnostnim razvojem rudarstva; ter
- (d) izmenjavo informacij in dobrih praks v povezavi z usposabljanjem, znanji in spretnostmi ter varnostjo v rudarstvu.

POGLAVJE 13

SODELOVANJE NA PODROČJU RAZISKAV IN INOVACIJ

ČLEN 78

Pogodbenici spodbujata sodelovanje na vseh področjih civilnih znanstvenih raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij na podlagi obojestranske koristi ter pod pogojem, da se zagotovi ustrezno in učinkovito varstvo pravic intelektualne lastnine.

ČLEN 79

Sodelovanje iz člena 78 zajema:

- (a) dialog o politiki ter izmenjavo znanstvenih in tehnoloških informacij;
- (b) omogočanje ustreznega dostopa do zadevnih programov vsake pogodbenice;
- (c) pobude za povečanje raziskovalnih zmogljivosti in sodelovanje raziskovalnih institucij iz Republike Armenije v okvirnem programu Evropske unije za raziskave;
- (d) spodbujanje skupnih raziskovalnih projektov na vseh področjih raziskav in inovacij;
- (e) dejavnosti usposabljanja in programe mobilnosti za znanstvenike, raziskovalce in drugo raziskovalno osebje v raziskovalnih in inovacijskih dejavnostih na obeh straneh;
- (f) spodbujanje, v okviru veljavne zakonodaje, prostega gibanja raziskovalcev, ki sodelujejo v dejavnostih iz tega sporazuma, ter čezmejnega pretoka blaga, namenjenega za uporabo pri teh dejavnostih; ter
- (g) druge oblike sodelovanja pri raziskavah in inovacijah na podlagi medsebojnega dogovora.

ČLEN 80

Pri teh dejavnostih sodelovanja bi bilo treba iskati sinergije z dejavnostmi, ki jih financira Mednarodni center za znanost in tehnologijo, ter z drugimi dejavnostmi, ki se izvajajo v okviru finančnega sodelovanja med Evropsko unijo in Republiko Armenijo, kakor je določeno v Poglavju 1 naslova VII.

POGLAVJE 14

VARSTVO POTROŠNIKOV

ČLEN 81

Pogodbenici sodelujeta pri zagotavljanju visoke ravni varstva potrošnikov in pri doseganju združljivosti med njunimi sistemi za varstvo potrošnikov.

ČLEN 82

Če je to ustrezno, lahko sodelovanje vključuje:

- (a) ukrepe, katerih namen je približevanje potrošniške zakonodaje Republike Armenije zakonodaji Evropske unije, ob izogibanju oviram v trgovini;
- (b) spodbujanje izmenjave informacij o sistemih varstva potrošnikov, vključno s potrošniško zakonodajo in njenim uveljavljanjem, varnostjo potrošniških izdelkov, sistemi za izmenjavo informacij, izobraževanjem potrošnikov in krepitevijo njihove moči ter pravnimi sredstvi za potrošnike;
- (c) dejavnosti usposabljanja za upravne uslužbence in druge predstavnike interesov potrošnikov; ter
- (d) spodbujanje razvoja neodvisnih potrošniških zvez in navezovanja stikov med predstavniki potrošnikov.

ČLEN 83

Republika Armenija svojo zakonodajo približa aktom Evropske unije in mednarodnim instrumentom iz Priloge VI v skladu z določbami navedene priloge.

POGLAVJE 15

ZAPOSLOVANJE, SOCIALNA POLITIKA IN ENAKE MOŽNOSTI

ČLEN 84

Pogodbenici okrepita dialog in sodelovanje pri spodbujanju Agende za dostojno delo Mednarodne organizacije dela, politiki zaposlovanja, zdravju in varnosti pri delu, socialnem dialogu, socialni zaščiti, socialni vključenosti, enakosti spolov in nediskriminaciji ter tako prispevata k spodbujanju ustvarjanja več in boljših delovnih mest, zmanjševanju revščine, večji socialni koheziji, trajnostnemu razvoju in boljši kakovosti življenja.

ČLEN 85

Sodelovanje na podlagi izmenjave informacij in dobrih praks lahko obsega izbrana vprašanja z naslednjih področij:

- (a) zmanjševanje revščine in povečanje socialne kohezije;

- (b) politika zaposlovanja za zagotovitev novih in boljših delovnih mest z dostojnimi delovnimi pogoji, tudi za zmanjšanje neformalnega gospodarstva in neformalnega zaposlovanja;
- (c) spodbujanje aktivnih ukrepov na trgu dela in učinkovitih zavodov za zaposlovanje za posodobitev trgov dela in prilagoditev potrebam trgov dela;
- (d) spodbujanje bolj vključujočih trgov dela in sistemov socialne varnosti, ki vključujejo prikrajšane osebe, vključno z invalidnimi osebami in pripadniki manjšin;
- (e) enake možnosti in nediskriminacija, namenjene spodbujanju enakosti spolov in zagotavljanju enakih možnosti za ženske in moške ter boj proti diskriminaciji na podlagi spola, rase ali etnične pripadnosti, religije ali verovanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti;
- (f) socialna politika, namenjena okrepitvi ravni socialne zaščite in posodobitvi sistemov socialne zaščite z vidika kakovosti, dostopnosti in finančne vzdržnosti;
- (g) spodbujanje sodelovanja socialnih partnerjev in spodbujanje socialnega dialoga, vključno s krepitevijo zmogljivosti vseh zadevnih zainteresiranih strani;
- (h) zagotavljanje zdravja in varnosti pri delu; ter
- (i) spodbujanje družbene odgovornosti podjetij.

ČLEN 86

Pogodbenici spodbujata vključenost vseh zadevnih zainteresiranih strani, vključno z organizacijami civilne družbe in zlasti socialnimi partnerji, pri razvoju politik in reformah v Republiki Armeniji ter v sodelovanju med pogodbenicama v okviru tega sporazuma.

ČLEN 87

Pogodbenici si prizadevata za okrepitev sodelovanja glede zadev zaposlovanja in socialne politike v vseh zadevnih regionalnih, večstranskih in mednarodnih forumih in organizacijah.

ČLEN 88

Pogodbenici spodbujata družbeno odgovornost podjetij in odgovornost ter spodbujata odgovorne poslovne prakse, kakršne spodbujajo tudi smernice OECD za mednarodna podjetja, pobuda ZN za družbeno odgovornost (UN Global Compact), tristranska deklaracija Mednarodne organizacije dela o načelih za multinacionalna podjetja in socialno politiko ter standard ISO 26000.

ČLEN 89

O zadevah iz tega poglavja poteka reden dialog.

ČLEN 90

Republika Armenija svojo zakonodajo približa aktom Evropske unije in mednarodnim instrumentom iz Priloge VII v skladu z določbami navedene priloge.

POGLAVJE 16

SODELOVANJE NA PODROČJU ZDRAVJA

ČLEN 91

Pogodbenici razvijata sodelovanje na področju javnega zdravja, da bi izboljšali njegovo raven, v skladu s skupnimi vrednotami in načeli na področju zdravja, kar je predpogoj za trajnostni razvoj in gospodarsko rast.

ČLEN 92

Sodelovanje obravnava preprečevanje in obvladovanje nalezljivih in nenalezljivih bolezni, vključno z izmenjavo zdravstvenih informacij, spodbujanjem pristopa, ki vključuje zdravje v vse politike, sodelovanjem z mednarodnimi organizacijami, zlasti s Svetovno zdravstveno organizacijo, ter s spodbujanjem izvajanja mednarodnih zdravstvenih sporazumov, kot sta Okvirna konvencija Svetovne zdravstvene organizacije o nadzoru tobaka iz leta 2003 in Mednarodni zdravstveni pravilnik.

POGLAVJE 17

IZOBRAŽEVANJE, USPOSABLJANJE IN MLADI

ČLEN 93

Pogodbenici sodelujeta na področju izobraževanja in usposabljanja, da bi okrepili sodelovanje in dialog o politiki z namenom približevanja sistemov izobraževanja in usposabljanja v Republiki Armeniji politikam in praksam Evropske unije. Pogodbenici sodelujeta pri spodbujanju vseživljenjskega učenja, sodelovanja in preglednosti na vseh stopnjah izobraževanja in usposabljanja s posebnim poudarkom na poklicnem in visokošolskem izobraževanju.

ČLEN 94

Sodelovanje na področju izobraževanja in usposabljanja se med drugim osredotoča na:

- (a) spodbujanje vseživljenjskega učenja, ki je ključnega pomena za rast in ustvarjanje delovnih mest in državljanom omogoča, da v polni meri sodelujejo v družbi;
- (b) posodobitev sistemov izobraževanja in usposabljanja, vključno s sistemi usposabljanja za javne uslužbence, spodbujanje kakovosti in ustreznosti izobraževanja ter dostopa do njega na vseh stopnjah od predšolske vzgoje do terciarnega izobraževanja;
- (c) spodbujanje zbliževanja in usklajenih reform visokošolskega izobraževanja v skladu z agendo Evropske unije za visoko šolstvo in evropskim visokošolskim prostorom (bolonjski proces);

- (d) okrepitev mednarodnega sodelovanja visokošolskih ustanov, in sicer z okrepitvijo udeležbe v programih sodelovanja Evropske unije ter izboljšanjem mobilnosti študentov in učiteljev;
- (e) spodbujanje učenja tujih jezikov;
- (f) razvoj nacionalnega okvira kvalifikacij, da se izboljša preglednost in priznavanje kvalifikacij in kompetenc v okviru skupnosti evropske mreže informacijskih centrov in nacionalnih informacijskih centrov za priznavanje visokošolskih diplom (ENIC-NARIC) v skladu z evropskim ogrodjem kvalifikacij;
- (g) okrepitev sodelovanja za nadaljnji razvoj poklicnega izobraževanja in usposabljanja ob upoštevanju dobrih praks v Evropski uniji; ter
- (h) izboljšanje razumevanja in poznavanja procesa evropske integracije, dialog visokošolskih ustanov o odnosih med EU in vzhodnim partnerstvom ter sodelovanje v zadevnih programih Evropske unije, tudi na področju javne službe.

ČLEN 95

Pogodbenici soglašata, da bosta sodelovali v zvezi z mladimi, da bi:

- (a) okrepili sodelovanje in izmenjave na področjih mladinske politike in neformalnega izobraževanja za mlade in mlade delavce;
- (b) olajšali aktivno udeležbo vseh mladih v družbi;

- (c) podpirali mobilnost mladih in mladih delavcev kot sredstva za spodbujanje medkulturnega dialoga in pridobitev znanja, spretnosti in kompetenc izven sistemov formalnega izobraževanja, tudi s prostovoljstvom; ter
- (d) spodbujali sodelovanje med mladinskimi organizacijami v podporo civilni družbi.

POGLAVJE 18

SODELOVANJE NA PODROČJU KULTURE

ČLEN 96

Pogodbenici bosta spodbujali sodelovanje na področju kulture v skladu z načeli konvencije Organizacije Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (Unesco) o varovanju in spodbujanju raznolikosti kulturnih izrazov iz leta 2005. Pogodbenici si bosta prizadevali za reden strateški dialog na področjih skupnega interesa, vključno z razvojem kulturnih industrij v Evropski uniji in Republiki Armeniji. Sodelovanje med pogodbenicama bo spodbujalo medkulturni dialog, tudi prek sodelovanja kulturnega sektorja in civilne družbe iz Evropske unije in Republike Armenije.

ČLEN 97

Sodelovanje se med drugim osredotoča na:

- (a) kulturno sodelovanje in kulturne izmenjave;

- (b) mobilnost umetnosti in umetnikov ter povečanje zmogljivosti kulturnega sektorja;
- (c) medkulturni dialog;
- (d) dialog o kulturni politiki;
- (e) program Ustvarjalna Evropa; ter
- (f) sodelovanje v mednarodnih forumih, kot sta Unesco in Svet Evrope, za podporo kulturni raznolikosti ter ohranjanje in ovrednotenje kulturne in zgodovinske dediščine.

POGLAVJE 19

SODELOVANJE NA AVDIOVIZUALNEM IN MEDIJSKEM PODROČJU

ČLEN 98

Pogodbenici bosta spodbujali sodelovanje na avdiovizualnem področju. S sodelovanjem se krepi avdiovizualna industrija v Evropski uniji in Republiki Armeniji, zlasti z usposabljanjem strokovnjakov ter izmenjavo informacij.

ČLEN 99

1. Pogodbenici vzpostavita reden dialog na področju avdiovizualne in medijske politike ter sodelujeta za okrepitev neodvisnosti in strokovnosti medijev in povezave z mediji v Evropski uniji v skladu z evropskimi standardi, vključno s standardi Sveta Evrope in konvencijo Unesca o varovanju in spodbujanju raznolikosti kulturnih izrazov iz leta 2005.
2. Sodelovanje bi lahko med drugim vključevalo tudi usposabljanje novinarjev in drugih oseb, ki se poklicno ukvarjajo z mediji, ter podporo medijem.

ČLEN 100

Sodelovanje se med drugim osredotoča na:

- (a) politični dialog na področju avdiovizualne in medijske politike;
- (b) sodelovanje v mednarodnih forumih (kot sta na primer Unesco in STO); ter
- (c) sodelovanje na avdiovizualnem in medijskem področju, tudi na področju kinematografije.

POGLAVJE 20

SODELOVANJE NA PODROČJU ŠPORTA IN TELESNE DEJAVNOSTI

ČLEN 101

Pogodbenici spodbujata sodelovanje na področju športa in telesne dejavnosti, zlasti z izmenjavo informacij in dobrih praks za spodbujanje zdravega načina življenja, dobrega upravljanja v športu ter družbene in izobraževalne vrednosti športa ter za boj proti grožnjam, kakršne so doping, prirejanje izidov, rasizem in nasilje v Evropski uniji in Republiki Armeniji.

POGLAVJE 21

SODELOVANJE CIVILNE DRUŽBE

ČLEN 102

Pogodbenici vzpostavita dialog o sodelovanju civilne družbe z naslednjimi cilji:

- (a) okrepitev stikov ter izmenjava informacij in izkušenj med vsemi sektorji civilne družbe v Evropski uniji in Republiki Armeniji;

- (b) zagotavljanje boljšega poznavanja in razumevanja Republike Armenije v Evropski uniji, vključno z njeno zgodovino in kulturo, zlasti med organizacijami civilne družbe s sedežem v državah članicah, da se izboljša ozaveščenost o priložnostih in izzivih za prihodnje odnose; ter
- (c) zagotavljanje boljšega poznavanja in razumevanja Evropske unije v Republiki Armeniji, zlasti med organizacijami civilne družbe v Republiki Armeniji, z neizključnim poudarkom na vrednotah, na katerih temelji Evropska unija, njenih politikah in delovanju.

ČLEN 103

1. Pogodbenici spodbujata dialog in sodelovanje med zainteresiranimi stranmi civilne družbe obeh strani kot sestavni del odnosov med Evropsko unijo in Republiko Armenijo.
2. Ta dialog in sodelovanje sta namenjena:
 - (a) zagotovitvi vključitve civilne družbe v odnose med Evropsko unijo in Republiko Armenijo;
 - (b) spodbujanju sodelovanja civilne družbe v javnem postopku odločanja, zlasti z vzpostavitvijo odprtega, preglednega in rednega dialoga med javnimi institucijami na eni strani ter predstavniki združenj in civilne družbe na drugi strani;

- (c) olajšanju procesa vzpostavljanja institucij in utrjevanja organizacij civilne družbe na različne načine, med drugim s podporo zagovorništvu, neformalnim in formalnim mrežnim povezovanjem ter vzajemnimi obiski in delavnicami, zlasti z namenom izboljšanja pravnega okvira civilne družbe; ter
- (d) zagotovitvi, da se predstavniki civilne družbe obeh strani seznanijo s postopki posvetovanja in dialoga med partnerji civilne družbe in socialnimi partnerji na drugi strani, zlasti da bi se civilna družba še bolj vključila v proces javnega oblikovanja politik v Republiki Armeniji.

ČLEN 104

Med pogodbenicama bo potekal reden dialog o zadevah iz tega poglavja.

POGLAVJE 22

REGIONALNI RAZVOJ, ČEZMEJNO SODELOVANJE IN SODELOVANJE NA REGIONALNI RAVNI

ČLEN 105

1. Pogodbenici spodbujata vzajemno razumevanje in dvostransko sodelovanje na področju regionalne razvojne politike, vključno z metodami oblikovanja in izvajanja regionalnih politik, upravljanjem na več ravneh in partnerstvom, s posebnim poudarkom na razvoju zapostavljenih območij in teritorialnem sodelovanju, da bi vzpostavili komunikacijske kanale ter okrepili izmenjavo informacij in izkušenj med nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi organi, socialno-ekonomskimi akterji in civilno družbo.
2. Zlasti pogodbenici sodelujeta z namenom usklajevanja prakse Republike Armenije z naslednjimi načeli:
 - (a) okrepitev upravljanja na več ravneh, kolikor zadeva centralno, regionalno in lokalno raven, s posebnim poudarkom na načinih za povečanje vključenosti regionalnih in lokalnih zainteresiranih strani;
 - (b) utrditev partnerstva med vsemi zainteresiranimi stranmi, udeleženi v regionalnem razvoju; ter
 - (c) sofinanciranje prek finančnega prispevka pogodbenic, udeleženi v izvajanju programov in projektov regionalnega razvoja.

ČLEN 106

1. Pogodbenici podpirata in krepita vključenost lokalnih in regionalnih organov pri sodelovanju na področju regionalne politike, vključno s čezmejnimi sodelovanjem in s tem povezanimi strukturami upravljanja, krepita sodelovanje z vzpostavitvijo ugodnega zakonodajnega okvira, ohranjata in razvijata ukrepe za izgradnjo zmogljivosti ter spodbujata krepitev čezmejnih in regionalnih gospodarskih in poslovnih omrežij.
2. Pogodbenici sodelujeta pri konsolidaciji institucionalnih in operativnih zmogljivosti institucij Republike Armenije na področju regionalnega razvoja in načrtovanja rabe prostora, med drugim z:
 - (a) izboljšanjem medinstitucionalnega sodelovanja, zlasti mehanizma vertikalnih in horizontalnih interakcij osrednjih in lokalnih organov v procesu priprave in izvajanja regionalnih politik;
 - (b) razvojem zmogljivosti regionalnih in lokalnih organov za spodbujanje čezmejnega sodelovanja, pri čemer se upoštevajo predpisi in praksa Evropske unije; ter
 - (c) izmenjavo znanja, informacij in dobrih praks na področju politik regionalnega razvoja za spodbujanje gospodarske blaginje za lokalne skupnosti in enoten razvoj regij.

ČLEN 107

1. Pogodbenici krepita in spodbujata razvoj čezmejnega sodelovanja na vseh drugih področjih iz tega sporazuma, med drugim na področju prevoza, energije, okolja, komunikacijskih omrežij, kulture, izobraževanja, turizma in zdravja.
2. Pogodbenici krepita sodelovanje med svojimi regijami v obliki mednarodnih in medregionalnih programov, pri čemer spodbujata sodelovanje regij Republike Armenije v evropskih regionalnih strukturah in organizacijah ter spodbujata njihov gospodarski in institucionalni razvoj z izvajanjem projektov skupnega interesa.
3. Dejavnosti iz odstavka 2 bodo potekale v okviru:
 - (a) nadaljnjega ozemeljskega sodelovanja z evropskimi regijami (tudi z mednarodnimi in čezmejnimi programi sodelovanja);
 - (b) sodelovanja znotraj vzhodnega partnerstva in z organi Evropske unije, vključno z Odborom regij, ter udeležbe pri različnih evropskih regionalnih projektih in pobudah; ter
 - (c) sodelovanja med drugim z Evropskim ekonomsko-socialnim odborom in Evropskim omrežjem za spremljanje prostorskega razvoja.

ČLEN 108

O zadevah iz tega poglavja bo potekal reden dialog.

POGLAVJE 23

CIVILNA ZAŠČITA

ČLEN 109

Pogodbenici razvijata in krepita svoje sodelovanje na področju naravnih nesreč in nesreč, ki jih povzroči človek. Sodelovanje se izvaja ob upoštevanju interesov pogodbenic na podlagi enakosti in obojestranske koristi ter obstoječe medsebojne odvisnosti med pogodbenicama in večstranskimi dejavnostmi na tem področju.

ČLEN 110

Namen sodelovanja je izboljšanje preprečevanja naravnih nesreč in nesreč, ki jih povzroči človek, ter pripravljenosti in odziva nanje.

ČLEN 111

Pogodbenici si med drugim izmenjujeta informacije in strokovno znanje ter izvajata skupne dejavnosti na dvostranski osnovi in/ali v okviru večstranskih programov. Sodelovanje lahko med drugim poteka prek izvajanja posebnih sporazumov in/ali upravnih ureditev, sklenjenih med pogodbenicama na področju civilne zaščite. Pogodbenici se lahko skupaj odločita o posebnih smernicah in/ali delovnih načrtih za dejavnosti, predvidenih ali načrtovanih v skladu s tem sporazumom.

ČLEN 112

Sodelovanje lahko obsega naslednje cilje:

- (a) izmenjavo in redno posodabljanje kontaktnih podatkov, da se zagotovi nepretrgan dialog ter da bosta lahko pogodbenici v vsakem trenutku stopili v stik;
- (b) omogočanje medsebojne pomoči v izrednih razmerah, če je to ustrezno in glede na razpoložljivost zadostnih virov;
- (c) neprekinjeno izmenjevanje zgodnjih opozoril in aktualnih informacij o izrednih razmerah večjega obsega, ki prizadenejo Evropsko unijo ali Republiko Armenijo, vključno s prošnjami za pomoč in ponujeno pomočjo;
- (d) izmenjavo informacij o zagotavljanju podpore pogodbenic tretjim državam v izrednih razmerah, ko se aktivira mehanizem EU na področju civilne zaščite;

- (e) sodelovanje glede podpore države gostiteljice pri prošnjah za pomoč ali pri zagotavljanju pomoči;
- (f) izmenjavo dobrih praks in smernic na področju preprečevanja nesreč ter pripravljenosti in odziva nanje;
- (g) sodelovanje pri zmanjševanju tveganja nesreč, med drugim z obravnavo: institucionalnih povezav in zagovorništva; informacij, izobraževanja in obveščanja; ter dobrih praks pri preprečevanju ali omejevanju učinka naravnih nesreč;
- (h) sodelovanje z namenom izboljševanja baze znanja o nesrečah in tveganjih ter oceno tveganj za obvladovanje nesreč;
- (i) sodelovanje pri oceni učinka nesreč na okolje in javno zdravje;
- (j) povabilo strokovnjakov na posamezne tehnične delavnice in simpozije o vprašanjih civilne zaščite;
- (k) povabilo opazovalcev glede na posamezen primer na posamezne vaje in usposabljanja, ki jih organizirata Evropska unija in/ali Republika Armenija; ter
- (l) krepitev sodelovanja glede najbolj učinkovite uporabe razpoložljivih zmogljivosti civilne zaščite.

NASLOV VI

TRGOVINA IN Z NJO POVEZANE ZADEVE

POGLAVJE 1

BLAGOVNA MENJAVA

ČLEN 113

Obravnava po načelu države z največjimi ugodnostmi

1. Vsaka pogodbenica prizna obravnavo po načelu države z največjimi ugodnostmi za blago druge pogodbenice v skladu s členom I Splošnega sporazuma o carinah in trgovini 1994 (GATT 1994) iz Priloge 1A Marakeškega sporazuma o ustanovitvi Svetovne trgovinske organizacije z dne 15. aprila 1994 (v nadaljnjem besedilu: sporazum STO), vključno z njegovimi pojasnjevalnimi opombami, ki so smiselno vključene v ta sporazum in so njegov sestavni del.
2. Odstavek 1 tega člena se ne uporablja za preferencialno obravnavo, ki jo katera koli pogodbenica odobri za blago iz druge države v skladu z GATT 1994.

ČLEN 114

Nacionalna obravnava

Vsaka pogodbenica prizna nacionalno obravnavo za blago druge pogodbenice v skladu s členom III GATT 1994, vključno z njegovimi pojasnjevalnimi opombami, ki je smiselno vključen v ta sporazum in je njegov sestavni del.

ČLEN 115

Uvozne dajatve in takse

Vsaka pogodbenica uporabi uvozne dajatve in takse v skladu s svojimi obveznostmi iz Sporazuma STO.

ČLEN 116

Izvozne dajatve, davki ali druge takse

Nobena pogodbenica za blago, namenjeno na ozemlje druge pogodbenice ali v zvezi z njegovim izvozom ne sprejme ali ohrani naložitve nobenih carin, davkov ali drugih dajatev, ki presegajo carine, davke ali dajatve za podobno blago, namenjeno za domači trg.

ČLEN 117

Uvozne in izvozne omejitve

1. Nobena pogodbenica ne sprejme ali ohrani nobene prepovedi ali omejitve, razen carin, davkov ali drugih taks, ki se bodisi uveljavijo s kvotami, uvoznimi ali izvoznimi dovoljenji bodisi z drugimi ukrepi, za uvoz katerega koli blaga druge pogodbenice ali za izvoz ali prodajo za izvoz katerega koli blaga, namenjenega na ozemlje druge pogodbenice, v skladu s členom XI GATT 1994 in njegovimi pojasnjevalnimi opombami. V ta namen je člen XI GATT 1994, vključno z njegovimi pojasnjevalnimi opombami, smiselno vključen v ta sporazum in je njegov sestavni del.
2. Pogodbenici si izmenjujeta informacije in dobre prakse glede nadzora izvoza blaga z dvojno rabo, z namenom spodbujanja zbliževanja nadzora izvoza Evropske unije in Republike Armenije.

ČLEN 118

Predelano blago

1. Pogodbenici za predelano blago priznata enako obravnavo kot za novo podobno blago. Pogodbenica lahko zahteva posebno označevanje predelanega blaga, da se prepreči zavajanje potrošnikov.
2. Pojasniti je treba, da se odstavek 1 člena 117 uporablja za prepovedi in omejitve v zvezi s predelanim blagom.

3. V skladu z njenimi obveznostmi iz tega sporazuma in sporazumov STO lahko pogodbenica zahteva, da:

- (a) je predelano blago označeno kot predelano za distribucijo ali prodajo na njenem ozemlju; ter
- (b) predelano blago izpolnjuje vse veljavne tehnične zahteve, ki veljajo za novo enakovredno blago.

4. Če pogodbenica sprejme ali ohrani prepovedi ali omejitve za rabljeno blago, se ti ne uporabljajo za predelano blago.

5. V tem členu predelano blago pomeni blago, ki:

- (a) je v celoti ali delno sestavljeno iz delov, pridobljenih iz blaga, ki je bilo predhodno uporabljeno; ter
- (b) ima podobne zmogljivosti in delovne pogoje v primerjavi z izvirnim novim blagom in ima isto garancijo kot novo blago.

ČLEN 119

Začasni uvoz blaga

Vsaka pogodbenica drugi pogodbenici v primerih in v skladu s postopki, ki jih določajo mednarodni sporazumi o začasnem uvozu blaga, ki so zanj zavezujoči, odobri oprostitev uvoznih dajatev in carin za začasno uvoženo blago. Ta izjema se uporablja v skladu z zakoni in drugimi predpisi vsake pogodbenice.

ČLEN 120

Tranzit

Pogodbenici soglašata, da je načelo prostega tranzita temeljni pogoj za doseganje ciljev tega sporazuma. V zvezi s tem vsaka pogodbenica v skladu s členom V GATT 1994, vključno z njegovimi pojasnjevalnimi opombami, ki je smiselno vključen v ta sporazum in je njegov sestavni del, zagotovi prost tranzit prek svojega ozemlja za blago, ki se pošilja z ozemlja druge pogodbenice ali je tja namenjeno.

ČLEN 121

Trgovinska zaščita

1. Nobena določba tega sporazuma ne posega v pravice in obveznosti vsake pogodbenice, ki izhajajo iz naslednjih sporazumov, in ne vpliva nanje:

- (a) člen XIX GATT 1994 in Sporazuma o zaščitnih ukrepih iz Priloge 1A k Sporazumu STO;
- (b) člen 5 Sporazuma o kmetijstvu iz Priloge 1A k Sporazumu STO o posebnih zaščitnih določbah; ter

(c) člen VI GATT 1994, Sporazum STO o izvajanju člena VI Splošnega sporazuma o tarifah in trgovini iz leta 1994 iz Priloge 1A k Sporazumu STO in Sporazum o subvencijah in izravnalnih ukrepih iz Priloge 1A k Sporazumu STO.

2. Obstoječe pravice in obveznosti iz odstavka 1 ter ukrepi, ki izhajajo iz njih, niso predmet določb o reševanju sporov iz tega sporazuma.

ČLEN 122

Izjeme

1. Pogodbenici potrjujeta, da se njune obstoječe pravice in obveznosti iz člena XX GATT 1994 in njegovih pojasnjevalnih opomb uporabljajo za trgovino z blagom, zajeto v tem sporazumu. V ta namen je člen XX GATT 1994, vključno z njegovimi pojasnjevalnimi opombami, smiselno vključen v ta sporazum in je njegov sestavni del.

2. Pogodbenici razumeta, da pogodbenica, ki namerava sprejeti ukrepe, pred sprejetjem kakršnih koli ukrepov iz pododstavkov (i) in (j) člena XX GATT 1994 drugi pogodbenici predloži vse ustrezne informacije, da se poišče rešitev, ki je sprejemljiva za pogodbenici. Pogodbenici se lahko dogovorita o kakršnih koli sredstvih, potrebnih za odpravo težav. Če v 30 dneh od predložitve teh informacij dogovor ni sklenjen, lahko pogodbenica v zvezi z zadevnim blagom uporabi ukrepe iz tega člena. Kadar je zaradi izjemnih in kritičnih okoliščin, ki zahtevajo takojšnje ukrepanje, predhodno zagotavljanje informacij ali pregleda onemogočeno, lahko pogodbenica, ki namerava uvesti ukrepe, nemudoma uporabi previdnostne ukrepe, ki so potrebni za obravnavo položaja, in o njih takoj obvesti drugo pogodbenico.

POGLAVJE 2

CARINE

ČLEN 123

Carinsko sodelovanje

1. Pogodbenici krepita sodelovanje na področju carin, da se olajša trgovina, zagotovi pregledno trgovinsko okolje, okrepi varnost dobavne verige, spodbuja varstvo potrošnikov, prepreči pretok blaga, ki krši pravice intelektualne lastnine, ter okrepi boj proti tihotapljenju in goljufijam.
2. Da bi uresničili cilje iz odstavka 1 in v mejah razpoložljivih virov, pogodbenici med drugim sodelujeta pri:
 - (a) izboljšanju carinske zakonodaje, predpisov in praks in z njimi povezanih zavezujočih sklepov ter poenostavitvi carinskih postopkov v skladu z mednarodnimi konvencijami in standardi, ki se uporabljajo na področju carine in olajševanja trgovine, vključno s tistimi, ki sta jih oblikovali Svetovna trgovinska organizacija in Svetovna carinska organizacija, zlasti Mednarodno konvencijo o poenostavitvi in uskladitvi carinskih postopkov, kakor je bila spremenjena (revidirana Kjotska konvencija), in ob upoštevanju instrumentov in najboljših praks, ki jih je razvila Evropska unija, vključno s carinskimi smernicami;

- (b) vzpostavitvi sodobnih carinskih sistemov, vključno s sodobnimi tehnologijami za carinjenje, določbami za pooblašcene gospodarske subjekte, avtomatizirano analizo tveganja in kontrolami, poenostavljenimi postopki za sprostitev blaga, naknadnimi kontrolami, preglednim carinskim vrednotenjem ter določbami za partnerstva med carino in podjetji;
- (c) spodbujanju najvišjih standardov integritete na področju carine, zlasti na meji, z uporabo ukrepov, ki odražajo načela iz izjave Sveta za carinsko sodelovanje o dobrem upravljanju in integriteti carine, kakor je bila nazadnje spremenjena junija 2003 (revidirana izjava iz Aruše v okviru Svetovne carinske organizacije);
- (d) izmenjavi najboljših praks in zagotavljanju usposabljanja ter tehnične podpore za načrtovanje in krepitev zmogljivosti ter za zagotavljanje najvišjih standardov integritete;
- (e) izmenjavi, če je to ustrezno, zadevnih informacij in podatkov ob spoštovanju pravnih zahtev vsake pogodbenice glede zaupnosti občutljivih podatkov in varstva osebnih podatkov;
- (f) če je to primerno in ustrezno, usklajenih carinskih ukrepov med carinskimi organi pogodbenic;
- (g) če je to primerno in ustrezno, vzpostavitvi vzajemnega priznavanja programov pooblaščenih gospodarskih subjektov in carinskega nadzora, vključno z enakovrednimi ukrepi za olajševanje trgovine;
- (h) če je to primerno in ustrezno, iskanju možnosti za medsebojno povezljivost zadevnih tranzitnih carinskih sistemov; ter

- (i) izboljšanju izvajanja s carino povezanih obveznosti v trgovinskih odnosih med Evropsko unijo in Republiko Armenijo, vključno s sodelovanjem glede porekla blaga.

ČLEN 124

Medsebojna upravna pomoč

Brez poseganja v druge oblike sodelovanja, ki so predvidene v tem sporazumu, zlasti v členu 123 sporazuma, si pogodbenici zagotovita vzajemno upravno pomoč v carinskih zadevah v skladu z določbami Protokola o vzajemni upravni pomoči v carinskih zadevah k temu sporazumu.

ČLEN 125

Carinsko vrednotenje

1. Pogodbenici za vrednotenje blaga za carinske namene v trgovini med pogodbenicama uporabljata določbe Sporazuma o izvajanju člena VII GATT 1994, vključno z vsemi naknadnimi spremembami. Navedene določbe so smiselno vključene v ta sporazum in so njegov sestavni del.
2. Pogodbenici sodelujeta z namenom, da bi dosegli skupni pristop k vprašanjem v zvezi s carinskim vrednotenjem.

ČLEN 126

Pododbor za carino

1. Ustanovi se Pododbor za carino.
2. Pododbor za carino se redno srečuje in spremlja izvajanje tega poglavja, vključno z vprašanji glede carinskega sodelovanja, olajševanja trgovine, čezmejnega carinskega sodelovanja in upravljanja, s carinami povezane tehnične pomoči, pravil o poreklu, carinskega uveljavljanja pravic intelektualne lastnine ter vzajemne upravne pomoči v carinskih zadevah.
3. Pododbor za carino med drugim:
 - (a) skrbi za ustrezno izvajanje tega poglavja ter Protokola o vzajemni upravni pomoči v carinskih zadevah k temu sporazumu;
 - (b) sprejme praktične rešitve in ukrepe za izvajanje tega poglavja ter Protokola o vzajemni upravni pomoči v carinskih zadevah k temu sporazumu, vključno z izmenjavo informacij in podatkov, vzajemnim priznavanjem carinskega nadzora in programov trgovinskega partnerstva ter sporazumno dogovorjenimi ugodnostmi;
 - (c) izmenjuje mnenja o vseh vprašanjih skupnega interesa, vključno s prihodnjimi ukrepi in viri, ki so nujni za njihovo izvajanje in uporabo; ter
 - (d) pripravlja priporočila za Partnerski odbor, če je to ustrezno.

POGLAVJE 3

TEHNIČNE OVIRE V TRGOVINI

ČLEN 127

Cilj

Cilj tega poglavja je olajšati trgovino z blagom med pogodbenicama, in sicer z zagotovitvijo okvira za preprečevanje, odkrivanje in odpravo nepotrebnih ovir v trgovini v okviru Sporazuma o tehničnih ovirah v trgovini iz Priloge 1A k Sporazumu STO.

ČLEN 128

Področje uporabe in opredelitev pojmov

1. To poglavje se uporablja za pripravo, sprejetje in uporabo standardov, tehničnih predpisov in postopkov za ugotavljanje skladnosti s strani vsake pogodbenice, kot so opredeljeni v Sporazumu o tehničnih ovirah v trgovini, ki vplivajo ali bi lahko vplivali na trgovino med pogodbenicama.
2. Ne glede na odstavek 1 se to poglavje ne uporablja za sanitarne in fitosanitarne ukrepe, kot so opredeljeni v Prilogi A k Sporazumu o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov iz Priloge 1A k Sporazumu STO, in tudi ne za specifikacije nabav, ki jih pripravijo javni organi za potrebe lastne proizvodnje ali porabe.

3. V tem poglavju se uporabljajo opredelitve pojmov iz Priloge 1 k Sporazumu o tehničnih ovirah v trgovini.

ČLEN 129

Sporazum o tehničnih ovirah v trgovini

Pogodbenici potrjujeta svoje obstoječe medsebojne pravice in obveznosti v skladu s Sporazumom o tehničnih ovirah v trgovini, ki je smiselno vključen v ta sporazum in je njegov sestavni del.

ČLEN 130

Sodelovanje na področju tehničnih ovir v trgovini

1. Pogodbenici okrepita sodelovanje na področju standardov, tehničnih predpisov, meroslovja, nadzora trga, akreditacije in postopkov za ugotavljanje skladnosti z namenom izboljšanja vzajemnega razumevanja njunih sistemov in olajšanja dostopa do njunih trgov. V ta namen si pogodbenici prizadevata opredeliti in razviti ustrezne mehanizme in pobude regulativnega sodelovanja za posamezne zadeve ali sektorje, ki lahko vključujejo, niso pa omejeni na:

- (a) izmenjavo informacij in izkušenj o pripravi in uporabi njunih tehničnih predpisov in postopkov za ugotavljanje skladnosti;
- (b) prizadevanje za možnost zbliževanja ali usklajevanja tehničnih predpisov in postopkov za ugotavljanje skladnosti;

- (c) spodbujanje sodelovanja med njunimi organi, odgovornimi za meroslovje, standardizacijo, ugotavljanje skladnosti in akreditacijo; ter
- (d) izmenjavo informacij o razvoju v ustreznih regionalnih in multilateralnih forumih v zvezi s standardi, tehničnimi predpisi, postopki za ugotavljanje skladnosti in akreditacijo.

2. Da bi spodbujali medsebojno trgovino:

- (a) si pogodbenici prizadevata zmanjšati razlike, ki obstajajo med njima na področju tehničnih predpisov, meroslovja, standardizacije, nadzora trga, akreditacije in postopkov za ugotavljanje skladnosti, vključno s spodbujanjem uporabe ustreznih mednarodno dogovorjenih instrumentov;
- (b) pogodbenici v skladu z mednarodnimi pravili spodbujata uporabo akreditacije v podporo presoji tehnične usposobljenosti organov za ugotavljanje skladnosti in njihovih dejavnosti; ter
- (c) pogodbenici spodbujata sodelovanje in, če je to mogoče, članstvo Republike Armenije in njenih zadevnih nacionalnih organov v evropskih in mednarodnih organizacijah, katerih dejavnost je povezana s standardi, ugotavljanjem skladnosti, akreditacijo, meroslovjem in z njimi povezanimi nalogami.

3. Pogodbenici si prizadevata vzpostaviti in vzdrževati postopek, s pomočjo katerega je mogoče doseči postopno približevanje tehničnih predpisov, standardov in postopkov za ugotavljanje skladnosti v Republiki Armeniji tistim, ki veljajo v Evropski uniji.

4. Za področja, na katerih je bila dosežena uskladitev, lahko pogodbenici preučita možnost pogajanj o sporazumih o postopkih za ugotavljanje skladnosti in prevzemanju industrijskih izdelkov.

ČLEN 131

Označevanje in etiketiranje

1. Brez poseganja v člen 129 tega sporazuma ter ob spoštovanju tehničnih predpisov v zvezi z zahtevami glede označevanja ali etiketiranja pogodbenici ponovno potrdita načela iz člena 2.2 Sporazuma o tehničnih ovirah v trgovini, pri čemer se te zahteve ne pripravijo, sprejmejo ali uporabljajo z namenom ustvarjanja nepotrebnih ovir za mednarodno trgovino oziroma s takim učinkom. V ta namen te zahteve glede označevanja ali etiketiranja ne omejujejo trgovine bolj, kot je to potrebno za doseganje zakonitega cilja, pri čemer se upoštevajo tveganja, ki bi nastala zaradi neizpolnitve. Pogodbenici spodbujata uporabo mednarodno usklajenih zahtev glede označevanja. Če je to ustrezno, si pogodbenici prizadevata sprejeti odstranljivo ali netrajno etiketiranje.

2. Zlasti v zvezi z obveznimi zahtevami glede etiketiranja ali označevanja:

- (a) si pogodbenici prizadevata čim bolj zmanjšati svoje zahteve za etiketiranje ali označevanje v medsebojni trgovini, razen če je to potrebno za zaščito zdravja, varnosti, okolja in drugih razumnih razlogov s področja javnega reda;
- (b) pogodbenici ohranita pravico zahtevati navedbo informacij na etiketah ali oznakah v jeziku, ki ga določi pogodbenica.

ČLEN 132

Preglednost

1. Brez poseganja v poglavje 12 vsaka pogodbenica zagotovi, da njeni postopki za razvoj tehničnih predpisov in postopki za ugotavljanje skladnosti omogočajo javno posvetovanje z zainteresiranimi stranmi v ustrezni zgodnji fazi, ko je pripombe, ki izhajajo iz javnega posvetovanja, še mogoče uvesti in upoštevati, razen če to ni mogoče zaradi izrednih razmer ali nevarnosti v zvezi z varnostjo, zdravjem, varstvom okolja ali nacionalno varnostjo.
2. V skladu s členom 2.9 Sporazuma o tehničnih ovirah v trgovini vsaka pogodbenica dovoli obdobje za pripombe v ustrezni zgodnji fazi po uradnem obvestilu o predlaganih tehničnih predpisih ali postopkih za ugotavljanje skladnosti. Kadar je posvetovanje o predlaganih tehničnih predpisih ali postopkih za ugotavljanje skladnosti odprto za javnost, vsaka pogodbenica dovoli drugi pogodbenici oziroma fizičnim ali pravnim osebam druge pogodbenice, da sodelujejo v javnih posvetovanjih pod pogoji, ki niso manj ugodni od pogojev, ki jih zagotavlja lastnim fizičnim ali pravnim osebam.
3. Vsaka pogodbenica zagotovi, da so njeni sprejeti tehnični predpisi in postopki za ugotavljanje skladnosti na voljo javnosti.

POGLAVJE 4

SANITARNE IN FITOSANITARNE ZADEVE

ČLEN 133

Cilj

Cilj tega poglavja je določiti načela, ki se uporabljajo za sanitarne in fitosanitarne ukrepe v trgovini med pogodbenicama, pa tudi pri sodelovanju na področju dobrobiti živali. Ta načela pogodbenici uporabljata na način, ki olajšuje trgovino in hkrati ohrani raven vsake pogodbenice na področju varstva življenja ali zdravja ljudi, živali in rastlin.

ČLEN 134

Večstranske obveznosti

Pogodbenici potrjujeta svoje pravice in obveznosti iz Sporazuma o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov.

ČLEN 135

Načela

1. Pogodbenici zagotovita, da se sanitarni in fitosanitarni ukrepi oblikujejo in uporabljajo na podlagi načela sorazmernosti, preglednosti, nediskriminacije in znanstvene utemeljenosti ob upoštevanju mednarodnih standardov, kot jih določajo Mednarodna konvencija o varstvu rastlin iz leta 1951 (v nadaljnjem besedilu: IPPC), Svetovna organizacija za zdravje živali (v nadaljnjem besedilu: OIE) in Komisija za Codex Alimentarius (v nadaljnjem besedilu: Codex).
2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da njeni sanitarni in fitosanitarni ukrepi ne povzročajo samovoljne ali neutemeljene diskriminacije med njenim ozemljem in ozemljem druge pogodbenice, kadar prevladujejo enaki ali podobni pogoji. Sanitarni in fitosanitarni ukrepi se ne smejo uporabljati tako, da bi prikrito omejevali trgovino.
3. Vsaka pogodbenica zagotovi, da se izvajajo sanitarni in fitosanitarni ukrepi, postopki in kontrole.
4. Vsaka pogodbenica na zahtevo za informacije, ki jo prejme od pristojnega organa druge pogodbenice, odgovori najpozneje dva meseca po prejemu zahteve in na način, ki ni manj ugoden za uvožene proizvode kot za podobne domače proizvode.

ČLEN 136

Uvozne zahteve

1. V skladu s členom 137 se uporabljajo uvozne zahteve pogodbenice uvoznice za celotno ozemlje pogodbenice izvoznice.

2. Uvozne zahteve, določene v potrdilih, temeljijo na načelih Codex, OIE in IPPC, razen če uvozne zahteve temeljijo na znanstveni oceni tveganja, ki je bila izvedena v skladu z določbami Sporazuma o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov.
3. Zahteve iz uvoznih dovoljenj ne vsebujejo sanitarnih in veterinarskih pogojev, ki so strožji od tistih, določenih v potrdilih iz odstavka 2.

ČLEN 137

Ukrepi v zvezi z zdravjem živali in rastlin

1. Pogodbenici priznavata pojem območij brez škodljivcev ali brez bolezni in območij, na katerih škodljivci ali bolezni niso močno razširjeni, v skladu s Sporazumom o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov ter ustreznimi standardi, smernicami ali priporočili Codex, OIE in IPPC.
2. Pogodbenici pri opredelitvi območij brez škodljivcev ali bolezni in območij, na katerih škodljivci ali bolezni niso močno razširjeni, upoštevata dejavnike, kot so geografski položaj, ekosistemi, epidemiološki nadzor ter učinkovitost sanitarnega ali fitosanitarnega nadzora na teh območjih.

ČLEN 138

Pregledi in revizije

Pogodbenica uvoznica lahko na lastne stroške izvaja inšpekcijske preglede in revizije na ozemlju pogodbenice izvoznice, da bi ocenila njene sisteme inšpekcijskih pregledov in certificiranj. Ti inšpekcijski pregledi in revizije se izvedejo v skladu z zadevnimi mednarodnimi standardi, smernicami in priporočili.

ČLEN 139

Izmenjava informacij in sodelovanje

1. Pogodbenici razpravljata in izmenjujeta informacije o obstoječih sanitarnih in fitosanitarnih ukrepih ter ukrepih za dobrobit živali in o razvoju ter izvajanju teh ukrepov. Pri teh razpravah in izmenjavah informacij se upoštevajo Sporazum o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov ter ustrezni standardi, smernice in priporočila Codex, OIE in IPPC, če je to ustrezno.
2. Pogodbenici sodelujeta na področju zdravja in dobrobiti živali ter zdravja rastlin z izmenjavo informacij, strokovnega znanja in izkušenj, da bi okrepili zmogljivosti na teh področjih.
3. Pogodbenici na zahtevo katere koli od pogodbenic vzpostavita pravočasen dialog o sanitarnih in fitosanitarnih zadevah, da bi obravnavali zadeve v zvezi s sanitarnimi in fitosanitarnimi vprašanji ter drugimi nujnimi vprašanji, ki jih zajema to poglavje. Partnerski odbor lahko sprejme pravila za vodenje teh dialogov.

4. Pogodbenici določita in redno posodabljata kontaktne točke za komunikacijo v zvezi z zadevami, ki jih zajema to poglavje.

ČLEN 140

Preglednost

Vsaka pogodbenica:

- (a) si prizadeva za preglednost pri sanitarnih in fitosanitarnih ukrepih, ki se uporabljajo za trgovino, in zlasti sanitarnih in fitosanitarnih zahtevah, ki se uporabljajo za uvoz druge pogodbenice;
- (b) na zahtevo pogodbenice in v dveh mesecih po datumu take zahteve sporoči sanitarne in fitosanitarne zahteve, ki se uporabljajo za uvoz posebnih izdelkov, vključno s tem, ali je potrebna ocena tveganja; ter
- (c) obvesti drugo pogodbenico o kakršni koli resni nevarnosti za javno zdravje, zdravje živali ali rastlin, vključno s kakršnimi koli izrednimi prehrabnenimi razmerami. Ta obvestitev se izvede v pisni obliki v dveh delovnih dneh od datuma, na katerega je to tveganje odkrito.

POGLAVJE 5

TRGOVINA S STORITVAMI, USTANAVLJANJE IN ELEKTRONSKO POSLOVANJE

ODDELEK A SPLOŠNE DOLOČBE

ČLEN 141

Cilj, področje in obseg uporabe

1. Pogodbenici ob potrditvi svojih obveznosti iz Sporazuma STO uvedeta potrebne ureditve za postopno vzajemno liberalizacijo ustanavljanja in trgovine s storitvami ter za sodelovanje pri elektronskem poslovanju.
2. To poglavje pogodbenicama ne nalaga nikakršnih obveznosti v zvezi z javnimi naročili v skladu z določbami poglavja 8.
3. To poglavje se ne uporablja za subvencije, ki jih podeli pogodbenica, za katere se uporablja poglavje 10.
4. V skladu s tem poglavjem vsaka pogodbenica ohrani pravico do sprejetja in ohranitve ukrepov za izpolnjevanje legitimnih ciljev politike.
5. To poglavje se ne uporablja za ukrepe, ki vplivajo na fizične osebe, ki želijo dostopati do trga delovne sile pogodbenice, ali za ukrepe glede državljanstva, prebivališča ali zaposlitve za nedoločen čas.

6. To poglavje pogodbenicama v ničemer ne preprečuje uporabe ukrepov za urejanje vstopa fizičnih oseb na njuno ozemlje ali za njihovo začasno bivanje, vključno z ukrepi, potrebnimi za zavarovanje celovitosti njunih meja in zagotovitev urejenega prehajanja fizičnih oseb čez njune meje, če se ti ukrepi ne uporabljajo tako, da bi izničili ali omejili ugodnosti za katero od pogodbenic pod pogoji posebne obveznosti iz tega poglavja in prilog k temu sporazumu.

ČLEN 142

Opredelitev pojmov

V tem poglavju:

- (a) „ukrep“ pomeni vsak ukrep pogodbenice v obliki zakona, predpisa, pravila, postopka, sklepa, upravnega ukrepa ali v kateri koli drugi obliki;
- (b) „ukrep, ki ga sprejme ali ohranja pogodbenica“ pomeni ukrepe, ki jih sprejmejo ali ohranjajo:
 - (i) centralne, regionalne ali lokalne vlade ali organi pogodbenice; ter
 - (ii) nevladne organizacije pogodbenice pri izvajanju pooblastil, ki jih nanje prenesejo centralne, regionalne ali lokalne vlade ali organi te pogodbenice;
- (c) „fizična oseba pogodbenice“ pomeni državljana države članice v skladu z njeno zakonodajo ali državljana Republike Armenije v skladu z njeno zakonodajo;

- (d) „pravna oseba“ pomeni vsak pravni subjekt, pravilno ustanovljen ali kako drugače organiziran v skladu s pravom, ki se uporablja, kot pridobitna ali nepridobitna dejavnost ter v zasebni ali državni lasti, vključno s katerimi koli gospodarskimi družbami, trusti, solastniškimi podjetji, skupnimi podjetji, samostojnimi podjetniki posamezniki ali združenji;
- (e) „pravna oseba pogodbenice“ pomeni pravno osebo, ustanovljeno v skladu s pravom ene od držav članic in Evropske unije oziroma Republike Armenije, s statutarnim sedežem, osrednjo upravo ali glavno poslovno enoto na ozemlju, na katerem se uporablja Pogodba o delovanju Evropske unije, oziroma na ozemlju Republike Armenije;

pravna oseba, ki ima na ozemlju, na katerem se uporablja Pogodba o delovanju Evropske unije, oziroma na ozemlju Republike Armenije samo statutarni sedež ali osrednjo upravo, se ne šteje za pravno osebo Evropske unije oziroma Republike Armenije, razen če so njene dejavnosti dejansko in stalno povezane z gospodarstvom Evropske unije oziroma Republike Armenije;

- (f) ne glede na prejšnja odstavka ugodnosti tega sporazuma veljajo tudi za tudi ladijske družbe, ki imajo sedež zunaj Evropske unije oziroma Republike Armenije in so pod nadzorom državljanov držav članic oziroma Republike Armenije, če so njihova plovila registrirana v skladu z njihovo zakonodajo v zadevni državi članici oziroma v Republiki Armeniji in plujejo pod zastavo te države članice oziroma Republike Armenije;

- (g) „hčerinska družba pravne osebe pogodbenice“ pomeni pravno osebo, ki je pod dejanskim nadzorom druge pravne osebe te pogodbenice¹;
- (h) „podružnica pravne osebe“ pomeni poslovno enoto, ki ni pravna oseba, je pa po pojavi obliki stalna enota, kot na primer izpostava matične družbe, ima svojo upravno strukturo in je materialno opremljena za poslovanje s tretjimi osebami, tako da slednjim, čeprav vedo, da bo po potrebi vzpostavljena pravna povezava z matično družbo z glavnim sedežem v tujini, ni treba poslovati neposredno s tako matično družbo, temveč lahko poslujejo v poslovni enoti, ki je izpostava matične družbe;
- (i) „ustanavljanje“ pomeni:
- (i) v zvezi s pravnimi osebami pogodbenice, da pravne osebe začnejo in opravljajo gospodarske dejavnosti z ustanovitvijo, vključno s prevzemom, pravne osebe ali ustanovitvijo podružnice ali predstavništva v Evropski uniji oziroma Republiki Armeniji;
 - (ii) v zvezi s fizičnimi osebami pogodbenice, da fizične osebe začnejo in opravljajo gospodarske dejavnosti kot samozaposlene osebe ali da ustanovijo podjetja, zlasti gospodarske družbe, ki jih dejansko nadzorujejo;
- (j) „gospodarske dejavnosti“ vključujejo dejavnosti industrijskega, poslovnega in poklicnega značaja ter dejavnosti obrtnikov in ne vključujejo dejavnosti, ki se opravljajo pri izvajanju javnih pooblastil;

¹ Pravna oseba je pod nadzorom druge pravne osebe, če ima slednja moč, da imenuje večino njenih direktorjev ali drugače zakonito usmerja njeno delovanje.

- (k) „poslovanje“ pomeni opravljanje gospodarskih dejavnosti;
- (l) „storitve“ pomeni vse storitve v vseh sektorjih, razen storitev, ki se opravljajo pri izvajanju javnih pooblastil;
- (m) „storitve in druge dejavnosti, ki se opravljajo pri izvajanju javnih pooblastil“ pomeni storitve ali dejavnosti, ki se ne izvajajo na tržni podlagi ali v konkurenci z enim ali več gospodarskimi subjekti;
- (n) „čezmejno opravljanje storitev“ pomeni opravljanje storitve:
 - (i) z ozemlja ene pogodbenice na ozemlje druge pogodbenice ali
 - (ii) na ozemlju ene pogodbenice za uporabnika storitve druge pogodbenice;
- (o) „ponudnik storitve“ pogodbenice pomeni vsako fizično ali pravno osebo pogodbenice, ki opravlja ali želi opravljati storitev;
- (p) „podjetnik“ pomeni vsako fizično ali pravno osebo pogodbenice, ki opravlja ali želi opravljati gospodarsko dejavnost z ustanovitvijo poslovne enote.

ODDELEK B

USTANAVLJANJE

ČLEN 143

Področje uporabe

Ta oddelek se uporablja za ukrepe, ki jih sprejmeta ali ohranjata pogodbenici in ki vplivajo na ustanavljanje v vseh gospodarskih dejavnostih z izjemo:

- (a) rudarstva, proizvodnje in predelave¹ jedrskih materialov;
- (b) proizvodnje in trgovine z orožjem, strelivom in vojaškim materialom;
- (c) avdiovizualnih storitev;
- (d) nacionalne pomorske kabotaže² ter

¹ Zaradi večje gotovosti predelava jedrskih materialov zajema vse dejavnosti, vključene v ISIC Združenih narodov Rev. 3.1, oznaka 2330.

² Brez poseganja v obseg dejavnosti, ki se lahko v skladu z ustrezno nacionalno zakonodajo štejejo za kabotažo, nacionalna pomorska kabotaža iz tega poglavja zajema prevoz potnikov ali blaga med pristaniščem ali točko v Republiki Armeniji ali državi članici in drugim pristaniščem ali točko v Republiki Armeniji ali državi članici, tudi v njenem epikontinentalnem pasu, kot je določeno v Konvenciji ZN o pomorskem mednarodnem pravu, ter prevoz, ki se začne in konča v istem pristanišču ali na isti točki v Republiki Armeniji ali državi članici.

- (e) domačih in mednarodnih storitev zračnega prevoza¹, rednih ali izrednih, ter storitev, ki so neposredno povezane z uveljavljanjem prometnih pravic z izjemo:
- (i) storitev popravil in vzdrževanja zrakoplovov, med katerimi je zrakoplov umaknjen iz prometa;
 - (ii) prodaje in trženja storitev zračnega prevoza;
 - (iii) storitev računalniškega rezervacijskega sistema (CRS);
 - (iv) storitev zemeljske oskrbe; ter
 - (v) storitev upravljanja letališč.

ČLEN 144

Nacionalna obravnava in obravnava po načelu države z največjimi ugodnostmi

1. Republika Armenija ob upoštevanju pridržkov iz Priloge VIII-E ob začetku veljavnosti tega sporazuma:
 - (a) za ustanavljanje hčerinskih družb, podružnic in predstavništev fizičnih ali pravnih oseb Evropske unije zagotovi obravnavo, ki ni nič manj ugodna od obravnave njenih lastnih pravnih oseb, podružnic in predstavništev oziroma pravnih oseb, podružnic in predstavništev katere koli tretje države, kar je ugodnejše; ter

¹ Pogoji vzajemnega dostopa do trga na področju zračnega prevoza bodo obravnavani v prihodnjem sporazumu med pogodbenicama o vzpostavitvi skupnega zračnega prostora.

- (b) za poslovanje hčerinskih družb, podružnic in predstavništev fizičnih ali pravnih oseb Evropske unije v Republiki Armeniji po njihovi ustanovitvi zagotovi obravnavo, ki ni nič manj ugodna od obravnave njenih lastnih pravnih oseb, podružnic in predstavništev oziroma pravnih oseb, podružnic in predstavništev pravnih oseb katere koli tretje države, kar je ugodnejše¹.

2. Evropska unija ob upoštevanju pridržkov iz Priloge VIII-A ob začetku veljavnosti tega sporazuma:

- (a) za ustanavljanje hčerinskih družb, podružnic in predstavništev fizičnih ali pravnih oseb Republike Armenije zagotovi obravnavo, ki ni nič manj ugodna od obravnave njenih lastnih pravnih oseb, podružnic in predstavništev oziroma pravnih oseb, podružnic in predstavništev katere koli tretje države s strani Evropske unije, kar je ugodnejše; ter
- (b) za poslovanje hčerinskih družb, podružnic in predstavništev fizičnih ali pravnih oseb Republike Armenije v Evropski uniji po njihovi ustanovitvi zagotovi obravnavo, ki ni nič manj ugodna od obravnave njenih lastnih pravnih oseb, njihovih podružnic in predstavništev; oziroma pravnih oseb, podružnic in predstavništev pravnih oseb katere koli tretje države, kar je ugodnejše.²

¹ Ta obveznost ne vključuje določb o zaščiti naložb, ki jih ta oddelek ne zajema, vključno z določbami glede postopkov reševanja sporov med vlagatelji in državo, ki so vključene v druge sporazume.

² Ta obveznost ne vključuje določb o zaščiti naložb, ki jih ta oddelek ne zajema, vključno z določbami glede postopkov reševanja sporov med vlagatelji in državo, ki so vključene v druge sporazume.

3. Nobena od pogodbenic ob upoštevanju pridrzkov iz prilog VIII-A in VIII-E ne sprejme nobenih novih ukrepov, ki bi uvajali diskriminacijo v primerjavi z njenimi lastnimi pravnimi osebami glede ustanavljanja pravnih oseb druge pogodbenice na njenem ozemlju oziroma glede njihovega poslovanja po ustanovitvi.

ČLEN 145

Pregled

Partnerski odbor, kadar se sestane v trgovinski sestavi, z namenom postopne liberalizacije pogojev ustanavljanja redno pregleduje pravni okvir¹ in okolje za ustanavljanje.

ČLEN 146

Drugi sporazumi

Nobena določba tega poglavja se ne sme razlagati tako, da omejuje pravice vlagateljev iz pogodbenic, da bi bili deležni ugodnejše obravnave, določene v katerem koli veljavnem ali prihodnjem mednarodnem sporazumu v zvezi z naložbami, katerega pogodbenici sta država članica in Republika Armenija.

¹ To vključuje to poglavje ter prilogi VIII-A in VIII-E.

ČLEN 147

Standard obravnave podružnic in predstavništev

1. Določbe člena 144 nobeni pogodbenici ne preprečujejo, da bi iz razlogov smotrnosti uporabila posebne ukrepe v zvezi z ustanavljanjem in poslovanjem podružnic in predstavništev pravnih oseb druge pogodbenice na ozemlju prve pogodbenice, kjer nimajo sedeža, če ti ukrepi upravičujejo pravne ali tehnične razlike med takimi podružnicami in predstavništvu ter podružnicami in predstavništvu pravnih oseb s sedežem na ozemlju prve pogodbenice, oziroma v zvezi s finančnimi storitvami.
2. Razlike v obravnavi iz razlogov smotrnosti ne presegajo obsega, ki je nujno potreben zaradi teh pravnih ali tehničnih razlik oziroma v zvezi s finančnimi storitvami.

ODDELEK C

ČEZMEJNO OPRAVLJANJE STORITEV

ČLEN 148

Področje uporabe

Ta oddelek se uporablja za ukrepe pogodbenic, ki vplivajo na čezmejno opravljanje storitev za vse sektorje, z izjemo:

- (a) avdiovizualnih storitev;
- (b) nacionalne pomorske kabotaže¹; ter
- (c) domačih in mednarodnih storitev zračnega prevoza², rednih ali izrednih, ter storitev, ki so neposredno povezane z uveljavljanjem prometnih pravic z izjemo:
 - (i) storitev popravil in vzdrževanja zrakoplovov, med katerimi je zrakoplov umaknjen iz prometa;

¹ Brez poseganja v obseg dejavnosti, ki se lahko v skladu z ustrezno nacionalno zakonodajo štejejo za kabotažo, nacionalna pomorska kabotaža iz tega poglavja zajema prevoz potnikov ali blaga med pristaniščem ali točko v Republiki Armeniji ali državi članici in drugim pristaniščem ali točko v Republiki Armeniji ali državi članici, tudi v njenem epikontinentalnem pasu, kot je določeno v Konvenciji ZN o pomorskem mednarodnem pravu, ter prevoz, ki se začne in konča v istem pristanišču ali na isti točki v Republiki Armeniji ali državi članici.

² Pogoji vzajemnega dostopa do trga na področju zračnega prevoza bodo obravnavani v prihodnjem sporazumu med pogodbenicama o vzpostavitvi skupnega zračnega prostora.

- (ii) prodaje in trženja storitev zračnega prevoza;
- (iii) storitev računalniškega rezervacijskega sistema (CRS);
- (iv) storitev zemeljske oskrbe; ter
- (v) storitev upravljanja letališč.

ČLEN 149

Dostop do trga

1. Vsaka pogodbenica pri dostopu do trga prek čezmejnega opravljanja storitev storitvam in ponudnikom storitev druge pogodbenice zagotavlja obravnavo, ki ni manj ugodna od obravnave, določene v posebnih obveznostih iz prilog VIII-B in VIII-F.
2. V sektorjih, v katerih se sprejmejo obveznosti v zvezi z dostopom do trga, pogodbenica v nobeni od svojih regij ali na svojem celotnem ozemlju, razen če je v prilogah VIII-B in VIII-F določeno drugače, ne sme sprejeti ali ohraniti naslednjih ukrepov:
 - (a) omejitve števila ponudnikov storitev v obliki številčnih kvot, monopolov, izključnih ponudnikov storitev ali zahteve po ugotavljanju gospodarskih potreb;

- (b) omejitve skupne vrednosti storitvenih transakcij ali premoženja v obliki številčnih kvot ali zahteve po ugotavljanju gospodarskih potreb; ali
- (c) omejitve skupnega števila storitvenih operacij ali skupne količine opravljenih storitev, izražene v določenih številčnih enotah v obliki kvot ali zahteve po ugotavljanju gospodarskih potreb.

ČLEN 150

Nacionalna obravnava

1. V sektorjih, v katerih so obveznosti glede dostopa do trga navedene v prilogah VIII-B in VIII-F ter so predmet kakršnih koli pogojev in pridržkov iz navedenih prilog, vsaka pogodbenica v zvezi z vsemi ukrepi, ki vplivajo na čezmejno opravljanje storitev, storitvam in ponudnikom storitev druge pogodbenice zagotovi obravnavo, ki ni nič manj ugodna od obravnave, ki jo zagotovi lastnim podobnim storitvam in ponudnikom storitev.
2. Pogodbenica lahko izpolni zahtevo iz odstavka 1, tako da storitve in ponudnike storitev druge pogodbenice obravnava bodisi formalno enako bodisi formalno drugače, kot obravnava lastne podobne storitve in ponudnike storitev.
3. Formalno enaka ali formalno drugačna obravnava se šteje za manj ugodno, če spremeni konkurenčne pogoje v korist storitev ali ponudnikov storitev pogodbenice v primerjavi s podobnimi storitvami ali ponudniki storitev druge pogodbenice.

4. Posebne obveznosti, sprejete v skladu s tem členom, se ne razlagajo kot zahteva, da katera koli pogodbenica zagotovi nadomestilo za naravno podrejen konkurenčni položaj zaradi tujega izvora zadevnih storitev ali ponudnikov storitev.

ČLEN 151

Seznam obveznosti

1. Sektorji, ki jih vsaka pogodbenica liberalizira v skladu s tem poglavjem, ter, na podlagi pridržkov, omejitve dostopa do trga in nacionalne obravnave, ki se uporabljajo za storitve in ponudnike storitev druge pogodbenice v teh sektorjih, so določeni v seznamih obveznosti iz prilog VIII-B in VIII-F.
2. Brez poseganja v pravice in obveznosti, ki jih imata ali bi jih lahko imeli pogodbenici v skladu z Evropsko konvencijo o čezmejni televiziji iz leta 1989 in Evropsko konvencijo o filmskih koprodukcijah iz leta 1992, seznama obveznosti iz prilog VIII-B in VIII-F ne vključujeta obveznosti v zvezi z avdiovizualnimi storitvami.

ČLEN 152

Pregled

Z namenom postopne liberalizacije čezmejnega opravljanja storitev med pogodbenicama Partnerski odbor v svoji trgovinski sestavi redno pregleduje sezname obveznosti iz členov 149 do 151. Ta pregled med drugim upošteva proces postopnega približevanja, kakor je določen v členih 169, 180 in 192, in njegovega učinka na odpravo preostalih ovir za čezmejno opravljanje storitev med pogodbenicama.

ODDELEK D

ZAČASNA PRISOTNOST FIZIČNIH OSEB IZ POSLOVNIH RAZLOGOV

ČLEN 153

Področje uporabe in opredelitev pojmov

1. Ta oddelek se uporablja za ukrepe pogodbenic v zvezi z vstopom na njuna ozemlja in začasnim bivanjem na njunih ozemljih ključnega osebja, diplomiranih pripravnikov, prodajalcev poslovnih storitev, ponudnikov pogodbenih storitev in neodvisnih strokovnjakov, brez poseganja v odstavek 5 člena 141.

V tem oddelku:

- (a) „ključno osebje“ pomeni fizične osebe, ki so zaposlene pri pravni osebi pogodbenice, ki ni neprofitna organizacija¹, ter so pristojne za vzpostavitev ali ustrezen nadzor, upravljanje in delovanje poslovne enote in so bodisi „poslovni obiskovalci, pristojni za ustanovitev poslovne enote“ bodisi „premeščeno osebje znotraj družbe“;
- (b) „poslovni obiskovalci, pristojni za ustanovitev poslovne enote“ pomeni fizične osebe na vodstvenih položajih, ki so pristojne za ustanovitev poslovne enote in ki ne ponujajo ali zagotavljajo storitev in ne opravljajo nobenih gospodarskih dejavnosti, ki niso potrebne za namene ustanavljanja, ter ne prejemajo plačila od vira, ki se nahaja v pogodbenici gostiteljici;
- (c) „premeščeno osebje znotraj družbe“ pomeni fizične osebe, ki jih je zaposlila pravna oseba pogodbenice ali so partnerji v njej vsaj eno leto in ki so začasno premeščeni na delovno mesto v poslovni enoti, ki je lahko hčerinska družba, podružnica ali matična družba pravne osebe na ozemlju druge pogodbenice, ter so bodisi „upravitelji“ bodisi „strokovnjaki“;
- (d) „upravitelji“ pomeni fizične osebe na vodstvenih položajih v pravni osebi, katerih glavna naloga je upravljanje poslovne enote, v splošnem pa jih nadzorujejo ali usmerjajo upravni odbor ali delničarji podjetja ali drug enakovreden organ, pri čemer njihova vloga zajema vsaj naslednje naloge:

¹ Navedba „ki ni neprofitna organizacija“ velja le za Belgijo, Češko, Dansko, Nemčijo, Irsko, Grčijo, Španijo, Francijo, Italijo, Ciper, Latvijo, Litvo, Luksemburg, Malto, Nizozemsko, Avstrijo, Portugalsko, Slovenijo, Finsko in Združeno kraljestvo.

- (i) vodenje poslovne enote ali njenega oddelka ali pododdelka;
 - (ii) spremljanje in nadzor dela drugega nadzornega, strokovnega ali vodstvenega osebja; ter
 - (iii) pooblastilo, da osebno zaposlijo in odpustijo ali priporočijo zaposlitev, odpuščanje ali druge kadrovske ukrepe;
- (e) „strokovnjaki“ pomeni fizične osebe, zaposlene pri pravni osebi, ki imajo posebno znanje, bistveno za proizvodnjo poslovne enote, za njeno raziskovalno opremo, tehnike, procese, postopke ali upravljanje;
- pri presoji tega znanja se poleg znanja, značilnega za posamezno poslovno enoto, upošteva tudi, ali ima oseba visoke kvalifikacije, vključno z ustreznimi delovnimi izkušnjami, ki zadevajo vrsto dela ali poklica, ki zahteva specifično tehnično znanje, vključno s članstvom v strokovnih združenjih;
- (f) „diplomirani pripravniki“ pomeni fizične osebe, ki jih je pravna oseba pogodbenice ali njena podružnica zaposlila za vsaj eno leto, imajo univerzitetno diplomo in so začasno premeščeni v poslovno enoto pravne osebe na ozemlju druge pogodbenice za namene poklicnega razvoja ali usposabljanja na področju poslovnih tehnik ali metod¹;

¹ Od poslovne enote prejemnice se lahko zaradi predhodne odobritve zahteva, da predloži program usposabljanja, ki obsega čas bivanja, s čimer dokaže, da je namen bivanja usposabljanje. Na Češkem, v Nemčiji, Španiji, Franciji, Litvi, na Madžarski in v Avstriji je usposabljanje povezano s pridobljeno univerzitetno diplomo.

- (g) „prodajalci poslovnih storitev“¹ pomeni fizične osebe, ki so predstavniki ponudnika storitev ali blaga pogodbenice in želijo vstop in začasno bivanje na ozemlju druge pogodbenice zaradi pogajanj o prodaji storitev ali blaga ali sklenitve pogodb o prodaji storitev ali blaga za tega ponudnika, ki ne opravljajo neposredne prodaje splošni javnosti in ne prejemajo plačila od vira, ki se nahaja v pogodbenici gostiteljici, in ki niso posredniki;
- (h) „ponudniki pogodbenih storitev“ pomeni fizične osebe, ki jih je zaposlila pravna oseba ene pogodbenice, ki ni agencija za zaposlovanje in zagotavljanje dela ter ne posluje v imenu take agencije in nima poslovne enote na ozemlju druge pogodbenice in ki je s končnim potrošnikom v drugi pogodbenici v dobri veri sklenila pogodbo o opravljanju storitev, za izpolnitev katere je potrebna začasna prisotnost njenih delavcev v tej pogodbenici²;
- (i) „neodvisni strokovnjaki“ pomeni fizične osebe, ki se ukvarjajo z opravljanjem storitve in so registrirane kot samozaposlene osebe na ozemlju pogodbenice, nimajo poslovne enote na ozemlju druge pogodbenice in ki so s končnim potrošnikom v drugi pogodbenici sklenile pogodbo v dobri veri (in ne prek agencije za zaposlovanje in zagotavljanje dela) za opravljanje storitev, pri katerih je potrebna njihova začasna prisotnost v tej pogodbenici, da so izpolnjeni pogoji iz pogodbe za opravljanje storitev³;

¹ Združeno kraljestvo: kategorija prodajalcev poslovnih storitev se prizna samo za prodajalce storitev.

² Pogodba o storitvah iz točk (h) in (i) je v skladu z zakoni, predpisi in drugimi zahtevami pogodbenice, v kateri se pogodba izvrši.

³ Pogodba o storitvah iz točk (h) in (i) je v skladu z zakoni, predpisi in drugimi zahtevami pogodbenice, v kateri se pogodba izvrši.

- (j) „kvalifikacije“ pomeni diplome, spričevala in druga dokazila o formalni izobrazbi, ki jih izda organ, imenovan skladno z zakonskimi, uredbenimi ali upravnimi določbami, in ki potrjujejo uspešen zaključek strokovnega usposabljanja.

ČLEN 154

Ključno osebje in diplomirani pripravniki

1. Za vsak sektor, za katerega obstajajo obveznosti v skladu z oddelkom B, in ob upoštevanju morebitnih pridržkov iz Priloge VIII-C, vsaka pogodbenica podjetnikom druge pogodbenice omogoči, da v svojih poslovnih enotah zaposlijo fizične osebe iz te druge pogodbenice, pod pogojem da so ti delavci ključno osebje ali diplomirani pripravniki, kot so opredeljeni v členu 153. Vstop in začasno bivanje ključnega osebja in diplomiranih pripravnikov traja največ tri leta za premeščence znotraj podjetja, 90 dni v katerem koli dvanajstmesečnem obdobju za poslovne obiskovalce, pristojne za ustanovitev poslovne enote, in eno leto za diplomirane pripravnike.
2. Za vsak sektor, za katerega obstajajo obveznosti v skladu z oddelkom B, so ukrepi, ki jih pogodbenica ne sprejme ali ohranja bodisi na podlagi regionalne razdelitve bodisi na podlagi svojega celotnega ozemlja, razen če je v Prilogi VIII-C določeno drugače, opredeljeni kot omejitve glede skupnega števila fizičnih oseb, ki jih lahko podjetnik zaposli kot ključno osebje in diplomirane pripravnike v določenem sektorju v obliki številčnih kvot, ali zahteve po ugotavljanju gospodarskih potreb, in kot diskriminatorne omejitve.

ČLEN 155

Prodajalci poslovnih storitev

Za vsak sektor, za katerega obstajajo obveznosti v skladu z oddelkoma B ali C, in ob upoštevanju morebitnih pridržkov iz Priloge VIII-C vsaka pogodbenica omogoči vstop in začasno bivanje prodajalcev poslovnih storitev za obdobje do 90 dni v katerem koli dvanajstmesečnem obdobju.

ČLEN 156

Ponudniki pogodbenih storitev

1. Pogodbenici potrujeta svoje obveznosti, ki izhajajo iz njunih obveznosti glede vstopa in začasnega bivanja ponudnikov pogodbenih storitev v skladu s Splošnim sporazumom STO o trgovini in storitvah.
2. Vsaka pogodbenica v skladu s prilogama VIII-D in VIII-G omogoči ponudnikom pogodbenih storitev druge pogodbenice, da opravljajo storitve na njenem ozemlju ob upoštevanju naslednjih pogojev:
 - (a) fizične osebe se začasno ukvarjajo z opravljanjem storitve kot osebe, zaposlene v pravni osebi, ki je pridobila pogodbo o storitvah za največ 12 mesecev;

- (b) fizične osebe, ki vstopajo v drugo pogodbenico in opravljajo storitve kot osebe, zaposlene v pravni osebi, ki opravlja storitve vsaj eno leto neposredno pred datumom vložitve vloge za vstop v drugo pogodbenico; poleg tega imajo na dan vložitve vloge za vstop v drugo pogodbenico vsaj tri leta delovnih izkušenj¹ v sektorju dejavnosti, ki je predmet pogodbe;
- (c) fizične osebe, ki vstopajo v drugo pogodbenico, imajo:
 - (i) univerzitetno diplomo ali kvalifikacijo, iz katere je razvidna enakovredna stopnja znanja²; ter
 - (ii) poklicne kvalifikacije, potrebne za izvajanje dejavnosti v skladu z zakoni in predpisi ali drugimi ukrepi pogodbenice, v kateri se opravlja storitev;
- (d) fizične osebe ne prejmejo plačila za opravljanje storitev na ozemlju druge pogodbenice, razen plačila pravne osebe, ki je njihov delodajalec;
- (e) vstop in začasno bivanje fizičnih oseb v zadevni pogodbenici zajema kumulativno obdobje največ šestih mesecev, ali v primeru Luksemburga 25 tednov, v katerem koli dvanajstmesečnem obdobju ali za čas veljavnosti pogodbe, pri čemer se upošteva krajše obdobje;
- (f) dostop, odobren v skladu s tem členom, zadeva samo storitveno dejavnost, ki je predmet pogodbe, in ne daje pravice do uporabe strokovnega naziva pogodbenice, v kateri se opravlja storitev; ter

¹ Pridobljenih po tem, ko so postale polnoletne.

² Kadar diploma ali kvalifikacija nista bili pridobljeni v pogodbenici, v kateri se opravlja storitev, lahko ta pogodbenica oceni, ali je ta enakovredna univerzitetni diplomi, ki se zahteva na njenem ozemlju.

- (g) število oseb, ki jih zajema pogodba o storitvah, ni večje, kot je potrebno za izpolnjevanje pogodbe, v skladu z zakoni in predpisi ali drugimi ukrepi pogodbenice, v kateri se opravlja storitev.

ČLEN 157

Neodvisni strokovnjaki

Vsaka pogodbenica v skladu s prilogama VIII-D in VIII-G neodvisnim strokovnjakom druge pogodbenice omogoča, da opravljajo storitve na njenem ozemlju ob upoštevanju naslednjih pogojev:

- (a) fizične osebe se z opravljanjem storitve ukvarjajo začasno kot samozaposlene osebe, ustanovljene v drugi pogodbenici, in so pridobile pogodbo o storitvah za največ 12 mesecev;
- (b) fizične osebe, ki vstopajo v drugo pogodbenico, imajo na dan vložitve vloge za vstop v drugo pogodbenico vsaj šest let delovnih izkušenj v sektorju dejavnosti, ki je predmet pogodbe;

- (c) fizične osebe, ki vstopajo v drugo pogodbenico, imajo:
- (i) univerzitetno diplomo ali kvalifikacijo, iz katere je razvidna enakovredna stopnja znanja¹; ter
 - (ii) poklicne kvalifikacije, potrebne za izvajanje dejavnosti v skladu z zakoni in predpisi ali drugimi ukrepi pogodbenice, v kateri se opravlja storitev;
- (d) vstop in začasno bivanje fizičnih oseb v zadevni pogodbenici zajema kumulativno obdobje največ šestih mesecev, ali v primeru Luksemburga 25 tednov, v katerem koli dvanajstmesečnem obdobju ali za čas veljavnosti pogodbe, pri čemer se upošteva krajše obdobje; ter
- (e) dostop, odobren v skladu s tem členom, zadeva samo storitveno dejavnost, ki je predmet pogodbe, in ne daje pravice do uporabe strokovnega naziva pogodbenice, v kateri se opravlja storitev.

¹ Kadar diploma ali kvalifikacija nista bili pridobljeni v pogodbenici, v kateri se opravlja storitev, lahko ta pogodbenica oceni, ali je ta enakovredna univerzitetni diplomi, ki se zahteva na njenem ozemlju.

ODDELEK E

REGULATIVNI OKVIR

PODODDELEK I

DOMAČA UREDITEV

ČLEN 158

Področje uporabe in opredelitev pojmov

1. Ta oddelek se uporablja za ukrepe pogodbenic v zvezi z zahtevami za izdajo licence in postopki, kvalifikacijskimi zahtevami in postopki, ki vplivajo na:

- (a) čezmejno opravljanje storitev;
- (b) ustanavljanje na njunem ozemlju za fizične in pravne osebe pogodbenice; ter
- (c) začasno bivanje na njunem ozemlju za kategorije fizičnih oseb iz člena 153.

2. V primeru čezmejnega opravljanja storitev se ta oddelek uporablja samo za sektorje, v zvezi s katerimi je pogodbenica sprejela posebne obveznosti in kolikor se te posebne obveznosti uporabljajo. V primeru ustanavljanja se ta oddelek ne uporablja za sektorje, če je pridržek zabeležen v prilogah VIII-A in VIII-E. V primeru začasnega bivanja fizičnih oseb se ta oddelek ne uporablja za sektorje, če je pridržek zabeležen v prilogah VIII-C, VIII-D in VIII-G.

3. Ta oddelek se ne uporablja za ukrepe, ki predstavljajo omejitve, za katere velja razpored.
4. V tem oddelku:
 - (a) „zahteve za izdajo licence“ pomeni bistvene zahteve z izjemo kvalifikacijskih zahtev, ki jih mora izpolnjevati fizična ali pravna oseba, da pridobi, spremeni ali obnovi dovoljenje za opravljanje dejavnosti iz odstavka 1;
 - (b) „postopki za izdajo licence“ pomeni upravna ali procesna pravila, ki jih mora spoštovati fizična ali pravna oseba, ki želi pridobiti dovoljenje za opravljanje dejavnosti iz odstavka 1, vključno s spremembo ali obnovo licence, da dokaže izpolnjevanje zahtev za izdajo licence;
 - (c) „kvalifikacijske zahteve“ pomeni bistvene zahteve, ki se nanašajo na kompetenco fizične osebe, ki opravi storitev, in ki morajo biti izpolnjene za pridobitev dovoljenja za opravljanje storitve;
 - (d) „kvalifikacijski postopki“ pomeni upravna ali postopkovna pravila, ki jih mora fizična oseba spoštovati, da dokaže izpolnjevanje kvalifikacijskih zahtev z namenom pridobitve dovoljenja za opravljanje storitve; ter

- (e) „pristojni organ“ pomeni vsako centralno, regionalno ali lokalno oblast in organ oziroma nevladni organ pri izvajanju pooblastil, ki mu ga podelijo centralne, regionalne ali lokalne oblasti oziroma organi, ki sprejmejo odločitev o dovoljenju za opravljanje storitve, vključno z ustanovitvijo, ali odločitev glede dovoljenja za ustanovitev v gospodarski dejavnosti, ki ni storitvena.

ČLEN 159

Pogoji za izdajo licence in priznavanje kvalifikacije

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da ukrepi v zvezi z zahtevami za izdajo licence in zadevnimi postopki ter kvalifikacijske zahteve in postopki temeljijo na merilih, ki pristojnim organom preprečujejo, da bi samovoljno izvajali pooblastila za ocenjevanje.
2. Merila iz odstavka 1 so:
 - (a) sorazmerna cilju javne politike;
 - (b) jasna in nedvoumna;
 - (c) objektivna;
 - (d) določena vnaprej;
 - (e) objavljena vnaprej; ter
 - (f) pregledna in dostopna.

3. Dovoljenje ali licenca se izda takoj, ko ustrezen pregled pokaže, da so izpolnjeni pogoji za pridobitev dovoljenja ali licence.
4. Vsaka pogodbenica ohrani ali ustanovi sodne, arbitražne ali upravne svete ali uvede take postopke, ki na zahtevo prizadetega podjetnika ali ponudnika storitev omogočajo takojšen pregled upravnih odločb, ki vplivajo na ustanavljanje, čezmejno opravljanje storitev ali začasno prisotnost fizičnih oseb iz poslovnih razlogov, in zagotavljajo ustrezna pravna sredstva zanje, kadar je to upravičeno. Kadar ti postopki niso neodvisni od agencije, ki ji je zaupana zadevna upravna odločba, vsaka pogodbenica zagotovi, da postopki dejansko zagotovijo objektivni in nepristranski pregled.
5. Če je število razpoložljivih licenc za posamezno dejavnost omejeno zaradi pomanjkanja naravnih virov ali tehničnih zmogljivosti, vsaka pogodbenica izvede izbirni postopek med več potencialnimi kandidati, ki v celoti zagotavlja nepristranskost in preglednost, med drugim zlasti ustrezno objavo o začetku, poteku in zaključku postopka.
6. Ob upoštevanju zahtev iz tega člena lahko vsaka pogodbenica upošteva legitimne cilje javne politike pri določanju pravil izbirnega postopka, vključno s pomisleki v zvezi z zdravjem, varnostjo, varstvom okolja in ohranjanjem kulturne dediščine.

ČLEN 160

Postopki za izdajo licence in kvalifikacijski postopki

1. Postopki za izdajo licence in kvalifikacijski postopki ter povezane formalnosti so jasni, objavljeni vnaprej ter vložnikom zagotavljajo, da bo njihova vloga obravnavana objektivno in nepristransko.
2. Postopki za izdajo licence in kvalifikacijski postopki ter povezane formalnosti so čim bolj preprosti in opravljanja storitve ne zapletajo ali zavlačujejo neupravičeno. Višina morebitne pristojbine za izdajo licence¹, ki jo morajo vložniki plačati zaradi svoje vloge, je razumna in sorazmerna stroškom zadevnega postopka za izdajo dovoljenja.
3. Vsaka pogodbenica do vseh vložnikov zagotovi nepristranskost sklepov in postopkov pristojnih organov za izdajo licence ali dovoljenja. Pristojni organ sprejme sklep neodvisno in ne odgovarja ponudniku storitev, za opravljanje katerih se zahteva licenca ali dovoljenje.
4. Kadar obstajajo določeni časovni roki za vložitev vloge, se vložniku zagotovi razumen rok za vložitev vloge. Pristojni organ začne obravnavati vlogo brez nepotrebnega odlašanja. Če je mogoče, se vloge v elektronski obliki sprejmejo pod enakimi pogoji dokazovanja pristnosti kot vloge v papirni obliki.

¹ Pristojbine ne vključujejo plačil za dražbo, razpis ali druga nediskriminatorna sredstva za dodelitev koncesij in tudi ne določenih prispevkov za opravljanje univerzalnih storitev.

5. Vsaka pogodbenica zagotovi, da se obravnava vloge, vključno s sprejetjem končnega sklepa o vlogi, zaključi v razumnem roku od vložitve popolne vloge. Vsaka pogodbenica si prizadeva določiti običajni časovni rok za obravnavo vloge.
6. Pristojni organi obvestijo vložnika v razumnem času od prejetja vloge, za katero menijo, da je nepopolna, zagotovijo priložnost za odpravo pomanjkljivosti in, kolikor je to mogoče, opredelijo dodatne informacije, ki se zahtevajo za dopolnitev vloge.
7. Če je mogoče, se namesto izvirnih dokumentov sprejmejo overjene kopije.
8. Če je vloga zavrnjena, pristojni organ vložnika o tem obvesti v pisni obliki in brez nepotrebne odlašanja. Načeloma je treba vložnika na njegovo zahtevo obvestiti tudi o razlogih za zavrnitev vloge in o roku za pritožbo zoper sklep.
9. Vsaka pogodbenica zagotovi, da odobrena licenca ali dovoljenje začneta veljati brez nepotrebne odlašanja in v skladu s pogoji, ki so določeni v tej licenci ali dovoljenju.

PODODDELEK II

DOLOČBE SPLOŠNE UPORABE

ČLEN 161

Vzajemno priznavanje

1. To poglavje pogodbenici v ničemer ne preprečuje, da od fizičnih oseb zahteva potrebne kvalifikacije in delovne izkušnje, predpisane na ozemlju, na katerem se storitev opravlja, za zadevni sektor dejavnosti.
2. Vsaka pogodbenica spodbuja ustrezne strokovne organe na svojem ozemlju, da podajo priporočila o vzajemnem priznavanju kvalifikacij in delovnih izkušenj Partnerskemu odboru v njegovi trgovinski sestavi z namenom, da podjetniki in ponudniki storitev v celoti ali delno izpolnijo merila, ki jih uporablja vsaka pogodbenica za izdajo dovoljenj in licenc podjetnikom in ponudnikom storitev ter za njihovo delovanje in potrjevanje, zlasti na področju strokovnih storitev.
3. Ob prejemu priporočila iz odstavka 2 Partnerski odbor v svoji trgovinski sestavi v razumnem roku pregleda to priporočilo, da ugotovi, ali je skladno s tem sporazumom in na podlagi vsebovanih informacij oceni zlasti:

- (a) obseg zbliževanja standardov in meril, ki jih vsaka pogodbenica uporablja za izdajo dovoljenj, licenc, delovanje in potrjevanje ponudnikov storitev in podjetnikov; ter
 - (b) potencialno gospodarsko vrednost sporazuma o vzajemnem priznavanju kvalifikacij in delovnih izkušenj.
4. Če so zahteve iz odstavka 3 izpolnjene, Partnerski odbor v svoji trgovinski sestavi sprejme potrebne ukrepe za pogajanja o sporazumu o vzajemnem priznavanju in nato priporoči, da pristojni organi pogodbenic začnejo pogajanja.
5. Vsak tak sporazum je skladen z zadevnimi določbami Sporazuma STO in zlasti člena VII Splošnega sporazuma o trgovini in storitvah iz Priloge 1B k Sporazumu STO (GATS).

ČLEN 162

Preglednost in razkritje zaupnih informacij

1. Vsaka pogodbenica se takoj odzove na vse zahteve druge pogodbenice po posebnih informacijah v zvezi s katerimi koli njenimi ukrepi, ki se splošno uporabljajo, ali mednarodnimi sporazumi, ki se tičejo tega sporazuma ali nanj vplivajo. Vsaka pogodbenica prav tako ustanovi eno ali več informacijskih točk, ki na zahtevo posredujejo posebne informacije o teh zadevah podjetnikom in ponudnikom storitev druge pogodbenice. Pogodbenici se o svojih informacijskih točkah medsebojno obvestita v treh mesecih po začetku veljavnosti tega sporazuma. Ni nujno, da so informacijske točke depozitarji zakonov in drugih predpisov.

2. Ta sporazum od nobene pogodbenice ne zahteva, da bi dajala zaupne informacije, katerih razkritje bi oviralo izvrševanje zakonodaje ali bilo kako drugače v nasprotju z javnimi interesi ali bi posegalo v legitimne trgovinske interese posameznih javnih ali zasebnih podjetij.

PODODDELEK III

RAČUNALNIŠKE STORITVE

ČLEN 163

Dogovor o računalniških storitvah

1. Pri liberalizaciji trgovine z računalniškimi storitvami v skladu z oddelki B, C in D pogodbenici izpolnjujeta pogoje iz odstavkov 2 do 4.
2. Oznaka 84 Osrednje klasifikacije proizvodov (CPC¹), ki je klasifikacija Združenih narodov in se uporablja za opis računalniških in sorodnih storitev, zajema osnovne funkcije, ki se uporabljajo za opravljanje vseh računalniških in sorodnih storitev: računalniški programi, opredeljeni kot nizi navodil, potrebni za delovanje in komunikacijo računalnikov (vključno z njihovim razvojem in izvedbo), obdelava in shranjevanje podatkov ter sorodne storitve, kot so storitve svetovanja in usposabljanja za osebje strank. Tehnološki razvoj je narekoval večjo ponudbo teh storitev v obliki svežnja oziroma paketa sorodnih storitev, ki lahko vključuje le nekatere ali pa vse od teh osnovnih funkcij. Na primer, storitve, kot so gostovanje spletnih strani oziroma domen, storitve rudarjenja podatkov in mrežno računalništvo, sestavlja kombinacija osnovnih funkcij računalniških storitev.

¹ Osrednja klasifikacija proizvodov, kot je določena v Statističnih listinah Statističnega urada Združenih narodov, serija M, št. 77, CPC Prov., 1991.

3. Računalniške in sorodne storitve, ne glede na to, ali se izvajajo prek omrežja, vključno z internetom, vključujejo vse storitve, ki zagotavljajo:

- (a) svetovanje, strategijo, analizo, načrtovanje, specifikacijo, oblikovanje, razvoj, namestitev, izvedbo, integracijo, preskušanje, iskanje in odpravljanje napak, posodabljanje, podporo, tehnično pomoč ali upravljanje računalnikov ali računalniških sistemov ali zanje;
- (b) računalniške programe, opredeljene kot nize navodil, potrebne za delovanje in komunikacijo računalnikov (njih samih in v njih), ter svetovanje, strategijo, analizo, načrtovanje, specifikacijo, oblikovanje, razvoj, namestitev, izvedbo, integracijo, preskušanje, iskanje in odpravljanje napak, posodabljanje, predelavo, vzdrževanje, podporo, tehnično pomoč, upravljanje ali uporabo računalniških programov ali zanje;
- (c) obdelavo podatkov, shranjevanje podatkov, podatkovno gostovanje ali storitve podatkovnih baz;
- (d) storitve vzdrževanja in popravil za pisarniške stroje in opremo, vključno z računalniki; ali
- (e) storitve usposabljanja za osebje strank, ki so povezane z računalniškimi programi, računalniki ali računalniškimi sistemi in niso uvrščene drugje.

4. Računalniške in sorodne storitve omogočajo opravljanje drugih storitev, kot je bančništvo, prek elektronskih in drugih sredstev. V takih primerih je treba razlikovati med storitvijo omogočanja, kot sta gostovanje spletnih strani ali aplikacij, in vsebinsko ali osnovno storitvijo, kot je bančništvo, ki se ponuja v elektronski obliki. V takih primerih CPC 84 vsebinske oziroma osnovne storitve ne zajema.

PODODDELEK IV

POŠTNE STORITVE¹

ČLEN 164

Področje uporabe in opredelitev pojmov

1. Ta pododdelek določa načela regulativnega okvira za vse poštne storitve.
2. V tem pododdelku in oddelkih B, C in D:
 - (a) „licenca“ pomeni dovoljenje, ki ga regulativni organ izda posameznemu ponudniku in se zahteva pred opravljanjem dane storitve; ter
 - (b) „univerzalna storitev“ pomeni stalno opravljanje minimalnega sklopa poštnih storitev določene kakovosti na vseh točkah na ozemlju pogodbenice.

ČLEN 165

Preprečevanje tržno izkrivljajočih praks

Vsaka pogodbenica zagotovi, da ponudnik poštnih storitev, za katere velja obveznost zagotavljanja univerzalne storitve ali poštni monopol, na trgu ne opravlja praks, ki izkrivljajo trg, kot so:

¹ Ta oddelek se uporablja za CPC 7511 in CPC 7512.

- (a) uporaba prihodkov iz opravljanja teh storitev za navzkrižno subvencioniranje opravljanja storitve hitre dostave ali neuniverzalne storitve dostave; ter
- (b) neupravičeno razlikovanje med strankami, kot so podjetja, pošiljatelji masovnih poštnih pošilk ali združevalci pošilk, glede tarif ali drugih pogojev za opravljanje storitve, za katero velja obveznost zagotavljanja univerzalne storitve ali poštni monopol.

ČLEN 166

Univerzalna storitev

1. Vsaka pogodbenica ima pravico opredeliti vrsto obveznosti zagotavljanja univerzalne storitve, ki jo želi ohraniti. Te obveznosti se same po sebi ne bodo štele za protikonkurenčne, če se bodo upravljale na pregleden, nediskriminatoren in konkurenčno nevtralen način ter ne bodo povzročale večjega bremena, kot je potrebno, za vrsto univerzalne storitve, ki jo opredeli pogodbenica.
2. Tarife za univerzalne storitve so cenovno dostopne, da izpolnjujejo potrebe uporabnikov.

ČLEN 167

Licence

1. Vsaka pogodbenica bi si morala prizadevati, da vse licence za storitve, ki niso zajete v obsegu univerzalne storitve, nadomesti s preprosto registracijo.

2. Kadar se zahteva licenca:

- (a) so pogoji za izdajo licence, ki niso bolj obremenjujoči, kot je potrebno za doseganje njihovega cilja, javno dostopni;
- (b) je vložnik na zahtevo obveščen o razlogih za zavrnitev izdaje licence; ter
- (c) vsaka pogodbenica prek neodvisnega organa zagotovi pritožbeni postopek, ki je pregleden, nediskriminatoren in temelji na objektivnih merilih.

ČLEN 168

Neodvisnost regulativnega organa

Regulativni organ je pravno ločen od vseh ponudnikov poštnih in kurirskih storitev in jim tudi ne odgovarja. Sklepi in postopki regulativnega organa so nepristranski za vse udeležence na trgu.

ČLEN 169

Postopno približevanje

Pogodbenici priznavata pomen postopnega približevanja zakonodaje Republike Armenije o poštnih storitvah zakonodaji Evropske unije.

PODODDELEK V

ELEKTRONSKA KOMUNIKACIJSKA OMREŽJA IN STORITVE

ČLEN 170

Področje uporabe in opredelitev pojmov

1. Ta pododdelek določa načela regulativnega okvira za zagotavljanje elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev, liberaliziranih v skladu z oddelki B, C in D.
2. V tem pododdelku:
 - (a) „elektronsko komunikacijsko omrežje“ pomeni prenosne sisteme in, če je to ustrezno, komutacijsko ali usmerjalno opremo ter druge vire, vključno z omrežnimi elementi, ki niso aktivni, ki omogočajo prenos signalov po žici, radiu, optičnih sredstvih ali drugih elektromagnetnih sredstvih;
 - (b) „elektronska komunikacijska storitev“ pomeni storitev, ki v celoti ali pretežno temelji na prenosu signalov po elektronskih komunikacijskih omrežjih, vključno s telekomunikacijskimi storitvami in storitvami prenosa po omrežjih, ki se uporabljajo za radiodifuzijo; te storitve izključujejo storitve, s katerimi se zagotavljajo vsebine ali izvaja redakcijski nadzor nad vsebinami, ki se pošiljajo po elektronskih komunikacijskih omrežjih in z elektronskimi komunikacijskimi storitvami;
 - (c) „javna elektronska komunikacijska storitev“ pomeni vsako elektronsko komunikacijsko storitev, za katero pogodbenica izrecno ali dejansko zahteva, da je splošno dostopna javnosti;

- (d) „javno elektronsko komunikacijsko omrežje“ pomeni elektronsko komunikacijsko omrežje, ki se v celoti ali pretežno uporablja za zagotavljanje javno dostopnih elektronskih komunikacijskih storitev in ki podpira prenos informacij med omrežnimi priključnimi točkami;
- (e) „javna telekomunikacijska storitev“ pomeni vsako prenosno telekomunikacijsko storitev, za katero pogodbenica izrecno ali dejansko zahteva, da je dostopna javnosti na splošno; take storitve lahko med drugim vključujejo telegraf, telefon, teleks in prenos podatkov, ki običajno vključuje prenos informacij v realnem času, ki jih pošiljajo potrošniki med dvema ali več točkami brez spremembe oblike ali vsebine teh informacij;
- (f) „regulativni organ v sektorju elektronskih komunikacij“ pomeni organ ali organe, ki jih pogodbenica pooblasti za urejanje elektronskih komunikacij, omenjenih v tem pododdelku;
- (g) „osnovna infrastruktura“ pomeni infrastrukturo javnega elektronskega komunikacijskega omrežja in storitev:
 - (i) ki jo izključno ali večinoma zagotavlja en ponudnik ali omejeno število ponudnikov; ter
 - (ii) ki jo za zagotavljanje storitev ni mogoče nadomestiti na ekonomsko ali tehnično izvedljiv način;

- (h) „pripadajoče naprave“ pomeni tiste pripadajoče storitve, fizično infrastrukturo in druge naprave oziroma elemente, povezane z elektronskim komunikacijskim omrežjem ali elektronsko komunikacijsko storitvijo, ki omogočajo ali podpirajo zagotavljanje storitev po tem omrežju ali s to storitvijo ali pa imajo možnosti za to in med drugim vključujejo zgradbe ali vhode v zgradbe in napeljavo v njih, antene, stolpe in druge podporne konstrukcije, cevne vode, kanale, drogeve, vstopne jaške in priključne omarice;
- (i) „glavni ponudnik“¹ v sektorju elektronskih komunikacij je ponudnik, ki lahko pomembno vpliva na pogoje za udeležbo glede cene in ponudbe na zadevnem trgu za elektronske komunikacijske storitve zaradi nadzora nad osnovno infrastrukturo ali izrabe svojega položaja na trgu;
- (j) „dostop“ pomeni zagotovitev razpoložljivosti opreme ali storitev drugemu ponudniku pod določenimi pogoji z namenom zagotavljanja elektronskih komunikacijskih storitev in med drugim zajema dostop do:
- (i) omrežnih elementov in pripadajočih naprav, kar lahko vključuje tudi priključitev opreme s fiksnimi ali nefiksnimi sredstvi, zlasti dostop do krajevne zanke ter naprav in storitev, ki so potrebne za zagotavljanje storitev prek krajevne zanke;
 - (ii) fizične infrastrukture, vključno z zgradbami, cevnimi vodi in drogovi;
 - (iii) ustreznih sistemov programske opreme, vključno s sistemi za operativno podporo;
 - (iv) informacijskih sistemov ali podatkovnih zbirk za prednaročanje, zagotavljanje, naročanje, zahteve za vzdrževanje in popravilo, zaračunavanje;

¹ Pogodbenici soglašata, da „glavni ponudnik“ pomeni enako kot ponudnik s pomembno tržno močjo.

- (v) pretvorbe številke ali sistemov z enakovrednim delovanjem;
 - (vi) fiksnih in mobilnih omrežij, zlasti za gostovanje; ter
 - (vii) virtualnih omrežnih storitev;
- (k) „medomrežno povezovanje“ pomeni fizično in logično povezovanje javnih elektronskih komunikacijskih omrežij, ki jih uporabljajo isti ponudnik ali različni ponudniki, da lahko uporabniki enega ponudnika komunicirajo z uporabniki istega ali drugega ponudnika ali imajo dostop do storitev, ki jih zagotavlja drugi ponudnik, storitev, ki jih lahko zagotavljajo udeležene stranke ali druge stranke, ki imajo dostop do omrežja;
- (l) „univerzalna storitev“ pomeni minimalni sklop storitev določene kakovosti, ki mora biti po dostopni ceni zagotovljen vsem uporabnikom na ozemlju pogodbenice ne glede na njihovo geografsko lego; obseg in izvajanje univerzalne storitve določi vsaka pogodbenica;
- (m) „prenosljivost številke“ pomeni možnost, da lahko vsi naročniki javnih elektronskih komunikacijskih storitev, ki to zahtevajo, na isti lokaciji obdržijo iste telefonske številke brez poslabšanja kakovosti, zanesljivosti ali ugodnosti ob prehodu med ponudniki javnih elektronskih komunikacijskih storitev iz iste kategorije.

ČLEN 171

Regulativni organ

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da so regulativni organi za elektronska komunikacijska omrežja in storitve pravno ločeni in funkcionalno neodvisni od vseh ponudnikov elektronskih komunikacijskih omrežij, elektronskih komunikacijskih storitev ali elektronske komunikacijske opreme.
 2. Pogodbenica, ki ohrani lastništvo ali nadzor nad ponudniki elektronskih komunikacijskih omrežij ali storitev, zagotovi dejansko strukturno ločitev regulativnih nalog od dejavnosti, povezanih z lastništvom ali nadzorom. Regulativni organ deluje neodvisno ter ne zaprosi za navodila oziroma ne sprejema navodil od nobenega drugega organa v zvezi z opravljanjem nalog, ki so mu bile dodeljene v skladu z domačim pravom.
 3. Vsaka pogodbenica zagotovi, da imajo regulativni organi zadostna pooblastila za urejanje sektorja ter ustrezne finančne in človeške vire za opravljanje naloge, ki jim je bila dodeljena. Samo pritožbeni organi iz odstavka 7 so pristojni za začasen preklic ali razveljavitev sklepov regulativnih organov.
- Naloge, dodeljene regulativnemu organu, se objavijo v lahko dostopni in jasni obliki, zlasti kadar so te naloge dodeljene več kot enemu organu. Vsaka pogodbenica zagotovi, da imajo regulativni organi ločene letne proračune. Proračuni se objavijo.
4. Sklepi regulativnih organov in njihovi postopki so nepristranski do vseh udeležencev na trgu.

5. Pristojnosti regulativnih organov se izvajajo pregledno in pravočasno.
6. Regulativni organi imajo pooblastila za zagotovitev, da jim ponudniki elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev na zahtevo takoj predložijo vse informacije, vključno s finančnimi informacijami, ki so potrebne, da lahko regulativni organi opravljajo svoje naloge v skladu s tem pododdelkom. Zahtevane informacije so sorazmerne z izpolnjevanjem nalog regulativnih organov in se obravnavajo v skladu z zahtevami glede zaupnosti.
7. Vsak uporabnik ali ponudnik, na katerega se nanaša sklep regulativnega organa, se ima nanj pravico pritožiti pritožbenemu organu, ki je neodvisen od udeleženih strank. Ta organ, ki je lahko sodišče, ima ustrezno strokovno znanje in izkušnje, da lahko učinkovito izpolni svoje naloge. Vsebina zadeve se ustrezno upošteva in pritožbeni mehanizem je učinkovit. V zvezi z organi, pristojnimi za revizijske postopke, ki po naravi niso sodni, vsaka pogodbenica zagotovi, da so vedno navedeni pisni razlogi za njihove sklepe ter da te sklepe poleg tega preveri nepristranski in neodvisni sodni organ. Sklepi pritožbenih organov se učinkovito izvršujejo. Sklep regulativnega organa velja, dokler ni znan rezultat pritožbe, razen če so v skladu z domačim pravom sprejeti začasni ukrepi.

8. Vsaka pogodbenica zagotovi, da se lahko vodjo regulativnega organa ali, če je to ustrezno, člane kolektivnega organa, ki opravljajo njegovo funkcijo v regulativnem organu, ali njihove namestnike razreši le, če ne izpolnjujejo več pogojev, ki se zahtevajo za opravljanje njihovih dolžnosti, ki so vnaprej določene v skladu z domačim pravom. Vsak tak sklep o razrešitvi se ob razrešitvi objavi. Razrešeni vodja regulativnega organa ali, če je to ustrezno, člani kolektivnega organa, ki opravljajo njegovo funkcijo, prejmejo utemeljitev razlogov za razrešitev in imajo pravico zahtevati objavo utemeljitve, če do tega sicer ne bi prišlo, in ta se v tem primeru tudi objavi.

ČLEN 172

Dovoljenje za zagotavljanje elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev

1. Vsaka pogodbenica dovoli ponujanje elektronskih komunikacijskih omrežij ali storitev, kadar koli je to mogoče, in sicer z enostavnim uradnim obvestilom. Po uradnem obvestilu se od zadevnega ponudnika storitev ne zahteva, da pred uveljavljanjem pravic, ki izhajajo iz tega dovoljenja, od regulativnega organa pridobi izrecen sklep ali drug upravni akt. Pravice in obveznosti, ki izhajajo iz tega dovoljenja, se objavijo v preprosto dostopni obliki. Obveznosti bi morale biti sorazmerne z zadevno storitvijo.
2. Po potrebi lahko pogodbenica zahteva licenco za pravico do uporabe radijskih frekvenc in številke zaradi:
 - (a) preprečevanja škodljivega motenja;
 - (b) zagotovitve tehnične kakovosti storitve;

- (c) varovanja učinkovite uporabe spektra; ali
- (d) izpolnitve drugih ciljev splošnega interesa.

3. Če pogodbenica zahteva licenco:

- (a) objavi vsa merila za izdajo licenc in razumno obdobje, ki je praviloma potrebno, da se sprejme sklep glede vloge za licenco;
- (b) vložnika na zahtevo v pisni obliki obvesti o razlogih za zavrnitev izdaje licence;
- (c) vložniku v primerih, ko je bila izdaja licence zavrnjena, zagotovi možnost, da se pritoži pri pritožbenem organu.

4. Morebitni upravni stroški se ponudnikom naložijo na objektivni, pregleden in sorazmeren način ter s čim večjim zmanjšanjem stroškov. Morebitni upravni stroški, ki jih pogodbenica naloži ponudnikom, ki ponujajo storitev ali omrežje na podlagi dovoljenja iz odstavka 1 ali licence iz odstavka 2, so omejeni na dejanske upravne stroške, ki običajno nastanejo pri upravljanju, nadzoru in izvrševanju veljavnih dovoljenj in licenc. Ti upravni stroški lahko vključujejo stroške mednarodnega sodelovanja, usklajevanja in standardizacije, analize trga, spremljanja izpolnjevanja predpisov in drugega tržnega nadzora ter regulativnega dela, ki vključuje pripravo in izvrševanje zakonodaje in upravnih odločb, na primer odločb o dostopu in medomrežnem povezovanju.

Upravni stroški iz prvega pododstavka ne vključujejo plačil za dražbo, razpis ali druga nediskriminatorna sredstva za dodelitev koncesij ali določenih prispevkov za opravljanje univerzalnih storitev.

ČLEN 173

Omejeni viri

1. Dodeljevanje in odobritev pravic za uporabo redkih virov, vključno z radiofrekvenčnim spektrom, številkami in pravicami poti, se izvajata na odprt, objektivni, pravočasen, pregleden, nediskriminatoren in sorazmeren način. Vsaka pogodbenica svoje postopke oblikuje na podlagi objektivnih, preglednih, nediskriminatornih in sorazmernih meril.
2. Trenutno stanje dodeljenih frekvenčnih pasov se javno objavi, podrobna opredelitev radiofrekvenčnega spektra, dodeljenega za posebno državno uporabo, pa se ne zahteva.
3. Vsaka pogodbenica obdrži pravico, da določi in uporablja ukrepe o upravljanju spektra in frekvenc, ki lahko omejujejo število ponudnikov elektronskih komunikacijskih storitev, če to stori v skladu s tem sporazumom. Ta pravica vključuje možnost, da dodeli frekvenčne pasove, pri čemer upošteva sedanje in prihodnje potrebe ter razpoložljivost spektra. Ukrepi pogodbenice, s katerimi se razporeja in dodeljuje spekter ter upravljajo frekvence, se ne štejejo kot ukrepi, ki sami po sebi niso v skladu s členi 144, 149 in 150.

ČLEN 174

Dostop in medomrežno povezovanje

1. O dostopu in medomrežnem povezovanju se načeloma dogovorijo zadevni ponudniki v okviru poslovnih pogajanj.
2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da imajo vsi ponudniki elektronskih komunikacijskih storitev pravico in, na zahtevo drugega ponudnika, obveznost, da se pogajajo o medsebojnem medomrežnem povezovanju, da bi zagotovili javno dostopna elektronska komunikacijska omrežja in storitve. Nobena pogodbenica ne ohrani nobenih pravnih ali upravnih ukrepov, ki ponudnike dostopa ali medomrežnega povezovanja zavezujejo, da bi ponudili različne pogoje različnim ponudnikom za enakovredne storitve ali naložili obveznosti, ki niso povezane s storitvami, ki jih ponujajo.
3. Vsaka pogodbenica zagotovi, da lahko ponudniki, ki v postopku pogajanj o ureditvi dostopa ali medomrežnega povezovanja pridobijo informacije od drugega ponudnika, te informacije uporabljajo samo za namene, za katere so jih pridobili, in vedno spoštujejo zaupnost poslanih ali shranjenih informacij.
4. Vsaka pogodbenica zagotovi, da glavni ponudnik na njenem ozemlju odobri dostop do svoje osnovne infrastrukture, med drugim tudi za omrežne elemente, pripadajoče naprave in pomožne storitve, ponudnikom elektronskih komunikacijskih storitev po razumnih in nediskriminatornih¹ pogojih.

¹ V tem pododdelku se nediskriminacija nanaša na nacionalno obravnavo, kot je opredeljena v členu 150, ter odraža specifično sektorsko uporabo pojma, ki pomeni „pogoje, ki niso manj ugodni od obravnave, zagotovljene kateremu koli drugemu uporabniku podobnih javnih elektronskih komunikacijskih omrežij ali storitev v podobnih okoliščinah“.

5. Za javne telekomunikacijske storitve se medomrežno povezovanje z glavnim ponudnikom zagotovi na kateri koli tehnično izvedljivi točki v omrežju. To medomrežno povezovanje se zagotovi:

- (a) pod nediskriminatornimi pogoji (tudi kar zadeva tehnične standarde, specifikacije, kakovost in vzdrževanje) in po nediskriminatornih cenah ter s kakovostjo, ki ni slabša od tiste, ki se zagotavlja za lastne podobne storitve tega glavnega ponudnika ali za podobne storitve nepovezanih ponudnikov storitev oziroma za njegove podružnice ali druge povezane enote;
- (b) pravočasno pod pogoji (vključno s tehničnimi standardi, specifikacijami, kakovostjo in vzdrževanjem) in po stroškovno naravnanih tarifah, ki so pregledne, razumne, upoštevajo ekonomsko smotrnost in so dovolj nepovezane, da ponudniku ni treba plačati za dele omrežja ali naprave, ki niso potrebni za zagotavljanje storitve; ter
- (c) na zahtevo na drugih točkah poleg omrežnih priključnih točk, ponujenih večini uporabnikov, in po cenah, ki odražajo stroške gradnje potrebne dodatne infrastrukture.

6. Vsaka pogodbenica zagotovi, da se postopki, ki se uporabljajo za medomrežno povezovanje z glavnim ponudnikom, objavijo in da glavni ponudniki objavijo bodisi svoje dogovore o medomrežnem povezovanju bodisi, če je to ustrezno, svoje referenčne ponudbe za medomrežno povezovanje.

ČLEN 175

Ukrepi za varstvo konkurence, ki se uporabljajo za glavne ponudnike

Vsaka pogodbenica uvede ali ohrani ustrezne ukrepe z namenom, da se ponudnikom, ki so posamično ali skupaj glavni ponudnik, prepreči, da bi izvajali ali nadaljevali protikonkurenčne prakse. Te protikonkurenčne prakse vključujejo zlasti:

- (a) izvajanje protikonkurenčnega navzkrižnega subvencioniranja;
- (b) uporabo informacij, pridobljenih od konkurentov, s protikonkurenčnimi posledicami; ter
- (c) nepravočasno zagotavljanje tehničnih informacij o osnovni infrastrukturi ter komercialno pomembnih informacij, potrebnih za opravljanje storitev, drugim izvajalcem storitev.

ČLEN 176

Univerzalna storitev

1. Vsaka pogodbenica ima pravico opredeliti vrsto obveznosti zagotavljanja univerzalne storitve, ki jo želi ohraniti.

2. Te obveznosti zagotavljanja univerzalne storitve se same po sebi ne štejejo za protikonkurenčne, če se upravljajo na sorazmeren, pregleden, objektiven in nediskriminatoren način. Upravljanje teh obveznosti je poleg tega konkurenčno nevtravno in ne pomeni večjega bremena, kot je potrebno za vrsto univerzalne storitve, ki jo opredeli pogodbenica.

3. Vsi ponudniki elektronskih komunikacijskih omrežij ali storitev morajo biti upravičeni do opravljanja univerzalne storitve. Imenovanje ponudnikov univerzalne storitve se izvede s pomočjo učinkovitega, preglednega in nediskriminatornega mehanizma. Vsaka pogodbenica po potrebi presodi, ali opravljanje univerzalne storitve predstavlja neupravičeno breme za ponudnika, določenega za njeno opravljanje. Kadar je to na podlagi takega izračuna upravičeno in ob upoštevanju tržne koristi, ki pripada ponudniku, ki opravlja univerzalno storitev, regulativni organi ugotovijo, ali je potreben mehanizem za povrnitev stroškov zadevnemu ponudniku oziroma za razdelitev neto stroškov obveznosti zagotavljanja univerzalne storitve.

ČLEN 177

Prenosljivost števil

Vsaka pogodbenica zagotovi, da ponudniki javnih elektronskih komunikacijskih storitev zagotavljajo prenosljivost števil pod razumnimi pogoji.

ČLEN 178

Zaupnost informacij

Vsaka pogodbenica zagotovi zaupnost elektronskih komunikacij in povezanih podatkov o prometu prek javnih elektronskih komunikacijskih omrežij in javno dostopnih elektronskih komunikacijskih storitev, ne da bi pri tem omejevala trgovino s storitvami.

ČLEN 179

Reševanje sporov v zvezi z elektronskimi komunikacijami

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da v primeru spora med ponudniki elektronskih komunikacijskih omrežij ali storitev glede pravic in obveznosti, ki izhajajo iz tega pododdelka, zadevni regulativni organ na zahtevo katere koli od zadevnih strank v sporu izda zavezujoč sklep za rešitev spora v najkrajšem možnem času ter najpozneje v štirih mesecih, razen v posebnih okoliščinah.
2. Če ta spor zadeva čezmejno opravljanje storitev, zadevni regulativni organi uskladijo svoja prizadevanja za rešitev spora.
3. Sklep regulativnega organa se javno objavi, pri čemer se upoštevajo zahteve glede poslovne tajnosti. Zadevne stranke prejmejo natančno obrazložitev razlogov, na katerih temelji sklep, in pravico do pritožbe zoper ta sklep v skladu s členom 172(7).

4. Postopek iz tega člena ne preprečuje nobeni zadevni stranki, da bi vložila tožbo pri sodišču.

ČLEN 180

Postopno približevanje

Pogodbenici priznavata pomen postopnega približevanja zakonodaje Republike Armenije o elektronskih komunikacijskih omrežjih zakonodaji Evropske unije.

PODODDELEK VI

FINANČNE STORITVE

ČLEN 181

Področje uporabe in opredelitev pojmov

1. Ta pododdelek se uporablja za ukrepe, ki vplivajo na opravljanje finančnih storitev, če so finančne storitve liberalizirane v skladu z oddelki B, C in D.
2. V tem poglavju „finančna storitev“ pomeni vsako storitev finančne narave, ki jo ponuja ponudnik finančne storitve pogodbenice. Finančne storitve zajemajo vse zavarovalniške in z zavarovanjem povezane storitve ter vse bančne in druge finančne storitve.

3. Zavarovalniške in z zavarovanjem povezane storitve iz odstavka 2 zajemajo:
- (a) neposredno zavarovanje (vključno s sozavarovanjem):
 - (i) življenjsko; ter
 - (ii) neživljenjsko;
 - (b) pozavarovanje in retrocesijo;
 - (c) posredovanje v zavarovalništvu, kot sta posredništvo in zastopanje; ter
 - (d) pomožne zavarovalniške storitve, kot so svetovanje, actuarske storitve, ocena tveganja in likvidacija škod.
4. Bančne in druge finančne storitve (razen zavarovalniških in z zavarovanjem povezanih storitev) iz odstavka 2 zajemajo:
- (a) sprejemanje depozitov in drugih povratnih sredstev od občanov;
 - (b) vse vrste posojil, vključno s kreditiranjem potrošnikov, hipotekarnim kreditiranjem, odkupi terjatev in financiranjem komercialnih poslov;
 - (c) finančni zakup;
 - (d) vse storitve plačilnega prometa in prenosa denarja, vključno s kreditnimi, plačilnimi in debetnimi karticami, potovalnimi čeki in bančnimi menicami;

- (e) garancije in obveznosti;
- (f) trgovanje za lastni račun ali za račun strank na borzi, na izvenborznem trgu ali drugače:
 - (i) z instrumenti denarnega trga (vključno s čeki, menicami, depozitnimi certifikati);
 - (ii) s tujo valuto;
 - (iii) z izvedenimi finančnimi instrumenti, kar vključuje, ni pa omejeno le na termenske pogodbe in opcije;
 - (iv) z instrumenti deviznih tečajev in obrestnih mer, vključno z zamenjavami in dogovori o terminski obrestni meri;
 - (v) s prenosljivimi vrednostnimi papirji; ter
 - (iv) z drugimi prenosljivimi vrednostnimi papirji in finančnimi sredstvi, vključno s plemenitimi kovinami;
- (g) sodelovanje pri izdaji vseh vrst vrednostnih papirjev, vključno z vpisom primarne izdaje vrednostnih papirjev in vlaganjem (javnim ali zasebnim) prek agenta, ter opravljanjem storitev, povezanih s temi izdajami;
- (h) denarnoposredniške posle;
- (i) upravljanje premoženja, na primer upravljanje gotovine ali portfelja, vse oblike upravljanja skupnih investicij, upravljanje pokojninskih skladov, depotne in skrbniške storitve;
- (j) storitve poravnave in kliringov finančnih sredstev, vključno z vrednostnimi papirji, produkti izvedenih finančnih instrumentov in drugimi prenosljivimi vrednostnimi papirji;

- (k) dajanje in prenos finančnih informacij, obdelavo finančnih podatkov in z njimi povezano programsko opremo; ter
- (l) svetovanje, posredovanje in druge pomožne finančne storitve za vse dejavnosti, navedene v tem odstavku, vključno z bonitetnimi podatki in analizo, raziskavami in svetovanjem glede naložb in portfelja, svetovanjem pri prevzemih ter prestrukturiranju in strategiji podjetij.

5. V tem pododdelku:

- (a) „ponudnik finančnih storitev“ pomeni vsako fizično ali pravno osebo pogodbenice, ki želi opravljati ali opravlja finančne storitve, vendar ne vključuje javnega subjekta;
- (b) „javni subjekt“ pomeni:
 - (i) vlado, centralno banko ali monetarni organ pogodbenice ali subjekt, ki je v lasti ali pod nadzorom pogodbenice, ki se ukvarja predvsem z izvajanjem vladnih nalog ali dejavnosti za vladne namene, razen subjektov, ki se ukvarjajo zlasti z opravljanjem finančnih storitev pod komercialnimi pogoji; ali
 - (ii) zasebni subjekt, ki opravlja naloge, kakršne običajno opravlja centralna banka ali monetarni organ, kadar opravlja te naloge;
- (c) „nova finančna storitev“ pomeni storitev finančne narave, vključno s storitvami, povezanimi z obstoječimi in novimi izdelki ali načinom dobave izdelka, ki je ne opravlja noben ponudnik finančnih storitev na ozemlju pogodbenice, temveč se opravlja na ozemlju druge pogodbenice.

ČLEN 182

Bonitetna izjema

1. Nobena določba tega sporazuma pogodbenici ne preprečuje, da bi sprejela ali ohranila ukrepe iz bonitetnih razlogov, kot so:
 - (a) zaščita vlagateljev, depozitarjev, imetnikov police ali oseb, ki so v fiduciarnem razmerju s ponudnikom finančnih storitev;
 - (b) zagotavljanje celovitosti in stabilnosti njenega finančnega sistema.
2. Ti ukrepi niso bolj obremenjujoči, kot je potrebno za doseganje njihovega cilja.
3. Nobena določba tega sporazuma pogodbenici ne nalaga obveznosti razkritja informacij, ki zadevajo posle in račune posameznih potrošnikov, ali katerih koli zaupnih ali zaščitениh informacij, s katerimi razpolagajo javni subjekti.

ČLEN 183

Učinkovita in pregledna ureditev

1. Vsaka pogodbenica si po svojih najboljših močeh prizadeva, da vse zainteresirane osebe vnaprej obvesti o vseh ukrepih, ki se splošno uporabljajo in ki jih namerava sprejeti, da tem osebam omogoči predložitev pripomb o ukrepih. O takem predlaganem ukrepu se obvesti:
 - (a) z uradno objavo ali

(b) v drugi pisni ali elektronski obliki.

2. Vsaka pogodbenica predloži zainteresiranim osebam svoje zahteve za izpolnjevanje vlog, povezanih s opravljanjem finančnih storitev.

Zadevna pogodbenica vložnika na njegovo zahtevo obvesti o statusu njegove vloge. Če zadevna pogodbenica od vložnika zahteva dodatne informacije, ga o tem obvesti brez nepotrebnega odlašanja.

3. Vsaka pogodbenica si po svojih najboljših močeh prizadeva zagotoviti, da se na njenem ozemlju izvajajo in uporabljajo mednarodno dogovorjeni standardi za urejanje in nadzor v sektorju finančnih storitev ter za boj proti izogibanju davkom in davčni utaji. Ti mednarodno dogovorjeni standardi so med drugim:

- (a) „Temeljna načela za učinkovit bančni nadzor“ Baselskega odbora;
- (b) „Temeljna zavarovalna načela“ Mednarodnega združenja zavarovalnih nadzornikov;
- (c) „Cilji in načela ureditve vrednostnih papirjev“ Mednarodnega združenja nadzornikov trga vrednostnih papirjev;
- (d) „Sporazum o izmenjavi informacij v davčnih zadevah“ OECD;
- (e) „Poročilo o preglednosti in izmenjavi informacij za davčne namene“ skupine G-20; ter

- (f) „Štirideset priporočil o pranju denarja“ in „Devet posebnih priporočil o financiranju terorizma“ Projektne skupine za finančno ukrepanje.

4. Pogodbenici sta seznanjeni z dokumentom „Deset ključnih načel o izmenjavi informacij“, ki so ga objavili finančni ministri držav skupine G7, ter si ta načela po najboljših močeh prizadevata uporabljati v medsebojnih odnosih.

ČLEN 184

Nove finančne storitve

Vsaka pogodbenica ponudniku finančnih storitev druge pogodbenice dovoli opravljanje vseh novih finančnih storitev, podobnih tistim storitvam, ki jih pogodbenica dovoli opravljati lastnim ponudnikom finančnih storitev v podobnih okoliščinah in v skladu s svojim domačim pravom. Pogodbenica lahko določi pravno obliko, na podlagi katere se storitev lahko opravlja, in za opravljanje take storitve lahko zahteva dovoljenje. Kadar se zahteva tako dovoljenje, se sklep o tem sprejme v razumnem roku, dovoljenje pa se lahko zavrne samo iz bonitetnih razlogov v skladu s členom 182.

ČLEN 185

Obdelava podatkov

1. Vsaka pogodbenica ponudniku finančnih storitev druge pogodbenice dovoli prenos informacij v elektronski ali drugi obliki z njenega ozemlja in na njeno ozemlje za obdelavo podatkov, če je ta obdelava potrebna za običajno poslovanje tega ponudnika finančnih storitev.

2. Odstavek 1 v ničemer ne omejuje pravice pogodbenice do zaščite osebnih podatkov in zasebnosti, kolikor se ta pravica ne uporablja za izogibanje temu sporazumu.
3. Vsaka pogodbenica sprejme ali ohranja ustrezne zaščitne ukrepe za varstvo zasebnosti ter temeljnih pravic in svoboščin posameznikov, zlasti glede prenosa osebnih podatkov.

ČLEN 186

Posebne izjeme

1. Nobena določba tega poglavja se ne razlaga tako, da pogodbenici, vključno z njenimi javnimi subjekti, preprečuje, da bi na svojem ozemlju sama izvajala ali zagotavljala dejavnosti ali storitve, ki so del javnega pokojninskega zavarovanja ali obveznega sistema socialne varnosti, razen če te dejavnosti lahko opravljajo, tako kot to določajo domači predpisi zadevne pogodbenice, ponudniki finančnih storitev v konkurenci z javnimi subjekti ali zasebnimi ustanovami.
2. Nobena določba tega sporazuma se ne uporablja za dejavnosti, ki jih opravljajo centralna banka ali monetarni organ ali kateri koli drugi javni subjekt pri uresničevanju monetarne ali tečajne politike.
3. Nobena določba tega poglavja se ne razlaga tako, da pogodbenici, vključno z njenimi javnimi subjekti, preprečuje, da bi na svojem ozemlju sama izvajala ali zagotavljala dejavnosti ali storitve za račun ali z jamstvom ali z uporabo finančnih sredstev pogodbenice ali njenih javnih subjektov.

ČLEN 187

Samoregativne organizacije

Če pogodbenica zahteva članstvo ali sodelovanje v kakršnem koli samoreglativnem organu, na trgu ali borzi vrednostnih papirjev, na terminski borzi ali trgu, v klirinški agenciji ali kateri koli drugi organizaciji ali združenju ali dostop do njih, da lahko ponudniki finančnih storitev druge pogodbenice opravljajo finančne storitve na enaki osnovi kot ponudniki finančnih storitev pogodbenice, ali če pogodbenica tem subjektom neposredno ali posredno zagotavlja prednosti ali ugodnosti pri opravljanju finančnih storitev, pogodbenica zagotovi, da se upoštevajo obveznosti iz členov 144 in 150.

ČLEN 188

Klirinški in plačilni sistemi

Vsaka pogodbenica pod pogoji o nacionalni obravnavi iz členov 144 in 150 ponudnikom finančnih storitev druge pogodbenice s sedežem na njenem ozemlju odobri dostop do plačilnih in klirinških sistemov, ki jih upravljajo javni subjekti, ter do uradnih sistemov financiranja in refinanciranja, ki so na voljo pri normalnem izvajanju rednega poslovanja. Namen tega odstavka ni dodeliti dostop do sistemov centralnih bank, ki refinancirajo posojila poslovnim bankam v pogodbenici.

ČLEN 189

Finančna stabilnost in urejanje finančnih storitev v Republiki Armeniji

Pogodbenci priznavata pomen ustreznih predpisov za finančne storitve zaradi zagotavljanja finančne stabilnosti, pravičnih in učinkovitih trgov ter zaščite vlagateljev, depozitarjev, imetnikov polic in oseb, ki so v fiduciarnem razmerju s ponudniki finančnih storitev. Za tako ureditev finančnih storitev so splošno merilo uspešnosti mednarodni standardi dobre prakse, zlasti način njihovega izvajanja v Evropski uniji. V zvezi s tem Republika Armenija približa svojo ureditev finančnih storitev, če je to ustrezno, zakonodaji Evropske unije.

PODODDELEK VII

PREVOZNE STORITVE

ČLEN 190

Področje uporabe in cilji

Ta pododdelek določa načela v zvezi z liberalizacijo storitev mednarodnega prevoza v skladu z oddelki od B, C in D.

ČLEN 191

Opredelitev pojmov

1. V tem pododdelku in oddelkih B, C in D:
 - (a) „mednarodni pomorski prevoz“ vključuje prevoze od vrat do vrat in multimodalne prevoze, ki pomenijo prevoz blaga z več kot eno vrsto prevoza in vključujejo pomorski del prevozne verige, z enotnim prevoznim dokumentom in v ta namen vključuje pravico do neposrednega sklepanja pogodb s ponudniki drugih vrst prevoza;
 - (b) „pretovarjanje v pomorstvu“ pomeni dejavnosti, ki jih izvajajo družbe za natovarjanje in raztovarjanje ladij, vključno z upravljavci terminalov, vendar brez neposrednih dejavnosti pristaniških delavcev, če so ti delavci organizirani neodvisno od družb za natovarjanje in raztovarjanje ladij ali za upravljanje terminalov. Zajete dejavnosti vključujejo organizacijo in nadzor:
 - (i) natovarjanja tovora na ladjo ali raztovarjanja tovora z ladje;
 - (ii) priveza ali razveza tovora;
 - (iii) sprejema ali dostave in hrambe tovora pred odpremo ali po raztovoru;
 - (c) „storitve carinjenja“, tudi „storitve carinskih posrednikov“, pomeni dejavnosti, ki zajemajo opravljanje formalnosti carinjenja pri uvozu, izvozu ali prevozu tovora čez državo v imenu druge strani, če so te storitve glavna dejavnost ponudnika storitev ali običajna dopolnilna dejavnost njegove glavne dejavnosti;

- (d) „storitve začasnih skladišč in depojev za zabojnike“ pomeni dejavnosti, ki zajemajo skladiščenje zabojnikov na območju pristanišča ali celinskih plovnih poti, z namenom, da se napolnijo ali izpraznijo, popravijo in pripravijo za odpremo;
- (e) „storitve pomorskih agencij“ pomeni dejavnosti agenta, ki na danem geografskem območju zastopa poslovne interese ene ali več linijskih ali ladijskih družb, in sicer za naslednje namene:
 - (i) trženje in prodajo storitev pomorskega prevoza in sorodnih storitev, od ponudbe cene do izdajanja računov, ter izdajanje ladijskih nakladnic v imenu družb, nakup in preprodajo potrebnih sorodnih storitev, pripravo dokumentacije in zagotavljanje poslovnih informacij; ter
 - (ii) organizacijske dejavnosti v imenu družb v zvezi s pristankom ladij ali po potrebi prevzemom tovora;
- (f) „storitve odpreme tovora“ pomeni dejavnosti, ki zajemajo organiziranje in spremljanje odpremnih postopkov v imenu pošiljateljev, s prevzemanjem prevoznih in sorodnih storitev, s pripravo dokumentacije in zagotavljanjem poslovnih informacij; ter
- (g) „oskrbovalne storitve“ pomeni prevoz mednarodnega tovora po morju do pristanišč in naprej, zlasti v zabojnikih, in sicer med pristanišči posamezne pogodbenice.

2. Kar zadeva mednarodni pomorski prevoz, pogodbenici zagotovita učinkovito uporabo načela neomejenega dostopa do tovora na komercialni osnovi, svobodo zagotavljanja storitev v mednarodnem pomorskem prevozu in nacionalno obravnavo v okviru zagotavljanja teh storitev.

3. Glede na obstoječe ravni liberalizacije v mednarodnem pomorskem prevozu med pogodbenicama vsaka pogodbenica:

- (a) učinkovito uporablja načelo neomejenega dostopa do mednarodnih pomorskih trgov in trgovine na komercialni in nediskriminatorni osnovi; ter
- (b) odobri, da se plovila, ki plujejo pod zastavo druge pogodbenice ali jih upravljajo ponudniki storitev druge pogodbenice, obravnavajo enako ugodno kot njena lastna plovila ali plovila katere koli tretje države, kar koli je ugodneje, med drugim v zvezi z dostopom do pristanišč, uporabo infrastrukture in storitev pristanišč ter pomožnih pomorskih storitev ter v zvezi s tem povezanimi pristojbinami in taksami, carinskimi objekti in določitvijo privezov ter naprav za nakladanje in razkladanje.

4. Pri uporabi načel iz odstavka 3:

- (a) nobena pogodbenica ne vnaša dogovorov o delitvi tovora v prihodnje sporazume s tretjimi državami o storitvah v mednarodnem pomorskem prevozu, vključno s prevozom suhega in tekočega razsutega tovora ter linijskim prevozom, če pa taki dogovori o delitvi tovora obstajajo v predhodnih sporazumih, jih v razumnem roku odpove; ter
- (b) vsaka pogodbenica z začetkom veljavnosti tega sporazuma odpravi vse enostranske ukrepe ter upravne, tehnične in druge ovire, ki bi lahko predstavljale prikrito omejitev ali imele diskriminatorne učinke na prosto opravljanje storitev v mednarodnem pomorskem prevozu, in se vzdrži njihove uvedbe.

5. Vsaka pogodbenica ponudnikom storitev v mednarodnem pomorskem prevozu druge pogodbenice dovoli ustanovitev poslovne enote na svojem ozemlju pod pogoji za ustanavljanje in poslovanje, ki niso manj ugodni od pogojev, ki jih zagotavlja lastnim ponudnikom storitev ali ponudnikom storitev katere koli tretje države, kateri koli so ugodnejši.
6. Vsaka pogodbenica ponudnikom storitev mednarodnega pomorskega prevoza iz druge pogodbenice po razumnih in nediskriminatornih pogojih zagotovi naslednje storitve v pristanišču: pilotiranje, vleko in pomoč z vlačilcem, oskrbo z živili in gorivom, obnovitev zaloge vode, pobiranje odpadkov in odstranjevanje balastnih odpadkov, storitve pristaniškega kapitana, plovne pripomočke, opremo za nujna popravila, storitve sidranja in priveza ter operativne storitve na kopnem, ki so bistvenega pomena za delovanje ladje, vključno s komunikacijami, oskrbo z vodo in elektriko.
7. Vsaka pogodbenica dovoli prevoz opreme, kot so prazni zabojniki, ki se ne prevažajo kot tovor med pristanišči Republike Armenije ali pristanišči posamezne države članice proti plačilu.
8. Vsaka pogodbenica ponudnikom storitev druge pogodbenice v mednarodnem pomorskem prevozu dovoli opravljanje oskrbovalnih storitev med njunimi nacionalnimi pristanišči, pod pogojem da je bilo od pristojnih organov pridobljeno ustrezno dovoljenje.

ČLEN 192

Postopno približevanje

Pogodbenici priznavata pomen postopnega približevanja zakonodaje Republike Armenije o storitvah prevoza zakonodaji Evropske unije.

ODDELEK F

ELEKTRONSKO POSLOVANJE

PODODDELEK I

SPLOŠNE DOLOČBE

ČLEN 193

Cilji in načela

1. Ob zavedanju, da elektronsko poslovanje povečuje trgovinske priložnosti v mnogih sektorjih, pogodbenici nameravata spodbujati razvoj elektronskega poslovanja, zlasti s sodelovanjem pri vprašanjih elektronskega poslovanja v smislu določb tega poglavja.
2. Pogodbenici soglašata, da mora biti razvoj elektronskega poslovanja popolnoma skladen z najvišjimi mednarodnimi standardi varstva podatkov, da se zagotovi zaupanje uporabnikov v elektronsko poslovanje.
3. Pogodbenici elektronsko pošiljanje štejeta kot opravljanje storitev v smislu oddelka C, ki ne more biti predmet carin.

ČLEN 194

Reglativni vidiki elektronskega poslovanja

1. Pogodbenici ohranjata dialog glede regulativnih zadev v zvezi z elektronskim poslovanjem. Dialog med drugim obravnava naslednje zadeve:

- (a) priznavanje certifikatov o elektronskih podpisih, izdanih javnosti, in olajšanje čezmejnih storitev potrjevanja;
- (b) odgovornost posrednih ponudnikov storitev v zvezi s prenosom ali shranjevanjem informacij;
 - (i) ravnanje z nenaročenimi elektronskimi reklamnimi sporočili; ter
 - (ii) varstvo potrošnikov na področju elektronskega poslovanja; ter
- (c) kakršne koli druge zadeve, pomembne za razvoj elektronskega poslovanja.

2. Ta dialog se lahko izvaja z izmenjavo informacij o zakonodaji vsake pogodbenice v zvezi z zadevami iz odstavka 1 ter o izvajanju te zakonodaje.

PODODDELEK II

ODGOVORNOST POSREDNIH PONUDNIKOV STORITEV

ČLEN 195

Uporaba storitev posrednikov

Pogodbenici priznavata, da lahko tretje osebe uporabljajo storitve posrednikov za dejavnosti, ki kršijo njihovo zadevno domače pravo. Za upoštevanje te možnosti vsaka pogodbenica v zvezi s posrednimi ponudniki storitev sprejme ali ohrani ukrepe o odgovornosti iz tega pododdelka.

ČLEN 196

Odgovornost posrednih ponudnikov storitev: „izključni prenos“

1. Kadar opravljena storitev informacijske družbe vključuje prenos informacij, ki jih zagotovi prejemnik storitve, v komunikacijskem omrežju ali dostop do komunikacijskega omrežja, vsaka pogodbenica zagotovi, da ponudnik storitev ni odgovoren za poslane informacije, če ponudnik:

- (a) ne sproži prenosa;
- (b) ne izbere prejemnika prenosa; ter

(c) ne izbere ali spremeni informacij, ki so predmet prenosa.

2. Prenos in zagotovitev dostopa iz odstavka 1 vključujeta samodejno, vmesno in začasno shranjevanje poslanih informacij, če je to namenjeno samo izvajanju prenosa v komunikacijskem omrežju in če se informacije ne shranijo za daljše obdobje, kot je upravičeno potrebno za tak prenos.

3. Ta člen ne posega v možnost, da sodišče ali upravni organ v skladu s pravnim sistemom vsake pogodbenice od ponudnika storitev zahteva prenehanje ali preprečitev kršitve.

ČLEN 197

Odgovornost posrednih ponudnikov storitev: „shranjevanje v predpomnilniku“

1. Kadar opravljena storitev informacijske družbe vključuje prenos informacij, ki jih zagotovi prejemnik storitve, v komunikacijskem omrežju, vsaka pogodbenica zagotovi, da ponudnik storitev ni odgovoren za samodejno, vmesno in začasno shranjevanje teh informacij, ki je namenjeno zgolj učinkovitejšemu nadaljnjemu prenosu informacij drugim prejemnikom storitve na njihovo zahtevo, če tak ponudnik:

(a) ne spremeni informacij;

(b) izpolnjuje pogoje za dostop do informacij;

- (c) upošteva pravila o posodabljanju informacij, ki so določena v splošno priznanih in uporabljenih industrijskih standardih;
 - (d) za pridobivanje podatkov o rabi informacij ne posega v zakonito uporabo splošno priznane in uporabljene industrijske tehnologije; ter
 - (e) hitro ukrepa in odstrani ali onemogoči dostop do informacij, ki jih je hranil, takoj ko je dejansko obveščen, da so bile informacije na začetnem izhodnem mestu prenosa odstranjene iz omrežja ali da je bil dostop do njih onemogočen ali da je sodišče ali upravni organ odredil tako odstranitev ali blokado.
2. Ta člen ne posega v možnost, da sodišče ali upravni organ od ponudnika storitev zahteva prenehanje ali preprečitev kršitve v skladu s pravnim sistemom vsake pogodbenice.

ČLEN 198

Odgovornost posrednih ponudnikov storitev: „gostiteljstvo“

1. Kadar opravljena storitev informacijske družbe vključuje shranjevanje informacij, ki jih zagotovi prejemnik storitve, pogodbenici zagotovita, da ponudnik storitev ni odgovoren za informacije, shranjene na zahtevo prejemnika storitve, če tak ponudnik:
- (a) dejansko ne ve za nezakonito dejavnost ali informacijo in mu v zvezi z odškodninskimi zahtevki niso znana dejstva ali okoliščine, iz katerih je očitno, da gre za nezakonito dejavnost ali informacijo; ali

(b) takoj ko za to izve ali se tega zave, hitro ukrepa in odstrani ali onemogoči dostop do informacij.

2. Odstavek 1 se ne uporabi, kadar prejemnik storitve ukrepa s pooblastilom ali pod nadzorom ponudnika.

3. Ta člen ne posega v možnost, da sodišče ali upravni organ v skladu s pravnim sistemom vsake pogodbenice od ponudnika storitev zahteva prenehanje ali preprečitev kršitve, ali v možnost, da pogodbenica določi postopke, ki urejajo odstranitev ali preprečitev dostopa do informacij.

ČLEN 199

Brez splošne obveznosti spremljanja

1. Kadar ponudniki zagotavljajo storitve iz členov 196, 197 in 198, jim pogodbenici ne predpišeta splošne obveznosti spremljanja informacij pri prenosu ali shranjevanju, pa tudi ne dejavnega ugotavljanja dejstev ali okoliščin, na podlagi katerih se domneva, da gre za nezakonito dejavnost.

2. Vsaka pogodbenica lahko določi obveznosti, da ponudniki storitev informacijske družbe takoj obvestijo pristojne javne organe o domnevnih nezakonitih dejavnostih ali informacijah, ki jih predložijo prejemniki njihove storitve, ali da pristojnim organom na njihovo zahtevo predložijo informacije, ki omogočajo identifikacijo prejemnikov njihove storitve, s katerimi so sklenili dogovor o shranjevanju.

PODROČJE G

IZJEME

ČLEN 200

Splošne izjeme

1. Brez poseganja v splošne izjeme, določene v tem sporazumu, za to poglavje veljajo izjeme, ki so določene v odstavkih 2 in 3.
2. Ob upoštevanju zahteve, da se taki ukrepi ne uporabljajo na način, ki bi pomenil sredstvo za samovoljno ali neupravičeno diskriminacijo med državami, če prevladujejo podobni pogoji, ali prikrito omejevanje ustanavljanja ali čezmejnega opravljanja storitev, to poglavje pogodbenicama v ničemer ne preprečuje, da sprejemata ali uveljavljata ukrepe:
 - (a) ki so potrebni za zavarovanje javne varnosti ali javne morale ali za ohranjanje javnega reda in miru;
 - (b) ki so potrebni za varovanje življenja ali zdravja ljudi, živali ali rastlin;
 - (c) ki so povezani z ohranjanjem neobnovljivih naravnih virov, če se taki ukrepi uporabljajo v zvezi z omejevanjem domačih podjetnikov ali domače ponudbe ali uporabe storitev;
 - (d) ki so potrebni za varovanje narodnega bogastva umetniške, zgodovinske ali arheološke vrednosti;

- (e) ki so potrebni za zagotavljanje skladnosti z zakoni ali drugimi predpisi, ki niso neskladni s tem poglavjem, vključno s tistimi, ki se nanašajo na:
- (i) preprečevanje zavajajočega in goljufivega ravnanja ali obravnavanje posledic neizpolnjevanja obveznosti iz pogodb;
 - (ii) varovanje zasebnosti posameznikov v zvezi z obdelavo in razširjanjem osebnih podatkov ter varovanje zaupnosti dokumentacije in računov posameznikov; ali
 - (iii) varnost; ali

- (f) ki niso v skladu s členoma 144 in 150, če je razlika v obravnavi namenjena zagotavljanju učinkovite ali pravične uvedbe ali pobiranja neposrednih davkov od gospodarskih dejavnosti, podjetnikov ali ponudnikov storitev druge pogodbenice¹.

3. To poglavje in Priloga VIII k temu sporazumu se ne uporabljata za sisteme socialne varnosti pogodbenic ali za dejavnosti na ozemlju vsake pogodbenice, ki so povezane, pa čeprav občasno, z izvajanjem javnih pooblastil.

¹ Ukrepi, katerih cilj je zagotoviti učinkovito ali pravično uvedbo ali pobiranje neposrednih davkov, vključujejo ukrepe, ki jih pogodbenica sprejme v okviru svojega sistema obdavčitve in ki:

- (i) veljajo za nerezidenčne podjetnike in ponudnike storitev ob priznavanju dejstva, da se davčna obveznost nerezidentov ugotavlja glede na obdavčljive izdelke, ki izvirajo z ozemlja pogodbenice ali se tam nahajajo;
- (ii) veljajo za nerezidente, da se zagotovi uvedba ali pobiranje davkov na ozemlju pogodbenice;
- (iii) veljajo za nerezidente ali rezidente, da se prepreči izogibanje davkom ali davčna utaja, vključno z ukrepi za usklajevanje;
- (iv) veljajo za uporabnike storitev, ki se opravljajo na ozemlju druge pogodbenice ali z njega, da se zagotovi uvedba ali pobiranje davkov od takih uporabnikov iz virov na ozemlju pogodbenice;
- (v) ločujejo med podjetniki in ponudniki storitev, ki so davčni zavezanci za blago, obdavčljivo po vsem svetu, ter drugimi podjetniki in ponudniki storitev, ob priznavanju razlike v naravi davčne osnove med njimi; ali
- (vi) določajo, dodelijo ali razdelijo prihodek, dobiček, zaslužek, izgubo, odbitek ali dobropis posameznikov rezidentov ali podružnic ali med povezanimi posamezniki ali podružnicami iste osebe, tako da se ohrani davčna osnova pogodbenice.

Davčni izrazi ali pojmi iz točke (f) in te opombe so določeni v skladu z davčnimi opredelitvami in pojmi oziroma ustreznimi ali podobnimi opredelitvami in pojmi iz domačega prava pogodbenice, ki sprejema ukrep.

ČLEN 201

Davčni ukrepi

Obravnava po načelu države z največjimi ugodnostmi v skladu s tem poglavjem se ne uporablja za davčno obravnavo, ki jo zagotavljata pogodbenici ali jo bosta zagotavljali v prihodnje na podlagi sporazumov med pogodbenicama, namenjenih izogibanju dvojni obdavčitvi.

ČLEN 202

Varnostne izjeme

Nobena določba tega sporazuma se ne razlaga tako, da:

- (a) bi se od katere koli pogodbenice zahtevala zagotovitev informacij, katerih razkritje bi bilo po njenem mnenju v nasprotju z njenimi bistvenimi varnostnimi interesi;
- (b) bi kateri koli pogodbenici preprečevala uvedbo kakršnih koli ukrepov, za katere ta presodi, da so potrebni za zavarovanje njenih bistvenih varnostnih interesov:
 - (i) v zvezi s proizvodnjo ali trgovino z orožjem, strelivom ali vojaškim materialom;
 - (ii) v zvezi z gospodarskimi dejavnostmi, ki se izvajajo neposredno ali posredno z namenom oskrbe vojaških sil;

- (iii) v zvezi s fizijskimi in fuzijskimi materiali ali z materiali, iz katerih so ti pridobljeni; ali
 - (iv) pridobljenih med vojno ali v drugih izrednih razmerah v mednarodnih odnosih; ali
- (c) bi pogodbenici preprečevala sprejetje ukrepov za izpolnjevanje obveznosti, ki sta jih sprejeli za ohranjanje ali ponovno vzpostavitev mednarodnega miru in varnosti.

ODDELEK H

NALOŽBE

ČLEN 203

Pregled

Za olajšanje dvostranskih naložb pogodbenici skupaj pregledata okolje in pravni okvir za naložbe najpozneje tri leta po začetku veljavnosti tega sporazuma in nato v rednih časovnih presledkih. Na podlagi tega pregleda preučita možnosti za začetek pogajanj z namenom dopolnitve tega sporazuma z določbami o naložbah, vključno z zaščito naložb.

POGLAVJE 6

TEKOČA PLAČILA IN PRETOK KAPITALA

ČLEN 204

Tekoča plačila

Pogodbenici v skladu s členi Statuta Mednarodnega denarnega sklada ne uvedeta omejitev in dovolita vsa plačila in transferje v prosto zamenljivi valuti na tekoči račun plačilne bilance med Evropsko unijo in Republiko Armenijo.

ČLEN 205

Pretok kapitala

1. Glede transakcij na kapitalskem in finančnem računu plačilne bilance pogodbenici od datuma začetka veljavnosti tega sporazuma zagotovita prosti pretok kapitala v zvezi z neposrednimi naložbami¹ v skladu z zakonodajo države gostiteljice in določbami poglavja 5, kakor tudi likvidacijo ali repatriacijo takih naložb in kakršnega koli dobička, ki izvira iz njih.

¹ Vključno z nakupom nepremičnin, povezanih z neposrednimi naložbami.

2. Glede transakcij na kapitalnem in finančnem računu plačilne bilance, ki niso zajete v odstavku 1, vsaka pogodbenica od začetka veljavnosti tega sporazuma in brez poseganja v druge določbe tega sporazuma zagotovi prosti pretok kapitala v zvezi s:

- (a) krediti, povezanimi s komercialnimi posli, vključno z opravljanjem storitev, pri katerih sodeluje rezident ene od pogodbenic;
- (b) finančnimi posojili in krediti vlagateljev iz druge pogodbenice; ter
- (c) kapitalsko udeležbo v pravni osebi, kot je opredeljeno v členu 142, brez namena vzpostavitve ali ohranjanja trajnih gospodarskih povezav.

3. Brez poseganja v druge določbe tega sporazuma pogodbenici ne uvedeta novih omejitev pretoka kapitala in tekočih plačil med rezidenti Evropske unije in Republike Armenije ter ne poostrija veljavnih ureditev.

ČLEN 206

Izjeme

Ob upoštevanju zahteve, da se taki ukrepi ne uporabljajo na način, ki bi pomenil sredstvo za samovoljno ali neupravičeno diskriminacijo med državami, če prevladujejo enaki pogoji, ali prikriti nadzor pretoka kapitala, nobena določba tega poglavja pogodbenicama ne preprečuje, da sprejmeta ali uveljavita ukrepe:

- (a) ki so potrebni za zavarovanje javne varnosti ali javne morale ali za ohranjanje javnega reda in miru; ali
- (b) ki so potrebni za zagotavljanje skladnosti z zakoni ali drugimi predpisi, ki niso neskladni z določbami tega naslova, vključno s tistimi, ki se nanašajo na:
 - (i) preprečevanje kriminalnih dejanj, zavajajočega in goljufivega ravnanja, ali ukrepi, ki so potrebni za obravnavanje posledic neizpolnjevanja obveznosti iz pogodb, kot so stečaj, nesolventnost in zaščita pravice upnikov;
 - (ii) ukrepe, ki jih pogodbenica sprejme ali ohranja za zagotavljanje celovitosti in stabilnosti svojega finančnega sistema;
 - (iii) izdajanje vrednostnih papirjev, opcij, terminskih pogodb ali drugih izvedenih finančnih instrumentov ali trgovanje z njimi;
 - (iv) računovodsko poročanje ali vodenje evidenc o prenosih, kadar je treba pomagati organom kazenskega pregona ali organom finančnega nadzora; ali
 - (v) zagotavljanje skladnosti z odredbami ali sodbami v sodnih ali upravnih postopkih.

ČLEN 207

Zaščitni ukrepi

Kadar v izjemnih okoliščinah obstajajo resne težave, tj. v primeru Republike Armenije v zvezi z delovanjem tečajne ali denarne politike, v primeru Evropske unije v zvezi z delovanjem ekonomske in monetarne unije ali kadar ima pogodbenica resne plačilnobilančne ali zunanje finančne težave oziroma kadar obstaja tveganje takih težav, lahko zadevna pogodbenica sprejme nujno potrebne zaščitne ukrepe v zvezi s pretokom kapitala, plačili ali transferji med Evropsko unijo in Republiko Armenijo za obdobje, ki ne presega enega leta. Pogodbenica, ki sprejme ali ohrani zaščitne ukrepe, o tem takoj obvesti drugo pogodbenico in čim prej predloži časovni razpored za odpravo takih ukrepov.

ČLEN 208

Olajševanje sodelovanja

Pogodbenici se med seboj posvetujeta z namenom olajšanja medsebojnega pretoka kapitala, da se pospeši uresničevanje ciljev tega sporazuma.

POGLAVJE 7

INTELEKTUALNA LASTNINA

ODDELEK A

CILJI IN NAČELA

ČLEN 209

Cilji

Cilji tega poglavja so:

- (a) olajšati proizvodnjo in trženje inovativnih in ustvarjalnih izdelkov med pogodbenicama, ter s tem prispevati k bolj trajnostnemu in vključujočemu gospodarstvu za vsako pogodbenico; ter
- (b) doseči ustrezno in učinkovito raven varstva in uveljavljanja pravic intelektualne lastnine.

ČLEN 210

Narava in obseg obveznosti

1. Pogodbenici zagotovita ustrezno in učinkovito izvajanje mednarodnih pogodb v zvezi z intelektualno lastnino, katerih podpisnici sta, vključno s Sporazumom STO o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine (v nadaljnjem besedilu: Sporazum TRIPS), ki ga zajema Priloga 1C k Sporazumu o STO. To poglavje dopolnjuje in podrobneje opredeljuje pravice in obveznosti med pogodbenicama v skladu s Sporazumom TRIPS ter drugimi mednarodnimi sporazumi na področju intelektualne lastnine.
2. V tem sporazumu se izraz „intelektualna lastnina“ nanaša vsaj na vse kategorije intelektualne lastnine iz oddelka B tega poglavja.
3. Varstvo intelektualne lastnine vključuje varstvo pred nelojalno konkurenco, kakor je določeno v členu 10bis Pariške konvencije za varstvo industrijske lastnine iz leta 1883, kakor je bila nazadnje spremenjena s Stockholmskim aktom iz leta 1967 (v nadaljnjem besedilu: Pariška konvencija (1967)).

ČLEN 211

Izčrpanje

Vsaka pogodbenica vzpostavi lasten režim za izčrpanje pravic intelektualne lastnine na državni ali regionalni ravni.

ODDELEK B

STANDARDI GLEDE PRAVIC INTELEKTUALNE LASTNINE

PODODDELEK I

AVTORSKE IN SORODNE PRAVICE

ČLEN 212

Zagotovljeno varstvo

1. Pogodbenici ravnata v skladu s pravicami in obveznostmi iz:
 - (a) Bernske konvencije za varstvo književnih in umetniških del (v nadaljnjem besedilu: Bernska konvencija);
 - (b) Rimske konvencije za varstvo izvajalcev, proizvajalcev fonogramov in radiodifuznih organizacij (v nadaljnjem besedilu: Rimska konvencija);
 - (c) Sporazuma TRIPS;
 - (d) Pogodbe Svetovne organizacije za intelektualno lastnino o avtorski pravici (WCT); ter
 - (e) Pogodbe Svetovne organizacije za intelektualno lastnino o izvedbah in fonogramih (WPPT).

2. Pogodbenici si razumno prizadevata za pristop k Pekinški pogodbi o avdiovizualnih izvedbah.

ČLEN 213

Avtorji

Vsaka pogodbenica avtorjem zagotovi izključno pravico, da dovolijo ali prepovejo:

- (a) neposredno ali posredno, začasno ali stalno reprodukcijo dela ali celote njihovih del na kakršen koli način in v kakršni koli obliki;
- (b) kakršno koli obliko distribucije izvirnikov ali njegovih kopij v javnosti s prodajo ali drugače;
- (c) predvajanje njihovih del v javnosti, žično ali brezžično, vključno z objavo njihovih del v javnosti na tak način, da imajo posamezniki do njih dostop na kraju in v času, ki si ju sami izberejo; ter
- (d) izposojanje in posojanje originala in kopij njihovih del.

ČLEN 214

Izvajalci

Vsaka pogodbenica izvajalcem zagotovi izključno pravico, da dovolijo ali prepovejo:

- (a) posnetke¹ svojih izvedb;
- (b) neposredno ali posredno, začasno ali stalno reprodukcijo dela ali celote posnetkov svojih izvedb na kakršen koli način in v kakršni koli obliki;
- (c) distribucijo posnetkov svojih izvedb v javnosti s prodajo ali drugače;
- (d) objavo njihovih posnetkov izvedb v javnosti, žično ali brezžično, na tak način, da imajo posamezniki do njih dostop na kraju in v času, ki si ju sami izberejo;
- (e) brezžično radiodifuzijo in predvajanje v javnosti svojih izvedb, razen kadar gre za radiodifuzno izvedbo ali kadar je narejena po posnetku;
- (f) izposojanje in posojanje posnetkov svojih izvedb.

¹ „Posnetek“ pomeni posnetek zvoka ali slike njihovih izvedb, ali njihovih nadomestkov, ki jih je mogoče zaznati, reproducirati ali predvajati z ustrezno napravo.

ČLEN 215

Proizvajalci fonogramov

Vsaka pogodbenica proizvajalcem fonogramov zagotovi izključno pravico, da dovolijo ali prepovejo:

- (a) neposredno ali posredno, začasno ali stalno reprodukcijo dela ali celote svojih fonogramov na kakršen koli način in v kakršni koli obliki;
- (b) distribucijo svojih fonogramov v javnosti, vključno s pripadajočimi kopijami, s prodajo ali drugače;
- (c) objavo svojih fonogramov v javnosti, žično ali brezžično, na tak način, da imajo posamezniki do njih dostop na kraju in v času, ki si ju sami izberejo; ter
- (d) izposojanje in posojanje v zvezi z svojimi fonogrami.

ČLEN 216

Radiodifuzne organizacije

Vsaka pogodbenica radiodifuznim organizacijam zagotovi izključno pravico, da dovolijo ali prepovejo:

- (a) posnetke svojih oddaj, ne glede na to, ali je to oddajanje po žici ali po zraku, tudi po kablu ali prek satelita;
- (b) neposredno ali posredno, začasno ali stalno reprodukcijo dela ali celote posnetkov svojih oddaj na kakršen koli način in v kakršni koli obliki, ne glede na to, ali je to oddajanje po žici ali po zraku, tudi po kablu ali prek satelita;
- (c) objavo posnetkov svojih oddaj v javnosti, žično ali brezžično, na tak način, da imajo posamezniki do njih dostop na kraju in v času, ki si ju sami izberejo;
- (d) distribucijo posnetkov svojih oddaj v javnosti s prodajo ali drugače; ter
- (e) ponoven brezžični prenos svojih oddaj in njihovo predvajanje v javnosti, če to predvajanje poteka na javnih mestih ob plačilu vstopnine.

ČLEN 217

Radiodifuzno oddajanje in predvajanje v javnosti

Vsaka pogodbenica zagotovi pravico do primerne enkratnega nadomestila, ki ga poravna uporabnik izvajalcem in proizvajalcem fonogramov, če se fonogram, objavljen za komercialne namene, ali reprodukcija takega fonograma uporablja za brezžično radiodifuzijo ali za kakršno koli predvajanje v javnosti. Vsaka pogodbenica zagotovi, da se to nadomestilo razdeli med zadevne izvajalce in proizvajalce fonogramov. Če ni dogovora med izvajalci in proizvajalci fonogramov, lahko vsaka pogodbenica določi pogoje glede razdelitve tega nadomestila mednje.

ČLEN 218

Obdobje varstva

1. Materialne pravice avtorja literarnega ali umetniškega dela v smislu člena 2 Bernske konvencije trajajo za čas avtorjevega življenja in najmanj 70 let po njegovi smrti, ne glede na to, kdaj je bilo delo zakonito objavljeno v javnosti.
2. Kadar je delo ustvarilo več avtorjev, se rok iz odstavka 1 računa od smrti soavtorja, ki je umrl zadnji.

3. Varstvo anonimnih ali psevdonimnih del traja najmanj 70 let po zakoniti objavi dela v javnosti. Če psevdonim, ki ga avtor uporablja, ne dopušča dvomov o njegovi identiteti ali če avtor razkrije svojo identiteto v obdobju iz prvega stavka, se uporabi obdobje varstva iz odstavka 1.
4. Kadar pogodbenica določi posebne pravice v zvezi s kolektivnimi deli ali da se pravna oseba določi kot imetnik pravice, se trajanje varstva izračuna v skladu z odstavkom 3, razen v primeru, ko so fizične osebe, ki so delo ustvarile, identificirane kot take v verzijah dela, ki so objavljene v javnosti. Ta odstavek ne vpliva na pravice identificiranih avtorjev, katerih ugotovljivi prispevki so vključeni v taka dela; za te prispevke se uporabita odstavka 1 ali 2.
5. Če je delo objavljeno v več knjigah, delih, nadaljevanjih, izdajah ali epizodah in se obdobje varstva začne z zakonito objavo dela v javnosti, teče obdobje varstva za vsak del posebej.
6. Za dela, pri katerih se obdobje varstva ne računa od smrti avtorja ali avtorjev in ki v 70 letih od nastanka niso bila zakonito objavljena v javnosti, varstvo preneha veljati.
7. Obdobje varstva za kinematografska in avdiovizualna dela poteče najmanj 70 let po smrti zadnje od naslednjih oseb, ne glede na to, ali so te osebe opredeljene kot soavtorji: glavni režiser, pisec scenarija, avtor dialogov in skladatelj glasbe, ustvarjene posebej za uporabo v kinematografskem ali avdiovizualnem delu.

8. Vsaka pogodbenica zagotovi, da ima vsaka oseba, ki po poteku varstva avtorske pravice v javnosti prvič zakonito objavi ali predvaja prej neobjavljeno delo, pravice, ki so enakovredne materialnim pravicam avtorja. Obdobje varstva teh pravic traja 25 let od prve zakonite objave ali predvajanja dela v javnosti.

9. Materialne pravice izvajalcev avdiovizualnih del potečejo najmanj 50 let po datumu izvedbe. Vendar če je bil v tem obdobju posnetek izvedbe zakonito izdan ali zakonito priobčen javnosti, trajajo pravice izvajalcev najmanj 50 let od prve izdaje ali prve priobčitve javnosti, odvisno od tega, kaj se je zgodilo prej.

10. Materialne pravice izvajalcev in proizvajalcev fonogramov potečejo 70 let po datumu prve izdaje ali prve priobčitve javnosti, odvisno od tega, kaj se je zgodilo prej. Pogodbenica lahko sprejme učinkovite ukrepe za zagotovitev, da se dobički, ustvarjeni v 20 letih varstva po 50 letih pravično razdelijo med izvajalce in proizvajalce.

11. Materialne pravice proizvajalcev prvega posnetka filma potečejo najmanj 50 let po nastanku posnetka. Če pa je bil v tem obdobju film zakonito izdan ali zakonito priobčen javnosti, trajajo pravice izvajalcev najmanj 50 let po prvi izdaji ali prvi priobčitvi javnosti, odvisno od tega, kaj se je zgodilo prej.

12. Obdobje veljavnosti materialnih pravic radiodifuznih organizacij ni krajše od 50 let od prvega radiodifuznega oddajanja, ne glede na to, ali je to oddajanje po žici ali po zraku, tudi po kablju ali prek satelita.

13. Obdobje varstva iz tega člena začne teči prvega januarja tistega leta, ki sledi dogodku, s katerim je pravica nastala.

ČLEN 219

Varstvo tehnoloških ukrepov

1. Vsaka pogodbenica zagotovi ustrezno pravno varstvo proti izogibanju veljavnim tehnološkim ukrepom, kadar se oseba, ki se tem ukrepom izogiba, tega zaveda ali če obstajajo utemeljeni razlogi, da se tega zaveda.

2. Vsaka pogodbenica zagotovi ustrezno pravno varstvo proti proizvodnji, uvozu, distribuciji, prodaji, najemu, oglaševanju za prodajo ali najem ali posedovanju za komercialne namene naprav, izdelkov ali komponent oziroma izvajanju storitev, ki:

- (a) se promovirajo, oglašujejo ali tržijo z namenom izognitve kakršnim koli veljavnim tehnološkim ukrepom;
- (b) so le majhnega komercialnega pomena ali imajo le majhno uporabo razen izognitve veljavnim tehnološkim ukrepom; ali

- (c) so zlasti načrtovani, izdelani, prirejeni ali se izvajajo za namene omogočanja ali olajševanja izogibanja veljavnim tehnološkim ukrepom.

3. V tem poglavju izraz „tehnološki ukrep“ pomeni vsakršno tehnologijo, napravo ali komponento, ki je ob običajnem obratovanju namenjena preprečevanju ali omejevanju dejanj v zvezi z deli ali drugimi vsebinami, ki jih ni dovolil imetnik avtorskih ali katerih koli sorodnih pravic, kot je določeno v domači zakonodaji. Tehnološki ukrepi se štejejo za „veljavne“, kadar uporabo zaščenega dela ali drugih vsebin nadzorujejo imetniki pravice z nadzorom dostopa ali varnostnim postopkom, kot je kodiranje, šifriranje ali drugo preoblikovanje dela oziroma vsebine, ali z mehanizmom za nadzor kopiranja, ki doseže cilj varstva.

ČLEN 220

Varstvo podatkov za upravljanje pravic

1. Vsaka pogodbenica zagotovi ustrezno pravno varstvo proti vsaki osebi, ki zavestno nepooblaščno stori katero koli od naslednjih dejanj:
 - (a) odstrani ali spremeni kateri koli elektronski podatek za upravljanje pravic;
 - (b) distribuira, uvaža za distribucijo, razširja, predvaja ali objavi v javnosti dela ali druge vsebine, varovane v skladu s tem poglavjem, s katerih so bili nepooblaščno odstranjeni ali na katerih so bili nepooblaščno spremenjeni elektronski podatki za upravljanje pravic,

če se taka oseba zaveda oziroma če obstaja utemeljen razlog, da se zaveda, da s takim ravnanjem povzroča, omogoča, olajšuje ali prikriva kršitev avtorskih ali sorodnih pravic, kot je določeno z nacionalno zakonodajo.

2. V tem poglavju izraz „podatki za upravljanje pravic“ pomeni vsakršne podatke, ki jih predloži imetnik pravice in ki opredeljujejo delo ali druge vsebine iz tega poglavja, avtorja ali katerega koli drugega imetnika pravice, ali podatke o pogojih uporabe dela ali druge vsebine ter kakršne koli številke ali kode, ki predstavljajo take podatke.

3. Odstavek 1 se uporablja, kadar je kateri koli od teh podatkov povezan s kopijo dela ali drugih vsebin iz tega poglavja, ali pa se zdi, da je povezan s predvajanjem teh del ali vsebin javnosti.

ČLEN 221

Izjeme in omejitve

1. Vsaka pogodbenica lahko v skladu s konvencijami in mednarodnimi sporazumi, katerih podpisnica je, določi omejitve ali izjeme glede pravic iz členov 213 do 218 le v nekaterih posebnih primerih, ki niso v nasprotju z običajno uporabo vsebin in ne posegajo nerazumno v zakonite interese imetnikov pravice.

2. Vsaka pogodbenica določi, da je začasno reproduciranje dela ali vsebin iz členov 213 do 217, ki je predhodno ali spremljevalno ter sestavni in bistveni del tehnološkega procesa in katerega edini namen je omogočiti: (a) prenos po omrežju med tretjimi osebami po posredniku, ali (b) zakonito uporabo dela ali drugih vsebin ter ki nima neodvisnega ekonomskega pomena, izvzeto iz pravice reproduciranja iz členov 213 do 217.

ČLEN 222

Sledna pravica umetnikov pri umetniških delih

1. Vsaka pogodbenica v korist avtorja originalnega umetniškega dela določi sledno pravico, ki je opredeljena kot neodtujljiva pravica, ki se ji ni mogoče odpovedati, niti vnaprej, v skladu s katero avtor ob vsaki nadaljnji prodaji dela prejme nadomestilo, ki temelji na prodajni ceni, po tem ko je avtor prvič prenesel delo.
2. Pravica iz odstavka 1 se uporablja za vse nadaljnje prodaje, v katere so kot prodajalci, kupci ali posredniki vključeni strokovnjaki na umetniškem trgu, kot so prodajni saloni, umetniške galerije in drugi trgovci z umetninami.
3. Vsaka pogodbenica lahko določi, da se pravica iz odstavka 1 ne uporablja pri nadaljnjih prodajah, če je prodajalec dobil delo neposredno od avtorja manj kot tri leta pred ponovno prodajo in če prodajna cena ne presega določenega minimalnega zneska.

4. Nadomestilo plača prodajalec. Vsaka pogodbenica lahko določi, da je za plačilo nadomestila odgovorna ena od fizičnih ali pravnih oseb iz odstavka 2, ki ni kupec, ali si odgovornost za plačilo nadomestila deli s kupcem.
5. Postopek za pobiranje in zneski nadomestila se določijo z domačo zakonodajo.

ČLEN 223

Sodelovanje na področju kolektivnega upravljanja pravic

1. Pogodbenici spodbujata sodelovanje med svojima kolektivnima organizacijama z namenom spodbujanja dostopnosti del in drugih zaščitene vsebin na ozemlju pogodbenic ter prenosa nadomestil za uporabo takih del ali drugih zaščitene vsebin.
2. Pogodbenici spodbujata preglednost kolektivnih organizacij, zlasti kar zadeva pobiranje nadomestil, odbitke na pobrana nadomestila, uporabo pobranih nadomestil, politiko porazdelitve in njihov repertoar.
3. Pogodbenici se obvezujeta zagotoviti, da kadar kolektivna organizacija s sedežem na ozemlju ene od pogodbenic predstavlja drugo kolektivno organizacijo s sedežem na ozemlju druge pogodbenice na podlagi sporazuma o zastopanju, kolektivna organizacija zastopnica ne diskriminira imetnikov pravice zastopane kolektivne organizacije.

4. Kolektivna organizacija zastopnica točno, redno in skrbno plačuje dolgovane zneske zastopani kolektivni organizaciji ter slednji zagotavlja informacije o znesku nadomestil, pobranih v njenem imenu in kakršnih koli odbitkih na ta nadomestila.

PODODDELEK II

BLAGOVNE ZNAMKE

ČLEN 224

Mednarodni sporazumi

Vsaka pogodbenica:

- (a) spoštuje Protokol k Madridskemu sporazumu o mednarodnem registriranju znamk;
- (b) izpolnjuje Pogodbo o pravu znamk ter Niški aranžma o mednarodni klasifikaciji proizvodov in storitev zaradi registracije znamk; ter
- (c) si po najboljših močeh prizadeva pristopiti k Singapurski pogodbi o pravu blagovnih znamk.

ČLEN 225

Pravice, dodeljene z blagovno znamko

Registrirana blagovna znamka podeljuje imetniku izključne pravice. Imetnik ima pravico preprečiti vsem tretjim osebam, ki nimajo njegovega soglasja, da v poteku trgovine uporabljajo:

- (a) kakršen koli znak, ki je enak blagovni znamki, za enako blago ali storitve kot so tiste, za katere je registrirana blagovna znamka; ter
- (b) kakršen koli znak, ki je enak ali podoben blagovni znamki, za enako ali podobno blago ali storitve kot so tiste, za katere je registrirana blagovna znamka, kadar bi taka uporaba povzročila verjetnost zmede v javnosti, vključno z verjetnostjo povezovanja med znakom in blagovno znamko.

ČLEN 226

Postopek registracije

1. Vsaka pogodbenica zagotovi sistem registracije blagovnih znamk, v okviru katerega je vsak dokončen negativen sklep, ki ga sprejme ustrezen urad za blagovne znamke, ustrezno utemeljen in se pisno posreduje.

2. Vsaka pogodbenica zagotovi možnost nasprotovanja vlogam za blagovne znamke in priložnost, da se vložnik blagovne znamke odzove na to nasprotovanje.
3. Vsaka pogodbenica zagotovi javno dostopno elektronsko podatkovno zbirko vlog za blagovne znamke in registracij blagovnih znamk. Podatkovna zbirka vlog za blagovne znamke je dostopna vsaj med obdobjem za nasprotovanje.

ČLEN 227

Sloveče blagovne znamke

Za namene izvajanja varstva slovečih blagovnih znamk iz člena 6*bis* Pariške konvencije (1967) ter člena 16(2) in (3) Sporazuma TRIPS pogodbenici uporabljata skupno priporočilo o določbah glede varstva slovečih znamk, ki sta ga sprejeli Skupščina Pariške unije za varstvo industrijske lastnine in Generalna skupščina Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (v nadaljnjem besedilu: WIPO) v štiriintridesetem krogu sej skupščin držav članic WIPO od 20. do 29. septembra 1999.

ČLEN 228

Izjeme glede pravic, dodeljenih z blagovno znamko

Vsaka pogodbenica:

- (a) zagotovi pošteno uporabo opisnih izrazov, vključno s pošteno uporabo geografskih označb kot omejene izjeme glede pravic, dodeljenih z blagovno znamko; ter
- (b) lahko zagotovi druge omejene izjeme glede pravic, dodeljenih z blagovno znamko.

Pri zagotavljanju teh izjem vsaka pogodbenica upošteva legitimne interese lastnika blagovne znamke in tretjih oseb.

ČLEN 229

Razlogi za preklic

1. Vsaka pogodbenica določi, da se blagovna znamka razveljavi, če se v neprekinjenem obdobju vsaj treh let na zadevnem ozemlju ni dejansko uporabljala za blago ali storitve, za katere je registrirana, in za neuporabo ne obstajajo upravičeni razlogi.

Nihče ne more zahtevati, naj se imetnikove pravice glede blagovne znamke razveljavijo, če je v intervalu med iztekom vsaj triletnega obdobja in vložitvijo vloge za razveljavitev prišlo do začetka ali ponovnega začetka dejanske uporabe blagovne znamke.

Začetek ali nadaljevanje uporabe v trimesečnem obdobju pred vložitvijo vloge za razveljavitev, do katerega ni prišlo prej kot ob izteku neprekinjenega vsaj triletnega obdobja neuporabe, pa se ne upošteva, če do priprav na začetek ali nadaljevanje pride šele po tem, ko imetnik ugotovi, da lahko pride do vložitve vloge za razveljavitev.

2. Blagovna znamka se razveljavi tudi, če po datumu registracije:

- (a) zaradi dejanj ali opustitve imetnika v okviru trgovinske dejavnosti postane splošno ime proizvoda ali storitve, za katero je registrirana; ali
- (b) zaradi uporabe s strani imetnika blagovne znamke ali z njegovim soglasjem glede blaga ali storitev, za katere je registrirana, blagovna znamka lahko zavaja javnost, zlasti glede narave, kakovosti ali geografskega porekla tega blaga ali storitev.

PODODDELEK III

GEOGRAFSKE OZNAČBE

ČLEN 230

Področje uporabe

1. Ta pododdelek se uporablja za zaščito geografskih označb s poreklom na ozemlju pogodbenic.
2. Geografske označbe pogodbenice, ki jih zaščiti druga pogodbenica, so predmet tega pododdelka le, če so vključene v področje uporabe zakonodaje iz člena 231.

ČLEN 231

Uveljavljene geografske označbe

1. Evropska unija po preučitvi zakonodaje Republike Armenije iz dela A Priloge IX ugotavlja, da ta zakonodaja izpolnjuje elemente iz dela B navedene priloge.

2. Republika Armenija po preučitvi zakonodaje Evropske unije iz dela A Priloge IX ugotavlja, da ta zakonodaja izpolnjuje elemente iz dela B navedene priloge.

3. Republika Armenija jih potem, ko konča postopek ugovora in pregleda geografske označbe Evropske unije iz Priloge X, ki jih je Evropska unija registrirala v skladu z zakonodajo iz dela A Priloge IX, zaščiti v skladu z ravno varstva, določeno v tem sporazumu.

4. Evropska unija jih potem, ko konča postopek ugovora in pregleda geografske označbe Republike Armenije iz Priloge X, ki jih je Republika Armenija registrirala v skladu z zakonodajo iz dela A Priloge IX, zaščiti v skladu z ravno varstva, določeno v tem sporazumu.

ČLEN 232

Dodajanje novih geografskih označb

1. Pogodbenici lahko v skladu s postopkom iz člena 240(3) dodata nove geografske označbe na seznam zaščiteneh geografskih označb iz Priloge X. Te nove geografske označbe se lahko v skladu s členom 231(3) in (4) dodajo na seznam po zaključku postopka ugovora in preučitvi novih geografskih označb v zadovoljstvo vsake pogodbenice.

2. Pogodbenici nista zavezani, da dodata novo geografsko označbo na seznam iz odstavka 1, kadar:

- (a) bi geografska označba sovpadala z imenom rastlinske sorte ali živalske pasme, zaradi česar je verjetno, da bi tako ime zavedlo potrošnike glede pravega porekla proizvoda;
- (b) bi glede na ugledno ali slovečo blagovno znamko zaščita te geografske označbe verjetno zavedla potrošnike glede prave identitete proizvoda; ali
- (c) je ime izraza generično.

ČLEN 233

Obseg zaščite geografskih označb

1. Vsaka pogodbenica geografske označbe iz Priloge X zaščiti pred:
 - (a) kakršno koli neposredno ali posredno komercialno uporabo zaščenega imena za primerljive proizvode, ki niso v skladu s specifikacijo proizvoda za zaščiteno ime, ali če taka uporaba izkorišča ugled geografske označbe;
 - (b) kakršno koli zlorabo, ponaredek ali navedbo, tudi če je pravo poreklo proizvoda navedeno ali če je zaščiteno ime prevedeno, prepisano, prečrkovano ali uporabljeno skupaj z izrazi kot so „vrsta“, „tip“, „metoda“, „izdelano v“, „ponaredek“, „okus“, „podoben“ ali podobno;

- (c) vsako drugo napačno ali zavajajočo označbo glede izvora, porekla, značaja ali bistvenih lastnosti proizvoda na notranji ali zunanji strani embalaže, v reklamnem gradivu ali dokumentih v zvezi z zadevnim proizvodom ali na pakiranju proizvoda v embalažo, ki lahko ustvari napačen vtis o njegovem poreklu; ter
- (d) vsako drugo prakso, ki lahko potrošnike zavede glede pravega porekla proizvoda.

2. Zaščitene geografske označbe na ozemlju pogodbenic ne postanejo generične.

3. Kadar so geografske označbe v celoti ali delno enakozvočne, se zaščita odobri za vsako tako geografsko označbo, pod pogojem, da so se uporabile v dobri veri, in ob upoštevanju lokalne in tradicionalne rabe ter dejanske nevarnosti zamenjave.

Brez poseganja v člen 23 Sporazuma TRIPS pogodbenici skupaj določita praktične pogoje uporabe, pod katerimi se enakozvočne geografske označbe med seboj razlikujejo, ob upoštevanju potrebe po zagotavljanju enake obravnave zadevnih proizvajalcev in preprečevanju zavajanja potrošnikov.

Enakozvočnica, zaradi katere potrošniki napačno menijo, da proizvod prihaja z drugega ozemlja, se ne registrira, čeprav ime točno ustreza zadevnemu ozemlju, regiji ali kraju porekla zadevnega proizvoda.

4. Kadar ena od pogodbenic v okviru pogajanj s tretjo državo predlaga zaščito geografske označbe tretje države, ki je enakozvočnica geografske označbe druge pogodbenice, zaščitene na podlagi tega pododdelka, je treba slednjo obvestiti in ji dati priložnost, da predloži svoje pripombe, preden se geografska označba tretje osebe zaščiti.

5. Nobena določba tega pododdelka pogodbenice ne zavezuje, da bi morala zaščititi geografsko označbo druge pogodbenice, ki ni ali ni več zaščiten v državi porekla.

Pogodbenica obvesti drugo pogodbenico, če geografska označba v državi porekla ni več zaščiten. To uradno obvestilo se pošlje v skladu s postopki iz člena 240(3).

6. Nobena določba tega sporazuma ne posega v pravico oseb, da pri trgovanju uporabljajo svoje ime ali ime svojih poslovnih predhodnikov, razen kadar se tako ime uporablja tako, da zavaja potrošnike.

ČLEN 234

Pravica do uporabe geografskih označb

1. Geografsko označbo, zaščiten na podlagi tega pododdelka, lahko uporablja vsak gospodarski subjekt, ki trži kmetijske proizvode, živila, vina, aromatizirana vina ali žgane pijače, ki so v skladu z ustrežno specifikacijo.

2. Ko je geografska označba zaščiten na podlagi tega pododdelka, se za uporabo takega zaščenega imena ne smejo zahtevati registracija uporabnikov ali dodatne pristojbine.

ČLEN 235

Razmerje do blagovnih znamk

1. Pogodbenica zavrne registracijo ali prekliče blagovno znamko, ki ustreza kateri koli od situacij iz člena 233(1) v zvezi z zaščiteno geografsko označbo za podobne proizvode, pod pogojem, da je bila vloga za registracijo te blagovne znamke predložena po datumu vloge za zaščito geografske označbe na zadevnem ozemlju.
2. Za geografske označbe iz člena 231 je datum vloge za zaščito datum začetka veljavnosti tega sporazuma.
3. Za geografske označbe iz člena 232 je datum vloge za zaščito datum predložitve vloge za zaščito geografske označbe drugi pogodbenici.
4. Brez poseganja v člen 232(2)(b) vsaka pogodbenica zaščiti geografske označbe iz Priloge X tudi, kadar obstaja predhodna blagovna znamka. Predhodna blagovna znamka pomeni blagovno znamko, katere uporaba ustreza eni od situacij iz odstavka 1 člena 233 in ki je bila prijavljena, registrirana ali, če to možnost določa zakonodaja pogodbenice, uveljavljena z uporabo v dobri veri na ozemlju ene od pogodbenic pred datumom, na katerega vlogo za zaščito geografske označbe na podlagi tega sporazuma predloži druga pogodbenica. Taka blagovna znamka se lahko še naprej uporablja in obnavlja ne glede na zaščito geografske označbe, pod pogojem, da v zakonodaji nobene od pogodbenic o blagovnih znamkah ne obstajajo razlogi za neveljavnost ali preklic blagovne znamke.

5. Z odstopanjem od odstavka 4 se prejšnje blagovne znamke Republike Armenije, ki so sestavljene iz geografske označbe Evropske unije „Cognac“ ali „Champagne“ ali jo vsebujejo, tudi v obliki prečrkovanega zapisa ali prevoda, ter ki so registrirane za podobne proizvode in niso v skladu z ustreznimi specifikacijami, razveljavijo, prekličejo ali spremenijo, da bi se to ime odpravilo kot sestavni del celotne blagovne znamke, in sicer najpozneje v 14 letih po začetku veljavnosti tega sporazuma za „Cognac“ in dveh letih za „Champagne“.

ČLEN 236

Uveljavljanje zaščite

Vsaka pogodbenica uveljavlja zaščito geografskih označb v skladu s členi 233 do 235 z ustreznimi upravnimi ukrepi javnih organov. Vsaka pogodbenica tako zaščito uveljavi tudi na zahtevo zainteresirane osebe.

ČLEN 237

Prehodne določbe

1. Blago, ki je bilo proizvedeno in označeno v skladu z domačim pravom pred začetkom veljavnosti tega sporazuma, vendar ki ne izpolnjuje njegovih zahtev, se sme prodajati po začetku veljavnosti tega sporazuma do porabe zalog.

2. V prehodnem obdobju 24 let, ki začne teči eno leto po začetku veljavnosti tega sporazuma za „Cognac“, in prehodnem obdobju treh let po začetku veljavnosti tega sporazuma za „Champagne“ zaščita teh geografskih označb Evropske unije v skladu s tem sporazumom ne preprečuje, da bi se ti imeni uporabljali za proizvode s poreklom iz Republike Armenije in izvažali v tretje države, kadar zakoni in predpisi zadevnih tretjih držav to dovoljujejo, in sicer za označevanje in predstavljane nekaterih primerljivih proizvodov s poreklom iz Republike Armenije, pod pogojem, da:

- (a) je ime označeno izključno v nelatiničnih znakih;
- (b) je pravo poreklo proizvoda jasno označeno v istem vidnem polju; ter
- (c) noben del predstavitve ne more zavesti javnosti glede pravega porekla proizvoda.

3. V prehodnem obdobju 13 let, ki začne teči eno leto po začetku veljavnosti tega sporazuma za „Cognac“, in prehodnem obdobju dveh let po začetku veljavnosti tega sporazuma za „Champagne“ zaščita teh geografskih označb Evropske unije v skladu s tem sporazumom ne preprečuje, da bi se ti imeni uporabljali v Republiki Armeniji, pod pogojem, da:

- (a) je ime označeno izključno v nelatiničnih znakih;
- (b) je pravo poreklo proizvoda jasno označeno v istem vidnem polju; ter
- (c) noben del predstavitve ne more zavesti potrošnikov glede pravega porekla proizvoda.

4. Evropska unija Republiki Armeniji za lažje in učinkovitejše prenehanje uporabe geografske označbe Evropske unije „Cognac“ za proizvode s poreklom iz Republike Armenije kot tudi za podporo industriji Republike Armenije pri ohranitvi njenega konkurenčnega položaja na izvoznih trgih zagotovi tehnično in finančno pomoč. Ta pomoč, ki se zagotovi v skladu s pravom EU, vključuje zlasti ukrepe za razvoj novega imena ter promocijo, oglaševanje in trženje novega imena na domačih in tradicionalnih izvoznih trgih.
5. Točni zneski, vrste, mehanizmi in roki pomoči EU iz odstavka 4 se opredelijo v svežnju finančne in tehnične pomoči, o katerem se pogodbenici dokončno dogovorita v enem letu od začetka veljavnosti tega sporazuma. Pogodbenici skupaj razvijeta pristojnosti tega svežnja pomoči na podlagi temeljite ocene potreb, ki jih krije ta pomoč. To oceno izvede mednarodno svetovalno podjetje, ki ga pogodbenici izbereta skupaj.
6. Če Evropska unija ne zagotovi finančne in tehnične pomoči iz odstavka 4, lahko Republika Armenija uporabi mehanizem za reševanje sporov iz poglavja 13, in, če je uspešna, začasno opusti obveznosti iz odstavkov 2 in 3.
7. Finančna in tehnična pomoč Evropske unije se zagotovi najpozneje osem let po datumu začetka veljavnosti tega sporazuma.

ČLEN 238

Splošna pravila

1. Uvoz, izvoz in trženje proizvodov iz členov 231 in 232 se izvajajo v skladu z zakoni in drugimi predpisi, ki se uporabljajo na ozemlju pogodbenice, kjer se proizvodi dajejo na trg.
2. Pododbor za geografske označbe, ustanovljen v skladu s členom 240, obravnava vse zadeve v zvezi s specifikacijami proizvodov registriranih geografskih označb, ki jihodobrijo organi pogodbenice z ozemlja, na katerem ima proizvod poreklo, vključno z morebitnimi spremembami.
3. Geografske označbe, zaščitene na podlagi tega pododdelka, lahko prekliče le pogodbenica, v kateri ima proizvod poreklo.

ČLEN 239

Sodelovanje in preglednost

1. Pogodbenici neposredno ali prek Pododbora za geografske označbe, ustanovljenega v skladu s členom 240, ohranjata stike glede vseh zadev v zvezi z izvajanjem in delovanjem tega pododdelka. Zlasti lahko ena od pogodbenic od druge pogodbenice zahteva informacije v zvezi s specifikacijami proizvodov in njihovimi spremembami ter v zvezi s kontaktnimi točkami nacionalnih organov za nadzor.

2. Vsaka od pogodbenic lahko objavi specifikacije geografskih označb, zaščitениh na podlagi tega pododdelka, ali njihove povzetke ter informacije o kontaktnih točkah nacionalnih organov za nadzor, ki ustrezajo geografskim označbam druge pogodbenice, zaščitениm na podlagi tega pododdelka.

ČLEN 240

Pododbor za geografske označbe

1. Pogodbenici ustanovita Pododbor za geografske označbe, ki ga sestavljajo predstavniki Evropske unije in Republike Armenije, njegov namen pa je spremljanje izvajanja tega pododdelka ter krepitev sodelovanja in dialoga v zvezi z geografskimi označbami.
2. Pododbor za geografske označbe sklepe sprejema soglasno. Določi tudi svoj poslovnik. Pododbor za geografske označbe se sestane na zahtevo katere koli od pogodbenic, izmenično v Evropski uniji in Republiki Armeniji, ob času, na kraju in na način, ki lahko vključuje videokonferenco, o čemer se dogovorita pogodbenici, vendar najpozneje 90 dni po zahtevi.
3. Pododbor za geografske označbe prav tako poskrbi za ustrezno delovanje tega pododdelka in lahko preuči vsa vprašanja v zvezi z njegovim izvajanjem in delovanjem. Zlasti je pristojen za:

- (a) spremembo dela A Priloge IX glede sklicevanj na pravo, ki se uporablja v vsaki pogodbenici;
- (b) spremembo dela B Priloge IX glede elementov za registracijo in nadzor geografskih označb;
- (c) spremembo Priloge X glede seznama geografskih označb;
- (d) izmenjavo informacij o razvoju zakonodaje in politike v zvezi z geografskimi označbami ter o katerem koli vprašanju skupnega interesa na področju geografskih označb;
- (e) izmenjavo informacij o geografskih označbah, da se preuči njihova zaščita v skladu s tem pododdelkom.

PODODDELEK IV

MODELI

ČLEN 241

Mednarodni sporazumi

Pogodbenici izpolnujeta Ženevski akt (1999) Haaškega sporazuma o mednarodni registraciji modelov.

ČLEN 242

Zaščita registriranih modelov

1. Pogodbenici zagotovita zaščito neodvisno ustvarjenih modelov, ki so novi in originalni. Taka zaščita se zagotovi z registracijo in njenim imetnikom zagotovi izključne pravice v skladu s tem pododdelkom.

Za namene tega pododdelka lahko pogodbenica model, ki ima individualno naravo, obravnava kot originalnega.

2. Za modele, uporabljene na izdelku, ki predstavlja sestavni del kompleksnega izdelka, ali vgrajene vanj, velja, da so novi in originalni le v naslednjih primerih:

- (a) če sestavni del, potem ko je vgrajen v kompleksen izdelek, ob normalni uporabi slednjega ostane viden; ter
- (b) če vidne značilnosti sestavnega dela same po sebi izpolnjujejo pogoje glede novosti in originalnosti.

3. Izraz „normalna uporaba“ v odstavku 2(a) pomeni uporabo pri končnem uporabniku, ki izključuje vzdrževanje, servisiranje ali popravilo.

4. Imetnik registriranega modela ima pravico tretjim osebam, ki nimajo imetnikove privolitve, preprečiti vsaj izdelavo, ponudbo za prodajo, prodajo, uvoz, izvoz, skladiščenje ali uporabo izdelkov, ki nosijo ali vsebujejo zaščiteni model, ko so taka dejanja opravljena v komercialne namene, neupravičeno škodijo običajni uporabi modela oziroma niso skladna s prakso pravične trgovine.
5. Obdobje varstva, ki je na voljo, je 25 let.

ČLEN 243

Varstvo neregistriranih modelov

1. Evropska unija in Republika Armenija zagotovita pravna sredstva za preprečevanje uporabe neregistrirane pojavne oblike izdelka, samo če sporna uporaba izhaja iz kopiranja neregistrirane pojavne oblike tega izdelka. Ta uporaba zajema vsaj ponujanje za prodajo, dajanje na trg ter uvoz ali izvoz izdelka.
2. Obdobje varstva, ki je na voljo za neregistrirano pojavno obliko izdelka, je najmanj tri leta od datuma, ko je bil model objavljen v javnosti v eni od pogodbenic.

ČLEN 244

Izjeme in izključitve

1. Vsaka pogodbenica lahko določi omejene izjeme pri zaščiti modelov, če take izjeme niso v nerazumnem nasprotju z običajno uporabo zaščiteneh modelov in ne posegajo nerazumno v pravne interese imetnika zaščenega modela, ob upoštevanju zakonitih interesov tretjih oseb.
2. Zaščita modelov se ne prenese na modele, ki jih v osnovi narekujejo tehnični ali funkcionalni vidiki. Zlasti pravica v zvezi z modelom ne izvira iz pojavne oblike izdelka, ki mora biti reproducirana v natančno isti obliki in dimenzijah, zato da bi bilo mogoče izdelek, v katerega je model vgrajen ali na katerem se model uporablja, mehansko povezati z drugim izdelkom ali ga namestiti vanj, okrog njega ali ob njega, tako da lahko vsak izdelek opravlja svojo funkcijo.

ČLEN 245

Povezava z avtorskimi pravicami

Model je prav tako upravičen do zaščite po zakonu o avtorskih pravicah pogodbenice od datuma, ko je bil ustvarjen ali določen v kateri koli obliki. Obseg take zaščite in pogoje, pod katerimi se odobri, vključno s stopnjo zahtevane izvirnosti, določi vsaka pogodbenica glede na domače pravo in predpise.

PODODDELEK V

PATENTI

ČLEN 246

Mednarodni sporazumi

Pogodbenici izpolnjujeta Pogodbo o sodelovanju na področju patentov ter si po najboljših močeh prizadevata za skladnost s Pogodbo o patentnem pravu.

ČLEN 247

Patenti in javno zdravje

1. Pogodbenici priznavata pomen Deklaracije o Sporazumu TRIPS in javnem zdravju, ki je bila sprejeta 14. novembra 2001 na ministrski konferenci STO. Pogodbenici pri razlagi in izvajanju pravic in obveznosti, ki izhajajo iz tega pododdelka, zagotovita doslednost z navedeno deklaracijo.
2. Pogodbenici spoštujeta in prispevata k izvajanju Sklepa Generalnega sveta STO z dne 30. avgusta 2003 o izvajanju odstavka 6 Deklaracije iz Dohe o Sporazumu TRIPS in javnem zdravju.

ČLEN 248

Dodatni varstveni certifikat

1. Pogodbenici priznavata, da je za zdravila in fitofarmacevtska sredstva, zaščitena s patentom na njunih ozemljih, potreben postopek upravne odobritve, preden so dana na njuna trga.

Pogodbenici priznavata, da se lahko zaradi obdobja, ki preteče od vložitve patentne prijave do prve odobritve dajanja izdelka na njuna trga, kot ga v ta namen opredeljuje ustrezna zakonodaja, skrajša obdobje dejanskega patentnega varstva.

2. Vsaka pogodbenica za zdravila ali fitofarmacevtska sredstva, ki so zaščitena s patentom in za katera je potreben postopek upravne odobritve, določi dodatno obdobje zaščite, ki je enako obdobju iz drugega stavka odstavka 1, skrajšanemu za obdobje petih let.

3. Ne glede na odstavek 2 dodatno obdobje zaščite ne sme presegati pet let.

V Uniji je možno podaljšanje za nadaljnjih šest mesecev v primeru zdravil, za katera so bile izvedene pediatrične študije, katerih rezultati so razvidni iz informacij o zdravilu.

PODODDELEK VI

NERAZKRITE INFORMACIJE

ČLEN 249

Obseg varstva poslovnih skrivnosti

1. Pogodbenici potrujeta svoje zaveze iz člena 39(1) in (2) Sporazuma TRIPS. Vsaka pogodbenica vsem imetnikom poslovnih skrivnosti zagotovi ustrezne civilne sodne postopke in pravna sredstva, s katerimi se preprečijo pridobitev, uporaba ali razkritje poslovne skrivnosti ter pridobijo pravna sredstva v zvezi s tem, če se ti izvedejo na način, ki je v nasprotju s pošteno poslovno prakso.
2. V tem pododdelku:
 - (a) „poslovna skrivnost“ pomeni informacijo, da:
 - (i) je skrivnost v smislu, da njena celota ali natančna konfiguracija in sestava njenih komponent ni splošno znana ali lahko dosegljiva osebam v krogih, ki se običajno ukvarjajo s to vrsto informacij;
 - (ii) ima tržno vrednost, ker je tajna; ter
 - (iii) je oseba, ki ima zakoniti nadzor nad to informacijo, v danih okoliščinah razumno ukrepala, da jo ohrani kot skrivnost;

(b) „imetnik poslovne skrivnosti“ pomeni vsako fizično ali pravno osebo, ki ima zakoniti nadzor nad poslovno skrivnostjo.

3. Za namene tega pododdelka se vsaj za naslednje oblike ravnanja šteje, da so v nasprotju s pošteno poslovno prakso:

- (a) pridobitev poslovne skrivnosti brez privolitve imetnika poslovne skrivnosti, kadar koli do tega pride z nepooblaščenim dostopom do katerih koli dokumentov, predmetov, gradiva, vsebin ali elektronskih datotek, ki so pod zakonitim nadzorom imetnika poslovne skrivnosti in vsebujejo poslovno skrivnost ali je iz njih mogoče ugotoviti poslovno skrivnost, oziroma njihovo prilastitvijo ali kopiranjem;
- (b) uporaba ali razkritje poslovne skrivnosti, kadar koli to brez privolitve imetnika poslovne skrivnosti stori oseba, za katero je ugotovljeno, da:
 - (i) je pridobila poslovno skrivnost na način iz točke (a);
 - (ii) krši dogovor o zaupnosti ali katero koli drugo dolžnost molčečnosti v zvezi s poslovno skrivnostjo; ali
 - (iii) krši pogodbeno ali katero koli drugo dolžnost omejitve uporabe poslovne skrivnosti;
- (c) pridobitev, uporaba ali razkritje poslovne skrivnosti, kadar koli je oseba, ki je to storila, v času pridobitve, uporabe ali razkritja vedela ali bi morala v danih okoliščinah vedeti, da je poslovno skrivnost neposredno ali posredno pridobila od druge osebe, ki je poslovno skrivnost uporabila ali razkrila nezakonito v smislu točke (b), tudi kadar ena oseba pregovori drugo osebo, da izvede dejanja iz te točke.

4. Nobena določba tega pododdelka ne zahteva od pogodbenice, da za katero koli od naslednjih oblik ravnanja šteje, da je v nasprotju s pošteno poslovno prakso:

- (a) oseba neodvisno odkrije ali ustvari ustrezne informacije;
- (b) obratni inženiring proizvoda s strani osebe, ki jo ima zakonito v lasti in ki je ne zavezuje nobena pravno veljavna dolžnost, da omeji pridobitev ustreznih informacij;
- (c) pridobitev, uporaba ali razkritje informacij, ki se zahtevajo ali jih dovoljuje ustrezno domače pravo;
- (d) uporaba izkušenj ter znanja in spretnosti zaposlenih, ki so jih pošteno pridobili med rednim opravljanjem dela.

5. Nobena določba tega pododdelka ne omejuje svobode izražanja in obveščanja, vključno s svobodo medijev, kot je zaščiten v jurisdikciji vsake pogodbenice.

ČLEN 250

Civilni sodni postopki in pravna sredstva za poslovne skrivnosti

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da nobeni osebi, ki sodeluje v civilnih sodnih postopkih iz člena 249 ali ima dostop do dokumentov, ki so del tega sodnega postopka, ni dovoljeno uporabiti ali razkriti nobene poslovne skrivnosti ali domnevne poslovne skrivnosti, ki so jo pristojni sodni organi v odziv na ustrezno utemeljeno vlogo zainteresirane strani opredelili za zaupno in bili z njo seznanjeni na podlagi te udeležbe ali dostopa.

2. V civilnih sodnih postopkih iz člena 249 vsaka pogodbenica zagotovi, da so njeni sodni organi pooblaščen vsaj za:

- (a) odredbo začasnih ukrepov, da bi preprečili pridobitev, uporabo ali razkritje poslovne skrivnosti na način, ki je v nasprotju s pošteno poslovno prakso;
- (b) odredbo sodne prepovedi, da bi preprečili pridobitev, uporabo ali razkritje poslovne skrivnosti na način, ki je v nasprotju s pošteno poslovno prakso;
- (c) odredbo osebi, ki je vedela ali bi morala vedeti, da je pridobila, uporabila ali razkrila poslovno skrivnost na način, ki je v nasprotju s pošteno poslovno prakso, da imetniku poslovne skrivnosti plača odškodnino, ki ustreza dejanski škodi, ki jo je utrpel zaradi te pridobitve, uporabe ali razkritja poslovne skrivnosti;
- (d) sprejetje posebnih ukrepov za ohranitev zaupnosti katere koli poslovne skrivnosti ali domnevne poslovne skrivnosti, nastale v civilnem postopku, ki se nanaša na domnevno pridobitev, uporabo in razkritje poslovne skrivnosti na način, ki je v nasprotju s pošteno poslovno prakso; ti posebni ukrepi lahko v skladu z domačim pravom zadevne pogodbenice vključujejo možnost:
 - (i) omejevanja dostopa do nekaterih dokumentov v celoti ali delno;
 - (ii) omejevanja dostopa do obravnav in ustreznih zapisnikov ali dobesednih zapisov teh obravnav; ter
 - (iii) dajanja na voljo nezaupne različice sodne odločbe, v kateri so odlomki, ki vsebujejo poslovne skrivnosti, odstranjeni ali redigirani; ter

- (e) naložitve sankcij pogodbenicama ali drugim osebam, za katere je pristojno to sodišče, zaradi kršitve pravnih sredstev ali ukrepov, ki jih je sodišče sprejelo v skladu z odstavkom 1 ali točko (d) tega odstavka v zvezi z varovanjem poslovne skrivnosti ali domnevne poslovne skrivnosti, nastale v teh postopkih.

3. Od pogodbenic se ne zahteva, da zagotovijo sodne postopke in pravna sredstva iz člena 249 v primeru ravnanja v nasprotju s pošteno poslovno prakso, v skladu z zadevnim domačim pravom, da se razkrijejo kršitve, nepravilno ravnanje ali nezakonite dejavnosti z namenom zaščite legitimnih interesov, ki jih priznava pravo.

ČLEN 251

Varstvo podatkov, predloženih za namene pridobitve dovoljenja za dajanje zdravila na trg

1. Vsaka pogodbenica zaščiti zaupne poslovne informacije, predložene za pridobitev dovoljenja za dajanje zdravila na trg (v nadaljnjem besedilu: dovoljenje za promet), pred razkritjem tretjim osebam, razen če višji interesi, povezani z zdravjem, določajo drugače. Vse zaupne poslovne informacije so prav tako upravičene do zaščite pred nepošteno poslovno prakso.
2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da v obdobju osmih let od prvega dovoljenja za promet v zadevni pogodbenici, javni organ, pristojen za izdajo dovoljenja za promet, ne upošteva zaupnih poslovnih informacij ali rezultatov predkliničnega ali kliničnega preskušanja, ki so bili zagotovljeni v prvi vlogi za dovoljenje za promet in jih je nato predložila oseba ali subjekt, javni ali zasebni, v podporo drugi vlogi za dovoljenje za dajanje zdravila na trg brez izrecne privolitve osebe ali subjekta, ki je predložil te podatke, razen če mednarodni sporazumi, ki jih priznavata obe pogodbenici, določajo drugače.

3. V desetletnem obdobju od datuma izdaje prvega dovoljenja za promet v zadevni pogodbenici, dovoljenje za promet, izdano za vsako naslednjo vlogo na podlagi rezultatov predkliničnega ali kliničnega preskušanja, zagotovljenih v prvem dovoljenju za promet, ne dovoljuje dajanja zdravil na trg, razen če poznejši vložnik predloži svoje rezultate predkliničnega ali kliničnega preskušanja (ali rezultate predkliničnega ali kliničnega preskušanja, uporabljene s privolitvijo pogodbenice, ki je zagotovila te informacije), ki izpolnjujejo iste zahteve kot prvi vložnik.

Proizvodi, ki ne izpolnjujejo zahtev iz tega odstavka, se ne smejo dati na trg.

4. Poleg tega se desetletno obdobje iz odstavka 3 podaljša za največ 11 let, če v prvih osmih letih po pridobitvi dovoljenja imetnik dovoljenja pridobi dovoljenje za eno ali več novih terapevtskih indikacij, ki naj bi prinesle pomembno klinično korist v primerjavi z obstoječimi terapijami.

ČLEN 252

Varstvo podatkov o fitofarmacevtskih sredstvih

1. Pogodbenici lastniku poročila o preskusu ali študiji, ki je bilo prvič predloženo za pridobitev dovoljenja za promet s fitofarmacevtskim sredstvom, priznata začasno pravico. V takem obdobju se poročilo o preskusu ali študiji ne uporabi v korist nobene druge osebe, ki želi pridobiti dovoljenje za promet s fitofarmacevtskim sredstvom, razen če da prvi lastnik izrecno privoljenje za to. V tem pododdelku se ta začasna pravica imenuje „varstvo podatkov“.

2. Poročilo o preskusu ali študiji iz odstavka 1 mora izpolnjevati naslednje pogoje:

- (a) namenjeno je odobritvi ali spremembi dovoljenja, da se dovoli uporaba na drugem pridelku; ter
- (b) potrjeno je kot skladno z načeli dobre laboratorijske prakse ali dobre preskusne prakse.

3. Obdobje varstva podatkov traja vsaj deset let od prvega dovoljenja, ki ga izda pristojni organ v zadevni pogodbenici. Za fitofarmacevtska sredstva z majhnim tveganjem se to obdobje lahko podaljša na 13 let.

4. Obdobja iz odstavka 3 se podaljšajo za tri mesece ob vsakem podaljšanju dovoljenja za uporabo v manjši meri, če imetnik dovoljenja predloži vloge za pridobitev takih dovoljenj vsaj pet let po datumu prvega dovoljenja, ki ga izda pristojni organ. Celotno obdobje varstva podatkov ne sme v nobenih okoliščinah presegati 13 let. Za fitofarmacevtska sredstva z majhnim tveganjem ne sme celotno obdobje varstva podatkov v nobenih okoliščinah presegati 15 let.

Izraz „uporaba v manjši meri“ pomeni, da se na ozemlju pogodbenice fitofarmacevtsko sredstvo uporablja na rastlinah ali rastlinskih proizvodih, ki v tej pogodbenici niso splošno razširjeni ali niso tako splošno razširjeni, da bi obstajala izjemna potreba po varstvu rastlin.

5. Preskus ali študija se varujeta tudi, če sta bila potrebna za podaljšanje ali pregled dovoljenja. V takih primerih je obdobje varstva podatkov 30 mesecev.

6. Vsaka pogodbenica določi ukrepe, ki zavezujejo vložnika in imetnike predhodnih dovoljenj s sedežem na ozemljih pogodbenic k izmenjavi zaščitene informacij, da bi se izognili podvajanju preskusov na vretenčarjih.

PODODDELEK VII

SORTE RASTLIN

ČLEN 253

Sorte rastlin

1. Vsaka pogodbenica varuje žlahtniteljske pravice v skladu z Mednarodno konvencijo o varstvu novih sort rastlin (Konvencija UPOV), vključno z izjemami k pravici žlahtnitelja iz člena 15 navedene konvencije, ter sodeluje pri spodbujanju in uveljavljanju teh pravic.
2. Za Republiko Armenijo se ta člen uporablja najpozneje tri leta po začetku veljavnosti tega sporazuma.

ODDELEK C

UVELJAVLJANJE PRAVIC INTELEKTUALNE LASTNINE

PODODDELEK I

SPLOŠNE DOLOČBE

ČLEN 254

Splošne obveznosti

1. Pogodbenici ponovno potrjujeta svoje zaveze v okviru Sporazuma TRIPS, zlasti dela III Sporazuma TRIPS. Vsaka pogodbenica v tem oddelku zagotovi dopolnilne ukrepe, postopke in pravna sredstva, potrebne za zagotavljanje uveljavljanja pravic intelektualne lastnine. Ti ukrepi, postopki in korektivni ukrepi morajo biti pošteni in pravični ter ne smejo biti po nepotrebnem zapleteni ali dragi ali določati nerazumnih rokov ali povzročati neupravičenih zamud.
2. Ukrepi, postopki in korektivni ukrepi iz odstavka 1 morajo biti učinkoviti, sorazmerni in odvračilni, uporabljati pa se morajo na način, ki omogoča preprečevanje ovir zakonitemu trgovanju in zagotavlja zaščito pred njihovo zlorabo.

3. V pododdelku II tega oddelka pojem „pravice intelektualne lastnine“ vključuje vsaj naslednje:

- (a) avtorske pravice;
- (b) pravice, povezane z avtorskimi pravicami;
- (c) *sui generis* pravico izdelovalca zbirke podatkov;
- (d) pravice ustvarjalca topografij polprevodniškega proizvoda;
- (e) pravice iz blagovne znamke;
- (f) pravice iz modela;
- (g) pravice iz patenta (vključno s tistimi, ki izhajajo iz dodatnih varstvenih certifikatov);
- (h) geografske označbe;
- (i) pravice iz uporabnega modela;
- (j) žlahtniteljske pravice; ter
- (k) trgovska imena, če jih zadevno domače pravo štiti kot izključne pravice.

Poslovne skrivnosti so izključene iz področja uporabe tega oddelka. Uveljavljanje poslovnih skrivnosti je obravnavano v členu 250.

ČLEN 255

Upravičeni vložniki

Vsaka pogodbenica za osebe, ki imajo pravico zahtevati izvedbo ukrepov, postopkov in korektivnih ukrepov iz tega oddelka in iz dela III Sporazuma TRIPS, priznava:

- (a) imetnike pravic intelektualne lastnine v skladu s pravom, ki se uporablja;
- (b) vse druge osebe, pooblaščne za uporabo teh pravic, zlasti imetnike licence, kolikor je to dovoljeno in v skladu s pravom, ki se uporablja;
- (c) organe za upravljanje kolektivnih pravic intelektualne lastnine, ki se jim redno priznava pravica zastopanja imetnikov pravic intelektualne lastnine, kolikor je to dovoljeno in v skladu s pravom, ki se uporablja;
- (d) strokovne organe za obrambo, ki se jim redno priznava pravica zastopanja imetnikov pravic intelektualne lastnine, kolikor je to dovoljeno in v skladu s pravom, ki se uporablja.

PODODDELEK II

IZVRŠEVANJE CIVILNOPRAVNIH UKREPOV

ČLEN 256

Ukrepi za zavarovanje dokazov

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da lahko pristojni sodni organi še pred začetkom postopkov glede vsebine zadeve na zahtevo stranke, ki je v podporo svojim trditvam predložila razumno razpoložljive dokaze, da so bile njene pravice intelektualne lastnine kršene ali bodo kršene, odredijo takojšnje in učinkovite začasne ukrepe za zavarovanje zadevnih dokazov v zvezi z domnevno kršitvijo, ob upoštevanju zaščite zaupnih informacij.
2. Začasni ukrepi iz odstavka 1 lahko vključujejo podroben opis, z odvzemom vzorcev ali brez njega, ali fizični zaseg blaga, ki je predmet domnevnih kršitev, ter v ustreznih primerih materialov in pripomočkov, ki se uporabljajo v proizvodnji ali distribuciji takega blaga, ter dokumentov, ki se nanašajo nanj. Ti ukrepi se, po potrebi brez zaslišanja druge stranke, sprejmejo zlasti, kadar bi lahko bila zaradi kakršnega koli odlašanja povzročena nepopravljiva škoda imetniku pravice ali kadar obstaja očitno tveganje, da bodo dokazi uničeni. Druga stranka ima pravico do zaslišanja v razumnem roku.

ČLEN 257

Pravica do informacij

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da lahko pristojni sodni organi v civilnih postopkih glede kršitve pravice intelektualne lastnine in kot odgovor na utemeljeno in sorazmerno zahtevo tožnika odredijo, da kršitelj ali katera koli druga oseba, ki je udeležena ali je priča v sodnem sporu, predloži informacije o poreklu in distribucijskih omrežjih blaga ali storitev, ki kršijo pravico intelektualne lastnine.

V tem odstavku izraz „katera koli druga oseba“ pomeni osebo:

- (a) za katero se ugotovi, da ima v lasti blago, ki je predmet kršitev, v komercialno pomembnem obsegu;
- (b) za katero se ugotovi, da v komercialno pomembnem obsegu uporablja storitve, ki so predmet kršitev;
- (c) za katero se ugotovi, da v komercialno pomembnem obsegu opravlja storitve, ki se uporabljajo pri dejavnostih, ki so predmet kršitev; ali
- (d) za katero je oseba iz tega odstavka opozorila, da sodeluje pri proizvodnji, izdelavi ali distribuciji blaga oziroma opravljanju storitev.

Podatki iz tega odstavka po potrebi vključujejo:

- (a) imena in naslove proizvajalcev, izdelovalcev, distributerjev, ponudnikov in drugih predhodnih imetnikov blaga ali storitev ter predvidenih trgovcev na debelo in drobno; ter

- (b) informacije o proizvedenih, izdelanih, dobavljenih, prejetih ali naročenih količinah ter ceni za zadevno blago ali storitve.

2. Ta člen se uporablja brez poseganja v druge zakonske določbe, ki:

- (a) imetniku pravice zagotavljajo pravice do prejemanja popolnejših informacij;
- (b) urejajo uporabo informacij, sporočenih v skladu s tem členom, v civilnem ali kazenskem postopku;
- (c) urejajo odgovornost za zlorabo pravice do obveščenosti;
- (d) omogočajo zavrnitev predložitve informacij, ki bi osebo iz odstavka 1 prisilile k priznanju svojega sodelovanja ali sodelovanja njenih bližnjih sorodnikov pri kršitvi pravice intelektualne lastnine; ali
- (e) urejajo varstvo zaupnosti virov informacij oziroma obdelavo osebnih podatkov.

ČLEN 258

Začasni in previdnostni ukrepi

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da lahko sodni organi na zahtevo vložnika proti domnevnemu kršitelju izdajo začasno odredbo, namenjeno preprečitvi kakršne koli neizbežne kršitve pravice intelektualne lastnine. Sodni organi lahko tudi prepovejo, in sicer začasno in po potrebi ob uvedbi periodične denarne kazni, kadar to določa domače pravo, nadaljevanje domnevnih kršitev te pravice ali da tako nadaljevanje pogojijo z vložitvijo jamstva, katerega namen je zagotoviti nadomestilo imetniku pravice. Začasna odredba se lahko pod enakimi pogoji izda tudi zoper posrednika, čigar storitve uporablja tretja oseba in s tem krši pravico intelektualne lastnine.
2. Začasna odredba se lahko izda tudi za zaseg ali vročitev blaga, za katerega se domneva, da krši pravico intelektualne lastnine, s čimer se prepreči vstop tega blaga na trgovinske poti oziroma njegov pretok po njih.
3. V primeru domnevne kršitve v komercialnem obsegu vsaka pogodbenica zagotovi, da če vložnik dokaže, da utegnejo okoliščine ogroziti povračilo škode, lahko sodni organi odredijo preventivni zaseg premičnin in nepremičnin domnevnega kršitelja, vključno z blokiranjem njegovih bančnih računov in drugih sredstev. V ta namen lahko pristojni organi zahtevajo bančne, finančne ali trgovinske dokumente ali ustrezen dostop do zadevnih informacij.

ČLEN 259

Korektivni ukrepi

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da lahko pristojni sodni organi na zahtevo vložnika in brez vpliva na morebitno odškodnino, ki se dolguje imetniku pravice zaradi kršitve, in brez kakršnega koli nadomestila odredijo vsaj dokončno odstranitev blaga, za katero je bilo ugotovljeno, da krši pravice intelektualne lastnine, iz trgovinskih tokov ali njegovo uničenje. Po potrebi lahko pristojni sodni organi odredijo tudi uničenje materialov in pripomočkov, ki se uporabljajo zlasti za oblikovanje ali izdelavo tega blaga.
2. Sodni organi pogodbenic so pooblaščen, da odredijo, da se ukrepi iz odstavka 1 izvedejo na stroške kršitelja, razen če ni posebnih razlogov proti temu.

ČLEN 260

Sodne odredbe

Vsaka pogodbenica zagotovi, da kadar se sprejme sodba, ki ugotavlja kršitev pravice intelektualne lastnine, lahko sodni organi zoper kršitelja ali posrednika, čigar storitve uporablja tretja oseba in s tem krši pravico intelektualne lastnine, izdajo sodno odredbo, katere cilj je prepoved nadaljevanja kršitve.

ČLEN 261

Alternativni ukrepi

Pogodbenica lahko določi, da lahko v ustreznih primerih in na zahtevo osebe, za katero bodo verjetno veljali ukrepi iz členov 259 ali 260, pristojni sodni organi odredijo plačilo denarnega nadomestila oškodovani stranki namesto uporabe ukrepov iz teh členov. To denarno nadomestilo se plača, če oseba, za katero bodo verjetno veljali ti ukrepi, ni ravnala namerno in iz malomarnosti ter če bi ji uporaba ukrepov iz členov 259 in 260 povzročila nesorazmerno veliko škodo in se oškodovani stranki denarno nadomestilo zdi razumno zadovoljivo.

ČLEN 262

Odškodnina

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da sodni organi na vlogo oškodovane stranke odredijo kršitelju, ki je vedel ali bi razumno moral vedeti, da sodeluje v dejavnosti, ki je predmet kršitve, da plača imetniku odškodnino, ki ustreza dejanski škodi, ki jo je ta utrpel zaradi kršitve. Ko sodni organi določajo odškodnino:
 - (a) upoštevajo vse ustrezne vidike, kot so negativne gospodarske posledice, vključno z izgubljenim dobičkom, ki ga je utrpela oškodovana stranka, morebitnim nepoštenim dobičkom, ki ga je ustvaril kršitelj, in v ustreznih primerih vključno z drugimi elementi, razen gospodarskih dejavnikov, kot je nepremoženjska škoda, ki je imetniku pravice povzročena s kršitvijo; ali

(b) lahko v ustreznih primerih kot drugo možnost za točko (a) določijo odškodnino kot enkraten znesek na podlagi elementov, kot je najmanj znesek nadomestil ali pristojbin, ki bi jih kršitelj dolgoval, če bi zahteval dovoljenje za uporabo zadevne pravice intelektualne lastnine.

2. Kadar se kršitelj nevede ukvarja z dejavnostmi, ki so predmet kršitve, ali nima utemeljenih razlogov, da bi to vedel, lahko pogodbenica določi, da lahko sodni organi v korist oškodovane stranke odredijo vračilo dobička ali plačilo odškodnine, ki je lahko določena vnaprej.

ČLEN 263

Pravni stroški

Vsaka pogodbenica zagotovi, da utemeljene in sorazmerne pravne stroške ter druge izdatke uspele stranke praviloma krije neuspela stranka, razen če načela pravičnosti tega ne omogočajo.

ČLEN 264

Objava sodb

Vsaka pogodbenica zagotovi, da lahko v sodnih postopkih, začelih zaradi kršitve pravice intelektualne lastnine, sodni organi na zahtevo vložnika in na stroške kršitelja odredijo ustrezne ukrepe za razširjanje informacij v zvezi s sodno odločbo in njeno celotno ali delno objavo.

ČLEN 265

Domneva o avtorstvu ali lastništvu

Pogodbenici priznavata, da za namene uporabe ukrepov, postopkov in pravnih sredstev iz tega oddelka zadostuje, da se ime avtorja književnega ali umetniškega dela pojavi na delu na običajen način, da se ta avtor šteje za avtorja, razen če obstaja dokaz o nasprotnem, ter da lahko avtor na podlagi tega sproži postopek za ugotavljanje kršitev.

PODODDELEK III

UVELJAVLJANJE PRAVIC NA MEJAH

ČLEN 266

Uveljavljanje pravic na mejah

1. Pri izvajanju mejnih ukrepov za uveljavljanje pravic intelektualne lastnine vsaka pogodbenica zagotovi skladnost s svojimi obveznostmi na podlagi Sporazuma GATT iz leta 1994 in Sporazuma TRIPS.

2. Za zagotovitev učinkovitega varstva pravic intelektualne lastnine na carinskem območju pogodbenic njuni zadevni carinski organi sprejmejo različne pristope za identifikacijo pošiljk, ki vsebujejo blago, glede katerega obstaja sum, da krši pravice intelektualne lastnine iz odstavkov 3 in 4. Ti pristopi vključujejo tehnike analize tveganja, ki temeljijo med drugim na informacijah, ki jih zagotovijo imetniki pravice, zbranih obveščevalnih podatkih in pregledu tovara.
3. Carinski organi vsake pogodbenice na zahtevo imetnikov pravic sprejmejo ukrepe za zadržanje ali začasno prekinitev sprostitve blaga pod carinskim nadzorom, za katerega obstaja sum, da krši blagovne znamke, avtorske in povezane pravice, geografske označbe, patente, uporabne modele, industrijske modele, topografije integriranih vezij in žlahtniteljske pravice.
4. Najpozneje tri leta po začetku veljavnosti tega sporazuma pogodbenici začneta razprave o pravicah njunih zadevnih carinskih organov, da na njihovo lastno pobudo zadržijo ali začasno prekinejo sprostitve blaga pod carinskim nadzorom, za katerega obstaja sum, da krši blagovne znamke, avtorske in povezane pravice, geografske označbe, patente, uporabne modele, industrijske modele, topografije integriranih vezij in žlahtniteljske pravice.
5. Ne glede na odstavek 3 pogodbenica nima nobene obveznosti, vendar se lahko odloči, da uporabi take ukrepe za uvoz blaga, ki je dano na trg v drugi državi po privolitvi ali s privolitvijo imetnika pravic.

6. Pogodbenici soglašata, da bosta sodelovali glede mednarodne blagovne menjave, za katero se domneva, da krši pravice intelektualne lastnine. V ta namen vsaka pogodbenica določi kontaktno točko v svoji carinski upravi in o tem obvesti drugo pogodbenico. To sodelovanje vključuje izmenjavo informacij o mehanizmih za sprejemanje informacij imetnikov pravic, najboljših praksah in izkušnjah, pridobljenih pri strategijah za obvladovanje tveganja, kot tudi informacij za identifikacijo pošilk, za katere se sumi, da vsebujejo blago, ki je predmet kršitve. Informacije se zagotovijo tako, da se dosledno spoštujejo določbe o varstvu osebnih podatkov, ki se uporabljajo na ozemlju vsake pogodbenice.

7. Brez poseganja v druge oblike sodelovanja se Protokol o vzajemni upravni pomoči v carinskih zadevah uporablja za uveljavljanje pravic intelektualne lastnine na meji.

8. Brez poseganja v splošno pristojnost Partnerskega odbora je Pododbor za carino iz člena 126 pristojen za zagotavljanje pravilnega delovanja in izvajanja tega oddelka ter določa prednostne naloge in zagotavlja ustrezne postopke za sodelovanje med pristojnimi organi obeh pogodbenic.

PODODDELEK IV

DRUGE DOLOČBE UVELJAVLJANJA PRAVIC

ČLEN 267

Kodeksi ravnanja

1. Vsaka pogodbenica spodbuja:
 - (a) pripravo kodeksov ravnanja s strani trgovinskih ali poklicnih združenj ali organizacij s ciljem prispevati k uveljavljanju pravic intelektualne lastnine; ter
 - (b) predložitev osnutkov kodeksov ravnanja in kakršnih koli ocen uporabe kodeksov ravnanja pristojnim organom vsake pogodbenice.

ČLEN 268

Sodelovanje

1. Pogodbenici z medsebojnim sodelovanjem podpirata izvajanje zavez in obveznosti iz tega poglavja.
2. Področja sodelovanja med pogodbenicama lahko med drugim vključujejo naslednje:

- (a) izmenjavo informacij o pravnih okvirih v zvezi s pravicami intelektualne lastnine in zadevnimi pravili o varstvu in uveljavljanju ter izmenjavo izkušenj med Evropsko unijo in Republiko Armenijo pri zakonodajnem napredku glede teh zadev;
- (b) izmenjavo izkušenj in informacij o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine;
- (c) izmenjavo izkušenj o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine s strani carinskih organov, policije ter upravnih in sodnih organov na centralni in podcentralni ravni;
- (d) usklajevanje ukrepov pri preprečevanju izvoza ponarejenega blaga, vključno z usklajevanjem s tretjimi državami;
- (e) izgradnjo zmogljivosti ter izmenjavo in usposabljanje osebja;
- (f) spodbujanje in širjenje informacij o pravicah intelektualne lastnine, med drugim v poslovnih krogih in civilni družbi, ter ozaveščanje potrošnikov in imetnikov pravice o vprašanih pravic intelektualne lastnine;
- (g) spodbujanje institucionalnega sodelovanja, na primer med uradi za intelektualno lastnino obeh pogodbenic;
- (h) aktivno spodbujanje pobud ozaveščanja in izobraževanja, namenjenih splošni javnosti glede politik v zvezi s pravicami intelektualne lastnine, vključno s pripravo učinkovitih strategij za opredelitev ciljnih skupin in pripravo komunikacijskih programov za povečanje ozaveščenosti potrošnikov in medijev glede učinka kršitev pravic intelektualne lastnine, kot sta tveganje za zdravje in varnost ter povezava z organiziranim kriminalom.

3. Brez poseganja v odstavka 1 in 2 ter kot njegovo dopolnilo izvajata pogodbenici po potrebi učinkovit dialog o vprašanih intelektualne lastnine, v okviru katerega bosta obravnavali teme, povezane z varstvom in uveljavljanjem pravic intelektualne lastnine iz tega poglavja, ter kakršna koli druga zadevna vprašanja.

POGLAVJE 8

JAVNA NAROČILA

ČLEN 269

Razmerje do Sporazuma STO o javnih naročilih

Pogodbenici potrujeta svoje vzajemne pravice in obveznosti v okviru revidiranega Sporazuma o javnih naročilih iz leta 2012¹ (v nadaljnjem besedilu: Sporazum STO o javnih naročilih). Te pravice in obveznosti iz Sporazuma STO o javnih naročilih, vključno s specifikacijami vsake pogodbenice, določenimi v njihovih prilogah k Dodatku I, so del tega sporazuma in so predmet dvostranskega reševanja sporov, kot je določeno v poglavju 13.

¹ Priloga k Protokolu o spremembi Sporazuma o javnih naročilih (GPA/113).

ČLEN 270

Dodatno področje uporabe

1. Pogodbenici smiselno uporabljata določbe členov I do IV, VI do XV, XVI.1 do XVI.3, XVII in XVIII Sporazuma STO o javnih naročilih za naročila iz Priloge XI k temu sporazumu.
2. Partnerski odbor se lahko odloči spremeniti Prilogo XI k temu sporazumu. Kar zadeva postopek za spremembe ali popravke navedene priloge s strani pogodbenice, pogodbenici uporabljata določbe člena XIX Sporazuma STO o javnih naročilih smiselno, na podlagi uradnih obvestil, danih neposredno drugi pogodbenici, sklicevanje na reševanje sporov pa se razume kot sklicevanje na poglavje 13.

ČLEN 271

Dodatne določbe

Pogodbenici uporabljata tako za javna naročila, zajeta v ustreznih prilogah k Dodatku I k Sporazumu STO o javnih naročilih, kot za javna naročila, zajeta v Prilogi XI k temu sporazumu, naslednje dodatne določbe:

Elektronska objava obvestil o javnih naročilih

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da so vsa obvestila o nameravanem javnem naročilu neposredno in brezplačno dostopna z elektronskimi sredstvi prek ene same točke dostopa na spletu. Poleg tega se obvestila lahko objavijo tudi v ustreznem tiskanem mediju. Vsak tak medij je zelo razširjen in taka obvestila ostanejo zlahka dostopna javnosti najmanj do izteka časovnega obdobja, ki je navedeno v obvestilu.

Zahteve za revizijske postopke

2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da sprejeti ukrepi v zvezi z revizijskimi postopki iz člena XVIII Sporazuma STO o javnih naročilih zagotavljajo potrebna pooblastila, da:

- (a) se čim prej in z začasnimi postopki sprejmejočasni ukrepi, s katerimi naj bi se odpravile domnevne kršitve ali preprečilo nadaljnje škodovanje zadevnim interesom, vključno z ukrepi, s katerimi se začasno prekine ali zagotovi začasna prekinitev postopka oddaje javnih naročil ali izvajanje katerega koli sklepa, ki ga sprejme naročnik;
- (b) se razveljavi ali zagotovi razveljavitev nezakonito sprejetih sklepov, vključno z odpravo diskriminatornih tehničnih, ekonomskih ali finančnih specifikacij v objavi nameravanega ali načrtovanega javnega naročila, razpisni dokumentaciji ali v katerih koli drugih dokumentih, ki se nanašajo na postopek za oddajo javnega naročila; ter

(c) se dodeli nadomestilo za osebe, ki so bile oškodovane zaradi kršitve.

3. V primeru revizije sklepa o oddaji naročila vsaka pogodbenica zagotovi, da javni naročnik ne more skleniti pogodbe, dokler organ za revizijo ne sprejme sklepa o vlogi, in sicer začasne ukrepe ali za revizijo. Zčasna prekinitev se ne konča pred potekom obdobja mirovanja iz odstavka 6.

4. Vsaka pogodbenica zagotovi, da se sklepi, ki jih sprejmejo organi, pristojni za revizijske postopke, lahko učinkovito izvajajo.

5. Člani neodvisnih revizijskih organov ne smejo biti predstavniki nobenega od javnih naročnikov.

V zvezi z organi, pristojnimi za revizijske postopke, ki po svoji naravi niso sodni organi, vsaka pogodbenica zagotovi, da:

(a) se vedno navedejo pisni razlogi za njihove sklepe;

(b) je vsak domnevno nezakonit ukrep, ki ga sprejme neodvisni revizijski organ, ali vsaka domnevna nepravilnost pri izvajanju dodeljenih pooblastil lahko predmet sodne revizije ali revizije s strani drugega neodvisnega organa, ki je sodišče ter je neodvisno od javnega naročnika in revizijskega organa;

(c) so člani takega neodvisnega organa imenovani in razrešeni pod istimi pogoji kakor člani sodstva, kar zadeva organ, pristojen za njihovo imenovanje, mandat in razrešitev;

- (d) ima vsaj predsednik tega neodvisnega organa enake pravne in poklicne kvalifikacije kot sodniki; ter
- (e) neodvisni organ sprejema sklepe po postopku, v katerem sta zaslišani obe strani, ti sklepi pa so pravno zavezujoči na načine, ki jih določi vsaka pogodbenica.

Obdobje mirovanja

6. Javni naročnik ne sme skleniti pogodbe, ki sledi sklepu o oddaji naročila s področja uporabe tega poglavja, pred:

- (a) potekom obdobja mirovanja, tj. vsaj 10 koledarskih dni z učinkom od dneva, ki sledi datumu, na katerega se sklep o oddaji naročila pošlje zadevnim ponudnikom in kandidatom, če se uporabijo telefaks ali elektronska sredstva; ali
- (b) potekom obdobja mirovanja, tj. vsaj 15 koledarskih dni z učinkom od dneva, ki sledi datumu, na katerega se sklep o oddaji naročila pošlje zadevnim ponudnikom in kandidatom, ali vsaj 10 koledarskih dni z učinkom od dneva, ki sledi datumu prejema sklepa o oddaji naročila, če se uporabijo druga komunikacijska sredstva.

Pogodbenica pa lahko tudi določi, da se obdobje mirovanja sproži z objavo sklepa o oddaji naročila v brezplačnih elektronskih medijih, v skladu s členom XVI.2 Sporazuma STO o javnih naročilih.

Zadevni ponudniki so tisti, ki še niso bili dokončno izključeni. Izključitev velja za dokončno, če so bili zadevni ponudniki o njej uradno obveščeni in jo neodvisni revizijski organ šteje za zakonito ali če izključitev ne more več biti predmet revizijskega postopka. Zadevni kandidati so tisti, v zvezi s katerimi javni naročnik ni zagotovil informacij o zavrnitvi njihove vloge zadevnim ponudnikom pred uradno objavo sklepa o oddaji naročila.

7. Pogodbenica lahko določi, da se obdobja mirovanja iz točk (a) in (b) prvega pododstavka odstavka 6 ne uporabljajo v naslednjih primerih:

- (a) če je edini zadevni ponudnik v smislu tretjega pododstavka odstavka 6 tisti ponudnik, ki mu je naročilo oddano, in ni nobenih drugih zadevnih kandidatov;
- (b) v primeru naročila, ki temelji na okvirnem sporazumu; ter
- (c) v primeru posebnega naročila, ki temelji na dinamičnem nabavnem sistemu.

Neveljavnost

8. Če je javni naročnik oddal naročilo brez predhodne objave, pri čemer to ni dovoljeno, vsaka pogodbenica zagotovi, da naročilo revizijski organ, ki je neodvisen od javnega naročnika, oziroma sodni organ šteje za neveljavno ali da je neveljavnost naročila rezultat sklepa takega organa.

Pravo vsake pogodbenice določa posledice za naročilo, ki se šteje za neveljavno, in sicer razveljavitev vseh pogodbenih obveznosti z veljavnostjo za nazaj ali razveljavitev tistih obveznosti, ki bi jih bilo treba še izpolniti. V slednjem primeru vsaka pogodbenica določi uporabo drugih kazni.

9. Pogodbenica lahko določi, da revizijski ali sodni organ naročila ne šteje za neveljavnega, čeprav je bilo naročilo oddano nezakonito, če revizijski ali sodni organ po preučitvi vseh pomembnih vidikov ugotovi, da je treba zaradi nujnih razlogov, povezanih z javnim interesom, učinke naročila ohraniti. V tem primeru vsaka pogodbenica določi alternativne kazni.

Nediskriminacija uveljavljenih podjetij

10. Vsaka pogodbenica zagotovi, da se ponudnikom druge pogodbenice, ki so poslovno navzoči na njenem ozemlju z ustanovitvijo, prevzemom ali ohranitvijo pravne osebe, zagotovi nacionalna obravnava v zvezi s kakršnim koli javnim naročilom pogodbenice na njenem ozemlju. Ta obveznost se uporablja ne glede na to, ali je javno naročilo zajeto v prilogah pogodbenic k Dodatku I k Sporazumu STO o javnih naročilih ali v Prilogi XI k temu sporazumu.

Uporabljajo se splošne izjeme, določene v členu III Sporazuma STO o javnih naročilih.

POGLAVJE 9

TRGOVINA IN TRAJNOSTNI RAZVOJ

ČLEN 272

Cilji in področje uporabe

1. Pogodbenici ponovno opozarjata na Agendo 21 Konference Združenih narodov o okolju in razvoju iz leta 1992, deklaracijo MOD o temeljnih načelih in pravicah pri delu iz leta 1998, Johannesburgski načrt o izvajanju trajnostnega razvoja iz leta 2002, Ministrsko deklaracijo Ekonomsko-socialnega sveta Združenih narodov iz leta 2006 o ustvarjanju okolja na nacionalni in mednarodni ravni za spodbujanje polne in produktivne zaposlitve ter dostojnega dela za vse in njen učinek na trajnostni razvoj, deklaracijo MOD o socialni pravičnosti za pravičnejšo globalizacijo iz leta 2008, sklepni dokument Konference Združenih narodov o trajnostnem razvoju iz leta 2012 z naslovom „Prihodnost, ki jo hočemo“ ter agendo Združenih narodov za trajnostni razvoj do leta 2030 z naslovom „Spreminjamo naš svet: agenda za trajnostni razvoj do leta 2030“, ki je bila sprejeta leta 2015. Pogodbenici ponovno potrjujeta svojo zavezo, da bosta spodbujali razvoj mednarodne trgovine na način, ki bo prispeval k trajnostnemu razvoju, za blaginjo sedanjih in prihodnjih generacij, ter si prizadevali, da bo ta cilj vključen in se bo odražal na vseh ravneh njihovih trgovinskih odnosov.

2. Pogodbenici se ponovno zavezujeta, da si bosta prizadevali za trajnostni razvoj, katerega temeljni deli (gospodarski razvoj, socialni razvoj in varstvo okolja) so medsebojno odvisni in se vzajemno krepijo. Poudarjata koristnost upoštevanja vprašanj s področja dela in okolja, povezanih s trgovino, kot sestavnega dela globalnega pristopa k trgovini in trajnostnemu razvoju.

3. Pojem dela v tem poglavju vključuje vprašanja, relevantna za strateške cilje MOD, ki izražajo Agendo za dostojno delo, sprejeto v okviru deklaracije MOD o socialni pravičnosti za pravičnejšo globalizacijo iz leta 2008.

ČLEN 273

Pravica do zakonskega urejanja in ravni varstva

Ob priznavanju pravice vsake pogodbenice, da določi svoje politike in prednostne naloge na področju trajnostnega razvoja, vzpostavi svoje notranje ravni varstva okolja in delavcev ter sprejme ali ustrezno spremeni svoje zadevne zakone in politike, v skladu s svojo zavezo mednarodno priznanim standardom in sporazumom iz členov 274 in 275, si vsaka pogodbenica prizadeva zagotoviti, da njeni zakoni in politike zagotavljajo in spodbujajo visoko raven varstva okolja in delavcev, ter nadalje izboljšati te zakone in politike ter s tem povezane ravni varstva.

ČLEN 274

Mednarodni standardi in sporazumi na področju dela

1. Pogodbenici priznavata polno in produktivno zaposlenost ter dostojno delo za vse kot ključna elementa spoprijemanja z globalizacijo ter ponovno potrjujeta svojo zavezanost spodbujanju razvoja mednarodne trgovine na način, ki prispeva k polni in produktivni zaposlenosti ter dostojnemu delu za vse. V skladu s tem se pogodbenici zavezujeta, da se bosta po potrebi posvetovali in medsebojno sodelovali glede vprašanj s področja dela, ki so v interesu obeh.
2. Pogodbenici se v skladu s svojimi obveznostmi iz članstva MOD ter njene deklaracije o temeljnih načelih in pravicah pri delu in njene dopolnitve iz leta 1998, zavezujeta, da bosta v svojih zakonih in praksah ter na celotnem svojem ozemlju spoštovali, spodbujali in uresničevali mednarodno priznane temeljne delovne standarde, zajete v temeljnih konvencijah MOD in protokolih k tem konvencijam, zlasti:
 - (a) svobodo združevanja in učinkovito priznavanje pravice do kolektivnih pogajanj;
 - (b) odpravo vseh oblik prisilnega ali obveznega dela;
 - (c) učinkovito odpravo dela otrok; ter
 - (d) odpravo diskriminacije pri zaposlovanju in poklicih.

3. Pogodbenici ponovno potrjujeta svojo zavezanost, da bosta v svojih zakonih in praksah učinkovito izvajali temeljne, prednostne in druge konvencije MOD ter protokole k tem konvencijam, ki so jih ratificirale države članice oziroma Republika Armenija.
4. Pogodbenici tudi preučita ratifikacijo preostalih prednostnih in drugih konvencij, ki jih MOD uvršča med najsodobnejše. V tem kontekstu si pogodbenici redno izmenjujeta informacije o položaju in napredku na področju procesa ratifikacije.
5. Pogodbenici priznavata, da se ni mogoče sklicevati na kršitve temeljnih načel in pravic pri delu ali le-te kako drugače uporabljati kot legitimno primerjalno prednost ter da se standardi dela ne smejo uporabljati za ščitenje trgovinskih interesov.

ČLEN 275

Mednarodno okoljsko upravljanje in sporazumi

1. Pogodbenici priznavata pomen mednarodnega okoljskega upravljanja in sporazumov kot odziv mednarodne skupnosti na globalna ali regionalna okoljska vprašanja ter poudarjata pomen spodbujanja medsebojne podpore med trgovino in okoljem. V skladu s tem se pogodbenici zavezujeta, da se bosta po potrebi posvetovali in sodelovali pri pogajanjih o okoljskih vprašanjih, povezanih s trgovino, in drugih okoljskih zadevah, povezanih s trgovino, ki so v vzajemnem interesu.
2. Pogodbenici ponovno potrjujeta svojo zavezanost, da bosta v svojih zakonih in praksah učinkovito izvajali večstranske okoljske sporazume, katerih podpisnici sta.

3. Pogodbenici si redno izmenjujeta informacije o položaju in napredku na področju ratifikacije večstranskih okoljskih sporazumov ali njihovih sprememb.
4. Pogodbenici ponovno potrjujeta svojo zavezanost izvajanju in doseganju ciljev Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja iz leta 1992 (v nadaljnjem besedilu: UNFCCC), Kjotskega protokola k tej konvenciji iz leta 1998 in Pariškega sporazuma iz leta 2015. Zavezujeta se k sodelovanju za okrepitev večstranskega, na pravilih temelječega sistema v okviru UNFCCC ter za nadaljnji razvoj in izvajanje mednarodnega okvira o podnebnih spremembah v okviru UNFCCC ter sporazumov in sklepov v zvezi s tem.
5. Nobena določba tega sporazuma pogodbenicama ne preprečuje, da sprejmeta ali ohranita ukrepe za izvajanje večstranskih okoljskih sporazumov, katerih pogodbenici sta, pod pogojem, da ti ukrepi niso izvedeni na način, ki bi pomenil sredstvo za samovoljno ali neupravičeno diskriminacijo med pogodbenicama ali prikrito omejevanje mednarodne trgovine.

ČLEN 276

Trgovina in spodbujanje trajnostnega razvoja prek naložb

Pogodbenici poudarjata svojo zavezanost okrepitvi prispevka trgovine k cilju trajnostnega razvoja v njegovi gospodarski, socialni in okoljski dimenziji. V ta namen pogodbenici:

- (a) priznavata koristno vlogo, ki jo lahko imajo temeljni delovni standardi in dostojno delo za gospodarsko učinkovitost, inovativnost in produktivnost, ter si bosta prizadevali za večjo politično usklajenost med trgovino in politikami trga dela;

- (b) si prizadevata olajšati in spodbujati trgovino in naložbe v okoljske dobrine in storitve, tudi z odpravljanjem povezanih netarifnih ovir;
- (c) si prizadevata za odstranitev ovir trgovini ali naložbam v zvezi z blagom in storitvami, ki so posebnega pomena za blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje, na primer energija iz trajnostnih obnovljivih virov ter energetske učinkoviti izdelki in storitve, tudi s:
 - (i) sprejetjem okvirov politike za uporabo najboljših razpoložljivih tehnologij;
 - (ii) spodbujanjem uveljavitve standardov, ki upoštevajo okoljske in gospodarske potrebe; ter
 - (iii) z zmanjševanjem tehničnih ovir v trgovini;
- (d) soglašata, da bosta spodbujali blagovno menjavo, ki prispeva k boljšim socialnim pogojem in okolju prijaznim praksam, vključno z blagom iz prostovoljnih sistemov zagotavljanja trajnosti, kot so pravična in etična trgovina ter znaki za okolje; ter
- (e) soglašata, da bosta spodbujali družbeno odgovornost podjetij, tudi z izmenjavo informacij in dobrih praks. V tem pogledu se pogodbenici sklicujeta na relevantna mednarodno priznana načela in smernice, na primer smernice OECD za večnacionalne družbe, globalni dogovor ZN ter tristransko deklaracijo MOD o načelih za večnacionalne družbe in socialno politiko iz leta 1977.

ČLEN 277

Biološka raznovrstnost

1. Pogodbenici priznavata pomen zagotavljanja ohranjanja in trajnostne rabe biološke raznovrstnosti kot ključnih elementov za doseganje trajnostnega razvoja ter ponovno potrjujeta svojo zavezanost ohranjanju in trajnostni rabi biološke raznovrstnosti v skladu s Konvencijo o biološki raznovrstnosti iz leta 1992 in njenimi ratificiranimi protokoli, Konvencijo o mednarodni trgovini z ogroženimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami (CITES) iz leta 1973 ter drugimi relevantnimi mednarodnimi instrumenti, katerih podpisnici sta.
2. V ta namen pogodbenici:
 - (a) spodbujata trajnostno rabo naravnih virov in prispevata k ohranitvi biološke raznovrstnosti pri izvajanju trgovinskih dejavnosti;
 - (b) izmenjujeta informacije o ukrepih na področju trgovine s proizvodi na osnovi naravnih virov za omejevanje izgube biološke raznovrstnosti in zmanjšanje pritiskov nanjo, ter po potrebi sodelujeta, da bi čim bolj povečali učinek svojih politik in zagotovili njihovo medsebojno podporo;
 - (c) spodbujata vključevanje vrst, ki izpolnjujejo merila CITES, dogovorjena za tako vključitev, v dodatke h konvenciji CITES;
 - (d) sprejmeta in izvajata učinkovite ukrepe proti nezakoniti trgovini s proizvodi iz prostoživečih živali, vključno z vrstami, zaščenimi v skladu s konvencijo CITES, in sodelujeta v boju proti tej nezakoniti trgovini;

- (e) sodelujeta na regionalni in globalni ravni za spodbujanje:
- (i) ohranjanja in trajnostne rabe biološke raznovrstnosti v naravnih ali kmetijskih ekosistemih, vključno z ogroženimi vrstami, njihovim habitatom, posebej zaščitenimi naravnimi območji in gensko raznovrstnostjo;
 - (ii) obnove ekosistemov ter odpravljanja ali zmanjševanja negativnih vplivov na okolje zaradi uporabe živih in neživih naravnih virov ali ekosistemov; ter
 - (iii) dostopa do genskih virov ter poštene in pravične delitve koristi, ki izhajajo iz uporabe teh virov.

ČLEN 278

Trajnostno upravljanje gozdov in trgovina z gozdarskimi proizvodi

1. Pogodbenici priznavata pomen zagotavljanja ohranjanja in trajnostnega upravljanja gozdov ter prispevek gozdov h gospodarskim, okoljskim in družbenim ciljem pogodbenic.
2. V ta namen pogodbenici:
 - (a) spodbujata trgovino z gozdarskimi proizvodi, ki izhajajo iz trajnostnega upravljanja gozdov in so pobrani v skladu z domačo zakonodajo države, v kateri so bili pobrani;

- (b) izmenjujeta informacije o ukrepih za spodbujanje uporabe lesa in lesnih proizvodov iz trajnostno upravljanjih gozdov ter po potrebi sodelujeta pri razvoju takih ukrepov;
- (c) sprejmeta ukrepe za spodbujanje ohranjanja pogozdenosti ter se borita proti nezakonitemu izsekavanju in s tem povezani trgovini, po potrebi tudi nasproti tretjim državam;
- (d) izmenjujeta informacije o ukrepih za izboljšanje upravljanja gozdov in po potrebi sodelujeta, da bi čim bolj povečali učinek in zagotovili medsebojno podporo svojih politik za izključitev nezakonito pridobljenega lesa in lesnih proizvodov iz trgovinskih tokov;
- (e) spodbujata vključevanje vrst, ki izpolnjujejo merila CITES, dogovorjena za tako vključitev, v dodatke h konvenciji CITES; ter
- (f) sodelujeta na regionalni in globalni ravni za spodbujanje ohranjanja pogozdenosti in trajnostnega upravljanja vseh vrst gozdov z uporabo certificiranja, ki spodbuja odgovorno upravljanje gozdov.

ČLEN 279

Trgovina in trajnostno upravljanje živih morskih virov

Ob upoštevanju pomena zagotavljanja odgovornega upravljanja ribjih staležev na trajnosten način in spodbujanja dobrega upravljanja trgovine pogodbenici:

- (a) spodbujata dobre prakse v upravljanju ribolova, da bi se zagotovila ohranjanje in upravljanje ribjih staležev na trajnosten način na osnovi ekosistemskega pristopa;

- (b) sprejmeta učinkovite ukrepe za spremljanje in nadzor ribolovnih dejavnosti;
- (c) spodbujata usklajene sisteme zbiranja podatkov in dvostransko znanstveno sodelovanje, da se izboljša sedanje znanstveno svetovanje na področju upravljanja ribištva;
- (d) sodelujeta v boju proti nezakonitemu, neprijavljenemu in nereguliranemu ribolovu in z njim povezanim dejavnostim s celovitimi, učinkovitimi in preglednimi ukrepi; ter
- (e) izvajata politike in ukrepe za izključitev nezakonitih, neprijavljenih in nereguliranih proizvodov iz trgovinskih tokov in njihovih trgov v skladu z Mednarodnim akcijskim načrtom FAO (Organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo) za preprečevanje nezakonitega, neprijavljenega in nereguliranega ribolova, za odvrčanje od njega ter za njegovo odpravljanje.

ČLEN 280

Ohranitev ravni varstva

1. Pogodbenici priznavata, da spodbujanje trgovine ali naložb z zmanjševanjem ravni varstva, ki jih določa domača okoljska ali delovna zakonodaja, ni primerno.
2. Pogodbenica ne opusti ali odstopi od svoje okoljske ali delovne zakonodaje oziroma ne predlaga, da jo bo opustila ali od nje odstopila za spodbudo trgovini ali vzpostavitvi, nakupu, širitvi ali ohranjanju naložb ali vlagatelja na svojem ozemlju.

3. Nobena od pogodbenic ne opusti dejanskega izvrševanja svoje okoljske in delovne zakonodaje z dolgotrajnim ali ponavljajočim se ukrepanjem ali neukrepanjem za spodbudo trgovini ali naložbam.

ČLEN 281

Znanstvene informacije

Pri pripravi in izvajanju ukrepov za varovanje okolja ali delovnih pogojev, ki bi lahko vplivali na trgovino ali naložbe med pogodbenicama, vsaka pogodbenica upošteva razpoložljive znanstvene dokaze in tehnične informacije ter ustrezne mednarodne standarde, smernice in priporočila, če obstajajo, vključno s previdnostnim načelom.

ČLEN 282

Preglednost

Vsaka pogodbenica v skladu z domačim pravom in predpisi ter poglavjem 12 zagotovi, da so vsi ukrepi, namenjeni varstvu okolja in delovnih pogojev, ki bi lahko vplivali na trgovino ali naložbe, pripravljeni, uvedeni in izvajani na pregleden način, s pravočasnim obvestilom in javnim posvetovanjem ter s primernim in pravočasnim obveščanjem nedržavnih akterjev.

ČLEN 283

Pregled učinkov na trajnostni razvoj

Pogodbenici se zavezujeta pregledovanju, spremljanju in ocenjevanju učinka izvajanja tega sporazuma na trajnostni razvoj z lastnimi participativnimi postopki in institucijami ter tistimi, ki so vzpostavljeni na podlagi tega sporazuma, na primer z ocenjevanjem učinkov, povezanih s trgovino, na trajnostni razvoj.

ČLEN 284

Sodelovanje na področju trgovine in trajnostnega razvoja

1. Za doseganje ciljev tega sporazuma pogodbenici priznavata pomen sodelovanja pri vidikih okoljskih politik in politik dela, ki so povezani s trgovino. V sodelovanje so lahko med drugim zajeta naslednja področja:
 - (a) delovni ali okoljski vidiki trgovine in trajnostnega razvoja v okviru mednarodnih forumov, vključno z zlasti STO, MOD, Programom Združenih narodov za okolje, Programom Združenih narodov za razvoj in večstranskimi okoljskimi sporazumi;
 - (b) metodologije in kazalniki za oceno učinka trgovine na trajnost;

- (c) učinek uredb, meril in standardov s področja dela in okolja na trgovino ter učinek trgovinskih in naložbenih pravil na delo in okolje, tudi na pripravo uredb in politike na področju dela in okolja;
- (d) pozitivni in negativni učinki tega sporazuma na trajnostni razvoj ter načini za njihovo povečanje, preprečevanje ali blažitev, tudi ob upoštevanju ocen učinka na trajnost, ki jih izvede katera koli od pogodbenic ali obe;
- (e) spodbujanje ratifikacije in učinkovitega izvajanja temeljnih, prednostnih in drugih najsodobnejših konvencij MOD in protokolov k tem konvencijam ter večstranskih okoljskih sporazumov, ki so relevantni za trgovino;
- (f) spodbujanje zasebnih in javnih shem za certifikacijo, sledljivost in označevanje, vključno z ekološkim označevanjem;
- (g) spodbujanje družbene odgovornosti podjetij, na primer z ukrepi za povečevanje ozaveščenosti, upoštevanje, izvajanje in razširjanje mednarodno priznanih smernic in načel;
- (h) trgovinski vidiki Agende MOD za dostojno delo, vključno z medsebojnimi povezavami med trgovino ter polno in produktivno zaposlenostjo, prilagajanjem trga delovne sile, temeljnimi delovnimi standardi, sistemi učinkovitega pravnega sredstva (vključno z inšpektorati za delo) za spoštovanje pravic delavcev, statistiko dela, razvojem človeških virov in vseživljenjskim učenjem, socialno zaščito in socialnim vključevanjem, socialnim dialogom in enakostjo spolov;

- (i) vidiki večstranskih okoljskih sporazumov, ki so relevantni za trgovino, vključno s carinskim sodelovanjem;
- (j) vidiki sedanjega in prihodnjega mednarodnega režima o podnebnih spremembah, povezani s trgovino, vključno z načini za spodbujanje nizkoogljičnih tehnologij in energetske učinkovitosti;
- (k) ukrepi, povezani s trgovino, za spodbujanje ohranjanja in trajnostne rabe biološke raznovrstnosti, vključno z bojem proti nezakoniti trgovini s proizvodi iz prostoživečih živali;
- (l) ukrepi, povezani s trgovino, za spodbujanje ohranjanja in trajnostnega upravljanja gozdov ob zmanjševanju krčenja gozdov, vključno v zvezi z nezakonitim izsekavanjem; ter
- (m) ukrepi, povezani s trgovino, za spodbujanje trajnostnih ribolovnih praks ter trgovine s trajnostno upravljanimi ribjimi proizvodi.

2. Pogodbenici si izmenjujeta informacije in izkušnje o svojih ukrepih za spodbujanje skladnosti in vzajemne podpore na ravni trgovinskih, socialnih in okoljskih ciljev. Poleg tega pogodbenici okrepita svoje sodelovanje in dialog o vprašanjih trajnostnega razvoja, ki se pojavijo v okviru njunih trgovinskih odnosov.

3. To sodelovanje in dialog vključujeta zadevne zainteresirane strani, predvsem socialne partnerje, ter druge organizacije civilne družbe, in sicer zlasti prek platforme civilne družbe, vzpostavljene v skladu s členom 366.

4. Partnerski odbor lahko sprejme pravila za to sodelovanje in dialog.

ČLEN 285

Reševanje sporov

Pododdelek II oddelka 3 poglavja 13 tega naslova se ne uporablja za spore iz tega poglavja. Potem ko arbitražni svet predloži svoje končno poročilo v skladu s členoma 325 in 326, pogodbenici za vsak tak spor ob upoštevanju poročila razpravljata o ustreznih ukrepih, ki jih je treba izvesti. Partnerski odbor nadzoruje izvajanje vseh teh ukrepov ter zadevo spremlja, vključno z mehanizmom iz člena 284(3).

POGLAVJE 10

KONKURENCA

ODDELEK A

ČLEN 286

Načela

Pogodbenici priznavata pomen svobodne in neizkrivljene konkurence v svojih trgovinskih in naložbenih odnosih. Pogodbenici priznavata, da lahko protikonkurenčne poslovne prakse in poseganje države popačijo pravilno delovanje trgov in spodkopljejo koristi liberalizacije trgovine.

ODDELEK B

PROTIMONOPOLNE ZADEVE IN ZDRUŽITVE

ČLEN 287

Zakonodajni okvir

1. Vsaka pogodbenica sprejme ali ohrani svojo zakonodajo, ki se uporablja za vse sektorje gospodarstva¹ in učinkovito obravnava vse naslednje prakse:
 - (a) horizontalne in vertikalne sporazume med podjetji, sklepe podjetniških združenj in usklajena ravnanja, katerih cilj ali posledica je preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence;
 - (b) zloraba prevladujočega položaja s strani enega ali več podjetij;
 - (c) koncentracija podjetij, ki znatno ovira učinkovito konkurenco, zlasti kot posledica ustvarjanja ali krepitve prevladujočega položaja.

¹ V Evropski uniji se pravila konkurence v kmetijskem sektorju uporabljajo v skladu z Uredbo (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi skupne ureditve trgov kmetijskih proizvodov ter naknadnimi spremembami ali nadomestitvami, če obstajajo (UL L 347, 20.12.2013, str. 671).

V tem poglavju se bo ta zakonodaja imenovala „konkurenčno pravo“¹.

2. Za vsa podjetja, zasebna ali javna, velja konkurenčno pravo iz odstavka 1. Uporaba konkurenčnega prava pravno ali dejansko ne ovira izvajanja posebnih nalog v javnem interesu, ki so lahko dodeljene zadevnim podjetjem. Izjeme od konkurenčnega prava pogodbenice so omejene na naloge v javnem interesu, ki so sorazmerne z želenim ciljem javne politike in so pregledne.

ČLEN 288

Izvajanje

1. Vsaka pogodbenica ohranja operativno neodvisne organe, ki so pristojni in ustrezno opremljeni s pooblastili in sredstvi, potrebnimi za popolno uporabo in učinkovito uveljavljanje konkurenčnega prava iz člena 287.

2. Pogodbenici uporabljata svoje konkurenčno pravo na pregleden in nediskriminatoren način ob upoštevanju načel poštenega postopka in pravice do obrambe zadevnih podjetij, ne glede na njihovo nacionalnost ali status lastništva.

¹ Za namene tega oddelka Republika Armenija meni, da sklicevanje na konkurenčno pravo vključuje celotni sistem pravil konkurence na področju protimonopolne politike, kartelov in združitev.

ČLEN 289

Sodelovanje

1. Za doseganje ciljev tega sporazuma in okrepitev uveljavljanja učinkovite konkurence pogodbenici priznavata, da je v njunem skupnem interesu, da okrepi sodelovanje pri razvoju politike konkurence in preiskavah protimonopolnih zadev in združitev.
2. V ta namen si organi pogodbenic, pristojni za konkurenco, prizadevajo za usklajevanje ukrepov izvrševanja glede istih ali podobnih primerov, če je to mogoče in primerno.
3. Za olajšanje sodelovanja iz odstavka 1 lahko organi pogodbenic, pristojni za konkurenco, izmenjujejo informacije.

ODDELEK C

SUBVENCije

ČLEN 290

Načela

Pogodbenici soglašata, da lahko pogodbenica dodeli subvencije, ko so te potrebne za doseganje cilja javne politike. Vendar pogodbenici priznavata, da lahko nekatere subvencije popačijo pravilno delovanje trgov in spodbujajo koristi liberalizacije trgovine. Pogodbenica načeloma ne dodeli subvencij podjetjem, ki zagotavljajo blago ali storitve, kadar te subvencije negativno vplivajo na konkurenco ali trgovino oziroma je verjetno, da bodo vplivale negativno.

ČLEN 291

Opredelitev in področje uporabe

1. V tem poglavju je subvencija ukrep, ki izpolnjuje pogoje iz člena 1.1 Sporazuma o subvencijah in izravnalnih ukrepih iz Priloge 1A k Sporazumu STO, ne glede na to, ali se dodeli podjetju, ki dobavlja blago ali storitve.

Pododstavek 1 ne posega v izid prihodnjih razprav v STO o opredelitvi subvencij za storitve. Glede na napredek v teh razpravah na ravni STO lahko pogodbenici sprejmeta sklep v Partnerskem odboru za posodobitev tega sporazuma v zvezi s tem.

2. Za subvencijo velja to poglavje le, če se ugotovi, da je ta subvencija posebna v skladu s členom 2 Sporazuma o subvencijah in izravnalnih ukrepih. Vsaka subvencija iz člena 295 tega sporazuma se šteje za posebno subvencijo.
3. Za subvencije, dodeljene vsem podjetjem, vključno z javnimi in zasebnimi podjetji, velja to poglavje. Uporaba pravil v tem oddelku pravno ali dejansko ne ovira izvajanja posebnih storitev v javnem interesu, ki so dodeljene zadevnim podjetjem. Izjeme od uporabe pravil v tem oddelku so omejene na naloge v javnem interesu, ki so sorazmerne s pripisanimi cilji javne politike in so pregledne.
4. Člen 294 tega sporazuma se ne uporablja za subvencije, ki se nanašajo na blagovno menjavo, zajeto v Sporazumu o kmetijstvu, ki ga vsebuje Priloga 1A k Sporazumu STO (v nadaljnjem besedilu: Sporazum o kmetijstvu).
5. Člena 294 in 295 se ne uporabljata za avdiovizualni sektor.

ČLEN 292

Odnos s STO

Določbe tega poglavja ne posegajo v pravice in obveznosti vsake pogodbenice iz člena XV GATS, člena XVI GATT 1994, Sporazuma o subvencijah in izravnalnih ukrepih ter Sporazuma o kmetijstvu.

ČLEN 293

Preglednost

1. Vsaki dve leti vsaka pogodbenica uradno obvesti drugo pogodbenico o pravni podlagi, obliki, znesku ali proračunu in, če je to mogoče, prejemniku subvencij v obdobju poročanja.
2. Šteje se, da je to uradno obvestilo predloženo, če je pogodbenica zadevne informacije objavila na javno dostopni spletni strani do 31. decembra naslednjega koledarskega leta ali so bile te informacije tam objavljene v njenem imenu. Prvo uradno obvestilo se javno objavi najpozneje dve leti po začetku veljavnosti tega sporazuma.
3. V zvezi s subvencijami, o katerih se predloži uradno obvestilo v skladu s Sporazumom o subvencijah in izravnalnih ukrepih, za to uradno obvestilo velja, da je izpolnjeno, kadar koli ena od pogodbenic izpolni svoje obveznosti glede uradnega obveščanja v skladu s členom 25 Sporazuma o subvencijah in izravnalnih ukrepih, pod pogojem, da uradno obvestilo vsebuje vse informacije, ki se zahtevajo v odstavku 1 tega člena.

ČLEN 294

Posvetovanja

1. Če pogodbenica meni, da bi subvencija, ki jo dodeli druga pogodbenica in ni zajeta v členu 295, lahko negativno vplivala na njene interese, lahko ta pogodbenica izrazi svoje pomisleke pogodbenici, ki je dodelila subvencijo, in zaprosi za posvetovanja o tej zadevi. Zaprošena pogodbenica podrobno in razumevajoče obravnava to zahtevo.

2. Brez poseganja v zahteve po preglednosti iz člena 293 ter da se zadeva reši, je cilj posvetovanj zlasti določiti cilj ali namen politike, za katero so bile dodeljene subvencije, znesek sporne subvencije in podatke, ki omogočajo oceno negativnih učinkov subvencije na trgovino in naložbe.
3. Za olajšanje posvetovanj zaprošena pogodbenica zagotovi informacije o zadevni subvenciji v 60 dneh od datuma prejema zahtevka.
4. Če pogodbenica prosilka po prejemu informacij o zadevni subvenciji meni, da ta subvencija na nesorazmeren način negativno vpliva ali pa bi lahko negativno vplivala na njene trgovinske ali naložbene interese, si bo zaprošena pogodbenica po svojih najboljših močeh prizadevala, da odpravi ali čim bolj zmanjša negativne vplive na trgovinske in naložbene interese pogodbenice prosilke, ki jih je povzročila ta subvencija.

ČLEN 295

Subvencije, za katere veljajo pogoji

Vsaka pogodbenica uporabi pogoje za naslednje subvencije, v kolikor negativno vplivajo na trgovino ali naložbe druge pogodbenice ali pa še bodo:

- (a) pravna ureditev, v kateri je vlada neposredno ali posredno odgovorna za kritje dolgov ali obveznosti nekaterih podjetij, je dovoljena pod pogojem da je kritje dolgov in obveznosti omejeno glede zneska teh dolgov in obveznosti ali trajanja te odgovornosti;

- (b) subvencije za insolventna podjetja ali podjetja v težavah v različnih oblikah (vključno s posojili in jamstvi, denarnimi subvencijami, kapitalskimi injekcijami, zagotavljanjem sredstev pod tržnimi cenami in oprostitvijo davkov), ki trajajo več kot eno leto, so dovoljene, če je bil pripravljen verodostojen načrt prestrukturiranja na podlagi realističnih domnev, da se v razumnem roku zagotovi dolgoročna sposobnost preživetja insolventnih podjetij ali podjetij v težavah, pri čemer podjetje prispeva k stroškom prestrukturiranja¹.²

ČLEN 296

Uporaba subvencij

Vsaka pogodbenica zagotovi, da podjetja uporabljajo subvencije, ki jih zagotovi pogodbenica, samo za cilj javne politike, za katerega so se subvencije dodelile.

¹ To pogodbenici ne preprečuje, da zagotovi začasno likvidnostno podporo v obliki jamstev za posojilo ali posojil, omejenih na znesek, ki ga podjetje v težavah potrebuje, da nadaljuje s poslovanjem, in sicer za obdobje, ki je potrebno, da se sprejme načrt za prestrukturiranje ali likvidacijo.

² Malim in srednjim podjetjem ni treba prispevati k stroškom prestrukturiranja.

ODDELEK D

SPLOŠNE DOLOČBE

ČLEN 297

Reševanje sporov

Nobena pogodbenica ne sme uporabiti reševanja sporov iz poglavja 13 tega sporazuma za katero koli zadevo v skladu z oddelkom B tega poglavja ali členom 294(4).

ČLEN 298

Zaupnost

1. Za izmenjavo informacij iz tega poglavja pogodbenici upoštevata omejitve, ki jih nalaga njuna zakonodaja v zvezi s poklicno in poslovno tajnostjo, in zagotovita zaščito poslovnih skrivnosti in drugih zaupnih informacij.
2. Vsako informacijo, sporočeno v okviru tega poglavja, pogodbenica prejemnica šteje kot zaupno, razen če je druga pogodbenica v skladu s svojim domačim pravom dovolila razkritje ali dala to informacijo na voljo širši javnosti.

ČLEN 299

Klavzula ponovnega pregleda

Pogodbenici redno pregledujeta zadeve iz tega poglavja. Vsaka pogodbenica lahko take zadeve predloži Partnerskemu odboru. Pogodbenici preverita napredek pri izvajanju tega poglavja vsakih pet let od začetka veljavnosti tega sporazuma, razen če se dogovorita drugače.

POGLAVJE 11

PODJETJA V DRŽAVNI LASTI

ČLEN 300

Pooblaščen organ

Če ni drugače določeno, vsaka pogodbenica zagotovi, da vsako podjetje, vključno s podjetjem v državni lasti, podjetjem, ki so mu dodeljene posebne pravice ali privilegiji, ali pravnim monopolom, ki mu je pogodbenica na kateri koli ravni oblasti dodelila regulativna, upravna ali druga javna pooblastila, pri izvajanju teh pooblastil ravna v skladu z obveznostmi pogodbenic iz tega sporazuma.

ČLEN 301

Opredelitev pojmov

V tem poglavju se uporabljajo naslednje opredelitve:

- (a) „podjetje v državni lasti“ pomeni podjetje, vključno s katero koli hčerinsko družbo, v katerem pogodbenica neposredno ali posredno:
 - (i) ima v lasti več kot 50 % vpisanega kapitala podjetja ali nadzoruje več kot 50 % glasov, povezanih z delnicami, ki jih je izdalo podjetje;
 - (ii) lahko imenuje več kot polovico članov upravnega odbora podjetja ali enakovrednega organa; ali
 - (iii) lahko nadzoruje podjetje;
- (b) „podjetje, ki so mu dodeljene posebne pravice ali privilegiji“ pomeni vsako podjetje, vključno s katero koli javno ali zasebno hčerinsko družbo, ki mu je pogodbenica pravno ali dejansko dodelila posebne pravice ali privilegije. Pogodbenica dodeli posebne pravice ali privilegije, ko določi ali omeji število podjetij, pooblaščenih za dobavo blaga ali storitve, na dve podjetji ali več, ne da bi pri tem določila objektivna, sorazmerna in nediskriminatorna merila, s čimer bistveno vpliva na zmožnost katerega koli drugega podjetja, da dobavlja enako blago ali storitev na istem geografskem območju pod dejansko enakovrednimi pogoji;

- (c) „pravni monopol“ pomeni subjekt, ki opravlja trgovsko dejavnost, vključno s skupino subjektov ali vladno agencijo in katero koli hčerinsko družbo, ki je na upoštevem trgu na ozemlju pogodbenice določeno kot edini ponudnik ali kupec blaga ali storitve, ne vključuje pa subjekta, ki mu je bila dodeljena izključna pravica intelektualne lastnine zgolj zaradi te dodelitve;
- (d) „trgovske dejavnosti“ pomeni dejavnosti, katerih končni rezultat je proizvodnja blaga ali opravljanje storitve, ki bo naprodaj na upoštevem trgu v količinah in po cenah, ki jih določi podjetje in so usmerjeni v ustvarjanje dobička, vendar ne vključuje dejavnosti, ki jih izvaja podjetje, ki:
- (i) deluje neprofitno;
 - (ii) deluje za podlagi povračila stroškov; ali
 - (iii) opravlja javne storitve;
- (e) „poslovni vidiki“ pomeni ceno, kakovost, razpoložljivost, tržljivost, prevoz in druge pogoje nakupa ali prodaje ali druge dejavnike, ki bi se običajno upoštevali pri poslovnih odločitvah podjetja, ki deluje v skladu z načeli tržnega gospodarstva v zadevnih podjetjih ali industriji;
- (f) „določiti“ pomeni vzpostaviti ali dovoliti monopol ali ga razširiti na dodatno blago ali storitev.

ČLEN 302

Področje uporabe

1. Pogodbenici potrjujeta svoje pravice in obveznosti iz odstavkov 1 do 3 člena XVII GATT 1994, Dogovora o razlagi člena XVII GATT 1994 ter odstavkov 1, 2 in 5 člena VIII GATS.
2. To poglavje se uporablja za katero koli podjetje, za katero je v členu 300 opredeljeno, da opravlja trgovsko dejavnost. Kadar podjetje združuje trgovske in netrговske dejavnosti¹, to poglavje zajema samo trgovske dejavnosti tega podjetja.
3. To poglavje se uporablja za vsa podjetja iz člena 300 na centralni in podcentralni ravni vlade.
4. To poglavje se ne uporablja za javna naročila pogodbenice ali njenih naročnikov v smislu javnih naročil iz členov 278 in 279.
5. To poglavje se ne uporablja za nobeno storitev, ki se opravlja pri izvajanju javnih pooblastil v smislu GATS.
6. Člen 304:
 - (a) se ne uporablja za sektorje iz členov 143 in 148;

¹ Zaradi večje gotovosti in za namene tega poglavja se zagotavljanje javnih storitev ne šteje za trgovsko dejavnost v smislu člena 301(d).

- (b) se ne uporablja za noben ukrep podjetja v državni lasti, podjetja, ki so mu dodeljene posebne pravice ali privilegiji, ali pravnega monopola, če bi pridržek pogodbenice v zvezi z obveznostjo nacionalne obravnave ali obravnave po načelu največjih ugodnosti iz člena 144, kot je določena na seznamu te pogodbenice iz Priloge VIII-A za Evropsko unijo ali Priloge VIII-E za Republiko Armenijo, veljal tudi, če bi ta pogodbenica sprejela ali ohranila enak ukrep; ter
- (c) se uporablja za trgovske dejavnosti podjetja v državni lasti, podjetja, ki so mu dodeljene posebne pravice ali privilegiji, ali pravnega monopola, če bi ista dejavnost vplivala na trgovino s storitvami, v zvezi s katero je pogodbenica prevzela zavezo iz členov 149 in 150, ob upoštevanju pogojev ali kvalifikacij, kot so določene na seznamu te pogodbenice iz Priloge VIII-B za Evropsko unijo in Priloge VIII-F za Republiko Armenijo.

ČLEN 303

Splošne določbe

1. Brez poseganja v pravice in obveznosti pogodbenic v skladu s tem poglavjem nobena določba tega poglavja pogodbenicama ne preprečuje, da bi vzpostavili ali ohranili podjetja v državni lasti, določili ali ohranili monopole ali dodelili posebne pravice ali privilegije podjetjem.
2. Nobena pogodbenica ne zahteva od podjetij, ki spadajo na področje uporabe tega poglavja, ravnanja, ki je v nasprotju s tem sporazumom, niti jih k temu ne spodbuja.

ČLEN 304

Nediskriminacija in poslovni vidiki

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da njena podjetja v državni lasti, pravni monopoli in podjetja, ki so jim dodeljene posebne pravice ali privilegiji, pri opravljanju trgovskih dejavnosti:
 - (a) ravnajo v skladu s poslovnimi vidiki pri nakupu ali prodaji blaga ali storitev, razen pri izpolnjevanju kakršnih koli nalog, ki se nanašajo na njihovo pooblastilo za opravljanje javnih storitev, ki so v skladu s točko (b);
 - (b) pri nakupu blaga ali storitev:
 - (i) blagu ali storitvam, ki jih zagotovi podjetje druge pogodbenice, zagotovi obravnavo, ki ni nič manj ugodna od obravnave, ki jo zagotovi podobnemu blagu ali podobnim storitvam, ki jih dobavijo podjetja pogodbenice; ter
 - (ii) blagu ali storitvam, ki jih dobavijo podjetja druge pogodbenice s sedežem na njenem ozemlju, zagotovi obravnavo, ki ni nič manj ugodna od obravnave, ki jo zagotovi podobnemu blagu ali podobnim storitvam, ki jih dobavijo podjetja na upoštevnem trgu na njenem ozemlju, ki so uveljavljena podjetja te pogodbenice; ter

(c) pri njihovi prodaji blaga ali storitev:

- (i) zagotovi podjetjem druge pogodbenice obravnavo, ki ni nič manj ugodna od obravnave, ki jo zagotovi podjetjem pogodbenice; ter
- (ii) podjetjem druge pogodbenice s sedežem na njenem ozemlju zagotovi obravnavo, ki ni nič manj ugodna od obravnave, ki jo zagotovi podjetjem na upoštevem trgu na njenem ozemlju, ki so uveljavljena podjetja te pogodbenice.

2. Odstavek 1 ne preprečuje podjetjem v državni lasti, podjetjem, ki so jim dodeljene posebne pravice ali privilegiji, ali pravnim monopolom:

- (a) nakup ali dobavo blaga ali storitev pod drugačnimi pogoji, vključno glede cene, če so ti različni pogoji v skladu s poslovnimi vidiki; ter
- (b) zavrnitev nakupa ali dobave blaga ali storitev, če je ta zavrnitev v skladu s poslovnimi vidiki.

ČLEN 305

Regulativna načela

1. Vsaka pogodbenica si prizadeva zagotoviti, da podjetja iz člena 300 spoštujejo mednarodno priznane standarde upravljanja podjetij.

2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da za učinkovito in nepristransko opravljanje regulativne funkcije v podobnih okoliščinah v zvezi z vsemi podjetji, ki jih ureja, vključno s podjetji v državni lasti, podjetji, ki so mu dodeljene posebne pravice ali privilegiji, in pravnimi monopoli, noben regulativni organ, ki ga pogodbenica vzpostavi ali ohrani, ni odgovoren za nobeno podjetje, ki ga ureja¹.

Nepristranskost, s katero regulativni organ izvaja regulativne funkcije, je treba oceniti glede na splošni vzorec ali prakso tega regulativnega organa.

Za tiste sektorje, za katere sta se pogodbenici v drugih poglavjih dogovorili o posebnih obveznostih glede regulativnega organa, prevladajo ustrezne določbe drugih poglavij.

3. Vsaka pogodbenica zagotovi dosledno in nediskriminatorno izvrševanje zakonov in predpisov, vključno z zakoni in predpisi o podjetjih iz člena 300.

ČLEN 306

Preglednost

1. Kadar pogodbenica upravičeno domneva, da na njene interese iz tega poglavja negativno vplivajo trgovske dejavnosti podjetja iz člena 300 druge pogodbenice, in ob upoštevanju področja uporabe tega poglavja, lahko pisno zahteva, da druga pogodbenica predloži informacije o dejavnostih tega podjetja, povezanih z dejavnostmi, ki jih zajema to poglavje.

¹ Zaradi večje gotovosti prevladajo za tiste sektorje, za katere sta se pogodbenici v drugih poglavjih dogovorili o posebnih obveznostih glede regulativnega organa, ustrezne določbe drugih poglavij tega sporazuma.

Zahteve po teh informacijah navajajo informacije o podjetju, proizvodih ali storitvah in zadevnih trgih ter vključujejo navedbe, da podjetje izvaja prakse, ki omejujejo trgovino ali naložbe med pogodbenicama.

2. Informacije, predložene v skladu z odstavkom 1, vključujejo:

- (a) lastništvo in strukturo glasovalnih pravic podjetja, z navedbo odstotka delnic in deleža glasovalnih pravic, ki jih imata skupaj pogodbenica ali podjetje iz člena 300;
- (b) opis katerih koli posebnih delnic ali posebnih glasovalnih ali drugih pravic, ki jih ima pogodbenica ali podjetje iz člena 300, kadar se te pravice razlikujejo od pravic, povezanih s splošnimi navadnimi delnicami takega subjekta;
- (c) organizacijsko strukturo podjetja, sestavo njegovega upravnega odbora ali enakovrednega organa, ki neposredno ali posredno nadzira to podjetje, ter navzkrižna lastništva in druge vezi z različnimi podjetji ali skupinami podjetij, kakor je določeno v členu 300;
- (d) opis, katera vladna ministrstva ali javni organi urejajo ali nadzirajo podjetje, opis linij poročanja¹ ter pravice in prakse vlade ali katerega koli javnega organa za imenovanje, razrešitev ali plačevanje vodstvenih delavcev.

¹ Zaradi večje gotovosti pogodbenici ni treba razkriti poročil niti vsebine nobenega poročila;

- (e) letne prihodke ali bilančno vsoto ali oboje; ter
- (f) izjeme, neusklajene ukrepe, nedotakljivosti in katere koli druge ukrepe, vključno z ugodnejšo obravnavo, ki se uporabljajo na ozemlju zaprosene pogodbenice za katero koli podjetje iz člena 300.

3. Točke (a) do (e) odstavka 2 se ne uporabljajo za mala in srednja podjetja, kot so opredeljena z zakoni in predpisi pogodbenice.

4. Odstavka 1 in 2 v ničemer ne zahtevata od nobene od pogodbenic, da razkrije zaupne informacije, če bi bilo to v nasprotju z njenimi zakoni in predpisi, bi oviralo izvrševanje zakonodaje ali bi bilo sicer v nasprotju z javnim interesom ali bi vplivalo na legitimne trgovinske interese določenih podjetij.

POGLAVJE 12

PREGLEDNOST

ČLEN 307

Opredelitev pojmov

V tem poglavju:

- (a) „ukrepi za splošno uporabo“ vključujejo zakone, predpise, odločbe, postopke in upravne odločbe za splošno uporabo, ki lahko vplivajo na katero koli zadevo, ki jo zajema ta sporazum;
- (b) „zainteresirana oseba“ pomeni katero koli fizično ali pravno osebo, ki jo zadeva ukrep za splošno uporabo.

ČLEN 308

Cilj in področje uporabe

Pogodbenici ob priznavanju vpliva, ki ga ima lahko njun zakonodajni okvir na trgovino in naložbe med njima, zagotovita predvidljiv zakonodajni okvir in učinkovite postopke za gospodarske subjekte, zlasti za mala in srednja podjetja.

ČLEN 309

Objava

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da ukrepi za splošno uporabo, ki se sprejmejo po začetku veljavnosti tega sporazuma:

- (a) so takoj razpoložljivi prek uradno določenega medija, vključno prek elektronskih sredstev, in sicer tako, da se vsem omogoči, da se seznani z njimi;
- (b) jasno navajajo, kolikor je to mogoče, cilj in utemeljitev teh ukrepov; ter
- (c) omogočajo dovolj časa med objavo in začetkom veljavnosti takih ukrepov, razen v ustrezno utemeljenih primerih.

2. Vsaka pogodbenica:

- (a) si prizadeva dovolj zgodaj objaviti vsakršen predlog za sprejetje ali spremembo katerega koli ukrepa za splošno uporabo, vključno z razlago cilja in utemeljitvijo predloga;
- (b) zainteresiranim osebam zagotovi razumne možnosti za predložitev pripomb v zvezi s katerim koli predlogom za sprejetje ali spremembo katerega koli ukrepa za splošno uporabo ter jim zlasti omogoči dovolj časa za to; ter

- (c) si prizadeva upoštevati pripombe, ki jih prejme od zainteresiranih oseb v zvezi s kakršnimi koli takimi predlogi.

ČLEN 310

Poizvedbe in kontaktne točke

1. Vsaka pogodbenica ob začetku veljavnosti tega sporazuma določi kontaktno točko za zagotovitev učinkovitega izvajanja tega sporazuma in za lažjo komunikacijo med pogodbenicama o kateri koli zadevi, ki jo zajema ta sporazum.
2. Na zahtevo pogodbenice kontaktna točka druge pogodbenice opredeli organ ali uradnika, pristojnega za zadevo, in mu po potrebi pomaga pri lažšanju komunikacije s pogodbenico prosilko.
3. Vsaka pogodbenica vzpostavi ali ohrani ustrezne mehanizme za odzivanje na poizvedbe oseb v zvezi s katerimi koli predlaganimi ali veljavnimi ukrepi za splošno uporabo, vključno z uporabo takih ukrepov. Poizvedbe se lahko predložijo prek kontaktnih točk, vzpostavljenih v skladu z odstavkom 1, ali prek katerega koli drugega mehanizma, če je to ustrezno, razen če ta sporazum vzpostavlja poseben mehanizem.

4. Vsaka pogodbenica zagotovi postopke, ki so na voljo osebam, ki iščejo rešitev za težave, nastale pri uporabi ukrepov za splošno uporabo v skladu s tem sporazumom. Ti postopki ne posegajo v noben postopek pritožbe ali pregleda, ki jih pogodbenici vzpostavita ali ohranjata v skladu s tem sporazumom. Prav tako ne posegajo v pravice in obveznosti pogodbenic iz poglavja 13.

5. Pogodbenici priznavata, da odziv iz tega člena morda ni dokončen ali pravno zavezujoč, temveč je zgolj informativen, razen če je v njunih zakonih in drugih predpisih drugače določeno.

6. Pogodbenica na zahtevo druge pogodbenice brez nepotrebnega odlašanja predloži informacije in se odzove na vprašanja v zvezi s katerimi koli ukrepi za splošno uporabo ali predlogom za sprejetje ali spremembo ukrepov za splošno uporabo, za katere pogodbenica prosilka meni, da bi lahko vplivali na izvajanje tega sporazuma, ne glede na to, ali je bila pogodbenica prosilka predhodno obveščena o tem ukrepu.

ČLEN 311

Izvrševanje ukrepov za splošno uporabo

Vsaka pogodbenica enotno, dosledno, nepristransko in razumno izvršuje vse ukrepe za splošno uporabo. V ta namen vsaka pogodbenica pri uporabi takih ukrepov za posamezne osebe, blago ali storitve druge pogodbenice v posebnih primerih:

- (a) poizkuša zainteresirane osebe, ki jih postopek neposredno zadeva, v razumnem roku in v skladu s svojimi domačimi postopki obvestiti o začetku postopka, vključno z opisom narave postopka, poročilom pravnega organa, v okviru katerega se postopek začne, ter splošnim opisom kakršnih koli spornih vprašanj;
- (b) tem zainteresiranim osebam zagotovi razumno možnost, da predložijo dejstva in argumente, s katerimi podprejo svoja stališča pred kakršnim koli končnim upravnim ukrepom, če to dovoljujejo čas, narava postopka in javni interes; ter
- (c) zagotovi, da njeni postopki temeljijo na domačem pravu in da so v skladu z njim.

ČLEN 312

Presoja in pritožba

1. Vsaka pogodbenica v skladu z domačim pravom vzpostavi ali ohrani sodne, arbitražne ali upravne organe ali postopke za namene takojšnjega pregleda in, kadar je to upravičeno, popravo upravnega ukrepa v zvezi z zadevami, ki jih zajema ta sporazum. Ti organi ali postopki so nepristranski in neodvisni od urada ali organa, pristojnega za upravno izvajanje, in izid zadeve ni v njihovem bistvenem interesu.

2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da je med postopki v okviru takih organov strankam v postopku zagotovljena pravica do:

- (a) razumne možnosti, da podprejo ali zagovarjajo svoja stališča; ter
- (b) sklepa na podlagi dokazov in predložitve evidence ali, kadar to zahteva domače pravo, evidence, ki jo pripravi upravni organ.

3. Vsaka pogodbenica glede na pritožbo ali nadaljnji pregled, kot je določeno v domačem pravu, zagotovi, da tak sklep izvaja urad ali organ ali da ta sklep ureja delovanje tega urada ali organa v zvezi z zadevnim upravnim ukrepom.

ČLEN 313

Dobra regulativna praksa in upravno ravnanje

1. Pogodbenici sodelujeta pri spodbujanju kakovosti in uspešnosti zakonodajne ureditve, tudi z izmenjavo informacij in dobrih praks pri njunih procesih regulativne reforme in ocenjevanju regulativnega učinka.

2. Pogodbenici podpirata načela dobrega upravnega ravnanja in soglašata, da bosta sodelovali pri spodbujanju takih načel, tudi z izmenjavo informacij in najboljših praks.

ČLEN 314

Zaupnost

Določbe tega poglavja ne zahtevajo od nobene od pogodbenic, da razkrije zaupne informacije, če bi to oviralo izvrševanje zakonodaje ali bilo kako drugače v nasprotju z javnimi interesi ali bi posegalo v legitimne trgovinske interese posameznih javnih ali zasebnih podjetij.

ČLEN 315

Posebne določbe

Določbe tega poglavja se uporabljajo brez poseganja v katera koli posebna pravila, določena v drugih poglavjih tega sporazuma.

POGLAVJE 13

REŠEVANJE SPOROV

ODDELEK A

CILJ IN PODROČJE UPORABE

ČLEN 316

Cilj

Cilj tega poglavja je vzpostaviti učinkovit in uspešen mehanizem za izogibanje sporom med pogodbenicama v zvezi z razlago in uporabo tega sporazuma in njihovo reševanje, da bi dosegli sporazumno rešitev, če je to mogoče.

ČLEN 317

Področje uporabe

To poglavje se uporablja v zvezi z vsemi spori glede razlage in uporabe določb tega naslova, če ni določeno drugače.

ODDELEK B

POSVETOVANJA IN MEDIACIJA

ČLEN 318

Posvetovanja

1. Pogodbenici si prizadevata rešiti kakršen koli spor z začetkom posvetovanj v dobri veri, da dosežeta sporazumno rešitev.
2. Pogodbenica zahteva posvetovanja s pisnim zahtevkom, ki ga predloži drugi pogodbenici in pošlje en izvod Partnerskemu odboru, v njem pa opredeli sporni ukrep in določbe tega naslova, ki se po njenem mnenju uporabljajo.
3. Posvetovanja se opravijo v 30 dneh od prejema zahtevka in potekajo na ozemlju pogodbenice, na katero je zahtevek naslovljen, razen če se pogodbenici dogovorita drugače. Posvetovanja se štejejo za zaključena v 30 dneh od datuma prejema zahtevka, razen če obe pogodbenici soglašata z nadaljevanjem posvetovanj. Posvetovanja ter zlasti vse razkrite informacije in stališča, ki jih pogodbenici izrazita med posvetovanji, so zaupna in ne posegajo v pravice katere koli od pogodbenic v nadaljnjih postopkih.

4. Posvetovanja o nujnih zadevah, vključno s tistimi, ki se nanašajo na pokvarljivo blago, sezonsko blago oziroma storitve ali zadeve, povezane z energijo, se opravijo v 15 dneh od datuma prejema zahtevka s strani zaprosene pogodbenice in se štejejo za zaključena v teh 15 dneh, razen če obe pogodbenici soglašata z nadaljevanjem posvetovanj.

5. Pogodbenica, ki zahteva posvetovanja, lahko uporabi arbitražo v skladu s členom 319, če:

- (a) pogodbenica, na katero je naslovljen zahtevek za posvetovanja, nanj ne odgovori v 10 dneh od datuma njegovega prejema;
- (b) do posvetovanj ne pride v rokih iz odstavka 3 ali 4 tega člena;
- (c) se pogodbenici dogovorita, da ne bo posvetovanj; ali
- (d) so bila posvetovanja zaključena brez sporazumne rešitve.

6. Med posvetovanji vsaka pogodbenica predloži zadostne informacije o dejstvih za popoln pregled, kako bi zadevni ukrep lahko vplival na delovanje in uporabo določb tega naslova. Vsaka pogodbenica si prizadeva zagotoviti sodelovanje osebja svojih pristojnih vladnih organov z ustreznim strokovnim znanjem o zadevi, ki je predmet posvetovanj.

ČLEN 319

Mediacija

1. Vsaka pogodbenica lahko od druge pogodbenice kadar koli zahteva, da v zvezi s katerim koli ukrepom, ki škoduje trgovini ali naložbam med pogodbenicama, začne postopek mediacije.
2. Postopek mediacije se začne, izvaja in zaključi v skladu z mehanizmom mediacije.
3. Partnerski odbor s sklepom sprejme mehanizem mediacije na svojem prvem srečanju in se lahko odloči, da ga bo spremenil.

ODDELEK C

POSTOPKI ZA REŠEVANJE SPOROV

PODODDELEK I

ARBITRAŽNI POSTOPEK

ČLEN 320

Začetek arbitražnega postopka

1. Če pogodbenicama ne uspe rešiti spora s pomočjo posvetovanj, kakor so opredeljena v členu 318, lahko pogodbenica, ki je zaprosila za posvetovanje, zahteva ustanovitev arbitražnega sveta v skladu s tem členom.
2. Zahtevek za ustanovitev arbitražnega sveta se v pisni obliki vloži pri drugi pogodbenici in Partnerskem odboru. Tožeča pogodbenica v zahtevku opredeli sporni ukrep in pojasni, na kakšen način ta ukrep krši določbe tega naslova, tako da jasno predstavlja pravno podlago za pritožbo.

ČLEN 321

Ustanovitev arbitražnega sveta

1. Arbitražni svet sestavljajo trije arbitri.
2. V 14 dneh od datuma, ko je toženi pogodbenici vročen pisni zahtevek za ustanovitev arbitražnega sveta, se pogodbenici posvetujeta, da bi dosegli sporazum o sestavi arbitražnega sveta.
3. Če pogodbenici v roku iz odstavka 2 tega člena ne moreta doseči dogovora o sestavi arbitražnega sveta, vsaka pogodbenica v petih dneh od izteka roka iz navedenega odstavka imenuje arbitra s podseznama te pogodbenice, ki je del seznama, sestavljenega v skladu s členom 339. Če katera koli od pogodbenic ne imenuje arbitra, izbere arbitra na zahtevo druge pogodbenice z žrebom predsednik Partnerskega odbora ali pooblaščenec predsednika s podseznama te pogodbenice, vključenega na seznam, sestavljen v skladu s členom 339.
4. Razen če pogodbenici dosežeta dogovor glede predsednika arbitražnega sveta v roku, ki ga določa odstavek 2 tega člena, predsednik Partnerskega odbora ali njegov pooblaščenec na zahtevo katere koli od pogodbenic izbere predsednika arbitražnega sveta z žrebom s podseznama predsednikov, vključenega na seznam, sestavljen v skladu s členom 339.
5. Predsednik Partnerskega odbora ali njegov pooblaščenec izbere arbitre v petih dneh od zahtevka iz odstavka 3 ali 4.

6. Za datum ustanovitve arbitražnega sveta velja datum, ko vsi trije izbrani arbitri uradno sporočijo, da sprejmejo imenovanje v skladu s poslovníkom.

7. Če kateri koli od seznamov iz člena 339 ni pripravljen ali v času zahtevka iz odstavka 3 ali 4 tega člena ne vsebuje dovolj imen, se arbitri žrebajo izmed posameznikov, ki jih formalno predlaga ena od pogodbenic ali obe pogodbenici.

ČLEN 322

Pristojnosti

1. Če se pogodbenici v 5 dneh od datuma izbora arbitrov ne dogovorita drugače, so pristojnosti arbitražnega sveta naslednje:

„ob upoštevanju ustreznih določb naslova V tega sporazuma, na katere se sklicujeta pogodbenici, udeleženi v sporu, preučiti zadevo, na katero se nanaša zahtevka za ustanovitev arbitražnega sveta, odločiti o združljivosti zadevnega ukrepa s temi ustreznimi določbami in predložiti poročilo v skladu s členi 324, 325, 326 in 338 tega sporazuma.“

2. Pogodbenici dogovorjene pristojnosti uradno sporočita arbitražnemu svetu v treh dneh po svojem dogovoru.

ČLEN 323

Predhodna odločitev arbitražnega sveta o nujnosti

Če pogodbenica tako zahteva, arbitražni svet v 10 dneh od svoje ustanovitve odloči, ali je po njegovem mnenju zadeva nujna. O tem zahtevku za arbitražni svet se hkrati uradno obvesti drugo pogodbenico.

ČLEN 324

Poročila arbitražnega sveta

1. Arbitražni svet pogodbenicama predloži vmesno poročilo, v katerem navede ugotovitve dejstev, uporabo zadevnih določb in utemeljitev svojih ugotovitev in priporočil.
2. Vsaka pogodbenica lahko arbitražnemu svetu predloži pisni zahtevek za presojo določenih vidikov vmesnega poročila v 14 dneh od njegovega prejema. O tem zahtevku se hkrati uradno obvesti druga pogodbenica.
3. Po preučitvi pisnih pripomb pogodbenic o vmesnem poročilu lahko arbitražni svet svoje poročilo spremeni in opravi nadaljnja preverjanja, za katera meni, da so potrebna.

4. V končnem poročilu arbitražnega sveta so navedene ugotovitve glede dejstev, uporabe ustreznih določb tega naslova in utemeljitev sprejetih ugotovitev in zaključkov. Končno poročilo zajema zadovoljivo razpravo o argumentih iz stopnje vmesnega pregleda in daje jasne odgovore na vprašanja in stališča pogodbenic.

ČLEN 325

Vmesno poročilo arbitražnega sveta

1. Arbitražni svet predloži pogodbenicama vmesno poročilo najpozneje 90 dni po datumu ustanovitve arbitražnega sveta. Kadar arbitražni svet meni, da tega roka ni mogoče upoštevati, predsednik arbitražnega sveta o tem pisno obvesti pogodbenici in Partnerski odbor ter pri tem navede razloge za odlog in datum, ko namerava arbitražni svet predložiti vmesno poročilo. Vmesno poročilo se nikakor ne sme predložiti pozneje kot 120 dni od ustanovitve arbitražnega sveta.
2. V nujnih primerih iz člena 323, vključno s tistimi, ki so povezani s pokvarljivim blagom, sezonskim blagom oziroma storitvami ali zadevami, povezanimi z energijo, si arbitražni svet prizadeva predložiti vmesno poročilo v 45 dneh, v vsakem primeru pa najpozneje v 60 dneh od svoje ustanovitve.

3. Vsaka pogodbenica lahko v skladu s členom 324(2) arbitražnemu svetu predloži pisni zahtevek za presojo določenih vidikov vmesnega poročila v 14 dneh od prejema vmesnega poročila. O tem zahtevku se hkrati uradno obvesti druga pogodbenica. Pogodbenica lahko predloži pripombe o zahtevi druge pogodbenice v sedmih dneh od vročitve pisne zahteve arbitražnemu svetu.

ČLEN 326

Končno poročilo arbitražnega sveta

1. Arbitražni svet predloži končno poročilo pogodbenicama in Partnerskemu odboru v 120 dneh od datuma ustanovitve arbitražnega sveta. Kadar arbitražni svet meni, da tega roka ni mogoče upoštevati, predsednik arbitražnega sveta o tem pisno obvesti pogodbenici in Partnerski odbor ter pri tem navede razloge za odlog in datum, ko namerava arbitražni svet predložiti končno poročilo. Končno poročilo se nikakor ne sme predložiti pozneje kot 150 dni od ustanovitve arbitražnega sveta.
2. V nujnih primerih iz člena 323, vključno s tistimi, ki so povezani s pokvarljivim blagom, sezonskim blagom oziroma storitvami ali zadevami, povezanimi z energijo, si arbitražni svet prizadeva predložiti končno poročilo v 60 dneh od svoje ustanovitve. Končno poročilo se nikakor ne sme predložiti pozneje kot 75 dni od ustanovitve arbitražnega sveta.

PODODDELEK II

IZPOLNITEV ZAHTEV

ČLEN 327

Izpolnitev zahtev končnega poročila arbitražnega sveta

Tožena pogodbenica sprejme potrebne ukrepe za takojšnjo izpolnitev zahtev končnega poročila arbitražnega sveta v dobri veri, da bi odpravila svojo neskladnost z določbami tega naslova.

ČLEN 328

Razumno obdobje za izpolnitev odločitve

1. Če takojšnja izpolnitev odločitve ni mogoča, si pogodbenici prizadevata doseči dogovor, v kolikšnem času morajo biti zahteve končnega poročila izpolnjene. V takem primeru tožena pogodbenica najpozneje 30 dni po prejemu končnega poročila predloži uradno obvestilo tožeči pogodbenici in Partnerskemu odboru o tem, koliko časa potrebuje za izpolnitev poročila (v nadaljnjem besedilu: razumno obdobje).

2. Če se pogodbenici ne strinjata glede trajanja razumnega obdobja, lahko tožeča pogodbenica v 20 dneh od prejema uradnega obvestila iz odstavka 1 pisno zahteva, da dolžino razumnega obdobja določi prvotni arbitražni svet. Obvestilo o takem zahtevku se hkrati predloži drugi pogodbenici in Partnerskemu odboru. Arbitražni svet o določeni dolžini razumnega obdobja obvesti pogodbenici in Partnerski odbor v 20 dneh od datuma prejema zahtevka.
3. Tožena pogodbenica uradno pisno obvesti tožečo pogodbenico o svojem napredku pri izpolnjevanju zahtev končnega poročila. To uradno obvestilo se predloži pisno in vsaj en mesec pred iztekom razumnega obdobja.
4. Razumno obdobje se lahko podaljša ob soglasju pogodbenic.

ČLEN 329

Preučitev ukrepov, sprejetih za izpolnitev končnega poročila arbitražnega sveta

1. Tožena pogodbenica tožečo pogodbenico in Partnerski odbor uradno obvesti o vseh ukrepih, ki jih je sprejela za izpolnitev zahtev končnega poročila. To uradno obvestilo se predloži pred iztekom razumnega obdobja.

2. Če se pogodbenici razhajata glede obstoja ukrepa, uradno sporočenega v skladu z odstavkom 1, ali skladnosti tega ukrepa z določbami tega naslova, lahko tožeča pogodbenica pisno zahteva, da o zadevi presodi prvotni arbitražni svet. O tem zahtevku se hkrati uradno obvesti tožena pogodbenica. V takem zahtevku se opredeli zadevni sporni ukrep in pojasni, kako ta ukrep krši zajete določbe v tolikšni meri, da to pomeni pravno podlago za pritožbo. Arbitražni svet predloži poročilo pogodbenicama in Partnerskemu odboru v 45 dneh od datuma prejema zahtevka.

ČLEN 330

Začasni korektivni ukrepi v primeru neizpolnjevanja odločitve

1. Če tožena pogodbenica ne pošlje uradnega obvestila o ukrepih za izpolnitev končnega poročila arbitražnega sveta pred iztekom razumnega obdobja ali če arbitražni svet odloči, da ne obstaja noben tak ukrep ali da ukrep, uradno sporočen v skladu s členom 329(1), ni skladen z obveznostmi te pogodbenice iz določb tega naslova, tožena pogodbenica na zahtevo tožeče pogodbenice in po posvetovanjih z njo predloži ponudbo za začasno nadomestilo.

2. Če se tožeča pogodbenica odloči, da ne bo zahtevala ponudbe za začasno nadomestilo iz odstavka 1 ali, če je predložen tak zahtevek, dogovor o nadomestilu ni dosežen v 30 dneh po koncu razumnega obdobja ali predložitve poročila arbitražnega sveta v skladu s členom 329(2), je tožeča pogodbenica upravičena, da po uradnem obvestilu drugi pogodbenici in Partnerskemu odboru začasno opusti obveznosti, ki izhajajo iz določb tega naslova. V uradnem obvestilu je navedena raven začasne opustitve obveznosti, ki ne presega ravni, enakovredni izničenju ali poslabšanju zaradi kršitve. Tožeča pogodbenica lahko začasno opustitev izvede po 10 dneh od prejema uradnega obvestila s strani tožene pogodbenice, razen če tožena pogodbenica zahteva arbitražo v skladu z odstavkom.

3. Če tožena pogodbenica meni, da načrtovana začasna opustitev obveznosti presega raven, enakovredno izničenju ali poslabšanju zaradi kršitve, lahko vloži pisni zahtevek, da o zadevi presodi prvotni arbitražni svet. O tem zahtevku se uradno obvestita tožeča pogodbenica in Partnerski odbor, in sicer pred iztekom obdobja 10 dni iz odstavka 2. Prvotni arbitražni svet svoje poročilo o ravni začasne opustitve obveznosti predloži pogodbenicama in Partnerskemu odboru v 30 dneh od vložitve zahtevka. Obveznosti se začasno ne opustijo, dokler prvotni arbitražni svet ne predloži poročila. Začasna opustitev je v skladu s poročilom arbitražnega sveta glede ravni začasne opustitve.

4. Opustitev obveznosti in nadomestilo iz tega člena sta začasna in prenehata po tem, ko:

(a) pogodbenici dosežeta sporazumno rešitev v skladu s členom 334;

- (b) se pogodbenici dogovorita, da zaradi ukrepa, uradno sporočenega v skladu s členom 329(1) tega sporazuma, tožena pogodbenica izpolnjuje določbe tega naslova; ali
- (c) so bili vsi ukrepi, za katere arbitražni svet v skladu s členom 329(2) ugotovi, da niso skladni z določbami tega naslova, odpravljeni ali spremenjeni, tako da je bila dosežena skladnost s temi določbami.

ČLEN 331

Pregled kakršnih koli ukrepov, sprejetih za izpolnitev zahtev, po sprejetju
začasnih pravnih sredstev zaradi neizpolnjevanja

1. Tožena pogodbenica tožečo pogodbenico in Partnerski odbor obvesti o ukrepu, ki ga je sprejela za zagotovitev izpolnjevanja zahtev poročila arbitražnega sveta po začasni ukinitvi koncesij oziroma uporabi začasnega nadomestila. Z izjemo primerov iz odstavka 2 tožeča pogodbenica umakne začasno ukinitve koncesij v 30 dneh od datuma prejema uradnega obvestila. V primerih, ko je bilo uporabljeno nadomestilo in z izjemo primerov iz odstavka 2 lahko tožena pogodbenica preneha z uporabo takega nadomestila v 30 dneh od datuma svojega obvestila, da je izpolnila poročilo arbitražnega sveta.

2. Če pogodbenici v 30 dneh od prejema uradnega obvestila ne dosežeta dogovora o tem, ali s priglasiim ukrepom tožena pogodbenica izpolnjuje zajete določbe, tožeča pogodbenica pisno zahteva, da o zadevi odloči prvotni arbitražni svet. Obvestilo o takem zahtevku se hkrati predloži drugi pogodbenici in Partnerskemu odboru. Poročilo arbitražnega sveta se predloži pogodbenicama in Partnerskemu odboru v 45 dneh od datuma vložitve zahtevka. Če arbitražni svet odloči, da je ukrep, sprejet za izpolnitev zahtev, skladen z določbami tega naslova, se začasna opustitev obveznosti oziroma uporaba nadomestila zaključi. Če arbitražni svet odloči, da ukrep, ki ga je v skladu z odstavkom 1 uradno sporočila tožena pogodbenica, ni v skladu z določbami tega naslova, se raven začasne opustitve obveznosti ali nadomestila po potrebi prilagodi glede na poročilo arbitražnega sveta.

PODODDELEK III

SKUPNE DOLOČBE

ČLEN 332

Zamenjava arbitrov

Če v arbitražnem postopku iz tega poglavja prvotni arbitražni svet ali nekateri od njegovih članov ne morejo sodelovati, se umaknejo ali jih je treba nadomestiti, ker ne izpolnjujejo zahtev kodeksa ravnanja, se uporabi postopek iz člena 321. Rok za predložitev poročila se lahko podaljša za toliko, kot je potrebno za imenovanje novega arbitra, tj. do največ 20 dni.

ČLEN 333

Začasna ustavitev in zaključek arbitražnega postopka in postopkov za izpolnitev zahtev

Arbitražni svet na zahtevo obeh pogodbenic kadar koli začasno ustavi svoje delovanje za obdobje, o katerem se dogovorita pogodbenici in ki ne presega 12 zaporednih mesecev. Arbitražni svet ponovno prične svoje delo pred koncem tega obdobja na pisno zahtevo obeh pogodbenic ali po koncu tega obdobja na pisno zahtevo ene od pogodbenic. Pogodbenica prosilka ustrezno uradno obvesti predsednika Partnerskega odbora in drugo pogodbenico. Če ob koncu dogovorjenega obdobja ustavitve nobena od pogodbenic ne zahteva ponovnega pričetka dela arbitražnega sveta, se postopek zaključi. V primeručasne ustavitve dela arbitražnega sveta se ustrezna obdobja iz tega poglavja samodejno podaljšajo za enako obdobje, za katero se je delo arbitražnega sveta začasno ustavilo.

ČLEN 334

Sporazumna rešitev

1. Pogodbenici lahko kadar koli dosežeta sporazumno rešitev spora v skladu s tem poglavjem.
2. Če se sporazumna rešitev doseže v postopkih arbitražnega sveta ali postopku mediacije, pogodbenici o vsaki taki rešitvi skupaj uradno obvestita Partnerski odbor in predsednika arbitražnega sveta ali mediatorja, če je to ustrezno. Po takem uradnem obvestilu se postopki arbitražnega sveta ali postopki mediacije zaključijo.

3. Vsaka pogodbenica sprejme potrebne ukrepe za izvedbo sporazumne rešitve v dogovorjenem roku. Pogodbenica, ki izvaja rešitev, najpozneje do izteka dogovorjenega obdobja pisno obvesti drugo pogodbenico o katerem koli ukrepu, ki ga je sprejela za izvedbo sporazumne rešitve.

ČLEN 335

Poslovnik in kodeks ravnanja

1. Postopke za reševanje sporov v okviru tega poglavja urejajo to poglavje, poslovnik in kodeks ravnanja.
2. Partnerski odbor s sklepom sprejme poslovnik in kodeks ravnanja na svojem prvem srečanju ter se lahko odloči, da ju spremeni.
3. Zaslišanja arbitražnega sveta so odprta za javnost, razen če poslovnik določa drugače.

ČLEN 336

Informacije in tehnični nasveti

1. Arbitražni svet lahko na zahtevo ene od pogodbenic, o kateri sta hkrati uradno obveščena arbitražni svet in druga pogodbenica, ali na lastno pobudo zahteva katere koli informacije, za katere meni, da so potrebne za opravljanje njegovih nalog, tudi od pogodbenic, vključenih v spor. Pogodbenici se nemudoma in celovito odzoveta na kakršen koli zahtevek arbitražnega sveta po teh informacijah.
2. Arbitražni svet lahko na zahtevo ene od pogodbenic, o kateri sta hkrati uradno obveščena arbitražni svet in druga pogodbenica, ali na lastno pobudo poišče katere koli informacije, za katere meni, da so potrebne za opravljanje njegovih nalog. Arbitražni svet ima pravico pridobiti strokovno mnenje, če meni, da je to primerno. Pred izbiro teh strokovnjakov se posvetuje s pogodbenicama.
3. Fizične in pravne osebe s sedežem na ozemlju ene od pogodbenic lahko v skladu s poslovníkom arbitražnemu svetu predložijo dopis *amicus curiae*.
4. Kakršne koli informacije, pridobljene v skladu s tem členom, je treba predložiti vsaki pogodbenici, da izrazita pripombe.

ČLEN 337

Pravila razlage

Arbitražni svet razlaga določbe iz tega naslova v skladu z običajnimi pravili razlage mednarodnega javnega prava, vključno z Dunajsko konvencijo o pravu mednarodnih pogodb iz leta 1969.

Arbitražni svet tudi upošteva relevantne razlage iz poročil svetov STO in pritožbenega organa, ki jih sprejme organ STO za reševanje sporov. Poročila arbitražnega sveta ne morejo povečati ali zmanjšati pravic in obveznosti pogodbenic iz tega sporazuma.

ČLEN 338

Sklepi in poročila arbitražnega sveta

1. Arbitražni svet si prizadeva za sprejemanje vseh sklepov s soglasjem. Kadar sklepa kljub temu ni mogoče doseči s soglasjem, se o sporni zadevi odloča z večino glasov. Ločena mnenja arbitrov se ne razkrijejo v nobenem primeru.
2. V poročilu arbitražnega sveta so navedene ugotovitve glede dejstev, uporabe ustreznih določb in utemeljitev sprejetih ugotovitev in zaključkov.

3. Pogodbenici brezpogojno sprejmeta sklepe in poročila arbitražnega sveta, ki ne ustvarjajo nobenih pravic ali obveznosti za fizične ali pravne osebe.

4. Partnerski odbor poročilo arbitražnega sveta javno objavi ob upoštevanju zaščite zaupnih informacij, kakor določa poslovnik.

ODDELEK D

SPLOŠNE DOLOČBE

ČLEN 339

Seznami arbitrov

1. Partnerski odbor na podlagi predlogov pogodbenic najpozneje v šestih mesecih od začetka veljavnosti tega sporazuma pripravi seznam vsaj 15 posameznikov, ki so pripravljeni in sposobni delovati kot arbitri. Seznam je sestavljen iz treh podseznamov: enega podseznama za vsako pogodbenico in enega podseznama posameznikov, ki niso državljani nobene od pogodbenic in ki opravljajo funkcijo predsednika arbitražnega sveta. Na vsakem od podseznamov je vsaj pet posameznikov. Partnerski odbor zagotavlja, da je seznam vedno popoln.

2. Arbitri morajo imeti dokazano strokovno znanje in izkušnje na področju prava, mednarodne trgovine in drugih zadev, ki se nanašajo na določbe tega naslova. So samostojni, delujejo v svojem imenu, ne sprejemajo navodil od nobene organizacije ali vlade, niso povezani z vlado nobene od pogodbenic ter ravnajo v skladu s kodeksom ravnanja. Predsednik ima tudi izkušnje s postopki za reševanje sporov.

3. Partnerski odbor lahko pripravi dodatne seznime s po 15 posamezniki z znanjem in izkušnjami iz določenih sektorjev, ki jih zajemajo določbe tega naslova. Ob soglasju pogodbenic se ti dodatni seznami uporabijo za sestavo arbitražnega sveta v skladu s postopkom iz člena 321.

ČLEN 340

Izbira razsodišča

1. Kadar pride do spora glede določenega ukrepa, ki domnevno krši obveznost iz tega sporazuma in enakovredno obveznost iz drugega mednarodnega sporazuma, katerih pogodbenici sta obe pogodbenici, vključno s Sporazumom STO, razsodišče za rešitev spora izbere pogodbenica, ki želi kršitev odpraviti.

2. Ko pogodbenica izbere razsodišče in sproži postopke za reševanje sporov v okviru tega poglavja ali drugega mednarodnega sporazuma, ne sproži postopkov reševanja sporov v okviru drugega sporazuma v zvezi s posameznim ukrepom iz odstavka 1, razen če prvo izbrano razsodišče iz postopkovnih ali jurisdikcijskih razlogov ne more odločiti o zadevi.

3. V tem členu:

- (a) se postopki za reševanje sporov v okviru tega poglavja začnejo, ko ena od pogodbenic vloži zahtevek za ustanovitev sveta v skladu s členom 320;
- (b) se postopki za reševanje sporov v okviru Sporazuma STO sprožijo z zahtevo pogodbenice za ustanovitev sveta iz člena 6 dogovora STO o pravilih in postopkih za reševanje sporov;
- (c) se šteje, da se postopki za reševanje sporov v okviru katerega koli drugega sporazuma začnejo v skladu z ustreznimi določbami navedenega sporazuma.

4. Brez poseganja v odstavek 2 nobena določba tega sporazuma pogodbenici ne preprečuječasne opustitve obveznosti, ki jo odobri Organ STO za reševanje sporov. Sporazum STO se ne uporabi za to, da bi se pogodbenici preprečila začasna opustitev obveznosti v skladu s tem poglavjem.

ČLEN 341

Roki

1. Vsi roki iz tega poglavja, vključno z roki, v katerih mora arbitražni svet predložiti svoja poročila, se štejejo v koledarskih dnevih, pri čemer je prvi dan tisti, ki sledi dejanju oziroma dejstvu, na katerega se nanašajo, razen če je določeno drugače.
2. Vsi roki iz tega poglavja se lahko spremenijo ob soglasju pogodbenic, udeleženih v sporu. Arbitražni svet lahko pogodbenicama kadarkoli predlaga, da spremenita kateri koli rok iz tega poglavja, pri čemer navede razloge za svoj predlog.

ČLEN 342

Predložitev zadev Sodišču Evropske unije

1. Postopek iz odstavka 2 se uporablja za spore, ki sprožajo vprašanje o razlagi določb o približevanju iz členov 169, 180, 189 in 192.

2. Kadar se v sporu iz odstavka 1 pojavi težava v zvezi z razlago določbe prava Unije, arbitražni svet zaprosi Sodišče Evropske unije za odločbo o vprašanju, če je vprašanje potrebno za sklep arbitražnega sveta. V takih primerih se tek rokov, ki veljajo za odločitve arbitražnega sveta, začasno prekine, dokler Sodišče Evropske unije ne sprejme odločbe. Odločba Sodišča Evropske unije je za arbitražni svet zavezujoča.

NASLOV VII

FINANČNA POMOČ TER DOLOČBE O BOJU PROTI GOLJUFIJAM IN NADZORU

POGLAVJE 1

FINANČNA POMOČ

ČLEN 343

Republika Armenija prejema finančno pomoč prek ustreznih mehanizmov in instrumentov Evropske unije za financiranje. Republika Armenija lahko prejema tudi posojila Evropske investicijske banke, Evropske banke za obnovo in razvoj ter drugih mednarodnih finančnih institucij. Finančna pomoč prispeva k doseganju ciljev tega sporazuma in se zagotavlja v skladu s tem poglavjem.

ČLEN 344

1. Glavna načela finančne pomoči so v skladu z ustreznimi določbami, ki se nanašajo na finančne instrumente Evropske unije.
2. Prednostna področja finančne pomoči Evropske unije, o katerih se dogovorita pogodbenici, se določijo v letnih akcijskih programih, ki po potrebi temeljijo na večletnih okvirih, ki odražajo dogovorjene strateške prednostne naloge. Pri višini pomoči v okviru teh programov se upoštevajo potrebe in sektorske zmogljivosti Republike Armenije ter napredek njenih reform, zlasti na področjih, ki jih zajema ta sporazum.
3. Da bi se razpoložljivi viri čim bolj smotrno porabili, si pogodbenici prizadevata za izvajanje pomoči Evropske unije v tesnem sodelovanju in usklajevanju z drugimi državami donatoricami, donatorskimi organizacijami in mednarodnimi finančnimi institucijami ter v skladu z mednarodnimi načeli učinkovitosti pomoči.
4. Na zahtevo Republike Armenije in ob upoštevanju veljavnih pogojev lahko Evropska unija Republiki Armeniji zagotovi makrofinančno pomoč.

ČLEN 345

Temeljna pravna, upravna in tehnična osnova za finančno pomoč se določi v okviru ustreznih sporazumov med pogodbenicama.

ČLEN 346

Partnerski svet se obvešča o napredku in izvajanju finančne pomoči ter njenem učinku v smeri izpolnjevanja ciljev tega sporazuma. V ta namen ustrezni organi pogodbenic zagotovijo primerno vzajemno in stalno spremljanje in ocenjevanje informacij.

ČLEN 347

Pogodbenici izvajata pomoč v skladu z načeli dobrega finančnega poslovanja in sodelujeta pri zaščiti finančnih interesov Evropske unije in Republike Armenije v skladu s poglavjem 2 tega naslova.

POGLAVJE 2

DOLOČBE O NADZORU IN BOJU PROTI GOLJUFIJAM

ČLEN 348

Opredelitev pojmov

V tem poglavju se uporablja opredelitev pojmov iz Protokola k temu sporazumu.

ČLEN 349

Področje uporabe

To poglavje se uporablja za vse sporazume ali finančne instrumente, ki se sklenejo med pogodbenicama, ter vse druge finančne instrumente Evropske unije, katerim se lahko pridružijo organi Republike Armenije ali drugi subjekti ali osebe, ki so pod jurisdikcijo Republike Armenije, ne glede na kakršne koli druge dodatne klavzule o revizijah, pregledih na kraju samem, inšpekcijah, nadzoru in ukrepih za boj proti goljufijam, kot so med drugim tisti, ki jih izvajata Računsko sodišče Evropske unije in Evropski urad za boj proti goljufijam.

ČLEN 350

Ukrepi za preprečevanje goljufij, korupcije in drugih nezakonitih dejavnosti ter boj proti njim

Pogodbenici sprejmeta učinkovite ukrepe za preprečevanje in boj proti goljufijam, korupciji in kakršnim koli drugim nezakonitim dejavnostim v zvezi s porabo sredstev EU, vključno z vzajemno upravno pomočjo in vzajemno pravno pomočjo na področjih, ki jih zajema ta sporazum.

ČLEN 351

Izmenjava informacij in nadaljnje sodelovanje na operativni ravni

1. Za pravilno izvajanje tega poglavja pristojni organi Evropske unije in Republike Armenije redno izmenjujejo informacije in na zahtevo ene od pogodbenic izvedejo posvetovanja.
2. Evropski urad za boj proti goljufijam se lahko z ustreznimi organi Republike Armenije dogovori o nadaljnjem sodelovanju pri preprečevanju goljufij, vključno z operativnimi dogovori z organi Republike Armenije.
3. Za prenos in obdelavo osebnih podatkov se uporablja člen 13.

ČLEN 352

Sodelovanje za zaščito eura in armenskega drama pred ponarejanjem

Pristojni organi Evropske unije in Republike Armenije sodelujejo, da bi zagotovili učinkovito zaščito proti ponarejanju eura in drama. To sodelovanje vključuje pomoč, potrebno za preprečitev ponarejanja eura in drama ter boj proti ponarejanju, vključno z izmenjavo informacij.

ČLEN 353

Preprečevanje goljufij, korupcije in nepravilnosti

1. Kadar je organom Republike Armenije poverjeno izvrševanje sredstev EU, redno preverjajo, ali se ukrepi, ki se financirajo s sredstvi EU, pravilno izvajajo. Organi Republike Armenije sprejmejo vse ustrezne ukrepe za preprečevanje in odpravo nepravilnosti in goljufij.
2. Organi Republike Armenije sprejmejo vse potrebne ukrepe za preprečevanje in odpravo vseh praks aktivne ali pasivne korupcije ter izključijo navzkrižje interesov na vseh stopnjah postopkov za izvrševanje sredstev EU.
3. Organi Republike Armenije obvestijo Evropsko komisijo o izvajanju kakršnih koli preventivnih ukrepov.
4. V ta namen pristojni organi Republike Armenije Evropski komisiji zagotovijo vsakršne informacije v zvezi z izvrševanjem sredstev EU, nemudoma pa jo tudi obvestijo o vseh bistvenih spremembah svojih postopkov ali sistemov.

ČLEN 354

Preiskovanje in pregon

Organi Republike Armenije zagotovijo preiskavo in pregon domnevnih in dejanskih primerov goljufije, korupcije ali kakršne koli druge nepravilnosti, vključno z navzkrižjem interesov, in sicer po pregledih na nacionalni ravni ali na ravni EU. Evropski urad za boj proti goljufijam lahko pristojnim organom Republike Armenije po potrebi pomaga pri tej nalogi.

ČLEN 355

Obveščanje o goljufijah, korupciji in nepravilnostih

1. Organi Republike Armenije Evropski komisiji nemudoma sporočijo vse informacije, ki jih prejmejo o sumu goljufije ali dejanskih primerih goljufije, korupcije ali kakršne koli druge nepravilnosti, vključno z navzkrižjem interesov, v zvezi z uporabo sredstev EU. Kadar obstaja sum goljufije ali korupcije, je treba o tem obvestiti Evropski urad za boj proti goljufijam.
2. Organi Republike Armenije poročajo tudi o vseh ukrepih, sprejetih v zvezi z dejstvi, sporočenimi v skladu s tem členom. Če ni suma ali dejanskih primerov goljufije, korupcije ali katere koli druge nepravilnosti, organi Republike Armenije poročajo Evropski komisiji na letnem srečanju zadevnega pododbora.

ČLEN 356

Revizije

1. Evropska komisija in Računsko sodišče Evropske unije imata pravico, da preučita, ali so vsi izdatki, povezani z izvrševanjem sredstev EU, nastali na zakonit in pravilen način ter ali je bilo finančno poslovanje dobro.
2. Revizije se opravijo na podlagi prevzetih zavez in izvršenih izplačil. Temeljijo na dokumentaciji in se po potrebi izvedejo na kraju samem v prostorih subjektov, ki upravljajo sklade EU ali sodelujejo pri njihovem izvrševanju, vključno z vsemi upravičenci, izvajalci in podizvajalci, ki so prejeli sredstva EU neposredno ali posredno. Revizije se lahko izvedejo pred zaključkom poslovnih knjig za zadevno finančno leto in za obdobje petih let od datuma izplačila preostalega zneska.
3. Inšpektorji Evropske komisije ali druge osebe, ki sta jih pooblastila Evropska komisija ali Računsko sodišče Evropske unije, lahko izvajajo preglede dokumentacije ali preglede na kraju samem v prostorih katerega koli subjekta, ki upravlja izvrševanje sredstev EU ali sodeluje pri njem, in v prostorih podizvajalcev takih subjektov v Republiki Armeniji.
4. Evropska komisija ali druge osebe, ki sta jih pooblastila Evropska komisija ali Računsko sodišče Evropske unije, morajo imeti ustrezen dostop do lokacij, del in dokumentov ter vseh informacij, tudi v elektronski obliki, ki jih potrebujejo, da lahko opravijo take revizije. O tej pravici do dostopa se obvestijo vse javne institucije v Republiki Armeniji ter je izrecno navedena v pogodbah, sklenjenih za izvajanje instrumentov iz tega sporazuma.

5. Računsko sodišče Evropske unije in revizijski organi Republike Armenije pri opravljanju svojih nalog sodelujejo v duhu zaupanja, pri čemer ohranjajo svojo neodvisnost.

ČLEN 357

Pregledi na kraju samem

1. V okviru tega sporazuma je Evropski urad za boj proti goljufijam pooblaščen za opravljanje pregledov in inšpekcij na kraju samem, da bi zaščitil finančne interese Evropske unije.
2. Preglede in inšpekcije na kraju samem pripravi in izvaja Evropski urad za boj proti goljufijam v tesnem sodelovanju s pristojnimi organi Republike Armenije.
3. Organi Republike Armenije se pravočasno uradno obvestijo o predmetu, namenu in pravni podlagi pregledov in inšpekcij, tako da lahko zagotovijo vso potrebno pomoč. V ta namen imajo uradniki pristojnih organov Republike Armenije pravico sodelovati pri pregledih in inšpekcijah na kraju samem.
4. Če zadevni organi Republike Armenije izrazijo interes, lahko preglede in inšpekcije na kraju samem izvajajo skupaj z Evropskim uradom za boj proti goljufijam.

5. Kadar gospodarski subjekt nasprotuje pregledu ali inšpekciji na kraju samem, organi Republike Armenije nudijo Evropskemu uradu za boj proti goljufijam v skladu s pravom Republike Armenije vso potrebno pomoč, da lahko opravi pregled ali inšpekcijo na kraju samem.

ČLEN 358

Upravni ukrepi in sankcije

Evropska komisija lahko gospodarskim subjektom naloži upravne ukrepe in sankcije v skladu z Uredbo Sveta (ES, Euratom) št. 2988/95¹, Uredbo (EU, Euratom) št. 966/2012 Evropskega parlamenta² in Sveta ter Delegirano uredbo Komisije (EU) št. 1268/2012³. Dodatne ukrepe in sankcije, ki dopolnjujejo tiste iz prvega stavka, lahko naložijo organi Republike Armenije v skladu z nacionalno zakonodajo, ki se uporablja.

¹ Uredba Sveta (ES, Euratom) št. 2988/95 z dne 18. decembra 1995 o zaščiti finančnih interesov Evropskih skupnosti (UL L 312, 23.12.1995, str. 1).

² Uredba (EU, Euratom) št. 966/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o finančnih pravilih, ki se uporabljajo za splošni proračun Unije (UL L 298, 26.10.2012, str. 1).

³ Delegirana uredba Komisije (EU) št. 1268/2012 z dne 29. oktobra 2012 o pravilih uporabe Uredbe (EU, Euratom) št. 966/2012 Evropskega parlamenta in Sveta o finančnih pravilih, ki se uporabljajo za splošni proračun Unije (UL L 362, 31.12.2012, str. 1).

ČLEN 359

Izterjava

1. Kadar je organom Republike Armenije poverjeno izvrševanje sredstev EU, ima Evropska komisija pravico, da izterja neupravičeno izplačana sredstva EU, zlasti s finančnimi popravki. Organi Republike Armenije sprejmejo vse potrebne ukrepe za izterjavo neupravičeno izplačanih sredstev EU. Evropska komisija upošteva ukrepe, ki jih sprejmejo organi Republike Armenije, da se prepreči izguba zadevnih sredstev EU.
2. V primerih iz odstavka 1 se Evropska komisija pred sprejetjem kakršnega koli sklepa o izterjavi v zvezi s tem posvetuje z Republiko Armenijo. Spori o izterjavi se bodo reševali v okviru Partnerskega sveta.
3. Določbe tega naslova, ki nalagajo denarno obveznost osebam, ki niso države, so v Republiki Armeniji izvršljive v skladu z naslednjimi načeli:
 - (a) izvršbo urejajo pravila civilnega postopka, ki veljajo v Republiki Armeniji. Nalog za izvršbo brez kakršne koli formalnosti razen preverjanja verodostojnosti odločbe o izvršbi izda nacionalni organ, ki ga je v ta namen imenovala vlada Republike Armenije. Vlada Republike Armenije obvesti Evropsko komisijo in Sodišče Evropske unije o identiteti tega nacionalnega organa;

- (b) ko so formalnosti iz točke (a) na zahtevo Evropske komisije opravljene, lahko Evropska komisija preide k izvršbi v skladu s pravom Republike Armenije, tako da zadevo predloži neposredno pristojnemu organu;
 - (c) zakonitost odločbe o izvršbi presoja Sodišče Evropske unije. Izvršba se lahko odloži le z odločbo Sodišča Evropske unije. Evropska komisija obvesti organe Republike Armenije o kateri koli odločbi Sodišča Evropske unije za odlog izvršbe. Sodišča Republike Armenije so pristojna za odločanje o pritožbah v zvezi z nepravilnim izvajanjem izvršb.
4. Sodbe Sodišča Evropske unije na podlagi arbitražne klavzule v pogodbi, ki spada na področje uporabe tega poglavja, so izvršljive pod enakimi pogoji.

ČLEN 360

Zaupnost

Informacije, ki so bile poslane ali zbrane v kakršni koli obliki v skladu s tem poglavjem, so poslovna skrivnost in so zavarovane na enak način, kakor so zavarovane podobne informacije z zakonodajo Republike Armenije, ter z ustreznimi določbami, ki se uporabljajo za institucije Evropske unije. Take informacije se ne smejo sporočati drugim osebam, razen tistim v institucijah Evropske unije, državah članicah ali v Republiki Armeniji, katerih naloge zahtevajo poznavanje teh informacij, niti se ne smejo uporabljati v druge namene, razen za zagotavljanje učinkovite zaščite finančnih interesov pogodbenic.

ČLEN 361

Približevanje zakonodaje

Republika Armenija bo svojo zakonodajo približala pravnim aktom Evropske unije in mednarodnim instrumentom iz Priloge XII v skladu z določbami navedene priloge.

Izjava o poglavju 2 (Določbe o boju proti goljufijam)

Obveznost Republike Armenije, da sprejme ustrezne ukrepe za odpravo vseh nepravilnosti, goljufij ali praks aktivne ali pasivne korupcije ter da izključi navzkrižje interesov na vseh stopnjah izvrševanja sredstev EU iz poglavja 2 naslova VII, ne pomeni, da se zanjo vzpostavi finančna odgovornost v zvezi z obveznostmi, ki jih prevzamejo subjekti in osebe pod njeno jurisdikcijo.

Evropska unija ob uresničevanju svoje pravice do nadzora v skladu s poglavjem 2 naslova VII spoštuje nacionalna pravila o bančni tajnosti.

NASLOV VIII

Institucionalne, splošne in končne določbe

POGLAVJE 1

INSTITUCIONALNI OKVIR

ČLEN 362

Partnerski svet

1. Ustanovi se Partnerski svet. Nadzoruje in redno preverja izvajanje tega sporazuma.
2. Partnerski svet je sestavljen iz predstavnikov pogodbenic na ministrski ravni in se sestaja v rednih časovnih presledkih, in sicer vsaj enkrat letno in kadar to zahtevajo okoliščine. Partnerski svet se lahko sestaja v vseh potrebnih sestavah, o katerih se pogodbenici dogovorita soglasno.
3. Partnerski svet preuči vsa glavna vprašanja, ki izhajajo iz okvira tega sporazuma, in vsa druga dvostranska ali mednarodna vprašanja skupnega interesa, da se dosežejo cilji tega sporazuma.

4. Partnerski svet sprejme svoj poslovnik.
5. Partnerskemu svetu izmenično predsedujeta predstavnik Evropske unije in predstavnik Republike Armenije.
6. Z namenom doseganja ciljev tega sporazuma je Partnerski svet pooblaščen za sprejemanje sklepov v okviru področja uporabe tega sporazuma za primere, določene v sporazumu. Sprejeti sklepi so zavezujoči za pogodbenici, ki sprejmeta ustrezne ukrepe za njihovo izvajanje. Partnerski svet lahko daje tudi priporočila. Sklepe in priporočila sprejme v soglasju s pogodbenicama ob ustreznem upoštevanju zaključka ustreznih notranjih postopkov pogodbenic.
7. Partnerski svet je forum za izmenjavo informacij o zakonodaji Evropske unije in Republike Armenije, tako aktih v pripravi kot tudi veljavnih aktih, in o ukrepih izvajanja, izvrševanja in skladnosti.
8. Partnerski svet je pooblaščen za posodabljanje ali spreminjanje prilog, brez poseganja v kakršne koli posebne določbe iz naslova VI.

ČLEN 363

Partnerski odbor

1. Ustanovi se Partnerski odbor. Partnerskemu svetu pomaga pri opravljanju njegovih dolžnosti in nalog.

2. Partnerski odbor sestavljajo predstavniki pogodbenic in sicer načeloma na ravni visokih uradnikov.
3. Partnerskemu odboru izmenično predsedujeta predstavnik Evropske unije in predstavnik Republike Armenije.
4. Partnerski svet v svojem poslovniku določi naloge in delovanje Partnerskega odbora, katerega odgovornosti vključujejo pripravo srečanj Partnerskega sveta. Partnerski odbor se sestane vsaj enkrat letno.
5. Partnerski svet lahko na Partnerski odbor prenese katera koli svoja pooblastila, vključno s pooblastilom za sprejemanje zavezujočih sklepov.
6. Partnerski odbor je pooblaščen za sprejemanje sklepov na področjih, za katera je Partnerski svet nanj prenesel pooblastila, ter v zadevah, ki jih določa ta sporazum. Sprejeti sklepi so zavezujoči za pogodbenici, ki sprejmeta ustrezne ukrepe za njihovo izvajanje. Partnerski odbor sklepe sprejema s soglasjem obeh pogodbenic na podlagi dokončanja ustreznih notranjih postopkov pogodbenic.
7. Partnerski odbor se sestane v posebni sestavi, da obravnava vsa vprašanja, povezana z naslovom VI. Partnerski odbor se v tej sestavi sestane vsaj enkrat letno.

ČLEN 364

Pododbori in drugi organi

1. Partnerskemu odboru pomagajo pododbori in drugi organi, ustanovljeni v skladu s tem sporazumom.
2. Partnerski svet se lahko odloči za ustanovitev katerih koli pododborov in drugih organov na posebnih področjih, potrebnih za izvajanje tega sporazuma, in določi njihovo sestavo, naloge in delovanje.
3. Pododbori o svojih dejavnostih redno poročajo Partnerskemu odboru.
4. Obstoj katerega koli pododbora nobeni od pogodbenic ne preprečuje, da bi katero koli vprašanje predstavila neposredno Partnerskemu odboru, vključno s tem odborom v trgovinski sestavi.

ČLEN 365

Parlamentarni partnerski odbor

1. Ustanovi se Parlamentarni partnerski odbor. Sestavljajo ga člani Evropskega parlamenta na eni strani in člani državne skupščine Republike Armenije na drugi strani, deluje pa kot forum, kjer se oboji sestajajo in si izmenjujejo mnenja. Sestaja se v časovnih presledkih, ki jih določi sam.

2. Parlamentarni partnerski odbor sprejme svoj poslovnik.
3. Parlamentarnemu partnerskemu odboru izmenično predsedujeta predstavnik Evropskega parlamenta in predstavnik armenske državne skupščine v skladu z določbami njegovega poslovnika.
4. Parlamentarni partnerski odbor lahko od Partnerskega sveta zahteva ustrezne informacije v zvezi z izvajanjem tega sporazuma in Partnerski svet Parlamentarnemu partnerskemu odboru zahtevane informacije zagotovi.
5. Parlamentarni partnerski odbor je obveščen o sklepih in priporočilih Partnerskega sveta.
6. Parlamentarni partnerski odbor lahko daje priporočila Partnerskemu svetu.
7. Parlamentarni partnerski odbor lahko ustanovi parlamentarne partnerske pododbore.

ČLEN 366

Platforma civilne družbe

1. Pogodbenici spodbujata redna srečanja predstavnikov svojih civilnih družb, da jih obveščata o izvajanju tega sporazuma in zbirata njihove predloge za njegovo izvajanje.
2. Ustanovi se platforma civilne družbe. Sestavljajo jo predstavniki civilne družbe na strani Evropske unije, vključno s člani Evropskega ekonomsko-socialnega odbora, ter predstavniki organizacij, omrežij in platform civilne družbe na strani Republike Armenije, vključno z nacionalno platformo v okviru vzhodnega partnerstva, deluje pa kot forum za njihova srečanja in izmenjavo mnenj. Sestaja se v časovnih presledkih, ki jih določi sama.
3. Platforma civilne družbe sprejme svoj poslovnik. Ta poslovnik med drugim vsebuje načela preglednosti, vključevanja in rotacije.
4. Platformi civilne družbe izmenično predsedujeta predstavnik civilne družbe Evropske unije in predstavnik civilne družbe Republike Armenije v skladu z določbami njenega poslovnika.
5. Platforma civilne družbe je obveščena o sklepih in priporočilih Partnerskega sveta.

6. Platforma civilne družbe lahko daje priporočila Partnerskemu svetu, Partnerskemu odboru in Parlamentarnemu partnerskemu odboru.

7. Partnerski odbor in Parlamentarni partnerski odbor organizirata redne stike s predstavniki platforme civilne družbe, da prejmeta njena stališča glede uresničevanja ciljev tega sporazuma.

POGLAVJE 2

SPLOŠNE IN KONČNE DOLOČBE

ČLEN 367

Dostop do sodišč in upravnih organov

V okviru tega sporazuma se pogodbenici zavezujeta, da bosta tako kot svojim državljanom tudi fizičnim in pravnim osebam druge pogodbenice zagotovili nediskriminatoren dostop do pristojnih sodišč in upravnih organov, da bodo lahko tam branili svoje osebne in premoženjske pravice.

ČLEN 368

Varnostne izjeme

Nobena določba tega sporazuma se ne razlaga tako, da:

- (a) bi se od katere koli od pogodbenic zahtevala zagotovitev informacij, katerih razkritje bi bilo po njenem mnenju v nasprotju z njenimi bistvenimi varnostnimi interesi;
- (b) bi kateri koli od pogodbenic preprečevala uvedbo kakršnih koli ukrepov, za katere ta presodi, da so potrebni za zavarovanje njenih bistvenih varnostnih interesov:
 - (i) v zvezi s proizvodnjo ali trgovino z orožjem, strelivom ali vojaškim materialom;
 - (ii) v zvezi z gospodarskimi dejavnostmi, ki se izvajajo neposredno ali posredno z namenom oskrbe vojaških sil;
 - (iii) v zvezi s fizijskimi in fuzijskimi materiali ali z materiali, iz katerih so ti pridobljeni; ali
 - (iv) pridobljenih med vojno ali v drugih izrednih razmerah v mednarodnih odnosih;
- (c) bi kateri koli od pogodbenic preprečevala sprejetje ukrepov za izpolnjevanje obveznosti v skladu z ustanovno listino Združenih narodov za ohranjanje miru in mednarodne varnosti.

ČLEN 369

Nediskriminacija

1. Na področjih, ki jih ureja ta sporazum, in brez vpliva na posebne določbe tega sporazuma:
 - (a) ureditve, ki jih Republika Armenija uporablja v razmerju do Evropske unije ali njenih držav članic, ne smejo povzročati diskriminacije med državami članicami oziroma njihovimi fizičnimi ali pravnimi osebami; ter
 - (b) ureditve, ki jih Evropska unija ali njene države članice uporabljajo v razmerju do Republike Armenije, ne smejo povzročati diskriminacije med fizičnimi ali pravnimi osebami Republike Armenije.
2. Odstavek 1 ne posega v pravico pogodbenic, da uporabita ustrezne določbe svoje davčne zakonodaje za davkoplačevalce, ki niso v enakem položaju glede kraja prebivališča.

ČLEN 370

Postopno približevanje

Republika Armenija bo svojo zakonodajo postopoma približala pravu EU iz prilog na podlagi zavez iz tega sporazuma ter v skladu z določbami navedenih prilog. Ta člen ne posega v posebne določbe iz naslova VI.

ČLEN 371

Dinamično približevanje

V skladu s ciljem postopnega približevanja zakonodaje Republike Armenije pravu EU bo Partnerski svet redno pregledoval in posodabljal priloge k temu sporazumu, med drugim zato, da bodo odražale razvoj prava EU in veljavnih standardov, določenih v mednarodnih instrumentih, ki jih pogodbenici štejeta za relevantne, ob upoštevanju zaključka ustreznih notranjih postopkov pogodbenic. Ta člen ne posega v posebne določbe iz naslova VI.

ČLEN 372

Spremljanje in ocenjevanje približevanja

1. Spremljanje pomeni stalno ocenjevanje napredka pri izvajanju in izvrševanju ukrepov, ki jih zajema ta sporazum. Pogodbenici sodelujeta, da olajšata proces spremljanja v okviru institucionalnih organov, ustanovljenih na podlagi tega sporazuma.
2. Evropska unija ocenjuje približevanje zakonodaje Republike Armenije pravu EU, kot je določeno v tem sporazumu. Te cene vključujejo vidike izvajanja in izvrševanja. Evropska unija lahko izvaja take ocene sama ali v dogovoru z Republiko Armenijo. Za olajšanje procesa ocenjevanja Republika Armenija poroča Evropski uniji o doseženem napredku pri približevanju, po potrebi pred koncem prehodnih obdobj, določenih v tem sporazumu, v zvezi s pravnimi akti Evropske unije. Pri poročanju in procesu ocenjevanja, vključno z načinom in pogostostjo ocenjevanj, se upoštevajo posebni postopki, opredeljeni v tem sporazumu, ali sklepi institucionalnih organov, ustanovljenih s tem sporazumom.
3. Ocenjevanje približevanja lahko vključuje misije na kraju samem, pri katerih po potrebi sodelujejo institucije Evropske unije, organi in agencije, nevladni organi, nadzorni organi, neodvisni strokovnjaki in drugi.

ČLEN 373

Rezultati spremljanja, vključno z ocenjevanjem približevanja

1. O rezultatih dejavnosti spremljanja, vključno z ocenjevanjem približevanja iz člena 372, razpravljajo ustrezni organi, ustanovljeni na podlagi tega sporazuma. Taki organi lahko sprejemajo skupna priporočila, ki se predložijo Partnerskemu svetu.
2. Če pogodbenici soglašata, da so bili potrebni ukrepi iz naslova VI izvedeni in se uveljavljajo, Partnerski svet na podlagi pooblastil, ki se nanj prenesejo s členoma 319(3) in 335(2), odloči o nadaljnjem odpiranju trga, če je to določeno v naslovu VI.
3. Za skupna priporočila, ki se predložijo Partnerskemu svetu v skladu z odstavkom 1, ali v primerih, ko je priprava takih priporočil neuspešna, se ne uporablja reševanje sporov iz naslova VI. Za sklepe, ki jih sprejme Pododbor za geografske označbe, ali v primerih, ko se sklepi ne sprejmejo, se ne uporablja reševanje sporov, kot je opredeljeno v naslovu VI.

ČLEN 374

Omejitve v primeru plačilnobilančnih in zunanje finančnih težav

1. Kadar je pogodbenica v resnih plačilnobilančnih in zunanje finančnih težavah ali ji te grozijo, lahko sprejme ali ohrani zaščitne ali omejevalne ukrepe, ki vplivajo na pretok kapitala, plačila ali nakazila.

2. Ukrepi iz odstavka 1:

- (a) pogodbenice ne obravnavajo manj ugodno kot tretjo osebo v podobnem položaju;
- (b) so v skladu s členi Statuta Mednarodnega denarnega sklada iz leta 1944, kadar je to ustrezno;
- (c) se izogibajo nepotrebnemu oškodovanju poslovnih, gospodarskih in finančnih interesov druge pogodbenice;
- (d) so začasni in se postopoma odpravijo glede na izboljšanje položaja, določenega v odstavku 1.

3. V primeru blagovne menjave lahko pogodbenica sprejme ali ohrani omejevalne ukrepe zaradi zaščite svojega plačilnobilančnega ali zunanje finančnega položaja. Taki ukrepi morajo biti v skladu z GATT 1994 in Dogovorom o plačilnobilančnih določbah GATT 1994.

4. V primeru trgovine s storitvami lahko pogodbenica sprejme omejevalne ukrepe, da zaščiti svoj plačilnobilančni ali zunanje finančni položaj. Taki ukrepi so v skladu z GATS.

5. Pogodbenica, ki ohrani ali sprejme omejevalne ukrepe iz odstavka 1, o tem takoj obvesti drugo pogodbenico in čim prej navede časovni razpored za odpravo teh ukrepov.

6. Kadar se v skladu s tem členom sprejmejo ali ohranijo take omejitve, se takoj skliče posvetovanje v okviru Partnerskega odbora, če taka posvetovanja ne potekajo zunaj področja uporabe tega sporazuma.

7. Na posvetovanjih se ocenijo plačilnobilančne ali zunanje finančne težave, zaradi katerih so bili sprejeti ustrezni ukrepi, pri čemer se med drugim upoštevajo dejavniki, kot so:

- (a) vrsta in obseg težav;
- (b) zunanje gospodarsko in trgovinsko okolje; ali
- (c) alternativni popravni ukrepi, ki so morda na voljo.

8. Na posvetovanjih se preuči skladnost morebitnih omejevalnih ukrepov z odstavkoma 1 in 2.

9. Na takih posvetovanjih pogodbenici sprejmeta vse ugotovitve glede statističnih in drugih dejstev, ki jih je predložil Mednarodni denarni sklad in so povezane z deviznim poslovanjem, denarnimi rezervami in plačilno bilanco, sklepi pa temeljijo na oceni plačilnobilančnega in zunanje finančnega položaja zadevne pogodbenice, pri čemer oceno izdela Mednarodni denarni sklad.

ČLEN 375

Obdavčitev

1. Ta sporazum se uporablja za davčne ukrepe samo, če je taka uporaba potrebna za uveljavitev določb tega sporazuma.
2. Nobena določba tega sporazuma se ne razlaga tako, da preprečuje sprejetje ali uveljavitev kakršnega koli ukrepa, katerega cilj je preprečiti izogibanje davkom ali utajo davkov v skladu z davčnimi določbami sporazumov za preprečevanje dvojne obdavčitve, drugimi davčnimi sporazumi ali domačo davčno zakonodajo.

ČLEN 376

Pooblaščen organ

Če ni drugače določeno v tem sporazumu, vsaka pogodbenica zagotovi, da vsaka oseba, vključno s podjetjem v državni lasti, podjetjem, ki so mu dodeljene posebne pravice ali privilegiji, ali pravnim monopolom, ki mu je pogodbenica na kateri koli ravni oblasti dodelila regulativna, upravna ali druga javna pooblastila, pri izvajanju teh pooblastil ravna v skladu z obveznostmi pogodbenice iz tega sporazuma.

ČLEN 377

Izpolnjevanje obveznosti

1. Pogodbenici sprejmeta vse ukrepe za izpolnjevanje svojih obveznosti iz tega sporazuma. Odgovorni sta za doseganje ciljev tega sporazuma.
2. Pogodbenici soglašata, da se na zahtevo ene od njiju na ustrezen način nemudoma posvetujeta o obravnavi katerih koli zadev v zvezi z razlago ali izvajanjem tega sporazuma in drugih pomembnih vidikov odnosov med pogodbenicama.
3. Vsaka pogodbenica naslovi na Partnerski svet vsak spor glede razlage ali izvajanja tega sporazuma v skladu s členom 378.
4. Partnerski svet lahko spor reši s sprejetjem zavezujočega sklepa v skladu s členom 378.

ČLEN 378

Reševanje sporov

1. Če med pogodbenicama pride do spora glede razlage ali izvajanja tega sporazuma, katera koli od pogodbenic predloži drugi pogodbenici in Partnerskemu svetu uradno zahtevo za rešitev spora. Izjemoma spore glede razlage in izvajanja naslova VI ureja izključno poglavje 13 naslova VI.
2. Pogodbenici si prizadevata za rešitev spora, tako da v okviru Partnerskega sveta začneta posvetovanje v dobri veri z namenom, da se v najkrajšem možnem času poišče rešitev, ki bo sprejemljiva za obe pogodbenici.
3. Posvetovanja glede spora lahko potekajo tudi na katerem koli srečanju Partnerskega odbora ali katerega koli drugega ustreznega organa iz člena 364, kot se dogovorita pogodbenici ali na zahtevo katere koli od pogodbenic. Posvetovanja lahko potekajo tudi pisno.
4. Pogodbenici Partnerskemu svetu, Partnerskemu odboru ali katerim koli drugim ustreznim pododborom ali organom zagotovita vse informacije, potrebne za temeljito preučitev položaja.

5. Spor se šteje za rešen, ko Partnerski svet sprejme zavezujoč sklep za rešitev zadeve v skladu s členom 377(4) ali spor razglasi za končan.
6. Vse informacije, razkrite med posvetovanji, ostanejo zaupne.

ČLEN 379

Ustrezni ukrepi v primeru neizpolnjevanja obveznosti

1. Pogodbenica lahko sprejme ustrezne ukrepe, če sporna zadeva ni rešena v treh mesecih od dne uradnega obvestila o uradni zahtevi za rešitev spora v skladu s členom 378 in če tožeča pogodbenica še naprej meni, da druga pogodbenica ne izpolnjuje obveznosti iz tega sporazuma. Zahteva za trimesečno posvetovalno obdobje se ne uporablja v izjemnih primerih, določenih v odstavku 3 tega člena.
2. Pri izbiri ustreznih ukrepov imajo prednost tisti, ki čim manj motijo delovanje tega sporazuma. Razen v primerih, opisanih v odstavku 3 tega člena, taki ukrepi ne smejo vključevati opustitve nikakršnih pravic ali obveznosti, določenih z določbami tega sporazuma iz naslova VI. O ukrepih iz odstavka 1 tega člena se takoj uradno obvesti Partnerski svet, posvetovanja o teh ukrepih pa potekajo v skladu s členom 377(2) ter se zanje uporabi reševanje sporov v skladu s členom 378(2) in (3).

3. Izjeme iz odstavkov 1 in 2 se nanašajo na:
- (a) odpoved tega sporazuma, ki ni sankcionirana s splošnimi pravili mednarodnega prava; ali
 - (b) kršitev katerih koli bistvenih elementov tega sporazuma, navedenih v členu 2 in odstavku 1 člena 9, s strani druge pogodbenice.

ČLEN 380

Razmerje do drugih sporazumov

1. Ta sporazum nadomešča Sporazum o partnerstvu in sodelovanju med Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami na eni strani in Republiko Armenijo na drugi strani (v nadaljnjem besedilu: Sporazum o partnerstvu in sodelovanju), ki je bil podpisan v Luxembourg 22. aprila 1996 in je začel veljati 1. julija 1999. Sklicevanja na Sporazum o partnerstvu in sodelovanju v vseh drugih sporazumih med pogodbenicama se štejejo kot sklicevanja na ta sporazum.
2. Dokler se v okviru tega sporazuma ne dosežejo enake pravice za fizične in pravne osebe, ta sporazum ne vpliva na pravice, ki so jim zagotovljene z obstoječimi sporazumi, zavezujočimi za eno ali več držav članic na eni strani in Republiko Armenijo na drugi strani.
3. Obstoječi sporazumi, ki se nanašajo na posebna področja sodelovanja, ki spadajo v področje uporabe tega sporazuma, se štejejo kot del splošnih dvostranskih odnosov, ki jih ureja ta sporazum, in kot del skupnega institucionalnega okvira.

4. Pogodbenici lahko ta sporazum dopolnita s sklenitvijo posebnih sporazumov na katerem koli področju, ki spada na njegovo področje uporabe. Taki posebni sporazumi so sestavni del splošnih dvostranskih odnosov, ki jih ureja ta sporazum, in so del skupnega institucionalnega okvira.

5. Brez poseganja v ustrezne določbe Pogodbe o Evropski uniji in Pogodbe o delovanju Evropske unije niti ta sporazum niti ukrepi, sprejeti na njegovi podlagi, na noben način ne vplivajo na pooblastila držav članic, da izvajajo dejavnosti dvostranskega sodelovanja z Republiko Armenijo ali po potrebi sklenejo nove sporazume o sodelovanju z Republiko Armenijo.

ČLEN 381

Veljavnost

1. Ta sporazum je sklenjen za nedoločen čas.

2. Katera koli od pogodbenic lahko ta sporazum odpove z uradnim pisnim obvestilom, predloženim drugi pogodbenici prek diplomatskih kanalov. Ta sporazum preneha veljati šest mesecev od dneva prejema takega uradnega obvestila.

ČLEN 382

Opredelitev pogodbenic

V tem sporazumu izraz „pogodbenici“ pomeni Evropsko unijo ali njene države članice ali Evropsko unijo in njene države članice, v okviru njihovih pristojnosti, kot izhajajo iz Pogodbe o Evropski uniji in Pogodbe o delovanju Evropske unije ter tudi, kjer je primerno, Euratom, v okviru njegovih pristojnosti v skladu s Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo, na eni strani ter Republiko Armenijo na drugi strani.

ČLEN 383

Ozemlje uporabe

Ta sporazum se uporablja na eni strani na ozemljih, na katerih se uporabljajo Pogodba o Evropski uniji, Pogodba o delovanju Evropske unije in Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo, in sicer v skladu s pogoji iz navedenih pogodb, ter na ozemlju Republike Armenije na drugi strani.

ČLEN 384

Depozitar Sporazuma

Depozitar tega sporazuma je Generalni sekretariat Sveta Evropske unije.

ČLEN 385

Začetek veljavnosti, končne določbe in začasna uporaba

1. Ta sporazum pogodbenici ratificirata ali odobrita v skladu s svojimi postopki. Listine o ratifikaciji ali odobritvi se deponirajo pri depozitarju.
2. Ta sporazum začne veljati prvi dan drugega meseca po datumu deponiranja zadnje listine o ratifikaciji ali odobritvi.
3. Ta sporazum se lahko spremeni pisno, s soglasjem pogodbenic. Te spremembe začnejo veljati v skladu z določbami tega člena.
4. Priloge in protokoli so njegov sestavni del.
5. Ne glede na odstavek 2 lahko Evropska unija in Republika Armenija začneta začasno uporabljati ta sporazum v celoti ali deloma, v skladu z njunimi ustreznimi notranjimi postopki in zakonodajo, kadar je to ustrezno.

6. Začasna uporaba začne veljati na prvi dan drugega meseca po datumu, na katerega je depozitar prejel:

- (a) uradno obvestilo Evropske unije o zaključku postopkov, potrebnih za ta namen, z navedbo delov tega sporazuma, ki se uporabljajo začasno; ter
- (b) listino o ratifikaciji, ki jo je Republika Armenija deponirala v skladu z lastnimi postopki in veljavno zakonodajo.

7. Za namene zadevnih določb tega sporazuma, vključno s prilogami in protokoli k sporazumu, se v skladu z odstavkom 5 kakršno koli sklicevanje na „datum začetka veljavnosti tega sporazuma“ razume kot „datum, od katerega se ta sporazum začasno uporablja“.

8. Določbe Sporazuma o partnerstvu in sodelovanju se v obdobju začasne uporabe tega sporazuma uporabljajo še naprej, če niso zajete v njegovo začasno uporabo.

9. Katera koli od pogodbenic lahko pisno uradno obvesti depozitarja, da namerava prekiniti začasno uporabo tega sporazuma. Prenehanje začasne uporabe začne veljati šest mesecev po tem, ko je depozitar prejel uradno obvestilo.

ČLEN 386

Verodostojna besedila

Ta sporazum je sestavljen v dveh izvodih v angleškem, bolgarskem, češkem, danskem, estonskem, finskem, francoskem, grškem, hrvaškem, italijanskem, latvijskem, litovskem, madžarskem, malteškem, nemškem, nizozemskem, poljskem, portugalskem, romunskem, slovaškem, slovenskem, španskem, švedskem in armenskem jeziku, pri čemer so vsa besedila enako verodostojna.

V POTRDITEV TEGA so spodaj podpisani pooblaščenči, ki so v ta namen pravilno pooblaščen, podpisali ta sporazum.

ZA KRALJEVINO BELGIJO

ZA REPUBLIKO BOLGARIJO

ZA ČEŠKO REPUBLIKO

ZA KRALJEVINO DANSKO

ZA ZVEZNO REPUBLIKO NEMČIJO

ZA REPUBLIKO ESTONIJO

ZA IRSKO

ZA HELENSKO REPUBLIKO

ZA KRALJEVINO ŠPANIJO

ZA FRANCOSKO REPUBLIKO

ZA REPUBLIKO HRVAŠKO

ZA ITALIJANSKO REPUBLIKO

ZA REPUBLIKO CIPER

ZA REPUBLIKO LATVIJO

ZA REPUBLIKO LITVO

ZA VELIKO VOJVODSTVO LUKSEMBURG

ZA MADŽARSKO

ZA REPUBLIKO MALTO

ZA KRALJEVINO NIZOZEMSKO

ZA REPUBLIKO AVSTRIJO

ZA REPUBLIKO POLJSKO

ZA PORTUGALSKO REPUBLIKO

ZA ROMUNIJO

ZA REPUBLIKO SLOVENIJO

ZA SLOVAŠKO REPUBLIKO

ZA REPUBLIKO FINSKO

ZA KRALJEVINO ŠVEDSKO

ZA ZDRUŽENO KRALJESTVO VELIKA BRITANIJA IN SEVERNA IRSKA

ZA EVROPSKO UNIJO

ZA EVROPSKO SKUPNOST ZA ATOMSKO ENERGIJO

ZA REPUBLIKO ARMENIJO